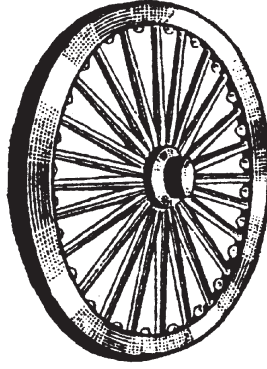

बुद्धपूजा व संघ-कार्यविधि

सम्पादक
मिक्षु बोधिज्ञान "सद्गुणकोविद"

प्रकाशक

विजय बहादुर शाक्य, श्रीमती दिव्यालक्ष्मी शाक्य
उजय शाक्य, श्रीमती रीना शाक्य
उज्वल शाक्य, श्रीमती ममिता शाक्य
उमंग शाक्य, श्रीमती श्रृष्टि शाक्य
जाणिक शाक्य

मानभवन, यल ।

फोन ५५३४३३१, ५५३४९३७

मोबाइल नं ९८४१२५३८७५

प्रथम संस्करण १०००

बु. सं. २५४४ वर्षा ऋतु

ने. सं. ११२० यँलाथ्व

वि. सं. २०५७ भाद्र

ई. सं. २००० सेप्टेम्बर

चतुर्थ संस्करण १०००

बु. सं. २५५७ वर्षा ऋतु

ने. सं. ११३३ दिल्लागा

वि. सं. २०७० श्रावण

ई. सं. २०१३ जुलाई

देवः किपाः – विश्व शान्ति विहारय् श्रामणेर विद्यार्थीपनिपाखें
त्रिशरण गमन प्रार्थना जुयाच्चंगु

धर्मदान

कभर डिजाइन : विनोद महर्जन

थाकू : आईडियल प्रिन्टिङ्ग प्रेस

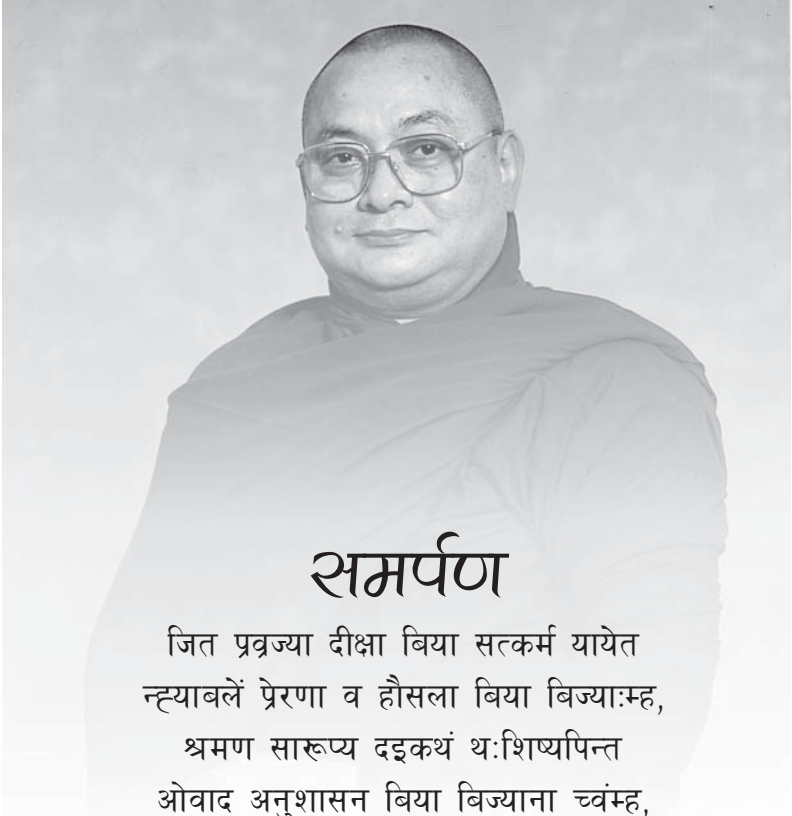
ग्वाको, फोन: ५००७५६३ । पुल्चोक, फोन: २१२०२३५

Bibliography: _____

Bhikshu Bodhijnana, 2013

Buddhapuja wa Sangha Karya Vidhi (4th Ed.)

Bijay Bahadur Shakya and Family, Lalitpur, NS 1133

समर्पण

जित प्रव्रज्या दीक्षा बिया सत्कर्म यायेत
न्ह्याबलें प्रेरणा व हौसला बिया बिज्याःम्ह,
श्रमण सारूप्य दइकथं थःशिष्यपिन्त
ओवाद अनुशासन बिया बिज्याना च्वंम्ह,
संख्यात्मक व गुणात्मक रूपं नेपालय्
भिक्षु श्रामणेरपिं बढे याना
बुद्धया शिक्षा प्रचार यायेगु उद्देश्य ज्वना
विश्वशान्ति बौद्ध शिक्षालय नापं
थेरवाद बुद्धिष्ट एकेडेमी
स्थापना याना बिज्याःम्ह
अनन्त उपकारी

श्रद्धेय गुरुवर मन्ते ज्ञानपूर्णिक महारथविर
प्रति

सश्रद्धा सादर समर्पण ।

छत्वाः खँ

जेष्ठ शिष्य भिक्षु बोधिज्ञानयागु विवेकपूर्ण कुतलं थुगु सफू “विश्वशान्ति विहारया बुद्ध-पूजा व विविध संघ कार्य विधि” नामं सम्पादन जुया पिदना च्वन । भीथाय् नेपालय् अप्वलं अप्वः याना विहार विहारय् सुथय् व बहनी नित्य पूजा कथं न्हिथं धयाथें पूजा यायेगु छगू बांलाःगु परम्परा न्ह्यानावं वनाच्चंगु दु । थुकिं याना विहारय् वसोबास याना बिज्याइपिं भिक्षु, श्रामणेरपिं, अनागारिकापिं व सम्बन्धित उपासकोपासिकापिन्त वामचायेक हे “पूजा च पूजनेय्यानं, एतं मङ्गल मुत्तमं” या अंशभागी जुइगु सुअवसर प्राप्त जुयाच्चंगु दु ।

सम्यक्सम्बुद्ध तथागत विश्वय् परिशुद्धताया दृष्टिकोणं विचाः याना यंकल धाःसा छुं हे कुखिनेथाय् मदयेक हे शारीरिक, वाचसिक व मानसिक कर्म निर्मल व विशुद्धम्ह अद्वितीय महामानव खः। थ्व हे कारणं वस्पोलयात नरपुंगव, देवातिदेव, ब्रह्मातिब्रह्मया रूपय् अतुलनीय शास्ता कथं गुणवर्णन यानातःगु जुल ।

विशुद्धदायी अमृत धर्मयात सर्वोपरी भाःपिया बिज्याःम्ह वस्पोल बुद्धं थःगु उपदेशया रक्षाया लागी व्यक्तियात प्रधानता मब्यूसे धर्मयात हे न्ह्यचीका थःगु जीवनया अन्तय् थः सारा शिष्य श्रावक अनुयायीपिन्त धर्मया प्रदीप च्याकेगु अथवा धर्मया द्वीप दयेकेगु धर्म शरण धर्म परायण जुइगु निर्देशन बिया बिज्यात । धर्म बाहेक छुकियागुं सुयागुं हे शरण ग्रहण मयायेगु दृढतापूर्ण प्रेरणा नं वस्पोलं उद्घोषण याना बिज्यात । गुकी दुने अन्ध-श्रद्धा, अन्ध-भक्ति व अन्धानुकरणया लागी छुं छुं हे संकेत मदु ।

उकिं हे वस्पोलया आर्यगुणं सम्पन्नपिं शिष्य श्रावकसंघपिं नं थौंया अद्यापि विश्वय् गौरवनीय पुण्यक्षेत्रया रूपय् प्रतिष्ठापित जुयाच्चना बिज्यात । थुकथं थुपिं बुद्ध-धर्म व संघपिनिगु गुणानुस्मरणं थः थःपिनिगु जीवनयात शुद्ध व स्वच्छताय् यंकेया निंतिं आशु फलदायी प्रेरणा प्राप्तार्थ न्हिथं बुद्ध-पूजा धका यायेमाःगु जुयाच्चन । गुगु अति महत्त्वपूर्ण नं जुयाच्चंगु

दु । लिसें बुद्ध-पूजाया इलय् भय अन्तरायं मुक्त जुइत जुइगु परित्राण पाठ, स्मरणीय कविता गाथा, ज्ञानमालादिया अनुस्मरणं मन मस्तिष्कयात हे छगू कथं न्हूधाः याना विया शारीरिक व मानसिक स्फूर्ति समेतं वृद्धि जुइका बीगु जुयाच्वन । आदि इत्यादि भिंगु लिचवतं जाःगु विषयवस्तुत मुंका अति उपकारक चिर स्मरणीय बाज्या अजिपिनिगु पुण्यस्मृतिस वय्कपिनिगु दुःख मुक्तिया शुद्धगु कामना व प्रार्थना न्ह्यव्वया थुगु सफू पिदनाच्वन । थ्व नं “कतञ्चू होन्तु पाणिनो” धयागु बुद्धवचनया अक्षरशः अनुगमन हे जुल ।

उकिं आथें हे भिक्षु बोधिज्ञान न्हून्हूगु ग्यसुलाःगु उद्देश्य ज्वना सकलसितं भिं याइगु ज्या-खँय् व बुद्ध-शासनयात उन्नति वृद्धि जुइकीगु ज्या-खँय् नना नं न्ह्यावना च्वने फयेमाः धयागु दुनुगःया भित्तुना प्वंकुसे थःगु छत्वाः खँ थनसं पूर्वका च्वना ।

- भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर
२०५७ भाद्र ९

चतुर्थ संस्करणया निति तँसा

जेष्ठ अनुयायी भिक्षु बोधिज्ञानयापाखें न्हापां पिदंगु “विश्वशान्ति विहारया बुद्ध-पूजा व विविध संघकार्यविधि” सफूस आः हानं ग्यसुलाःगु महत्वपूर्ण ज्याख्यले दुगु विषयत वृद्धि याना चतुर्थ संस्करण कथं पिकायेगु मनंतुना थ्व सफू हाकनं पिदनाच्चन । तःसकं लयताया खँ जुल ।

मेपिन्त पुण्य बिया थःमं नं पुण्य तपं ततं यंकेगु सत्पुरुषपिनिगु स्वभाव खः, इमिगु थ्व धर्म खः । थःगु दैनिक न्हिथंयागु जीवनय् छसः तःसकं हाले मयःम्ह, मसःम्ह, मेपिं हालिगु नं छुथें छुथें तायेका न्वंमवाःसे च्वंच्वने फूम्ह, मेपिनि नुगलय् स्याइ धका तच्चतं ग्याःम्ह भिक्षु बोधिज्ञानया थ्व सहनशीलतायुक्त कर्तव्य परायणतायात साधुवाद बियाच्चना ।

पुण्य धयागु थौं याये धुन, कन्हे याये गात, म्वाल धयागु गबलें दयेमज्यू । पुण्य धयागु ननानं यानावं वनाच्चनेमाः । सुखकामी व्यक्तिपिनि नितिं पुण्य हे छगू मात्र लँपु, छपु मात्र मार्ग धयां छुं अत्युक्ति जुइमखु । छाया धाःबले वसपोल तथागत अर्हत् सम्यक्सम्बुद्धं स्वयं हे आज्ञा जुया बिज्याना तःगु दु “सुखो पुञ्ञस्स उच्चयो ।” अर्थात् गुलि गुलि पुण्य वृद्धि जुल, च्वजाल, उलि उलि हे सुख नं वृद्धि जुजुं वनाच्चनीगु खः ।

अथे जुया पुण्य धयागु आपाः भति धका हालाच्चने मज्यू, ल्याःचाः याना च्वनेम्वाः । छफुति लखं धँपः, ग्वँपः जाया वइथें छफुति पुण्यं याना नं सुखरूपी धँप, ग्वँपः जाया वइगु सुनिश्चित जुल ।

“आःथें हे आवुसो बोधिज्ञानं थःगु धर्मदानरूपी सत्कार्य बुलुहुँ बुलुहुँ न्ह्याका थःम्हं नं दान मध्यय् च्वन्ह्यागु तःजीगु धर्मदान यानावं वनाच्चने फयेमाः । उलि हे थुजोगु शुभकार्य मेपिन्त नं पुण्य वृद्धि जुइका बियाच्चने फयेमाः” धका दुनुगलनिसें भित्तुना प्वकाच्चना ।

अन्तय्, थुगु सफू पिथनेत ग्वाहाली याना दिइपिं श्री बिजय बहादुर शाक्य परिवारयात साधुवाद नापं वय्कया मदुम्ह बाः चिधिकारी शाक्य व मां बेतिमाया शाक्यया सुगति व निर्वाण कामनायासें थ्व तँसा थनं तुं क्वचायेके ।

अस्तु ! चिरं तिष्ठतु जिनसासन !

क्लेश शत्रु धाक्वयात त्याका “जिन” धायेका बिज्याःम्ह वसपोल मारविजयी तथागतयागु अववाद उपदेश रूपी जिनशासन ताःतक ब्वलना च्वनेमाः ।

- भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर

विश्वशान्ति विहार, मीनभवन

१२ श्रावण, २०७०

प्रकाशकीय

भगवान् बुद्धं देशना याना बिज्याःगु “सब्वदानं घम्मदानं जिनाति (सम्पूर्ण दानयात धर्मदानं त्याकी)” धयातःगुयात लुमंका धर्मयागु क्षेत्रय् श्रद्धाभावं पुण्य आर्जनया हेतुं श्रद्धेय भन्ते बोधिज्ञानपाखें सम्पादित थुगु “बुद्धपूजा व संघकार्य विधि” सफू पिकाये खंगुलिं तसकं हे भाग्यमानी तायेकाच्चना ।

पुजनीय जन्मदाता दिवंगत बा चिधिकजी शाक्य व दिवंगत माँ बेतिमाया शाक्यपिनिगु उपकार गुण लुमंकुसे निर्वाणया कामना याना सादरपूर्वक थुगु सफू समर्पण यानाच्चना । अनन्त गुणवान माँ बापिं म्वानाच्चगु बखतय् बुद्धधर्म व बौद्धसाहित्य थकायेया लागि तःधंगु योगदान बिया बिज्याःगु खँ यात नँ लुमंकाच्चना । वसपोलपिनिगु थ्वहे चर्यायात अनुगमन याना बौद्धसाहित्यया क्षेत्रय् थुगु सफू पिकाये दुगुलिं यक्व हे लय्ता प्वकुसे सन्तोषया अनुभव यानाच्चना ।

थ्व सफू न्हिथं बुद्धपूजा विधि व विनयनियमनापं सम्बन्धित जूगु जुया न्हि न्हिथं बुद्धपूजा व ध्यानभावनाय् च्वनादीपिन्त व विशेषः प्रवजित जुया बिज्यानाच्चपिन्त विनयनियमया खँ सीकेत अतिकं हे ज्याःवइगु मती तयाच्चना । श्रद्धेय गुरु, भन्ते ज्ञानपूर्णक महास्थविर उपसम्पदा जुया बिज्याःगु ५० वर्ष पूर्वंगु लसताय् सम्पन्न स्वर्णदिवस समारोहलय् दुर्लभ उपसम्पदा दीक्षा हासिल याना थम्ह नं प्रवजित जुया न्हिथं बुद्धपूजा व विनय नियमनापं सम्बन्धित पुस्तक गुलितक उपयोगी जू धैगु थम्ह नं अनुभव यानाच्चना । थथे जुया प्रवजित जुयाबिज्यापिं नापं उपासकउपासिका सकसितनं थ्व सफू ज्या वइ खनेदु ।

श्रद्धेय बोधिज्ञान भन्तेनं यक्व हे मेहेनत याना थ्व सफूयात सार्थक स्वरूप बियाबिज्याःगु दु । वसपोलं थ्व सफू पिकायेया लागि गुगु अवसर बियाबिज्याःगु दु, थुकिया लागि जि नापं जिगु परिवार न्ह्यावलेनं कृतज्ञ जुयाच्चना । वसपोल भन्तेयागु जीवन व धार्मिक यात्रा छुं अवरोध मदयेक सरलतापूर्वक प्रगति जुयावं वनेमा धैगु कामना यानाच्चना ।

अन्ततः थ्व सफू पिकायेत ग्वाहालि याना दीपिं सकसितनं यक्व यक्व सुभाय् नापं साधुवाद देछासे थ्व सफू पिथनागु पुण्यया प्रभाव दिवंगत माँबा पिन्त निर्वाण लाभ जुइमा, सकल प्राणीपिं सुखी एवं मैत्रीपूर्वक च्वनेदयेमा धैगु कामना यानाच्चना ।

॥ भवतु सब्बम भवतु सब्बमङ्गलं ॥

बिजयबहादुर शाक्य

निर्वाण कामना

दिवंगत चिधिकाजी शाक्य

बुदिं - बि.सं. १९७६ जेष्ठ पूर्णिमा
मदुगु दिं - बि.सं. २०४६ भाद्र १२ गते सोमवार
(ने.सं. १९९० गुँलागा द्वादशी)

निर्वाण कामना

दिवंगत बेतिमाया शाक्य

बुद्धि - वि.सं. १९८० मंसिर १९ मंगलवार (4th Dec. 1923)

मदुगु दिं - वि.सं. २०६८ माघ २४ मंगलवार (7th Feb. 2012)

दिवंगत चिधीकाजी शाक्यः एक संस्मृति

ललितकलाको खुला संग्रहालय यल (ललितपुर) स्थित हिरण्यवर्ण महाविहार र त्यसैको पृष्ठ भागमा रहेको नागबहाल बुद्ध धर्म, बौद्ध कला र बौद्ध संस्कृतिबाट परिचित सबैका लागि जाने मानेको ऐतिहासिक स्थान हो । त्यस्तै चिधीकाजी शाक्य पनि पाटनका बुद्धधर्म प्रेमी अनि बौद्ध कला र बौद्ध संस्कृतिप्रति जिज्ञासा राख्ने पाटनका प्रायः नेवार बौद्धहरूका लागि चिने जानेको व्यक्तित्व हो । तर अब उहाँ अनित्य संसारमा एक संस्मृतिको विषय हुन गएको छ । उहाँले विक्रम संवत् १९७६ जेष्ठ पूर्णिमाको दिन जन्मेर वि.सं. २०४६ भाद्र अर्थात् ने.सं. १९९० गुंलागाः द्वादशीका दिन ७१ वर्षको आफ्नो जीवन यात्रा टुंग्याउनु भएको छ ।

चिधीकाजी शाक्यको प्रपितामह आफ्ना पूर्वज धौगलका भएता पनि चैनपुरे बगीचा खलक रूपमा प्रसिद्ध भयो । सिद्धिमान शाक्य र हर्षमाया शाक्यका चार छोराहरू चार छोरीहरूमध्येमा चिधीकाजी शाक्य छैठौँ सन्तान र दोश्रो कुलपुत्र हो । न्हुक्षेमाया शाक्य र मोतिमाया शाक्य उहाँको दिदी र मूर्तिमान शाक्य उहाँको दाज्यू भए भाइकाजी शाक्य र कान्छा शाक्य भाइहरू हुन् । १७ वर्षको उमेरमा १४ वर्षीया बेतीमाया शाक्यसँग विवाहपछि उहाँ चीनी, काजीबहादुर, विजयबहादुर, उपलक्ष्मी, पुष्करमान, विद्यामान, करुणा, सानुराजा र ज्ञानीराजा गरी तीन छोरीहरू छ छोराहरूका बुवा भए ।

चिधीकाजी शाक्यले त्यसबेलाको शिक्षा पाउने तरिका अनुसार पं. रत्नबहादुर बज्राचार्यको पण्डित परिवारमा चाणक्य नीति र सामान्य गणितको अध्ययन गरेको छ । अध्ययनमा बढ्ता लाग्ने दाज्यू जस्तै केही समय पाटन हाइस्कूलमा अध्ययन गरेता पनि उहाँको मनको झुकाव र बढ्ता दक्षता भने व्यापार तिर नै लागेको देखियो । काम गर्ने र कमाउने छोरा भनेर बेतीमायालाई १४ वर्षको उमेरमा सम्झाएर चिधीकाजी शाक्यसँग विवाह गरी दिए जस्तै उहाँले साँच्चै नै धागो र कपडाको व्यापार, भाँडा वर्तनको थोक व्यापार गर्दै अन्ततः कलात्मक धातुका वस्तुहरूको निर्माण र व्यापार गर्दै पर्यटन विकाससँगै क्यूरियो व्यापारमा परिवारका दाज्यूभाइहरूसँगै आफूलाई चम्काए । क्यूरियो व्यापार प्रवर्द्धनमा शुरु शुरुमा अग्रगण्य भूमिका खेल्ने व्यापारिक संस्थाहरूमा “शाक्य आर्ट इम्पोरियम” पनि एक प्रमुखतम व्यापारिक

संस्था भयो । यसरी देशका लागि विदेशी मुद्रा आर्जन गर्ने एक प्रमुख माध्यम क्यूरियो व्यापार प्रवर्द्धनमा उहाँको योगदान रहेको छ । उहाँलाई अंग्रेजी वा जर्मन भाषाको ज्ञान छैन भने पनि हुन्छ, तापनि जर्मनमा नेपाली कलात्मक वस्तुहरूको प्रदर्शनमा उहाँले भाग लिनु भइ त्यस्तै यूरोपका अनेक मुलुकहरूको यात्रा गरेर कलात्मक वस्तुको निर्माण र निर्यात गर्ने घरेलु उद्योग र नियति व्यापार प्रवर्द्धन प्रारम्भ र निर्यात गर्ने घरेलु उद्योग र निर्यात गर्ने क्रममा उल्लेखनीय योगदान गर्नु भएको छ ।

चिधीकाजी शाक्य अर्थशास्त्र अथवा व्यापार शास्त्रको शैक्षिक उपाधि त परै जाओस् ती शास्त्रका विद्यार्थीसम्म पनि होइन तर बही खाता हेर्ने र बही खाता राख्ने लेख्ने एकाग्रता र स्वयं स्फूर्तआत्मासात् योग्यता यस दिशामा यति थियो कि उमेर ढलेर रोगले चापेको अवस्थामा आफ्ना छोराहरूले बही खातातिर नलाग्ने आग्रह गरेको बेला उहाँ भन्नुहुन्छ, “म बही खाता दुरुस्त राख्दै कलम समाउँदै मर्न चाहन्छु ।” भन्नु भए जस्तै जीवन पर्यन्त उहाँले बही खाता सम्हाल्नु भयो ।

चिधीकाजी शाक्य वंशानुसार बौद्ध भए जस्तै बुद्ध धर्ममा उहाँको ठूलो अभिरुचि एवं श्रद्धा छ । उहाँले आफ्ना एक छोरी चिनीलाई अनागारिका हुन अनुमति दिए । विशेषतः बर्मा र थाइलैण्डको धर्म यात्रा पछि उहाँ बौद्ध भएर बुद्ध धर्मप्रति केही न केही सहयोग त अवश्य गर्नुपर्छ भन्ने विचारका पक्का श्रद्धालु भए । विशेषतः बौद्ध देशहरूका जुनसुकै प्रसिद्ध भिक्षु विद्वान् वा साधकहरू नेपाल आउनु-भएता पनि उहाँ आफ्नो धरमा आमन्त्रण गरेर स्वागत अभिवादन गर्न चुक्दैनथ्यो । फलतः भिक्षु प्रियदर्शी महास्थविर, महाशी सयादो, ताउँपुलु सयादो, भिक्षु धर्मधीर राजमहामुनि महास्थविर, कित्तिवुत्तो महास्थविरको सन्निकट हुने र स्वागत अभिवादन गरेर धर्म श्रवण गर्ने अवसर उहाँले पाउनुभयो । उहाँ भन्नुहुन्छ, “मेरो घरको ढोका सधैं पूज्य एवं विशिष्ट अतिथि भिक्षुहरू र विद्वान्हरूका लागि खुला छ ।” भिक्षुहरू, विशिष्ट बौद्धहरू र बौद्ध प्रतिनिधिहरूको नेपाल आगमन बेला नेपाली बौद्ध उपासक उपासिकाहरू र बौद्ध समाजबाट आतिथ्य सत्कारमा कुनै कम नहोस् भन्ने उहाँ सदाशय राख्नुहुन्छ । बर्माका अभिधजमहारट्ट गुरुको र उहाँसँग आएका बर्माका विशिष्ट बौद्धहरूको सम्मानमा त्यसैकारण उहाँले एकलै होटेल शेर्पामा भव्य दिवा भोजको आयोजना गर्नुभयो ।

चिधीकाजी शाक्य श्रद्धा दान र स्वागत अभिवादनमा जति श्रद्धालु हुनुहुन्थ्यो त्यति नै देखावा किसिमको धर्म गर्नुको प्रतिपक्षी हुनुहुन्थ्यो । त्यसैले श्रद्धालुहरुको घुइँचो लाग्ने महापरित्राणको पुण्य आकांक्षा भएका आफ्ना परिवारलाई म महापरित्राण पाठको ठाउँमा विपश्यनाका साधक र प्रबन्धकहरुलाई सहयोग गर्छु भनी वि. सं. २०४१ मा पुल्चोक पाटनस्थित अक्षेश्वर महाविहारमा उ. सुन्दर महास्थविरको निर्देशनमा सम्पन्न विपश्यना शिविरका शय जना जति मानिसहरुको दश दिनसम्मको चतुप्रत्यय सेवा आफैले गर्नुभयो । फेरि एक वर्ष पछि ऊ पण्डित महास्थविरलाई आमन्त्रण गर्दै नेपालमा विपश्यना अभ्यास गर्ने क्षेत्रमा योगदान गर्नुभयो, किनभने यही साल शंखमूलमा अन्तराष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्रको शिलान्याशको पुण्यकार्य शुभारम्भ भयो ।

चिधीकाजी शाक्यको श्रद्धा जीवनको अन्तिम चरणमा बढ्दै गयो । वम्मिक सूत्रको प्रकाशन, नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाको लागि डुब्लिकेटिंग मिशिन दान, चन्दा लिन आउने जुनसुकै बेला यथा श्रद्धा, स्वेच्छाबाटै नगर मण्डप श्रीकीर्ति विहारका लागि एकमुष्ट दश हजारको रुपैयाँ दान, आफ्नो बानेश्वर स्थित घरका बहालको प्रत्येक आम्दानीमा संघ महानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरमा दुई शय रुपैयाँ चढाउने श्रद्धा यसको उदाहरण हो । उहाँ भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर, भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर र भिक्षु सुदर्शन महास्थविरबाट उपदेश सुन्न विशेष रुचाउनु हुन्छ । जापानको फुजी गुरुजीको निमन्त्रण अनुसार राजगृहस्थित वेणुवन महाविहारको समुद्घाटन समारोहमा विशेष अतिथिको रुपमा उहाँ भिक्षु सुदर्शन महास्थविरसँगै जानुभएको थियो ।

चिधीकाजी शाक्यलाई पचास वर्षको उमेरदेखि रोगले च्यापेको थियो । रक्सी र चुरोटबाट परहेज हुन बार बार प्रयत्न गरेता पनि बारबार चुरोटको सकसक तलतलले उहाँलाई सताइने रहन्थ्यो । दमको रोग बृद्धि हुँदा आफ्ना छोराहरु र परिवारबाट । विशेष रुपमा कोठाको प्रबन्ध गरी औषधि उपचारको व्यवस्था गरेर सेवा पुऱ्याइयो । तर पनि हुन जाने आकस्मिकतालाई एकबार जुन रोक्न सकेन त्यसैबाट उहाँसँगको सधैंको विछोड दुःख परिवारले सहनु पर्‍यो । आधा राततिर निद्रा नलागेर घरको भ्याडको छेकवारमा अडेस लिइकन के आराम लिइरहेको थियो, निद्राकै अवस्थामा भ्याडको छेकवारबाट तल खस्नु भयो र टाउकोमा ठूलो चोट मुटुमा ठूलो

तोड पय्यो । राती नै घरमा डाक्टरहरु बोलायो । घरमा उपचार सम्भव नभएर वीर अस्पताल पुऱ्यायो । तर जति प्रयत्न र उपाय गरेता पनि उहाँलाई बचाउन सकेन । आफ्नो वयस्क अवस्थामा गीत गाउन रुचाउने, ५० वर्षको जीवनको अर्द्धावस्थापछि पनि आफ्ना छोराहरुबाट राम्रोसँग टाइ लगाउन दिन चाहने, अनि प्रत्येक जन्म दिवसमा आफ्नो उमेर बढ्दै गएर ६७, ६८, ६९ पुगे तापनि आफ्नो अनुहार ऐनामा हेर्दै कपाल कोर्दै आफू धेरै उमेर ढल्केको महशुस गर्न नचाहने चिधीकाजी शाक्यलाई अन्ततः जरा धर्म, व्याधि धर्मले नछाडे जस्तै मरण धर्मले पनि छाडेन । वि. सं. २०४६ भाद्र द्वादशीका दिन राति २ बजेतिर आफ्नो घरको भन्याडको अडेस लिइ निदाउन लागेका चिधीकाजी शाक्यले भन्याडबाट खसेर तीन घण्टापछि पाँच बजेतिर आफ्नो अनित्य दहलाई त्याग्नुभयो ।

“सब्बे सत्ता मरिस्सन्ति, मरणं तं हि जीवितं” सबै सत्त्वहरु मर्नेछन्, मृत्यु पर्खेर नै प्राणीहरु जीवित भइरहन्छ । यस यथार्थताबाट कोही व्यक्ति अपवाद हुन सक्दैन र श्रद्धालु चिधीकाजी शाक्य पनि अपवाद हुन सकेन । ७० वर्षको उमेरमा उहाँको देहावसान भयो । तर आफ्ना परिवारको कुलमा ‘अतिजातपुत्र’ अर्थात आफ्ना पूर्वजभन्दा सम्पन्न र यशस्वी छोरा, देशको पर्यटन उद्योगमा एक सहयोगी व्यवसायी, परिवारमा नियन्त्रण अनुशासनको सूत्रधार, आफ्नो स्वधर्म बुद्धशासनप्रति श्रद्धालु व्यक्तिको एक संयुक्त संस्मृति छाडेर उहाँ जानुभयो । आज उनै व्यक्तित्वका संस्मृतिमा उहाँको निर्वाण कामना गर्दै यो बुद्ध धर्ममा स्वतन्त्र चिन्तन र अभिव्यक्तिको स्वच्छन्दताको प्रमाण भन्न सुहाउने तार्किक, समीक्षात्मक आलोच्य पुस्तिकाको अनुदित कृति प्रकाशित भइरहेको छ । अस्तु ।

– भिक्षु सुदर्शन

न. म. श्रीकीर्ति विहार
कीर्तिपुर, काठमाडौं ।
२०४८ श्रावण ७ गते ।
१९९९ दिल्लीध्व द्वादशी

(साभार : ऊ.अ.माउँ, भिक्षु ज्ञानपूर्णक (अनुवादक), “बुद्ध र बुद्धवाद”, प्रथम भाग, ललितपुर : श्रीमती बेतिमाया शाक्य प्रमुख परिवार, वि.सं. २०४८, पृ. ४७-५३)

दिदंगत बेतिमाया शाक्यया पतिहाकलं म्हसिङका

१९८१ वि.सं. मसिर महिनाय् नागबहाल, यलय् सिंहराज शाक्य व श्रीमती आशामायाया कोखं बेतिमाया शाक्य जन्म जुल । वसपोलया मचांनिसें धर्मय् श्रद्धा दुम्ह जुया हिरण्यवर्ण महाविहारय् नसंचा इलय् स्तोत्र ब्वंनगु बानि दु । न्हापा मिसामस्तय्त आखः ।

नागबहालय् बाकुननीचाय् धिमिसिं गामोतय्थाय् सिद्धिमान हर्षमाया शाक्यया काय् मचा चिधिकाजी शाक्य नाप १४ वर्ष दुबले बेतिमाया शाक्यया विवाह जुल । १७ वर्षय् न्हापांम्ह म्हयाय्यात जन्म बिल । जम्मा काय् खुम्ह म्थ्याय् स्वम्ह याना गुम्ह मचात दुगु जुल । बेतिमाया धर्म धाल कि तःसकं श्रद्धा दु । न्हापां मनूतय्त भिक्षुपिंथाय् वनीगु मयः बेतिमाया जहान परिवारपिनि भिक्षुधर्म मयःगु जुया छें मसीक मसीक सुथ न्हापां किण्डोल विहारय् धर्मचारी गुरुमापिंथाय् वना उपदेश न्यं वनीगु जुयाच्वन । गुबलें आनन्दकुटी गुबलें श्रीघलय् उपदेश न्यंवनीगु जुयाच्वन । लिपा यलय् सुमंगल विहारय् तःधिकम्ह भन्ते कर्मशील नं धाः, प्रज्ञानन्द महास्थविर याथाय् उपदेश न्यं न्यं दुःख सुख व्याका वइगु जुयाच्वन । अनं लिपा मुक्कं शाक्यसिंह विहारया मूलम्ह उपासिका जुया बिज्यात । बेतिमाया उपासिका न्हिथं पञ्चशील पालन याइगु खःसा उपोसथ पतिकं उपोसथ शीलय् च्वनीम्ह खः । बेला बखतय् तःधिम्ह भन्तेयाथाय् सुथन्हापां ध्यान नं च्वनीगु जुयाच्वन । बेतिमाया उपासिका विभोरं श्रद्धा भय् भय् व्यूम्ह जुया दान यायेत गुबलें लिमच्यू । विहार विहारय् जक मखु भिक्षुपिं गुरुमापिं धाल कि भुतुक्क हे । गरीबपिं खन कि नं थःम्हं फिना तयागु लं तक्कं तोता दान बी माःम्ह खः । छें काय् म्थ्याय्पिन्त नं मचांनिसें विहारय् ब्वनार्यकि । मचातय्त थःम्हं न्यना वयागु बाख् फुक्कं लुमंका नाप लाःपिं मनूतय्त नं कना मेपिन्त नं विहारय् साला यंके फु । म्थ्याय्पिन्त न्ह्य(।बलें धयाच्वनी “जि खुनु आखः मसः ज्ञां मदया मचांनिसें विहाः जुया मचाख(।चा ग्वाः ग्वाः दया विहारय् वने मास्ति वःसां वने मफु । उकिं जि म्थ्याय्पिन्त जिथें दुःख जुइके बी मयः । नये दया त्वने दया नं शान्ति मदु । चित्त सुख मदु । छिपिं विवाह मयासे त्यागी जुल धाःसा माःगु फुक्कं पुरे याना तये धका जिमित नं धाइगु खः ।” मानं अथे धाःसां अबुजुया मयः, छु याये ! उकी मध्यय् तःधिम्ह म्थ्याय् छम्ह तःधिम्ह भन्तेयाथाय् मचांनिसें धर्म ब्वंके छवइगु, अनलि

उम्ह म्ठ्याय्यात बर्माय् छवया बिल । अनं लिपा विहारय् वने मफया छुं सयेके सीके मास्ति वःसां सयेके मफु धका पूज्य बुद्धघोष भन्तेयाथाय् वना खँ हे ल्हाये मफयेक मिखां ख्ववि धुरु धुरु वयेका च्वंबले करुणावानम्ह भन्ते नं “दुःख ताये म्वाः, जिं आखः मसःसां चतुआर्य सत्य अष्टांगिक मार्ग बोधिपक्षिय धर्म गुलि गुलि याना दयेका तयागु दु । विहारय् वये मफुसा अनागारिका सुशीलायात छें छवया ह्ये, वं स्यना बी” धया बिज्यात । बेतिमायाया ख्वबि दिका छें लिहाँवल । न्हिं न्हिं सुशीला गुरुमां नं बेतिमायायात लानंला बीका फुकं कण्ठ वयेके बिल । अले बेतिमायाया वयेका तःगु पाठ न्ह्याम्ह भन्तेपिं छें बिज्यात कि पाठ छको कया बिज्याहुं धायगु जुयाच्चन । बेतिमायां गःनं पञ्चशील बुद्धपूजा पाठ कविता न्वये वक्व न्हिं न्हिं पाठ याना थःभौपिन्त नं व हे लुंपु क्यना थका बिज्यात ।

बेतिमाया उपासिका बुद्ध बाहेक मेपिं द्यो भक्ति मज्जूथें काय् म्ठ्याय्पिन्त नं बुद्ध हे जक भक्ति याके त काय्पिनि छें बुद्ध भगवानया प्रतिमा स्थापना याना बिया थकल ।

बेतिमाया उपासिकाया परम भक्त तःधिम्ह भन्ते व बुद्धघोष महास्थविर खः । मेमेपिं भन्तेपिन्त नं उलि हे श्रद्धा तया बिज्याः । देश विदेशं बिज्याइपिं भन्ते पिं महाशी सयादो, ताउँ पुलु सयादो, सीतगु सयादो, बैकक् याम्ह वाट् पाक् नाम् भन्ते नेपाः बिज्याः पत्तिकं छें बिज्याका भोजन याकीगु जुयाच्चन ।

बेतिमाया उपासिका न्हापां जंकु याबले महापरित्राण याःगु खः । निको जंकु बले नं महापरित्राण याःगु खः । स्वको जंकुबले महापरित्राण याये धका कल्पना यानातःगु खः । बेतिमाया उपासिकां ८९ दँ तक म्वाना बुद्ध पूजा सम्बुद्धे गाथा ब्वना १०८ जप याना तिनि च्या त्वनीगु खः।

अन्तिमय् वा छपु स्याना अल्का हस्पिटलय् तया वासः यायां दम थहाँ वया नर्विकय् बर्ना याना मजिया छें हया पूज्य ज्ञानपूर्णक भन्ते व निग्रोध भन्ते पिसं पाठ याःगु न्यन्यं स्मृतिपूर्वक विस्तारं सासः तोता परलोक जूगु जुल ।

(साभारः भिक्षु ज्ञानपूर्णकपाखें भाय् हिलाबिज्यागु सफू “जीवनया समस्या”, निक्वःगु पिथना वि.सं. २०६९ पाखें)

थःगु खँ

बुद्ध शासनानुयायी भिक्षु श्रामणेरे व अनागारिकापिं चवना विज्याइगु विहार विहारय् नियमित रूपं सुथय् बहनी सामूहिक रूपं बुद्धपूजा, परित्राण लिसें सूत्रपाठ व ध्यानभावनाया ज्याभ्वः प्रायशः जुयाच्वंगु दु । थःथःगु विहार विहारय् यायेगु बुद्धपूजा विधि छुं भति अलग व थःगु विशेषतां जाया च्वंगुखने दु । थी थी विहारय् जुयाच्वंगु बुद्ध-पूजा विधिवारे आपालं सफूत नं पिहां वयाच्वंगु नं दु । मुख्य रूपं पंचशील, अष्टशील व त्रिरत्न गुणसहित बुद्ध-पूजालिसें परित्राण, ज्ञानमाला व चिचीहाकःगु वाखंत दुथ्याका पिकया तःगु सफूत भीसं खंके फु ।

विश्व शान्ति विहारय् नं न्हापानिसें उगु कथं हे ज्याभ्वः न्हयाना वयाच्वंगु दु । रोगी अवस्थाय् बाहेक मेगु इलय् सुथय् बहनी न्हि निको विहारया भिक्षु, श्रामणेरे व अनागारिकापिं अनिवार्य उपस्थित जुया बुद्धपूजा जुया च्वंगुली विहारय् शिक्षालय नं संचालन जुया सरकारी पाठ्यक्रमया शिक्षा नं ब्वना च्वंगुलिं उगु इलय् श्रामणेरे विद्यार्थीपिन्त विशेष धार्मिक शिक्षाया कक्षा संचालन याये मफयाच्वंगु अवस्थाय् उपयोगी विभिन्न सूत्रत बुद्ध-पूजा यायेबलेतुं पाठ यायेगु जुयावं वयाच्वंगु दु । विहारय् सुथय् बहनी यायेगु बुद्धपूजाय् छु छु ब्वनेगु व पाठ जुइगु धैगु खँ उपासक उपासिकापिन्त नं जानकारी बीगु लिसें न्हिं न्हिं पाठ याना विज्याइपिं भिक्षु श्रामणेरेपिसं नं ब्वनाच्वंगु व पाठ यानाच्वंगुयात कण्ठस्थ याना तयेत व शुद्ध रूपं पाठ यायेत बुद्धपूजा सम्बन्धी ज्याभ्वः लिखित रूपं हे दःसा सकसितं उपयोगी जुइ धैगु विचालं थ्व सफूया रूप काःगु खः ।

लिसें भिक्षु संघपिनि विभिन्न इलय् यायेमाःगु छुं छुं संघकार्यया विधित नं थुकी दुथ्याका तयागु दु । संघपिनि ज्याखँ याये अःपुक उखेंथुखें लानाच्वंगु व संघकार्य जुइबलय् लुमंका तयागुयात छथाय्सं तया स्वये व ब्वने अःपुक सःस्यूपिं भिक्षुपिके न्यनेकने याना विभिन्न सफूत स्वया व न्यना लुमंका तयागु कथं थ्व सफू सम्पादन जुगु खः ।

छुं नं संघकार्य जुइबलय् मसः मस्यूगू कारणं थकालि क्वकालि, गुरु शिष्यपिनि बिचय् थवं थवय् कर्तव्य पूमवं धैगु आरोप प्रत्यारोप वयाच्वंगु न्यनेबले यदि नेपालय् भिक्षु संघपिसं छयला विज्यानाच्वंगु संघकार्य विधित दुथ्याका सफू पिकाल धाःसा भिक्षु श्रामणेरेपिसं विभिन्न इलय् थत माःगु संघ

विधित कण्ठ याना वा लुमंका तल वा सयेका तल धाःसा छम्हं मेम्हसित आरोप प्रत्यारोप याना दोषारोपण यायेगु त्वफिना थःम्हं यायेमाःगु ज्या खँ सन्तोषपूर्वक न्ह्याका यंके फैं धैगु उद्देश्य तयाः थ्व सफू सम्पादन यानागु खः ।

विहारं थौकन्हे छु ज्या याना च्वन अले विहारय् च्वना बिज्याना च्वपिं परिवार सदस्यपिनि लिपा थ्यंकं रेकर्ड स्वये अपुइमा धकाः मती तयाः विहारया संक्षिप्त गतिविधि व भिक्षु श्रामणेर व अनागारिकापिनिगु नां धलः थुकी दुथ्याका तयागु खः ।

प्रव्रजित जीवनय् च्वनेबले लुमंका व्यवहारय् छ्यले माःगु विषय वस्तुत छुं छुं सफूया माःगु अंशत जक उद्धरण याना थ्व सफुती दुथ्याका तयागु खः ।

खतु विनय नियम सम्बन्धी विविध संघकार्यबारे थःके बांलाक ज्ञान दुगु मखुनि अथेसां श्रद्धेय गुरुवर भन्तेनं स्यना बिज्याना तःगु व थकालिपिं भन्तेपिसं विभिन्न अवस्थाय् याना बिज्यानाच्वंगु संघ विधित मुंका पिकयागु जूगुलिं लिसें गुलिं गुलिं गाथाया अर्थ थःम्हं स्पूथें अनुवाद याना तयागुलिं थुकी छुं द्वं विद्वं, मगाःमचागु अवश्यं दयेफु, उकियात धयाक्यना बिज्याःसा सुधार यायेगु अवसर दै धकाः भालपाच्वना ।

थुकी दुथ्याःगु संक्षिप्त उपोसथ विधि व पवारणा विधि श्रद्धेय भन्ते बुद्धघोष महास्थविरयागु सुभावे कथं दुथ्याका तयागु खः । बर्माय् प्रचलित उपोसथ विधि श्रद्धेय गुरुवर भन्ते ज्ञानपूर्णक महास्थविरं अनुवाद याना तया बिज्याःगुयात उपयोगी जुइकथं पिकायेगु अनुमति व स्वीकृति बिया बिज्याःगु लिसें लिसें जिगु न्हापांगु प्रयासय् वसपोलं अमूल्य छत्वाःखँ च्वया बिज्यागुलिं नं वसपोलयाप्रति कृतज्ञ जुयाच्वना । निगूगु, स्वंगूगु व थ्व प्यंगूगु संस्करणय् नं माःथाय् माःकथं सचे याना बिया बिज्याःगु लिसें तंसा च्वया बिज्याःगुलिं वसपोलयाप्रति सश्रद्धां कृतज्ञता देछानाच्वना ।

न्हापांगु व निगूगु संस्करणय् विश्व शान्ति विहारया बुद्ध पूजा व विविध संघ कार्य विधि नामं सफू पिहाः वःगु खःसा धारण परित्त, मच्छराज सुत्तलिसें न्हापा पिकया तयागुली नेवाः भाय् मथूपिसं नं थुइके फयेमा धैगु मती तया नेपाली भासं (फुक्क थासय् मखु) नं अर्थ तया स्वंगूगु संस्करणय् बुद्धपूजा व संघ कार्य विधि धका नां बिया पिकयागु खः । नेवाः भाषं नेपाली अनुवाद यायेगुली भिक्षु नायकोपाखें यक्व ग्वहालि याना बिज्यागुलिं

वसपोलयात साधुवाद देछानाचवना ।

स्वंगूगु संस्करण कथं पिकया तयागु सफू नं सिधया च्वंगु ईलय् श्रद्धालु उपासक बिजय बहादुर शाक्यजुं दिवंगत थः बाः चिधिकाजी शाक्य व मां बेतिमाया शाक्यया निर्वाण कामना याना थुगु सफूया प्यंगूगु संस्करण पिकया बिइत श्रद्धा प्वंका च्वंगु दु धकाः जि म्यानमारय् वना चवनाबलय् चिनी गुरुमांनं कथिनया लागी म्यानमारय् २०६९ कार्तिक महिनाय् बिज्याबले कना बिज्यागु खः । वहे कथं लिपा जि म्यानमारं २०६९ कार्तिक २८ गते नेपाः लिहाँ वये धुंकाः थ्व सफू पिकायेत समय बिया वनेगु क्वः छिना । विहारय् न्हि न्हिथंया बुद्ध पूजा व परित्राण पाठया ईलय् सफूया अभाव महशुस जुया याकनं हे पिकाये धैगु कथं ज्याःसंसां नं विहारया व्यवस्थापन, परियत्ति जाँच व जाँचया रिजल्ट पिकायेगुलिसें दीक्षान्तया लागी समय बिइमाःगु नापं सफूयात न्हूगु कथं मेमेगु सामाग्रीत नं दुथ्याके माःगु थें चाःगु जुया थःमहं मनं तुनाथें याकनं सफू पिकाये मखनाचवन । थ्व बीचय् सफूया दाता उपासक बिजय दार्जुन “भन्ते, गुबले सफू पिहाँ वई ? सफू याकनं पिकाये मालः” धकाः बरोबर फोन याना चवयेका च्वंगु जुल । सफूया प्रकाशक दाता बिजय दाइनं उलि चवयेका च्वंगु जुया नं थ्व सफू थुलि याकनं थ्व रूपय् पिहाँ वयेत ताः लागु खः ।

काय् म्हायाय्पिन्सं थः सक्षम जुइधुंका मां बौपिन्त नकेत्वंके याना सेवा यायेगु, फुक्क ज्याःया अभिभारा कुबिया मां बौपिन्त अःपुइका बीगु, मां बौपिन्सं याना वयाच्वंगु दान आदी पुण्य कार्ययात निरन्तरता बिया वनेगु, मां बौपिन्त धन्दा, सुर्ता मदयेक काय् म्हायाय्पिन्सं थःगु आचरण, व्यवहारायात बांलाका चवनेगु कर्तव्य पूर्वकेगु खःसा अनन्त गुणदुपिं जन्मदाता मां बाःपिं मदया वनीगु अवस्थाय् मां बाःपिन्सं यानातःगु उपकार गुणयात लुमंका दान आदी पुण्य कार्य याना पुण्य त्वताः बिइगु कर्तव्य काय् म्हायाय्पिनिगु खः । वहे कर्तव्ययात लुमंका दिवंगत चिधिकाजी शाक्य व बेतिमाया शाक्यया काय् म्हायाय्पिन्सं बुद्ध र बुद्धवाद प्रथम भाग, जीवनया समस्या दोश्रो संस्करण सफू प्रकाशनलिसें लय् लय् पतिकं भन्ते गुरुमांपिन्त निमन्त्रणा याना भोजन दान प्रदान यायेगु, महापरित्राण यायेगु लिसें मेमेगु नं कुशल पुण्य ज्याःत याना वयाच्वंगु जुल । थ्व हे कथं श्रद्धालु उपासक बिजय बहादुर शाक्य परिवारपाखें थुगु सफू धर्मदानया रूपय् पिहाँ वयाच्वंगु जुल । उकिया नितिं वसपोल व वसपोलया सकल छैं जःपिन्त साधुवाद बियाचवना ।

थुजागु ग्वाहालि न्ह्याबलें बिया परिवारय् थवं थवय् यायेमाःगु कर्तव्य धर्मत बांलाक पालन याना लिसें बाज्या अजि, मां बौपिसं क्यना थकूगु आदर्श व्यवहार व धार्मिक संस्कारत कःघाना धर्म चित्त उत्पन्न याना थःथःपिनिगु जीवन सुख व शान्तिपूर्वक बिते याये फयेमाः धैगु कामना याना च्वना ।

न्हापांगु संस्करणनिसें प्यंगूगु संस्करणतक थ्व सफू पिकायेगुली कम्प्युटर टाइप यायेगु, पुफ करेक्सन यायेगु ज्याय् माक्व ग्वाहाली याना बिज्यापिं श्रद्धेय भिक्षु शीलभद्र, भिक्षु निगोध, भिक्षु मिलिन्दो, भिक्षु बुद्धपियो, श्रामणेरपिं भावितो, अभयो, कच्चायन, विमलो, शासनरत्न, आरती रंजित, लिसें केहेपिं सुभद्रा व सुवर्ण महर्जन, परियत्ति सम्पर्क सचिवालयय् कार्यालय सहायकया रुपय् ज्या याःपिं बासुदेव देशार, मोनिस बज्राचार्य, मन्दिप महर्जन, एलिशा शाक्य, व मीरा महर्जनपिन्त दुनुगलं निसें यक्व यक्व साधुवाद बियाच्वनागु जुल । लिसें प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष रूपं थीथी कथं ग्वाहालि व हःपा ब्यूपिं विश्व शान्ति विहारया सकल भिक्षु श्रामणेरपिन्त साधुवाद देछाना च्वना । सम्पादनया भ्वलय् माःगु सफू बिया ग्वाहाली यानाबिज्यागुलिं वीरपूर्ण पुस्तक संग्रहालयया दुण्डबहादुर वज्राचार्ययात नं यक्व यक्व साधुवाद । सकसिगुप्रति आभारी जुसें कृतज्ञता देछानाच्वना ।

कम्प्यूटर सेटिंग मिले यायेगु लिसें इलय् हे मिले जुइक बांलाक सफू छापे याना ब्यूम्ह आइडियल प्रिन्टिंग प्रेसया दीपक व विनोद महर्जन सहित प्रेस परिवारयात नं निरोगी सुस्वास्थ्य सहित उत्तरोत्तर प्रगतिया मंगल मैत्रीकामना यानाच्वना ।

- भिक्षु बोधिज्ञान

२०७० श्रावण १४

विश्वशान्ति विहार

मीनभवन, काठमाडौं ।

फोन ४-६२२९८४

मोबाइल : ९८४१३७७५२९

इमेल: bodhijnana@gmail.com

विषय सूची

प्रकाशकीय

छत्वा: खँ / तँसा

थ:गु खँ

पेज

क

च/छ

ज

१. शील प्रार्थना

१.१	पञ्चशील प्रार्थना विधि	१
१.२	अष्टशील प्रार्थना विधि	३
१.३.१	श्रामणेर प्रव्रज्या विधि	५
१.३.२	Novitiation	१२
१.४	बुद्धपूजा	१६
१.४.१.	त्रिरत्न वन्दना	१६
१.४.२.	चतुप्रत्यय प्रत्यवेक्षणा	२०
१.४.३	बत्तिसं कोट्ठास	२२
१.४.४	पच्चयुद्देस	२५
१.४.५	दश लिङ्गनाशन कर्म	२६
१.४.६	दश दण्डकर्म	२७
१.४.७	सेखिय धम्म	२९
१.४.८	त्रिशरण गमन	४२
१.४.९	चतुरारक्ष भावना	४३
१.४.१०	सतसंगत	४५
१.४.११	बुद्धत्व प्रार्थना सिद्ध जुइकेत मा:गु गुण धर्म	४६
१.४.१२	न्हेगू सप्ताह	४६
१.४.१३	बोधिवृक्ष वन्दना	४७
१.४.१४	सम्बुद्धे गाथा	४९
१.४.१५	अनिच्चावत सङ्गारा	५०
१.४.१६	धम्मपद गाथा	५०
१.४.१७	दश पारमिता	५१
१.४.१८	सप्तसत्पुरुष धन	५१
१.४.१८	महासतिपट्टानसुत्त - धर्म घोषणा	५२

१.४.१९	महासतिपट्टानसुत्त – आनिशंस	५३
१.४.२०	चूलपन्थ स्थविरयात बिया बिज्याःगु उपदेश	५५
१.४.२१	प्रतीत्यसमुत्पाद	५६
१.४.२२	पटिपत्तिपूजनाकारो	५७
१.४.२३	भट्टेकरत्त सुत्त	६०
१.४.२४	स्मृतिप्रस्थान भावना विधिक्रम कविता	६१
१.४.२५	ध्यान जाँच निर्देशन	६२
१.४.२६	चैत्य, भगवान बुद्धया मूर्ति प्रतिष्ठापन यायेगु विधि	६३
१.४.२७	महोपकारक महाशी सयादोयागु अववाद	६८
१.४.२८	मैत्री भावना (आः थन दुपिं)	७१
१.४.२९	मैत्री भावना (अहं अवेरो होमि)	७३
१.४.३०	मैत्री भावना (नेपाली)	८१

२. परित्राण

२.१.१	आवाहन सुत्तं	८५
२.१.२.	मंगल-सुत्तं	८६
२.१.३.	रतनसुत्तं	८८
२.१.४.	मेत्त-सुत्तं	९२
२.१.५.	खन्ध-सुत्तं	९४
२.१.६.	मोरसुत्तं	९५
२.१.७.	वट्ट-सुत्तं	९६
२.१.८	धजग-सुत्तं	९७
२.१.९	आटानाटिय-सुत्तं	१००
२.१.१०.	अंगुलीमाल-सुत्तं	१०३
२.१.११.	बोज्झङ्ग-सुत्तं	१०३
२.१.१२.	पुब्बण्ह-सुत्तं	१०४
२.१.१३.	दसधम्म-सुत्तं	१०७
२.१.१४.	बुद्धानुस्सति	१०९
२.१.१५.	मेत्तानुस्सति	११०
२.१.१६.	असुभानुस्सति	१११
२.१.१७.	मरणानुस्सति	१११

२.१.१८. अट्ट संवेगवत्थु	११२
२.१.१९. अट्टवीसति बुद्धगाथा	११३
२.१.२०. जिनपञ्जर-गाथा	११४
२.१.२१. महाजयमंगल-गाथा	११७
२.१.२२. जयमंगल-गाथा	११८
२.२ धारण परित्राण	१२०

३. ज्ञानमाला

(क) दश पारमिता	१२९
(ख) भिगू पारमिता धर्म	१३०
(ग) भगवान बुद्ध कना बिज्याःगु ३८ गू मंगल	१३१
(घ) पराभव सूत्रया कविता	१३३
(ङ) मरणानुस्मृति भावना या	१३५
(च) समय म्हसीकि	१३७
(छ) बुद्ध-धर्म प्रार्थना	१३८
(ज) “त्रिरत्तया शरणय्”	१३९
(झ) थःगु छुं मदु	१४०
(ञ) वा वा पासापिं	१४१
(ट) ज्ञान मतःसित	१४१
(ठ) स्वाँया पुन्ही	१४२
(ड) प्रार्थना	१४२
(ढ) संसार नित्य मखु	१४३
(ण) बुद्ध-स्मारक	१४४
(त) जिमिगु स्वागत	१४४
(थ) माँया गुण	१४५
(द) शील समाधि प्रज्ञा	१४७
(ध) बुद्ध प्रार्थना	१४७
(न) राग मि	१४८
(प) सर्वार्थ सिद्ध राजकुमार	१४८
(फ) प्रातः स्मरणीय	१४९
(ब) पंचशील धर्म	१५०

४. संघकार्य

४.१	आपत्तिदेशना	१५२
४.२.१	उपसम्पद कम्मवाचा	१५५
४.२.२	द्विउपसम्पदापेक्ख द्वन्दसमासूपसम्पद कम्मवाचा	१५७
४.२.३	तिउपसम्पदापेक्ख समुच्चयूपसम्पद कम्मवाचा	१५७
४.२.४	चतुउपसम्पदापेक्ख द्वन्दसमासूपसम्पद कम्मवाचा	१५८
४.३	संघ उपोसथ	१५९
४.३.१	निदानुद्देस	१६३
४.३.२	पाराजिकुद्देस	१६३
४.३.३	संघादिसेसुद्देस	१६५
४.३.४	अनियतुद्देस	१६८
४.३.५	स्वम्हसिया पारिशुद्धि उपोसथ यायेगु विधि	१७०
४.३.६	छन्द, पारिशुद्धि कायेगु विधि	१७४
४.३.७	वर्षावास चवनेगु वाक्य	१७४
४.३.८	सत्ताहकरण पालि	१७४
४.४	संघ पवारणा	१७५
४.५	कथिन कार्य सम्बन्धी	१७९
४.५.१	विकप्पन यायेगु विधि	१७९
४.५.२	त्रिचीवर अधिष्ठान यायेगु वाक्य	१७९
४.५.३	चीवर लित बीगु वाक्य	१७९
४.५.४	कथिन चीवर दान यायेगु वाक्य	१८०
४.५.५	कथिनत्थार कम्मवाचा	१८१
४.५.६	चीवर दुर्वर्ण यायेगु वाक्य	१८२
४.५.७	पच्चुद्धरण	१८२
४.५.८	कथिन चीवर अधिष्ठान यायेगु वाक्य	१८२
४.५.९	अष्टरण	१८२
४.५.१०	कथिन लायेगुविधि	१८३
४.६	गुरुयाके क्षमा याचना यायेगु वाक्य	१८३
४.७	अष्ट परिष्कार दान यायेगु वाक्य	१८४
४.८	मृतक वस्त्र दान यायेगु वाक्य	१८४
४.९	चीवर तोतेगु वाक्य	१८४

६. विश्व शान्ति विहार

६.१	संक्षिप्त परिचय तथा गतिविधि	१९४
६.२	विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालय निर्माणको उद्देश्य	२०२
६.३.	विश्व शान्ति विहारको नियमावली	२०३
६.४.	जलपान /भोजन दाताहरूको लागि सूचना/अनुरोध	२०६
	♦ विद्यार्थी श्रामणेरहरूको दैनिक समय तालिका	२०८
	♦ ध्यान शिविर दैनिक समय तालिका	२०९
	♦ विश्वशान्ति विहारय् जुयाच्वंगु सुथसिया बुद्धपूजा	२१०
	♦ विश्वशान्ति विहारय् जुयाच्वंगु बहनीसिया बुद्धपूजा	२११
	♦ विश्व शान्ति विहार दायक समितिया पदाधिकारीपिं	२१२
	♦ विश्व शान्ति विहार संरक्षण समितिया पदाधिकारीपिं	२१३
	♦ विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयया व्यवस्थापन समितिया पदाधिकारीपिं	२१३
	♦ लय् लय् पतिकं विहार व शिक्षालयय् भोजन/जलपान व विविध प्रकारं सहयोग याना च्वपिं दातापिं	२१४
	• Vishwa Shanti Bauddha Shikshalaya Teachers	२१५
	• Thervada Buddhist Academy Management Comm.	२१६
	• Thervada Buddhist Academy Teachers	२१७
	• Family Member of Vishwa Shanti Vihara	२१९
	• विश्व शान्ति विहारसित सम्बन्धित नेवासिक भिक्षु, श्रामणेर तथा अनागारिका परिवार	२२५
	• विहारय् जुयाच्वंगु पाठ व सफू सम्पादनया लागी ग्वाहालि कयागु सफू धलः	२२९

नैतिक-शिक्षा

आफूले गरेको पापले आफैलाई अपवित्र पार्दछ, आफूले गरेको पुण्यले आफैलाई शुद्ध पार्दछ, शुद्ध हुने र अशुद्ध हुने आफ्नै द्वारबाट हो; कसैले अरु कसैलाई शुद्ध पार्न सक्दैन ॥

(धम्मपद १६५)

अल्छी, बढी सुत्ने, छल्ने, ठग्ने आदि प्रवृत्ति भएका व्यक्तिहरूको नराम्रो व्यवहारलाई सुधार्न देवराज इन्द्रले “यदि बानी सुधारेन भने टाउको फोडिदिन्छु” भनेर बज्र लिएर टाउकोमाथि बसिराखेतापनि ती व्यक्तिहरू बरु टाउको फोडाएर मर्छन्, अल्छीको दांग्रा, सुताहा, छली, ठग, काम नलाग्ने बनाएर जीवनभर अपमानित भएर बस्न रुचाउँछन्, तर आफ्नो हित सुख उपकारको लागि रत्तिभर पनि जाँगरिलो हुन तयार हुँदैनन् भने त्यस्ता व्यक्तिहरूलाई कसैले पनि सुधार्न सक्दैन ।

अर्कालाई भन्न पाउँ भन्दैमा आँखा चिम्लेर भन्ने, तर आफूलाई कसैले केही भन्यो भने दिनभरी मुख कालो बनाएर बस्ने भलादमीले अस्लाई भन्ने बेलामा सोचेर भने राम्रो होइन र ?

कुनै पनि व्यक्तिको यदि नराम्रो पक्षमात्र हेर्ने हो भने दिनरात निन्दा-चर्चा, गाली-गलौज गर्न हुन्छ, तर सोही व्यक्तिको राम्रो पक्षलाई हेर्न सक्यौं भने जीवनभर प्रशंसा गरे पनि पुग्दैन । आफूले अस्बाट राम्रो व्यवहार पाउन आफूले पनि अस्लाई राम्रै व्यवहार गरौं ।

दिनभर तथा वर्षौं वर्ष परिश्रम गरी प्राप्त विश्वास तथा प्रतिष्ठा, होस नपुन्याइकन, विचार नगरिकन आवेशमा आएर कुनैपनि बेला गरिएको सानो भूलले एकैछिनमा धुलोमा मिसिन के बेर ? गल्ती गरेर पश्चाताप गर्नु भन्दा बेलैमा सचेत हुनु राम्रो नि !

१. शील प्रार्थना

१.१ पञ्चशील प्रार्थना विधि

उपासकोपासिका - ओकास द्वारत्तयेन कतं सब्बं अपराधं खमथ मे भन्ते ।
(स्वको धायेगु)

भन्ते - आयु-आरोग्य-सम्पत्ति, सग्ग-सम्पत्तिमेव च ।
अथ निब्बान-सम्पत्ति, इमिना ते समिज्झातु ॥

उपासकोपासिका - साधु ! साधु !! साधु !!!
अहं भन्ते तिसरणेन सह पञ्चसीलं धम्मं याचामि
अनुगगहं कत्वा सीलं देथ मे भन्ते ।
दुतियम्पि। ततियम्पि।

भन्ते - यमहं वदामि तं वदेथ ।

उपासकोपासिका - आम भन्ते ।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

(स्वको धायेगु)

बुद्धं सरणं गच्छामि ।

धम्मं सरणं गच्छामि ।

संघं सरणं गच्छामि ।

दुतियम्पि बुद्धं सरणं गच्छामि ।
दुतियम्पि धम्मं सरणं गच्छामि ।
दुतियम्पि संघं सरणं गच्छामि ।

ततियम्पि बुद्धं सरणं गच्छामि ।
ततियम्पि धम्मं सरणं गच्छामि ।
ततियम्पि संघं सरणं गच्छामि ।

भन्ते - सरणगमनं परिपुष्णं ।

उपासकोपासिका - आम भन्ते ।

१. पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
२. अदिन्नादाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
३. कामेसु मिच्छाचारा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
४. मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
५. सुरा-मेरय-मज्जपमादट्ठाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।

उपासकोपासिका - आम भन्ते ।

भन्ते - तिसरणेन सह पञ्चसीलं धम्मं साधुकं सुरक्खितं
कत्वा अप्पमादेन सम्पादेथ ।

उपासकोपासिका - साधु ! साधु !! साधु !!!

-----卐-----

१.२. अष्टशील प्रार्थना विधि

- उपासकोपासिका - ओकास द्वारत्तयेन कतं सब्बं अपराधं खमथ मे भन्ते ।
भन्ते - आयु-आरोग्य-सम्पत्ति, सग्ग-सम्पत्तिमेव च ।
अथ निब्बान-सम्पत्ति, इमिना ते समिज्झातु ॥
- उपासकोपासिका - साधु ! साधु !! साधु !!!
अहं भन्ते तिसरणेन सह अट्टङ्ग-समन्नागतं उपोसथसीलं
धम्मं याचामि; अनुग्गहं कत्वा सीलं देथ मे भन्ते ।
दुतियम्पि।
ततियम्पि ।
- भन्ते - यमहं वदामि तं वदेथ ।
- उपासकोपासिका - आम भन्ते ।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

(तीन पटक भन्ते)

बुद्धं सरणं गच्छामि ।

धम्मं सरणं गच्छामि ।

संघं सरणं गच्छामि ।

दुतियम्पि बुद्धं सरणं गच्छामि ।

दुतियम्पि धम्मं सरणं गच्छामि ।

दुतियम्पि संघं सरणं गच्छामि ।

ततियम्पि बुद्धं सरणं गच्छामि ।

ततियम्पि धम्मं सरणं गच्छामि ।

ततियम्पि संघं सरणं गच्छामि ।

भन्ते – सरणगमनं परिपुण्णं ।

उपासकोपासिका – आम भन्ते ।

१. पाणातिपाता वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
२. अदिन्नादाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
३. अब्रह्मचरिया वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
४. मुसावादा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
५. सुरा-मेरय-मज्जपमादट्टाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
६. विकाल-भोजना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
७. नच्च, गीत, वादित, विसूकदस्सन-माला-गन्ध-विलेपन-धारण मण्डन-विभूसनट्टाना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।
८. उच्चासयन-महासयना वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।

इदम्मे सीलं मग्गफल जाणस्स पच्चयो होतु ।

भन्ते – तिसरणेन सह अट्टङ्ग-समन्नागतं उपोसथं सीलं धम्मं
साधुकं सुरक्खितं कत्वा अप्पमादेन सम्पादेथ ।

उपासकोपासिका – साधु ! साधु !! साधु !!!

-----卐-----

१.३.१ श्रामणेर प्रव्रज्या विधि^१

सँ चाका च्वनीबले धायेगु वा मनंमनं लुमंका च्वनेगु
(केस खौरीरहँदा भन्ते वा भावना गरिरहने)

तचपञ्चक कर्मस्थान भावना

केसा लोमा नखा दन्ता तचो । सं, चिमिसं, लुसि, वा, छ्यंगू ।
तचो दन्ता नखा लोमा केसा । छ्यंगू, वा, लुसि, चिमिसं, सं ।
केसा लोमा नखा दन्ता तचो । सं, चिमिसं, लुसि, वा, छ्यंगू ।

टाउकोको रौं, शरीरको रौं, नङ्ग, दाँत, छाला ।
छाला, दाँत, नङ्ग, शरीरको रौं, टाउकोको रौं ।
टाउकोको रौं, शरीरको रौं, नङ्ग, दाँत, छाला ।

गुरुयात चीवर लःल्हाना बीत धायेगु

(गुरुलाई चीवर अर्पण गर्न भन्ते)

सब्ब-दुक्ख-निस्सरण – निब्बानस्स सच्छिक्करणत्थाय इमं कासावं
गहेत्वा पब्बाजेथ मं भन्ते ! अनुकम्पं उपादाय ।

दुतियम्पि। ततियम्पि ।

भन्ते ! सम्पूर्ण संसार चक्रयागु दुःखं मुक्तजुया निर्वाण साक्षात्कार
यायेया निंतिं जिगु ल्हाती दयाच्वंगु थुगु चीवरवस्त्र ग्रहण याना कया
बिज्यासे अनुकम्पा तया जित प्रव्रजित याना बिया बिज्याहुँ ।

निकोलनं। स्वकोलनं ।

(भन्ते ! सम्पूर्ण संसार चक्रको दुःखबाट निस्केर मुक्त भएर
निर्वाण साक्षात्कार गर्नको लागि मेरो हातमा भएको यो चीवरवस्त्र
ग्रहणगरी अनुकम्पाराखेर मलाई प्रव्रजित गर्नुहोस् ।

दोस्रोबार पनि। तेस्रोबार पनि।)

१. धर्मरत्न शाक्य, (संग्रहकर्ता), श्रामणेर विनय (यल, फोर एस पब्लिकेशन, २०४४) पृ. ५

गुरुपाखें चीवर लःल्हाना कायेत धायेगु

(गुरुबाट चीवर ग्रहण गरेर लिन भन्ते)

सब्ब-दुख-निस्सरण – निब्बानस्स सच्छिक्करणत्थाय एतं कासावं
दत्वा पब्बाजेथ मं भन्ते ! अनुकम्पं उपादाय ।

दुतियम्पि। ततियम्पि ।

भन्ते ! सम्पूर्ण संसारचक्रयागु दुःखं मुक्तजुया निर्वाण साक्षात्कार
यायेया नितीं आम छःपिनिगु ल्हाती दयाच्चंगु चीवरवस्त्र प्रदान यासे
अनुकम्पा तया जित प्रव्रजित याना बिया विज्याहुँ ।

निकोलनं। स्वकोलनं ।

भन्ते ! सम्पूर्ण संसार चक्रको दुःखबाट निस्केर मुक्त भएर निर्वाण
साक्षात्कार गर्नको लागि तपाईंको हातमा भएको चीवरवस्त्र प्रदानगरी
अनुकम्पाराखेर मलाई प्रव्रजित गर्नुहोस् ।

दोस्रोबार पनि। तेस्रोबार पनि ।

चीवरं पुने धुंका गुरुयाके प्रव्रज्या याचना यायेगु

(चीवर लगाईसकेपछि गुरुसंग प्रव्रज्या याचना गर्ने)

संसार-वट्ट-दुखतो मोचनत्थाय पब्बज्जं याचामि ।

दुतियम्पि। ततियम्पि।

भन्ते ! संसारचक्रयागु दुःखं मुक्तजुइया लागी जिं प्रव्रज्या याचना
यानाचवना । निकोलनं। स्वकोलनं ।

(भन्ते ! सम्पूर्ण संसार चक्रको दुःखबाट मुक्तहुनको लागि मैले
प्रव्रज्या याचना गरिरहेको छु ।

दोस्रोबार पनि। तेस्रोबार पनि ।)

तिसरण सह सामणेरे पब्बज्ज सीलयाचना

अहं भन्ते ! तिसरणेन सह दस सामणेरे-पब्बज्ज-सीलं धम्मं

याचामि अनुगगहं कत्वा सीलं देथ मे भन्ते ।

दुतियम्पि। ततियम्पि।

अर्थ :

भन्ते ! जिं त्रिशरण सहित भिता श्रामणेर (प्रव्रज्या) शीलधर्मयात फवनाच्चवना, अनुकम्पा पूर्वक जित शील बिया बिज्याहुँ ।

निकोलनं। स्वकोलनं ।

(भन्ते ! मैले त्रिशरण सहित दस प्रकारको श्रामणेर (प्रव्रज्या) शील धर्म मागिरहेको छु,, अनुकम्पापूर्वक मलाई शील प्रदान गर्नुहोस् ।

दोस्रोबार पनि। तेस्रोबार पनि।)

भन्ते

- यमहं वदामि तं वदेथ ।

(जिं गथे गथे धाल छिमिसं नं अथे अथे हे धा ।)

(मैले जसो जसो भन्छु तिमीहरूले पनि त्यसै त्यसै भन्नु ।)

शिष्यपिं

- आम भन्ते ।

(ज्यू हवस भन्ते !) (हुन्छ हवस् भन्ते !)

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

वसपोल भगवान् अर्हत् सम्यक्सम्बुद्धयात नमस्कार ।

(वहाँ भगवान् अर्हत सम्यक्सम्बुद्धलाई नमस्कार ।)

सरणगमन

निगगहितन्त सरणगमन

मकारान्त सरणगमन

बुद्धं सरणं गच्छामि ।

बुद्धम् सरणम् गच्छामि ।

धम्मं सरणं गच्छामि ।

धम्मम् सरणम् गच्छामि ।

संघं सरणं गच्छामि ।

संघम् सरणम् गच्छामि ।

दुतियम्पि ...। ततियम्पि...

दुतियम्पि...। ततियम्पि...

अर्थ :

जि बुद्धया शरण वनाच्चवना । म बुद्धको शरणमा जान्छु ।
जि धर्मया शरण वनाच्चवना । म धर्मको शरणमा जान्छु ।
जि संघया शरण वनाच्चवना । म संघको शरणमा जान्छु ।
निकोलनं। स्वकोलनं। दोस्रोबार पनि ...। तेस्रोबार पनि।
गुरु - सरणगमनं परिपुण्णं ।

(शरणगमन परिपूर्ण जुल ।) (शरणगमन परिपूर्ण भयो ।)

शिष्यपि - आम भन्ते । (ज्यू हवस भन्ते) (हुन्छ हवस् भन्ते !)

सील-समादान

१. पाणातिपाता वेरमणी ।
२. अदिन्तादाना वेरमणी ।
३. अब्रह्मचरिया वेरमणी ।
४. मुसावादा वेरमणी ।
५. सुरा-मेरय-मज्ज-पमादट्टाना वेरमणी ।
६. विकाल-भोजना वेरमणी ।
७. नच्च, गीत, वादित, विसूकदस्सना वेरमणी ।
८. माला-गन्ध-विलेपन-धारण-मण्डन-विभूसनट्टाना वेरमणी ।
९. उच्चासयन-महासयना वेरमणी ।
१०. जातरूप-रजत-पटिग्गहणा वेरमणी सिक्खापदं समादियामि ।

इमानि दस सामणे-पब्बज्ज-सीलानि समादियामि ।

(स्वको)

दशशील

१. जिं प्राणीहिंसा मयायेगु ।
२. जिं खुँ ज्या मयायेगु ।
३. जिं ब्रह्मचर्य मस्यंकेगु ।
४. जिं भूठ खँ मल्हायेगु ।
५. जिं अय्ला थ्वँ आदि प्रमाद ज्वीगु वस्तु सेवन मयायेगु ।
६. जिं बान्हि लिपा भोजन मयायेगु ।
७. जिं प्याखँ हुलेगु, म्ये हालेगु, बाजं थायेगु, शासनया कँ समान जुयाच्चंगु
तमासा स्वयेगु आदि मयायेगु ।
८. जिं माला क्वखायेगु, नस्वाःगु सुगन्ध पाउडर अत्तर ब्वीगु, तिसातीगु
आदि छायेपेगुलिं विरत ज्वीगु ।
९. जिं तःजागु ततःजीगु शयनासनय् मच्चनेगु मच्चनेगु ।
१०. जिं लुँ वह दाँ धेवा आदि ग्रहण मयायेगु शिक्षायात बाँलाक ग्रहण
यानाच्चना ।
थ्व भिता श्रामणेर प्रव्रज्या शीलयात बाँलाक ग्रहण यानाच्चना ।
१. म प्राणी हिंसा नगर्ने ।
२. म चोरीकाम नगर्ने ।
३. म ब्रह्मचर्य नबिगार्ने ।
४. म भूठकुरा नबोल्ने ।
५. म जाँड रक्सि आदि प्रमादहुने वस्तु सेवन नगर्ने ।
६. म मध्यान्ह पछि भोजन नगर्ने ।
७. म नाच्ने, गाउने, बाजा बजाउने, शासनको काँडा समान भइरहेको
तमासा हेर्ने आदि नगर्ने ।

८. म माला लगाउने, सुगन्धित वास्ना आउने पाउडर लगाउने, गहणा आदिद्वारा अलंकृत नगर्ने ।

९. म अग्लो, महान र उत्तम भएको शयनासनमा नबस्ने ।

१०. म सुन,चाँदि, पैसा आदि ग्रहण नगर्ने शील राम्ररी पालन (ग्रहण) गर्दछु ।

गुरु - तिसरणेन सह दस सामणेर-पब्बज्ज-सीलं धम्मं साधुकं सुरक्खितं कत्वा अप्पमादेन सम्पादेथ ।

(त्रिशरण सहित दश श्रामणेर प्रव्रज्या शील बांलाक सुरक्षित याना अप्रमादी जुया बांलाक सम्पादन या ।)

(त्रिशरण सहित दश श्रामणेर प्रव्रज्या शील सुरक्षितगरेर अप्रमादी भएर राम्ररी सम्पादन गर ।)

शिष्यपिं - साधु ! साधु !! साधु !!!

(बांला जू ।) राम्रो छ ।

उपाध्याय ग्रहण यायेगु (उपाध्याय ग्रहण गर्ने)

उपज्झायो मे भन्ते ! होहि (स्वको)

(भन्ते ! छःपिं जिमि उपाध्याय गुरु जुया बिज्याहुँ ।)

भन्ते ! तपाइ मेरो उपाध्याय गुरु हुनुहोस्

निश्रय ग्रहण यायेगु (निश्रय ग्रहण गर्ने)

निस्सयो मं भन्ते, होहि । (स्वको)

(भन्ते ! छलपोल जिमित आधार भरोसा बिया बिज्याइम्ह निश्रयाचार्य जुया बिज्याहुँ ।)

भन्ते ! तपाईं हामीलाई आधार भरोसा दिनुहुने निश्रयाचार्य हुनुहोस् ।

गुरु - पासादिकेन सम्पादेथ (स्वको)

(प्रसन्न तायेके बहःगु शारीरिक, वाचसिक, मानसिक पहः चहः क्रियाकलापं सम्पन्न जुया च्वं ।)

(प्रसन्न हुनयोग्य शारीरिक, वाचसिक, मानसिक बानी
व्यवहार क्रियाकलापले सम्पन्न भएर बस ।)

शिष्यपिं - साधु ! साधु !! साधु !!!_

नामाकरण

गुरू = सामणेरो (गवेसको) !

शिष्य = आम भन्ते !

गुरू = सामणेरो (गवेसको) !

शिष्य = आम भन्ते !

गुरू = सामणेरो (गवेसको) !

शिष्य = आम भन्ते !

-----❖-----

गुम्हसिनं निन्दा याये माःम्हसित प्रशंसा व प्रशंसा याये
माःम्हसित निन्दा याना म्हुतुं अपराध (अकुशल) मुंकी,
उम्हसिनं व अपराधया कारणं सुख लाभ याना काये
फइमखु ।

ग्यागुलिं याना तःधंम्हस्या वचन सह याइ, बदला कायेगु
विचारं थः ज्वःलाम्ह मनूया वचन सह याइ । गुम्हसिनं थः
स्वयां चीधंम्ह मनूया वचन सह याइ, उकियात सन्तपिसं
तःधंगु (उत्तम) शान्ति धाइ ।

1.3.2 Novitiation

Asking For Forgiveness (According To The Original Pali Text)

Accayo mañ Bhante accagamā yathā bālhañ Yathā mūlhañ yathā akusalañ Yvāhañ evamakāsiñ Tassa me bhante accayañ accayato patiganhātu Ayatiñ samvarāya

Dutiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

Tatiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

Venerable Sir, being unknown, ignorant and unskillful, I had committed offenses. For the restrain of further wrong doing in the future. Please, Venerable Sir, accept my wrong-doing as offense (and forgive me).

For the second time....

For the third time.....

During head shaving by the Teacher, each boy needs to say the following words:

Kesā (Head hair)	Lomā (Body hair)	Nakhā (Nails)	Dantā (Teeth)	Taco (Skin)
Taco (Skin)	Dantā (Teeth)	Nakhā (Nails)	Lomā (Body hair)	Kesā (Head hair)

(Before the boys wear the Robe, they should handover the robes individually to the Teacher saying the following words three times:)

Giving Robe To The Teachersss

Sakala-Vatta-Dukkha-Nissarana-Nibbānassa Sacchikaranatthāya Imañ Kasavañ Gahetvā Pabbājetha Mañ Bhante, Anukampañ Upādāya

Dutiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

Tatiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

To get out from the whole round of worldly sufferings and realize the Nibbana your Venerable Sir. Please take this robe from me and novitiate me with full compassion.

For the second time

For the third time.....

Taking Robe Back From The Teacher

**Sakala-Vatta-Dukkha-Nissarana-Nibbānassa Sacchikaranatthāya Etaṃ
Kāsāvaṃ Datvā Pabbājetha Maṃ Bhante, Anukampaṃ Upādāya**

Dutiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

Tatiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

To get out from the whole round of worldly sufferings and to realize the Nibbana, your Venerable Sir. Please give me the Robe (as the token of permission to wear the Robe), which is in your hands and novitiate me with full compassion.

For the second time

For the third time.....

Asking For Noviciation With Aim and Objective

Samsāra-Vatta-Dukkhato Mocanattāya Pabbajjaṃ Yācāmi

Dutiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

Tatiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

To get rid of round of worldly suffering Venerable Sir, I am asking for noviciation.

For the second time

For the third time.....

Asking For Novice 10 Precepts

**Ahaṃ Bhante Tisaranena Saha Dasa Sāmanera Pabbajjasīlaṃ
Dhammam Yacami Anuggahaṃ Katvā Sīlaṃ Detha Me Bhante**

Dutiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

Tatiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

Teacher: **Yamahaṃ vadāmi Tam Vadetha** (Follow what I say,)

Novices: **Āma Bhante** (Yes, Venerable Sir.)

Teacher: **Namo Tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa**

(Homage to the Worthy One, the Blessed One, and the Perfectly Self-enlightened One.)

Novices: **(Repeat the above three times,)**

Taking Refuge In Triple Gems

Teacher: **Buddham Saranam Gacchāmi** (I go to the Buddha for my refuge)
Dhammam Saranam Gacchāmi (I go to the Dhamma for my refuge)
Samgham Saranam Gacchāmi
Dutiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)
Tatiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

Teacher: **Saranagamanam Paripuṇṇam** (Refuge taking is fulfilled.)
Novices: **Āma Bhante** (Yes, Venrable Sir.)

The second correct way to take refuge is with both lips open slightly, and produce little air through the nose as you pronounce the word ending with “n” sound. As you would pronouncr the word “Learning”.

Teacher: **Buddham Saranam Gacchāmi**
(I go to the Buddha for my refuge)
Dhammam Saranam Gacchāmi
(I go to the Dhamma for my refuge)

Samgham Saranam Gacchāmi
(I go to the Sangha for my refuge)

Dutiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)
Tatiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

Teacher: **Saranagamanam Paripuṇṇam** (Refuge taking is fulfilled.)
Novices: **Āma Bhante** (Yes, Venrable Sir.)

Ten Precep

1. **Pānātipātā veramaṇī;**
(I undertake to observe the training precepts abstaining from killing all living beings)
2. **Adinnādānā veramaṇī;**
(I undertake to observe the training precepts abstaining from taking things not given)
3. **Abrahmacariyā veramaṇī;**
(I undertake to observe the training precepts abstaining from unchastity)
4. **Musāvādā veramaṇī;**
(I undertake to observe the training precepts abstaining from false speech)

5. **Surā-meraya-majja-pamādatthānā veramaṇī;**
(I undertake to observe the training precepts abstaining from drinks and drugs which are the causes of heedlessness)
6. **Vikāla-bhojanā veramaṇī;**
(I undertake to observe the training precepts abstaining from taking meals after mid-day)
7. **Nacca-gīta-vādita-visūkadassanā veramaṇī;**
(I undertake to observe the training precepts abstaining from dancing, singing, playing musical instrument , seeing things opposed to the dispensation)
8. **Mālā-gandha Vilepana-dharaṇa-mandaṇa vibhū-sanaṭṭhānā veramaṇī;**
(I undertake to observe the training precepts abstaining from applying garlands, perfume, using cosmetic and beautifying things)
9. **Uccāsāyana Mahāsāyana veramaṇī**
(I undertake to observe the training precepts abstaining from applying garlands, perfume, using cosmetic and beautifying things)
10. **Jātarūpa-Rajata Patiggahanā veramaṇī sikkhā-padaṃ samādiyāmi;**
(I undertake to observe the training precepts abstaining from handling gold, silver, coin and money
Imāni Dasa Sāmaṇera Pabbajja-Silāni Samādiyāmi
(I observe these noviciation 10 precepts)

Dutiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

Tatiyampi..... (Repeat the above enclosed verses)

१.४. बुद्ध-पूजा

१.४.१. त्रिरत्न-वन्दना

बुद्ध-वन्दना

बुद्धं पूजेमि । धम्मं पूजेमि । संघं पूजेमि ।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

इतिपि सो भगवा अरहं, सम्मासम्बुद्धो, विज्जाचरण-सम्पन्नो, सुगतो,
लोकविदू, अनुत्तरो पुरिसदम्मसारथि, सत्था देवमनुस्सानं, बुद्धो, भगवा'ति ।

नमो तस्स सम्मासम्बुद्धस्स ।

ये च बुद्धा अतीता च, ये च बुद्धा अनागता ।

पच्चुप्पन्ना च ये बुद्धा, अहं वन्दामि सब्बदा ॥

नत्थि मे सरणं अञ्जं, बुद्धो मे सरणं वरं ।

एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे जयमंगलं ॥

उत्तमङ्गेन वन्देहं, पादपंसु वरुत्तमं ।

बुद्धे यो खलितो दोसो, बुद्धो खमतु तं ममं ॥

बुद्धं जीवितपरियन्तं, सरणं गच्छामि ।

धर्म-वन्दना

स्वाक्खातो भगवता धम्मो, सन्दिट्ठिको, अकालिको, एहिपस्सिको,

ओपनेय्यिको, पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्जूही'ति ।

नमो तस्स निय्यानिकस्स धम्मस्स ।

ये च धम्मा अतीता च, ये च धम्मा अनागता ।

पच्चुप्पन्ना च ये धम्मा, अहं वन्दामि सब्बदा ॥

नत्थि मे सरणं अञ्जं, धम्मो मे सरणं वरं ।

एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे जयमंगलं ॥

उत्तमङ्गेन वन्देहं, धम्मञ्च दुविधं वरं ।

धम्मे यो खलितो दोसो, धम्मो खमतु तं ममं ॥

धम्मं जीवितपरियन्तं, सरणं गच्छामि ।

संघ-वन्दना

सुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसंघो, उजुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसंघो,
त्रायप्पटिपन्नो भगवतो सावकसंघो, सामीचिप्पटिपन्नो भगवतो
सावकसंघो, यदिदं चत्तारि पुरिसयुगानि अट्ठ पुरिसपुग्गला, एस भगवतो
सावकसंघो; आहुनेय्यो, पाहुनेय्यो, दक्खिणेय्यो, अञ्जलिकरणीयो,
अनुत्तरं पुञ्जक्खेत्तं लोकस्सा'ति ।

नमो तस्स अट्ठारियपुग्गलमहासंघस्स ।

ये च संघा अतीता च, ये च संघा अनागता ।

पच्चुप्पन्ना च ये संघा, अहं वन्दामि सब्बदा ॥

नत्थि मे सरणं अञ्जं, संघो मे सरणं वरं ।

एतेन सच्चवज्जेन, होतु मे जयमंगलं ॥

उत्तङ्गेन वन्देहं, संघञ्च तिविधुत्तमं ।

संघे यो खलितो दोसो, संघो खमतु तं ममं ॥

संघं जीवितपरियन्तं, सरणं गच्छामि ।

(जल-पूजा)

अधिवासेतु नो भन्ते, पानीयं उपनामितं ।

अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातु उत्तमं ॥१॥

(खाद्य-पूजा)

अधिवासेतु नो भन्ते, खज्जकं उपनामितं ।

अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातु उत्तमं ॥२॥

(फलफूल-पूजा)

अधिवासेतु नो भन्ते, फलानि उपनामितं ।

अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातु उत्तमं ॥३॥

(भोजन-पूजा)

अधिवासेतु नो भन्ते, भोजनं उपनामितं ।

अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातु उत्तमं ॥४॥

(व्यञ्जन-पूजा)

अधिवासेतु नो भन्ते, व्यञ्जनं उपनामितं ।
अनुकम्पं उपादाय, पटिगण्हातु उत्तमं ॥५॥

(प्रदीप-पूजा)

घनसारप्पदित्तेन, दीपेन तमधिसिना ।
तिलोकदीपं सम्बुद्धं, पूजयामि तमोनुदं ॥६॥

(पुष्प-पूजा)

वण्ण-गन्ध-गुणोपेतं, एतं कुसुमसन्ततिं ।
पूजयामि मुनिन्दस्स, सिरीपाद-सरोरुहे ॥७॥
पूजेमि बुद्धं कुसुमेन नेन, पुञ्जेन मेतेन च होतु मोक्खं ।
पुष्पं मिलायाति यथा इदं मे, कायो तथा याति विनासभावं ॥८॥

(धूप-पूजा)

गन्ध-सम्भार-युत्तेन, धूपेनाहं सुगन्धिना ।
पूजये पूजनेय्यानं, पूजा भाजनमुत्तमं ॥९॥

चैत्य-पूजा

वन्दामि चेतियं सब्बं, सब्बठानेसु पतिट्ठितं ।
सारीरिक धातु महाबोधिं, बुद्धरूपं सकलं सदा ॥१०॥

(क्षमा-याचना)

कायेन वाचा चित्तेन, पमादेन मया कतं ।
अच्चयं खम मे भन्ते, भूरिपञ्जो तथागत ॥११॥

(आशिका)

इमाय बुद्ध-पूजाय, कताय सुद्ध-चेतसा ।
चिरं तिट्ठतु सद्धमो, लोको होतु सुखी सदा ॥१२॥

इमाय बुद्ध-पूजाय, यं पुञ्जं पसुतं मया ।
सब्बं तं अनुमोदित्वा, सब्बेपि तुट्ठमानसा ॥१३॥
पूरेत्वा दान-सीलादि, सब्बापि दसपारमी ।
पत्वा यथिच्छित्तं बोधिं, फुस्सन्तु अमतं पदं ॥१४॥

प्रतिपत्ति-पूजा

इमाय धम्मानुधम्म-पटिपत्तिया बुद्धं पूजेमि ।
इमाय धम्मानुधम्म-पटिपत्तिया धम्मं पूजेमि ।
इमाय धम्मानुधम्म-पटिपत्तिया संघं पूजेमि ।
अद्धा इमाय पटिपत्तिया जातिजराव्याधिमरणम्हा
परिमुच्चिस्सामि ॥१५॥

कामना

इमिना पुञ्जकम्मेन, मा मे बालसमागमो ।
सतं समागमो होतु, याव निब्बानपत्तिया ॥१६॥
इदं मे पुञ्जं आसवक्खयावहं होतु ।
इदं मे पुञ्जं निब्बानस्स पच्चयो होतु ।
इदं मे पुञ्जं सब्बे सत्ता सुखिता भवन्तु ॥१७॥

-----卐-----

अलसि जुया काम भोग जक याना ज्वीम्ह गृहस्थयात भिनिमखु,
इन्द्रिय संवर मद्दुम्ह (शील बांमलाम्ह) भिक्षु नं भिनिमखु, बांलाक
सोजबुभ्भ मयासे ज्या याइम्ह जुजु नं मज्यू, हानं तँ चाये यःम्ह
विद्वानयात नं भिनिमखु ।

(लोकनीति -१२०)

१.४.२. चतुप्रत्यय प्रत्यवेक्षणा^२

चीवर पच्चवेक्खणा

पटिसंखा योनिसो चीवरं पटिसेवामि-यावदेव सीतस्स पटिघाताय, उण्हस्स पटिघाताय, ङंस-मकस-वातातप-सरीसप-सम्फस्सानं पटिघाताय, यावदेव हिरीकोपिन पटिच्छादनत्थं ।

अर्थ :-

जिं योग्यरूपं प्रज्ञां विचार याना चीवर पुनाच्चवना । ख्वाउँगुलिं बचे जुइत, क्वागुलिं बचे ज्वीत, न्यायेयोपिं सा भुजिं,चलः, भुजिं, फय्, निभा, बिच्छे, कुसि, सर्प आदि जीवतय् पाखें रक्षा ज्वीकेया निम्तिं जक व लज्यायात तोप्पीमा निम्तिं जक थुगु चीवर वस्त्र धारण (सेवन) यानाच्चवना ।

(मैले योग्यरूपले प्रज्ञाले विचार गरी चीवर लगाइरहेको छु । चीसोबाट बच्न, गर्मीबाट बच्न, टोक्ने किर्ना, लामखुट्टे, भिंंगा, हावा, घाम, बिच्छी, उपियाँ, सर्प आदि जीवहरूबाट रक्षा हुनको लागि र लज्जालाई छोप्न यो चीवरवस्त्र धारण गर्दैछु ।)

पिण्डपात पच्चवेक्खणा

पटिसंखा योनिसो पिण्डपातं पटिसेवामि, नेव दवाय, न मदाय, न मण्डनाय, न विभूसनाय, यावदेव इमस्स कायस्स ठितिया, यापनाय विहिंसूपरतिया ब्रह्मचरियानुगहाय; इति पुराणञ्च वेदनं पटिहङ्गामि नवं च वेदनं न उप्पादेस्सामि, यात्रा च मे भविस्सति अनवज्जता च फासुविहारो चात्ति।

अर्थ :-

जिं योग्यरूपं प्रज्ञां विचार याना पिण्डपात्र सेवन यानाच्चवना । हितेया लागी, अभिमानया लागी, बल्लाकेया लागी, छायेपिया लागी, बाँलाकेया लागी थ्व भोजन याना च्वनागु मखु । जिगु थ्व शरीरया चिरस्थाईया निम्तिं, सुखपूर्वक हनेया निम्तिं, नयेपित्यागु कष्ट शान्त

२ धर्मरत्न शाक्य, (संग्रहकर्ता), श्रामणेर विनय (यल, फोर एस पब्लिकेशन, २०४४) पृ. ८

यायेया निम्ति, ब्रह्मचर्य जीवन हनेत तिवः जुइकेया निम्ति, व पुलांगु रोग शान्तयाना न्हूगु रोग उत्पन्न मज्जीकेया निम्ति अले थुगु जीवन यात्रा निर्दोषपूर्वक याउँक ब्यतीत याना विहार यायेया निम्ति थ्व भोजन सेवनयानाचवना ।

(मैले योग्यरूपले प्रज्ञाले विचार गरी पिण्डपात्र सेवन गर्दैछु । खेलनको लागि, अभिमानको लागि, बलवान हुनको लागि, शोभा बढाउनको लागि, सुन्दर बन्नको लागि यो भोजन गरिरहेको होइन । केवल मेरो यो शरीरको चिरस्थायीको निम्ति, सुखपूर्वक जीवनयापनको निम्ति, भोक लागेको कष्ट शान्त गर्नको निम्ति, ब्रह्मचर्य जीवन बिताउन र पुरानो रोग शान्त गरेर नयाँ रोग उत्पन्न हुन नदिनाको निम्ति, यो जीवनयात्रा निर्दोषपूर्वक सजिलोसंग ब्यतित गर्न र बिहार गर्नको निम्ति मात्र यो भोजन सेवनगर्दैछु ।)

सेनासन पच्चवेक्खणा

पटिसंखा योनिसो सेनासनं पटिसेवामि, यावदेव सीतस्स पटिघाताय, उण्हस्स पटिघाताय, डंस-मकस-वातातप-सरीसप सम्फस्सानं पटिघाताय, यावदेव उत्तुपरिस्सय-विनोदनं पटिसल्लानारामत्थं ।

अर्थ :-

जिं योग्यगुरूपं प्रज्ञां विचार याना थुगु आसनयात सेवन यानाचवना । यथा-ख्वाउँगुलिं बचे ज्वीत, क्वागुलिं बचे ज्वीत, न्यायेयोपिं साभुजिं, चलः, भुजिं, फय, निभा, बिच्छे, कुसि, हई, सर्प आदि जीवतय् पाखें बचे ज्वीया निम्ति ऋतु आदिया पाखें रक्षा जुया शान्तपूर्वक विहार यायेया कारणं थुगु आसनयात सेवन यानाचवना ।

(मैले योग्यरूपले प्रज्ञाले विचार गरी यो आसन प्रयोग गर्दैछु । चीसोबाट बच्न, गर्मीबाट बच्न, लामखुट्टे, भिंंगा, हावा, घाम, बिच्छी, उपियाँ, सर्प आदि जीवहरूबाट बच्न र ऋतु आदिबाट बच्ची शान्तपूर्वक विहार गर्नको लागि यो आसन प्रयोग गर्दैछु ।)

गिलानपच्चय पच्चवेक्खणा

पटिसंखा योनिसो गिलानपच्चय-भेसज्ज-परिक्खारं
पटिसेवामि, यावदेव उप्पन्नानं वेय्या-बाधिकानं वेदनानं पटिघाताय,
अव्याबज्झापरमतायाति ।

अर्थ :-

जिं योग्यगुरूपं प्रज्ञां विचार याना थुगु वासःसेवन यानाच्चना ।यथा:-
उत्पन्न जूगु रोग व्याधि शान्तयाना सुखपूर्वक दिन हनेया निमित्त थुगु रोगीपिन्त
माःगु वासः सेवन यानाच्चना ।

(मैले योग्यरूपले प्रज्ञाले विचार गरी यो औषधी सेवन गर्दैछु ।
उत्पन्न भएको रोग व्याधि शान्तगरी सुखपूर्वक दिन बिताउन रोगीहरूलाई
चाहिने यो औषधी सेवन गर्दैछु ।)

१.४.३.१. बत्तिंस कोट्ठास^३

अत्थि इमस्मिं मे काये केसा, लोमा, नखा, दन्ता, तचो, मंसं,
न्हारु, अट्ठि, अट्ठिमिञ्जं, वक्कं, हदयं, यकनं, किलोमकं, पिहकं, पप्फासं,
अन्तं, अन्तगुणं, उदरियं, करीसं, मत्थलुङ्गं, पित्तं, सेम्हं, पुब्बो, लोहितं,
सेदो, मेदो, अस्सु, वसा, खेलो, सिंघानिका, लसिका, मुत्तंति ।

मुत्तं, लसिका, सिंघानिका, खेलो, वसा, अस्सु, मेदो, सेदो, लोहितं,
पुब्बो, सेम्हं, पित्तं, मत्थलुङ्गं, करीसं, उदरियं, अन्तगुणं, अन्तं, पप्फासं,
पिहकं, किलोमकं, यकनं, हदयं, वक्कं, अट्ठिमिञ्जं, अट्ठि , न्हारु, मंसं,
तचो, दन्ता, नखा, लोमा, केसा ।

३ महाशी सयादो, (अनु.) ज्ञानपूर्णक महास्यविर, महास्मृतिप्रस्थान सूत्र, (काठमाडौं : हीरादवी
शाक्य परिवार, २०४६), पृ ९३

१.४.३.२.१ स्वीनिगू '३२' अशुभ भावना 'अनुलोम':-

पृथ्वी धातु '२० गू'

१. केसा	- सँ	- टाउकोको रौं	(Head Hair)
२. लोमा	- चिमिसँ	- शरीरको रौं	(Body Hair)
३. नखा	- लुसि	- नङ्ग	(Nails)
४. दन्ता	- वा	- दाँत	(Teeth)
५. तचो	- छयंग	- छाला	(Skin)
६. मंसं	- ला	- मासु	(flesh)
७. न्हारु	- सेंप्वाय्	- नसा (स्नायु)	(Sinews/Nerves)
८. अट्टि	- क्वें	- हाड	(Bones)
९. अट्टिमिञ्जं	- स्यः	- सेतो मासी	(Bone Marrow)
१०. वक्कं	- जलास्यें	- मृगौला	(Kidneys)
११. हदयं	- तुगःचु	- मुटु	(heart)
१२. यकनं	- स्यें	- कलेजो	(Liver)
१३. किलोमकं	- पिलि	- झिल्ली	(Midrif/Membrane)
१४. पिहकं	- औपि	- फियो	(Spleen)
१५. पप्फासं	- स्वं	- फोक्सो	(Lungs/Lights)
१६. अन्तं	- तःपुगु आतपति	- ठूलो आन्द्रा	(Large intestine,bowel)
१७. अन्तगुणं	- चीपुगु आतपति	- सानो आन्द्रा	(Small intestine/Entrail)
१८. उदरियं	- प्वाः	- पेट , भुडी	(Stomach/Gorge)
१९. करीसं	- मल	- लादी	(undigested food/Dung)
२०. मत्थलुङ्गं	- न्हचपु	- गिदी	(Brain)

आपो धातु '१२ गू'

२१. पित्तं	- पित्त	- पित्त	(Bile)
२२. सेम्हं	- खै	- खकार	(Phelegm)
२३. पुब्बो	- न्हि	- पीप	(Pus)
२४. लोहितं	- हि	- रगत	(Blood)
२५. सेदो	- चःति	- पसिना	(Sweat)
२६. मेद्दो	- लाय् चिकं कना वड्गु	- चिल्लोपन	(Fat/ Lymph)
२७. अस्सु	- ख्वावि	- आँसु	(tears)
२८. वसा	- दाः	- बोसो	(Grease)
२९. खेलो	- ई	- थुक	(Spittle)
३०. सिंघानिका	- न्हासं वड्गु न्हि	- सिंगान	(Snot / nasal mucus)
३१. लसिका	- लाः	- हड्डीको जोर्नि तेल	(Oil of the Joints)
३२. मुत्तं	- पिसाब	- पिसाब	(Urine)

१.४.३.२.२. स्वीनिगू '३२' अशुभ भावना'प्रतिलोम':-

आपो धातु '१२ गू'

३२. मुतं	- पिसाब	- पिसाब	(Urine)
३१. लसिका	- ला:	- हड्डीको जोर्नि तेल	(Oil of the Joints)
३०. सिंघानिका	- न्हासं वइगु न्हि	- सिंगान	(Snot/nasal mucus)
२९. खेलो	- ई	- थुक	(Spittle)
२८. वसा	- दा:	- वोसो	(Grease)
२७. अस्सु	- खववि	- आँसु	(tears)
२६. मेदो	- लाय् चिकं कना वइगु-	- चिल्लोपन	(Fat/ Lymph)
२५. सेदो	- च:ति	- पसिना	(Sweat)
२४. लोहितं	- हि	- रगत	(Blood)
२३. पुब्बो	- न्हि	- पीप	(Pus)
२२. सेम्हं	- खै	- खकार	(Phelegm)
२१. पित्तं	- पित्त	- पित्त	(Bile)

पृथ्वी धातु '२० गू'

२०. मत्थलुङ्गं	- न्हचपु	- मगज	(Brain)
१९. करीसं	- मल	- मल	(Undigested food/Dung)
१८. उदरियं	- प्वा:	- पेट , भुडी	(Stomach/Gorge)
१७. अन्तगुणं	- चीपुगु आतपति	- सानो आन्द्रा	(Small intestine/Entrail)
१६. अन्तं	- तःपुगु आतपति	- ठूलो आन्द्रा	(Large intestine,bowel)
१५. पप्फासं	- स्वं	- फोक्सो	(Lungs/Lights)
१४. पिहकं	- अँपि	- फियो	(Spleen)
१३. किलोमकं	- पिलि	- झिल्ली	(Midrif/Membrane)
१२. यकनं	- स्यें	- कलेजो	(Liver)
११. हृदयं	- नुगःचु	- मुटु	(Heart)
१०. वक्कं	- जलास्यें	- मृगौला	(Kidneys)
९. अट्टिमिञ्जं	- स्यः	- सेतो मासी	(Bone Marrow)
८. अट्टि	- क्वें	- हाड	(Bones)
७. न्हारु	- सेंप्वाय्	- नसा-स्नायु-	(Sinews/Nerves)
६. मंसं	- ला	- मास	(flesh)
५. तचो	- छयंगू	- छाला	(Skin)
४. दन्ता	- वा	- दाँतहरू	(Teeth)
३. नखा	- लुसि	- नङ्गहरू	(Nails)
२. लोमा	- चिमिसँ	- शरीरको रौहरू	(BodyHairs)

१.४.४. पच्चयुद्देस^७

१. हेतुपच्चयो
२. आरम्मणपच्चयो
३. अधिपतिपच्चयो
४. अनन्तरपच्चयो
५. समनन्तरपच्चयो
६. सहजातपच्चयो
७. अञ्जमञ्जपच्चयो
८. निस्सयपच्चयो
९. उपनिस्सयपच्चयो
१०. पूरेजातपच्चयो
११. पच्छाजातपच्चयो
१२. आसेवनपच्चयो
१३. कम्मपच्चयो
१४. विपाकपच्चयो
१५. आहारपच्चयो
१६. इन्द्रियपच्चयो
१७. भानपच्चयो
१८. मग्गपच्चयो
१९. सम्पयुत्तपच्चयो
२०. विप्पयुत्तपच्चयो
२१. अत्थिपच्चयो
२२. नत्थिपच्चयो
२३. विगतपच्चयो
२४. अविगतपच्चयोति

(स्वको)

४ भदन्त सम्यक् सम्बोधि प्राणपुत्र, सम्यक् शिक्षा, (म्याग्दी : म्याग्दी बौद्ध संघ, २०६३)पृ २८३-२८५

५ Bhaddanta Achariya Buddhagosha, (trans.) Bhikkhu Nānamoli, The Path of Purification, (Singapore : Singapore Buddhist Meditation Centre, 1956), pp 268-283.

६ भिक्षु बुद्धघोष महास्वर्धार (सं), परित्त सूत्त, तेह्रौं सं (काठमाडौं : तारा, अरुण मानन्धर, २०५९) पृ ८७

७ धर्मरत्न शाक्य, (संग्रहकर्ता), श्रामणेन विनय (यल: फोर एस पब्लिकेशन, २०४४) पृ. १०

१.४.५. दश लिङ्गनाशन कर्म^८

इमेहि खो दसहज्जेहि समन्नागतो सामणेरो नासेतब्बो -

१. पाणातिपाती होति ।
२. अदिन्नादायी होति ।
३. अब्रह्मचारी होति ।
४. मुसावादी होति ।
५. सुरामेरयमज्जपायी होति ।
६. बुद्धस्स अवण्णं भासति ।
७. धम्मस्स अवण्णं भासति ।
८. संघस्स अवण्णं भासति ।
९. मिच्छादिट्ठिको होति ।
१०. भिक्खुनी दूसको होति ।

इमे हि खो दसहज्जेहि समन्नागतो सामणेरो नासेतब्बो ।

युपिं भिगू अंगत मध्ये छगू नं छगू अंगं पूर्णह्म श्रामणेरयात भेषं च्यूत यायेमाः-

१. प्राणी हिंसा याइह्म जुयाच्चन ।
२. खुँज्या याइह्म जुयाच्चन ।
३. ब्रह्मचर्यं स्यंकीह्म जुयाच्चन ।
४. भूठ खँ लहाइह्म जुयाच्चन ।
५. अय्ला थ्वँ आदि त्वनीह्म जुयाच्चन ।
६. बुद्धयात निन्दा याइह्म जुयाच्चन ।
७. धर्मयात निन्दा याइह्म जुयाच्चन ।
८. संघयात निन्दा याइह्म जुयाच्चन ।
९. मिथ्यादृष्टिह्म जुयाच्चन ।
१०. भिक्षुणीयात स्यंकीह्म जुयाच्चन ।

८ धर्मरत्न शाक्य, (संग्रहकर्ता), श्रामणेर विनय (यलः फोर एस पब्लिकेशन, २०४४) पृ. १०

थुपिं भिगू अंगत मध्ये छगू नं छगू अंगं पूर्णह्य श्रामणेरयात भेषं
च्युत यायेमाः।

(यी दश कर्ममध्ये कुनै एक अंगले पूर्ण भएको श्रामणेरलाई
भेषबाट च्युत गर्नुपर्छ -

१. प्राणी हिंसा गर्ने हुन्छ ।
२. चोरीकर्म गर्ने हुन्छ ।
३. ब्रह्मचर्य विगाने हुन्छ ।
४. भूठ कुरा गर्ने हुन्छ ।
५. जाँड, रक्सी आदि सेवन गर्ने हुन्छ ।
६. बुद्धको निन्दा गर्ने हुन्छ ।
७. धर्मको निन्दा गर्ने हुन्छ ।
८. संघको निन्दा गर्ने हुन्छ ।
९. मिथ्यादृष्टिक हुन्छ ।
१०. भिक्षुणीलाई विगाने हुन्छ ।

यी दश कर्ममध्ये कुनै एक अंगले पूर्ण भएको श्रामणेरलाई
भेषबाट च्युत गर्नुपर्छ ।)

१.४.६. दश दण्डकर्म

इमेहि खो दसहज्जेहि समन्नागतस्स सामणेरस्स दण्डकम्मं कातब्बं ।

१. विकाल भोजनो-होति ।
२. नच्च-गीत-वादित-विसूकदस्सनो होति ।
३. मालागन्ध-विलेपन-धारण-मण्डन-विभूसनो होति ।
४. उच्चासयन-महासयनो होति ।
५. जातरूप, रजत पटिग्गहणो होति ।
६. भिक्षूनं अलाभाय परिसक्कति ।

७. भिक्षूनं अनत्थाय परिसक्कति ।
८. भिक्षूनं अवासाय परिसक्कति ।
९. भिक्षू अक्कोसति परिभासति ।
१०. भिक्षू भिक्षूहि भेदेति ।

इमेहि खो दसहज्जेहि समन्नागतस्स सामणेस्स दण्डकम्मं कातब्बं ।

थुपिं भिगू अंगत मध्ये छगू नं छगू अंगं पूर्णह्म श्रामणेरयात दण्डकर्म बीमा:-

१. बान्हिं लिपा भोजन याइह्म जुइ ।
२. प्याखँ, म्ये, बाजं, तमासा स्वयेगुली लगेज्वीह्म जुइ ।
३. माला क्वखाया सुगन्धं बुला अलंकारं छायेपा च्वनीह्म जुइ ।
४. तःजाःगु आशनय् च्वनीह्म जुइ ।
५. लुँ वहः ग्रहण याइह्म जुइ ।
६. भिक्षुपिनिगु लाभ सत्कारयात हानि यायेत प्रयत्न याइह्म जुइ ।
७. भिक्षुपिन्त अनर्थ यायेत प्रयत्न याइह्म जुइ ।
८. भिक्षुपिन्त स्थान मवीकेया निमित्त प्रयत्न याइह्म जुइ ।
९. भिक्षुपिन्त व्ववीह्म , निन्दा याइह्म जुइ ।
१०. भिक्षुपिन्त थवं थवय् ल्वाका फाया बीह्म जुइ ।

थुपिं भिगू अंगत मध्ये छगू नं छगू अंगं पूर्णह्म श्रामणेरयात दण्डकर्म बीमाः।

(यी दश कर्ममध्ये एक न एक अंगले पूर्ण भएको श्रामणेरलाई दण्ड दिनुपर्छ -

१. विकाल भोजन गर्ने हुन्छ ।
२. नाचगान गर्ने र हेर्नेमा लाग्ने हुन्छ ।
३. फूलमाला लगाएर सुगन्धित अत्तर पाउडर लगाई अलंकारले अलंकृत हुने हुन्छ ।
४. ठूलो तथा उच्च आशनमा बस्ने हुन्छ ।
५. सुन चाँदी ग्रहण गर्ने हुन्छ ।

६. भिक्षुहरूको लाभ सत्कारलाई हानी गर्न प्रयत्न गर्ने हुन्छ।
७. भिक्षुहरूलाई अनर्थ गर्नमा प्रयत्न गर्ने हुन्छ ।
८. भिक्षुहरूलाई स्थान नदिनको निम्ति प्रयत्न गर्ने हुन्छ ।
९. भिक्षुहरूलाई गाली, निन्दा गर्ने हुन्छ ।
१०. भिक्षुहरूलाई एक आपसमा भगडा गराई फूट ल्याउने हुन्छ ।

यी दश कर्ममध्ये एक न एक अंगले पूर्ण भएको श्रामणेरलाई दण्ड दिनुपर्छ ।)

१.४.७. सेखिय - धम्म^९

इमे खो पनायस्मन्तो सेखिया धम्मा उद्देशं आगच्छन्ति ।

१. परिमण्डल-वग्गो

१. परिमण्डलं निवासेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
२. परिमण्डलं पारुपिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
३. सुप्पटिच्छनो अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
४. सुप्पटिच्छनो अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
५. सुसंवुतो अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
६. सुसंवुतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
७. ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
८. ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
९. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१०. न उक्खित्तकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।

परिमण्डल-वग्गो पठमो

आयुष्मानपिं ! आः थन सेखिय धयातः गु धर्मत उद्देशनय् वयाच्वंगु दु ।

९. भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविर (अनु.), उभयपातिमोक्ख, (काठमाडौं : आनन्दकुटी विहार गुठी, वि.सं. २०४५) पृ १२२

१. च्वय् क्वय् प्यख्यें बराबर ज्वीक अन्तरवास सिने सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः ।
२. प्यख्यें बराबर ज्वीक चीवर (उत्तरासंग) पुने सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः ।
३. गःपः व नाडी तक बाँलाक चीवरं त्वपुया (न्येया) गामय् दुने वने सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः ।
४. गःपः व नाडी तक बाँलाक चीवरं त्वपुया (न्येया) गामय् दुने फेतुइ सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः ।
५. ल्हाः तुति बाँलाक संयम याना गामय् दुने वने सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः।
६. ल्हाः तुति बाँलाक संयम याना गामय् दुने फेतुइ सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः।
७. प्यकुं थुखे दृष्टियाना गामय् दुने वने सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः।
८. प्यकुं थुखे दृष्टियाना गामय् दुने फेतुइ सयेके धका आचरण यायेमाः ।
९. चीवर च्वय् थकया गामय् दुने वने मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
१०. चीवर च्वय् थकया गामय् दुने फेतुइ मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः।

(नेपाली)

आयुष्मानहरू - यी पचहत्तर सेखिय भनिएका धर्महरू उद्देशनमा आईराखेका छन् -

- १) चारैतिरबाट बराबर हुनेगरी अन्तरवास लगाउने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- २) चारैतिरबाट बराबर हुनेगरी चीवर (उत्तरासंग) लगाउने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- ३) घाँटी र नाडी सम्म राम्ररी चीवरले ढाकेर (ओढेर) गाउँभित्र जाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।

- ४) घाँटी र नाडीसम्म राम्ररी चीवरले ढाकेर (ओढेर) गाउँभित्र बस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- ५) हात खुट्टा राम्ररी संयम गरेर गाउँभित्र जाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- ६) हात खुट्टा राम्ररी संयम गरेर गाउँभित्र बस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- ७) चारहात सम्म मात्र दृष्टि राखी गाउँभित्र जाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- ८) चारहात सम्म मात्र दृष्टि राखी गाउँभित्र बस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- ९) चीवर माथि उचालेर गाउँभित्र नजाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- १०) चीवर माथि उचालेर गाउँभित्र नबस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।

२. उज्झगिघक-वगगो

१. न उज्झगिघकाय अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
२. न उज्झगिघकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
३. अप्पसद्दो अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
४. अप्पसद्दो अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
५. न कायप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
६. न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
७. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
८. न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
९. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१०. न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।

उज्झगिघक-वगगो दुतियो

१. ततःसकं न्हिला गामय् दुने वने मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
२. ततःसकं न्हिला गामय् दुने फेतुइ मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
३. चीसः याना गामय् दुने वने धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
४. चीसः याना गामय् दुने फेतुइ धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
५. म्ह संका संका गामय् दुने वने मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।

६. म्ह संका संका गामय् दुने फेतुइ मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
७. ल्हाःसंका संका गामय् दुने वने मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
८. ल्हाः संका संका गामय् दुने फेतुइ मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
९. छ्यों संकासंका गामय् दुने वने मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
१०. छ्यों संका संका गामय् दुने फेतुइ मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।

(नेपाली)

- ११) ठूलठूलो स्वरले हाँसी गाउँभित्र नजाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- १२) ठूलठूलो स्वरले हाँसी गाउँभित्र नबस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- १३) सानो स्वर गरी गाउँभित्र जाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- १४) सानो स्वर गरी गाउँभित्र बस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- १५) शरीर हल्लाई हल्लाई गाउँभित्र नजाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- १६) शरीर हल्लाई हल्लाई गाउँभित्र नबस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- १७) हात पाखुरा हल्लाई हल्लाई गाउँभित्र नजाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- १८) हात पाखुरा हल्लाई हल्लाई गाउँभित्र नबस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- १९) टाउको हल्लाई हल्लाई गाउँभित्र नजाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- २०) टाउको हल्लाई हल्लाई गाउँभित्र नबस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।

३. खम्भकत-वर्गो

१. न खम्भकतो अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
२. न खम्भकतो अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
३. न ओगुण्ठितो अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
४. न ओगुण्ठितो अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
५. न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गमिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
६. न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
७. सक्कच्चं पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
८. पत्तसञ्जी पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
९. समसूपकं पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१०. समतित्तिकं पिण्डपातं पटिग्गहेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।

खम्भकत-वग्गो ततियो

१. जँ तियातिया गामय् दुने वने मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
२. जँ तिया तिया गामय् दुने फेतुइ मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
३. गाबलं पुया गामय् दुने वने मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
४. गाबलं पुया गामय् दुने फेतुइ मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
५. पालि च्वकां चुया गामय् दुने वने मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
६. पुलि घयेपुना गामय् दुने च्वने मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
७. आदरपूर्वक स्मृति तथा भिक्षा ग्रहण याना काये सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः ।
८. पात्रय् संज्ञा दुम्ह जुया भिक्षा ग्रहण याना काये सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः ।
९. भोजनया प्यव्वय् छव्वः तर्कारी क्ये भिक्षा ग्रहण याना काये सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः ।
१०. भिक्षापात्रया सि तक जक भिक्षा(भोजन) ग्रहण याना काये सयेके धका शिक्षा आचरण यायेमाः ।

(नेपाली)

- २१) कम्मरमा हात राखेर गाउँभित्र नजाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- २२) कम्मरमा हात राखेर गाउँभित्र नबस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- २३) खास्टो ओडेर गाउँभित्र नजाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- २४) खास्टो ओडेर गाउँभित्र नबस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- २५) खुट्टाको टुप्पोले मात्र टेकेर गाउँभित्र नजाने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- २६) घुँडा समाती गाउँभित्र नबस्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- २७) आदरपूर्वक स्मृति राखेर भिक्षा ग्रहण गर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- २८) भिक्षापात्रमा विचार गरी भिक्षान्न ग्रहण गर्ने शिक्षा ग्रहण गर्नुपर्छ ।
- २९) भोजनको चारभाग मध्ये एक भाग तरकारी ग्रहण गर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ३०) भिक्षापात्रको समतल सम्ममात्र भिक्षा (भोजन) ग्रहण गर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।

४. सक्कच्च-वर्गो

१. सक्कच्चं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
२. पत्तसञ्जी पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
३. सपदानं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
४. समसूपकं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
५. न थूपकतो ओमदित्वा पिण्डपातं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
६. न सूपं वा व्यञ्जनं वा ओदनेन पटिच्छादेस्सामि भिय्योकम्यतं उपादायाति सिक्खाकरणीया ।
७. न सूपं वा ओदनं वा अगिलानो अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
८. न उज्झानसञ्जी परेसं पत्तं ओलोकेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
९. नातिमहन्तं कबलं करिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१०. परिमण्डलं आलोपं करिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।

सक्कच्च-वर्गो चतुत्थो

१. आदरपूर्वकं स्मृतितया भोजन याये सयेके धैगु शिक्षा आचरण यायेमाः ।
२. पात्रय् ध्यानं तथा भोजन याये सयेके धैगु शिक्षा आचरण यायेमाः ।
३. छसिकथं कया भोजन याये सयेके धैगु शिक्षा आचरण यायेमाः ।
४. भोजनया प्यव्वय् छव्वः तर्कारी क्ये ठीक ज्वीक ल्वाक छयाना भोजन ग्रहण याये सयेके धैगु शिक्षा आचरण यायेमाः ।
५. भोजनयात दथुनिसें न्हाया जाप्ये कया भोजन याये मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
६. लोभी जुया आपाः कायेगु इच्छां क्ये तर्कारीयात जां ल्हाका सुचुके मखु धैगु शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
७. रोगी मजुइकं क्ये वा भोजन थःगु नितिं फवना कया नये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।

८. गिजे यायेगु विचारं मेपिनिगु पात्रय् स्वये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
९. (म्हेखायागु ख्येथें) जाप्ये तःप्ये याना भोजन नये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
१०. जिं जाप्येयात प्यखें बराबर ज्वीक मिलेयाना भोजन याये सयेके धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।

(नेपाली)

- ३१) आदरपूर्वक होस राखी भोजन गर्न सिकने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ३२) भिक्षापात्रमा ध्यान राखेर भोजन गर्न सिकने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ३३) एक छेउबाट भोजन लिएर मात्र भोजन गर्न सिकने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ३४) भोजनको चार भाग मध्ये एक भाग तरकारी दाल ठीक मात्रा हुने गरी मिसाएर भोजन गर्न सिकने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ३५) भोजनलाई बीचको भाग देखि मुछेर भोजनको गाँस लिइ भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ३६) लोभी भएर धेरै लिनै इच्छाले दाल तरकारी भातले छोपी नलुकाउने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ३७) रोगी नभइकन दाल र भोजन आफ्नो लागि भनी मागेर लिई नखाने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ३८) गिज्याउने विचारले अरूको पात्रमा नहेर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ३९) (मयुरको अण्डा जस्तै) भोजनको गाँस ठूलो गरेर भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ४०) मैले भोजनको गाँसलाई चारैतिरबाट बराबर हुनेगरी मिलाएर भोजन गर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।

५. कबल-वग्गो

१. न अनाहते कबले मुखद्वारं विवरिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
२. न भुञ्जमानो सब्बं हत्थं मुखे पक्खिपिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
३. न सकबलेन मुखेन व्याहरिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
४. न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।

५. न कबलावच्छेदकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
६. न अवगण्डकारकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
७. न हत्थनिद्धुनकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
८. न सित्थावकारकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
९. न जिह्वानिच्छारकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१०. न चपुचपुकारकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।

कबल-वरगो पञ्चमो

१. जाप्ये म्हुती मथ्यवं वाँखाये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेगुयायेमाः ।
२. न्यापतिं नं म्हुती दुछ्वया भोजन याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
३. जाप्ये म्हुती तया खँ ल्हाये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
४. जाप्ये वांवां छ्वया भोजन याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
५. जाप्येयात बच्छि कूथला भोजन यायेमखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
६. माकःनथें म्हुत्वी पो पो चिंक तया भोजन याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
७. ल्हाः थाथा याना भोजन याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
८. भोजन खित्तु खिना भोजन याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
९. म्ये पिकया पिकया भोजन याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
१०. प्याक् प्याक् च्याप् च्याप् सःवयेक भोजन याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।

(नेपाली)

- ४१) भोजन मुखमा नपुरोसम्म मुख नखोल्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।

- ४२) पाँचऔला नै मुखमा पसाइ भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ४३) भोजनको गाँस मुखमा हालेर कुराकानी नगर्ने शिक्षाआचरण गर्नुपर्छ ।
- ४४) भोजनको गाँस उछाली उछाली भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ४५) भोजनको गाँसलाई काटी काटी भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ४६) बांदरले जस्तो गाला फुलाएर भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ४७) हात टक्क्याएर भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ४८) भोजन जथाभावी छरेर भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ४९) जिब्रो फड्कारेर (बाहिर निकाली) भोजन नगर्ने शिक्षाआचरणगर्नुपर्छ ।
- ५०) प्याक् प्याक् च्याप् च्याप् आवाज निकालेर भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।

६. सुरुसुरु-वर्गो

१. न सुरुसुरुकारकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
२. न हत्थनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
३. न पत्तनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
४. न ओट्टनिल्लेहकं भुञ्जिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
५. न सामिसेन हत्थेन पानीय-थालकं पटिग्गहेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
६. न ससित्थकं पत्तधोवनं अन्तरघरे छड्डेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
७. न छत्तपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
८. न दण्डपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
९. न सत्थपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१०. न आयुधपाणिस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।

सुरुसुरु-वर्गो छट्ठो

१. सुरु सुरु सः वयेका भोजन याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
२. ल्हाः फ्यया फ्यया भोजन याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।

३. पात्र फ्यया वा हुत्तु हुया भोजन याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः।
४. म्हुतुसि फ्ययाफ्यया भोजन यायेमखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
५. चिपगु ल्हातिं लः थल ज्वने मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
६. भिक्षापात्र सिलागु चिपगु लः गामय् वा छ्येय् दुने वाँछ्वये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
७. रोगी मखयेकं कुसां कुया च्वंम्हसित धर्मदेशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
८. रोगी मखयेकं तुतां ज्वना च्वंम्हसित धर्मदेशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
९. रोगी मखयेकं हथियार ज्वना च्वंम्हसित धर्मदेशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
१०. रोगी मखयेकं ल्हाती धनुष बाण आदि आयुध धारण याना च्वंम्हसित धर्मदेशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।

(नेपाली)

- ५१) सुरु सुरु आवाज निकालेर भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ५२) हात चाटी चाटी भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ५३) पात्र चाटी चाटी भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ५४) ओठ चाटी चाटी भोजन नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ५५) जूठो हातले पानीको भाँडो नसमात्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ५६) भोजनपात्र पखालेको जूठो पानी गाउँभित्र र घरभित्र जथाभावी नफ्याक्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ५७) रोगी नभइकन छाता ओडेर बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ५८) रोगी नभइकन लौरै लिएर बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ५९) रोगी नभइकन हथियार लिएर बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।

- ६०) रोगी नभइकन धनुष बाण लिएर बसेकोलाई धर्मदेशना. नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।

७. पादुका-वग्गो

१. न पादुकारुहहस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
२. न उपाहनारुहहस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
३. न यानगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
४. न सयनगतस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
५. न पल्लत्थिकाय निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
६. न वेठितसीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
७. न ओगुण्ठित-सीसस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
८. न छमायं निसीदित्वा आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
९. न नीचे आसने निसीदित्वा उच्चे आसने निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१०. न ठितो निसिन्नस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
११. न पच्छतो गच्छन्तो पुरतो गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१२. न उप्पत्थेन गच्छन्तो पथेन गच्छन्तस्स अगिलानस्स धम्मं देसेस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१३. न ठितो अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा करिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१४. न हरिते अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेलं वा करिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।
१५. न उदके अगिलानो उच्चारं वा पस्सावं वा खेलं वा करिस्सामी'ति सिक्खाकरणीया ।

पादुका-वर्गो सत्तमो

१. रोगी मखयेकं खडाउ (क्वापा लाकां) न्ह्याना च्वंम्हसित धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
२. रोगी मखयेकं लाकां न्ह्याना च्वंम्हसित धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
३. रोगी मखयेकं रथय् च्वना वना च्वंम्हसित धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
४. रोगी मखयेकं च्वना च्वंम्हसित धर्मदिशना यायेमखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
५. रोगी मखयेकं पुलि घयपुना च्वंम्हसित धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
६. रोगी मखयेकं छ्यनय् फेत्ता चिना तःम्हसित धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
७. रोगी मखयेकं गाबलं पुया च्वंम्हसित धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
८. थः भूमिस च्वना रोगी मखयेकं आसनय् फ्यतुना च्वंम्हसित धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
९. थः चीजाःगु आसनय् च्वना रोगी मखयेकं तःजाःगु आसनय् फेतुना च्वंम्हसित धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
१०. थः दना रोगी मखयेकं फेतुना च्वंम्हसित धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
११. रोगी मखयेकं न्ह्योने वना च्वंम्हसित थः ल्यूने च्वना धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
१२. रोगी मखयेकं लँपुं वना च्वंम्हसित थः विमार्ग लँमखुगुथासं वना धर्मदिशना याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
१३. रोगी मखयेकं दना दना दिसा पिसाप याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।
१४. रोगी मखयेकं वाउँगु घाँसय् दिसा पिसाप यायेगु , खैफायेगु याये

मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।

१५. रोगी मखयेकं लख्य दिसा पिसाप यायेगु व खैफायेगु याये मखु धका शिक्षा आचरण याये सयेकेमाः ।

(नेपाली)

- ६१) रोगी नभइकन खडाउ लगाएर बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ६२) रोगी नभइकन जुत्ता लगाएर बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ६३) रोगी नभइकन रथमा बसेर गइरहेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ६४) रोगी नभइकन लेटेर बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ६५) रोगी नभइकन घुँडा समातेर बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ६६) रोगी नभइकन टाउकोमा फेट्टा बानेर बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ६७) रोगी नभइकन खास्टो ओडेर बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ६८) आफू भूमिमा बसी रोगी नभइकन आसनमा बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ६९) आफू तल्लो आसनमा बसेर रोगी नभइकन माथिल्लो आसनमा बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ७०) आफू उठेर रोगी नभइकन आसनमा बसेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ७१) रोगी नभइकन अगाडि गइरहेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।
- ७२) रोगी नभइकन मुख्य सडकबाट हिँडिरहेकोलाई धर्मदेशना नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपर्छ ।

- ७३) रोगी नभइकन उठी उठी दिसा पिसाप नगर्ने शिक्षा आचरण गर्नुपछ ।
 ७४) रोगी नभइकन हरियो घाँसमा दिसा पिसाप नगर्ने र खकार नफ्याक्ने शिक्षा आचरण गर्नुपछ ।
 ७५) रोगी नभइकन पानीमा दिसा पिसाप नगर्ने र खकार नफ्याक्ने शिक्षा आचरण गर्नुपछ ।

सेखिय - धर्म समाप्त

१.४.८. त्रिशरण गमन^{१०}

यो वदतं पवरो मनुजेसु,
 सक्यमुनि भगवा कतकिच्चो ।
 पारगतो बलविरियसमंगी,
 तं सुगतं सरणत्थमुपेमि ।

गुम्हस्यां प्रवरगु कन थुगु लोकय्
 व शाक्यमुनि भगवान कृत कृत्य ।
 पार जुया वन वीर्य क्यनाव
 व हे सुगतया शरणय् वने जि ॥१॥

(जो गुरुले यस लोकमा प्रवर सिकायो, त्यो मुनि शाक्य भनी कहलायो ।

पार भई तब वीर्य जगायो, त्यो सुगतको शरणमा जान्छु) ॥१॥

राग विराग मनेजमसोकं,
 धम्ममसंखतमप्पटिकूलं ।
 मधुरमिमं पगुणं सुविभत्तं,
 धम्ममिमं सरणत्थमुपेमि ।

राग व तृष्णा शोक मदुगु
 धर्म असंस्कृत यइपुस्य च्वंगु

१० भिक्षु शीलभद्र व महेन्द्ररत्न शाक्य, परियत्ति शिक्षा ३ भाग (यल, ने. बौ.प.शि २०४८) पृ ४७

मधुर प्रगुण छुटे छुटे जूग
थ्व हे धर्मया शरणय् वने जि ॥२॥
(राग विराग र शोक विहीन, धर्म असंस्कृत शुद्ध नवीन ।
प्रष्ट गुणाधिक रम्य निहीन, त्यही धर्मको शरणमा जान्छु) ॥२॥

यत्थ च दिन्नमहप्फलमाहु,
चतूसु सुचीसु पुरिसयुगेसु ।
अट्ट च पुग्गलधम्मदसा ते,
संघमिमं सरणत्थमूपेमि ।

वीवं गुमित महाफल दैगु
प्यज्वलं थ्व सुचिपिं आर्यपुरुषपिं
च्याम्ह थ्व पुद्गल धर्मय् थ्योपिं
थ्व हे संघया शरणय् वने जि ॥३॥
(दान दिंदा सुख नै फल हुन्छ, दोब्बर चार महापुरुषै छ ।
आठ छ पुद्गल धर्म दुहुन्छ, त्यही संघको शरणमा जान्छु) ॥३॥

१.४.९. चतुरारक्ष भावना

नमामि बुद्धं गुण-सागरन्तं,
सत्ता सदा होन्तु सुखी अवेरा ।
कायो जिगुच्छो सकलो दुगन्धो,
गच्छन्ति सब्बे मरणं अहञ्च ।

अर्थ:-

नमस्कार दु गुणया खानी समानम्ह बुद्धयात
सुखीपिं जुइमाः सत्त्वपिं न्ह्याबलें अवैरपिं नं
घच्चायापूगु व दुर्गन्धितगु खः थ्व शरीर
सकलें सिना वनीथें जि नं छन्हु सी तिनि ।१।

(नमस्कार छ गुणका खानी सागर समान बुद्धलाई
सुखी होऊन सत्त्वहरू सदैव अवैर पनि
घिनलाग्दो र दुर्गन्धित हो यो शरीर
सबै मरिजाने जस्तै म पनि एकदिन मर्नुपर्ने छ ।)

**नमामि धम्मं सुगतेन देसितं,
सत्ता सदा होन्तु सुखी अवेरा ।
कायो जिगुच्छो सकलो दुगन्धो,
गच्छन्ति सब्बे मरणं अहञ्च ।**

अर्थ:-

नमस्कार दु बुद्धदेशित धर्मयात
सुखीपिं जुइमाः सत्त्वपिं न्ह्याबलें अवैरपिं नं
घच्चायापूगु व दुर्गन्धितगु खः थ्व शरीर
सकलें सिना वनीथें जि नं छन्हु सी तिनि ॥२॥

(नमस्कार छ बुद्धोदेशित धर्मलाई
सुखी होऊन सत्त्वहरू सदैव अवैर पनि
घिनलाग्दो र दुर्गन्धित हो यो शरीर
सबै मरिजाने जस्तै म पनि एकदिन मर्नुपर्ने छ ।)

**नमामि संघं मुनिराज-सावकं,
सत्ता सदा होन्तु सुखी अवेरा ।
कायो जिगुच्छो सकलो दुगन्धो,
गच्छन्ति सब्बे मरणं अहञ्च ।**

अर्थ:-

नमस्कार दु तथागतया श्रावक संघयात
सुखीपिं जुइमाः सत्त्वपिं न्ह्याबलें अवैरपिं नं
घच्चायापूगु व दुर्गन्धितगु खः थ्व शरीर
सकलें सिना वनीथें जि नं छन्हु सी तिनि ॥१॥

(नमस्कार छ तथागतका श्रावक संघलाई
सुखी होऊन सत्त्वहरू सदैव अवैर पनि
शिनलागदो र दुर्गन्धित हो यो शरीर
सबै मरिजाने जस्तै म पनि एकदिन मर्नुपर्ने ५ ।)

१.४.१०. सतसंगत

बरु ज्यू जन्तुतय नापं, हिला जुइगु वनय वनय ।
इन्द्रया भूवनय जूसां, मूर्ख नापं मज्यू च्वने ॥

पासा या थः स्वया भिंम्ह, मदुसा थः समानम्ह ।
मदुसा बरु या धैर्य, यायेमते तर मूर्खम्ह ॥

भिं जुइ मखुगु ज्या तोति, छाया धाःसा उकिया फलं ।
यायेमाली भोग ख्वयानं, पश्चाताप कया मनं ॥

वाय दु सर्पया बिष, बिच्छेया न्हिपनय बिष ।
भुजिया बिष दु छयनय, मूर्खया चिमिसं प्वाः पतिं ॥

(बरु हुन्छ जन्तुसंग, घुमि हिडनु वन वनमा ।
इन्द्रको भूवनमा भएतापनि, मूर्खसंग हुन्न बस्न ॥

साथी बनाऊ आफू भन्दा गुणि, नभए आफू समान ।
नभए बरु गर धैर्य, नगर तर मूर्ख चाँहि ॥

नराम्रो काम छोड, किनभने त्यसको फल ।
गर्नुपर्ने हुन्छ रोएर, पश्चाताप राखि मनमा ॥

दाँतमा छ सर्पको विष, विच्छको पुच्छरमा विष ।
टाउकोमा छ भिगाको विष, मूर्खको रौरौंमा ॥

१.४.११ बुद्धत्व प्रार्थना सिद्ध जुइकेत माःगु गुण-धर्म

मनुस्सत्तं लिङ्गसम्पत्ति, हेतु सत्थारदस्सनं ।

पब्बज्जा गुणसम्पत्ति, अधिकारो च छन्दता ।

अट्ठ धम्मो समोधाना, अभिनीहारो समिज्झति ॥^{११}

जन्म जुइगु मनुष्य रूपय, मिजं जुया जन्म कायेगु नं ।

अरहन्त जुइ फइगु हेतु व हे जुनी, जीवित बुद्धया दर्शन हानं ।

गृहत्यागी प्रव्रजित जूगु लिसें, पञ्चाभिज्ञा व अष्टसमापत्ति लाभी नं ।

तत्पर दु जीवन त्याग यायेत, चाहना दृढ उत्साह बुद्ध जुइगुली ।

पूर्ण जुइ बुद्धत्व प्रार्थना, दयेवं थ्व च्याता गुण धर्म ।

(जन्म हुनु मनुष्य रूपमा, पुरुष भई जन्म हुनु पनि ।

अरहन्त हुनसक्ने हेतु त्यही नै जुनीमा, जीवित बुद्धको दर्शन फेरि ।

गृहत्यागी प्रव्रजित हुनुसाथै, पञ्चाभिज्ञा र अष्टसमापत्ति लाभी हुनु ।

तत्पर छ जीवन त्याग गर्न, चाहना दृढ उत्साह बुद्ध हुनुमा ।

पूर्ण हुन्छ बुद्धत्व प्रार्थना, हुन्छ यो आठ गुण धर्म ।

१.४.१२ न्हेगू सप्ताह^{१२}

पठमं बोधिपल्लङ्कं, दुतियञ्च अनिमिसं ।

ततियं चंकमनं सेट्ठं, चतुत्थं रतनाघरं ।

पञ्चमं अजपालञ्च, मुचलिन्देन छट्ठमं ।

सत्तमं राजायतनं, वन्देतं मुनि-सेवितं ॥

^{११} धम्मगिरि पालि ग्रन्थमाला - ७०, खुदुकनिकाये : जातक अट्ठकथा (पठमो भागो)
(भारतः विपश्यना विसोधन विन्यास, / टाईवानः द कर्परेट वदी अफ दी बुद्ध
एजुकेशनल फाउंडेशन, १९९८) पे. १८

^{१२} भिक्षु शीलभद्र व महेन्द्ररत्न शाक्य, परियत्ति शिक्षा २, भाग (यल, ने. बौ.प.शि २०४८) पृ ५५

अर्थ :-

न्हापांगु सप्ताहय् बोधिवृक्षया सिमाक्वय् बज्रासनय् च्वना बिज्याःगु थाय्, निगूगु सप्ताहय् अनिमिस लोचन पूजा याना बिज्याःगु थाय्, स्वंगूगु सप्ताहय् उत्तमगु चंक्रमण याना बिज्याःगु थाय्, प्यंगूगु सप्ताहय् रत्नमय छें, न्यागूगु सप्ताहय् अजपाल धयागु बरमा सिमाक्वय्, खुगूगु सप्ताहय् मुचलिन्दया थाय्, न्हेगूगु सप्ताहय् राजायतन धयागु सिमाक्वय् खः । भगवान बुद्धं न्हेगू सप्ताह बिते याना बिज्याःगु थाय्यात आदरपूर्वक नमस्कार याना च्वना ।

(पहिलो सप्ताह बोधिवृक्षको रूखमुनि बज्रासनमा बस्नुभएको ठाउँ, दोस्रो सप्ताह अनिमिस लोचन पूजा गर्नुभएको ठाउँ, तेस्रो सप्ताह उत्तम चंक्रमण गर्नु भएको ठाउँ, चौथो सप्ताह रत्नमय घर, पाँचौ सप्ताह अजपाल भन्ने बररूख मुनि, छैठौं सप्ताह मुचलिन्दको ठाउँ, सातौं सप्ताह राजायतन भन्ने रूखमुनि हो । भगवान बुद्धले सात सप्ताह बिताउनु भएको ठाउँलाई आदरपूर्वक नमस्कार गर्दैछु ।)

१.४.१३ बोधिवृक्ष वन्दना

यस्समूले निस्सिनो व
सब्बारि विजयं अका
पत्तो सब्बज्जुतं सत्था
वन्दे तं बोधि पादपं ।

गुगु सिमाया मूलय् च्वना दक्ख शत्रुतय् तयाका बिज्यात, शास्तां सर्वज्ञता प्राप्त याना बिज्यात, उगु बोधिवृक्षयात वन्दना याना च्वना ।

(जसको मूलमा बसेर सम्पूर्ण शत्रुहरूको विजय गर्नुभयो, शास्ताले सर्वज्ञता प्राप्त गर्नुभयो, त्यो बोधिवृक्षलाई वन्दना गर्दछु ।)

इमे एते महाबोधि
लोकनाथेन पूजिता
अहमि ते नमस्सामि
बोधिराजा नमत्थु ते ।

थुपिं गुलिनं महाबोधितयूत लोकनाथं पूजा याना बिज्यात, इपिं बोधिवृक्षतयूत जिं नमस्कार याना च्वना । हे बोधिराज, छुपित जिगु नमस्कार दु ।

(यी जे जति महाबोधिलाई लोकनाथद्वारा पूजा गरियो ती बोधिवृक्षहरूलाई मैले पनि नमस्कार गर्दछु । हे बोधिराज, तपाईंलाई नमस्कार छ ।)

**इच्चेवमच्चन्त नमस्सनेय्यं
नमस्समानो रतनत्तयं यं
पुञ्जाभिसन्दं विपुलं अलत्थं
तस्सानुभावेन हतन्तरायो ।**

थुगु प्रकारं अत्यन्त नमस्कार याये बहःगु त्रिरत्नयात नमस्कार यानागुया गुगु पुण्यानिशंस खः, उगु महान् पुण्यया आनुभावं अन्तराय हटे जुइमाः ।

(यसप्रकारले अत्यन्त नमस्कार गर्न योग्य त्रिरत्नलाई नमस्कार गरेको जुन पुण्यानिशंस छ । त्यस ठूलो पुण्यको आनुभावले अन्तराय हतोस् ।)

**निवेदयामि सम्बुद्धं
वीतरागं नमामहं
निमन्तयामि सुगतं
लोकजेढुं नरासभं ।**

सम्यकसम्बुद्धयात निवेदन याना च्वना, वीतरागीयात नमस्कार याना च्वना, निमन्त्रणा याना च्वना सुगतयात ,लोकय् जेष्ठ जुया बिज्याम्ह मनुष्यपिमध्ये विशेष जुया बिज्याकम्ह ।

(सम्यकसम्बुद्धलाई निवेदन गर्दछु, नमस्कार छ, वीतरागीलाई, निमन्त्रणा गछु सुगतलाई, लोकको जेष्ठ हुनुभएको मनुष्यहरूमा विशेष हुनुभएको ।)

**यावता भगवा लोके
तिष्ठेय्य तव सासने
तावता पटिगगणात्
पूजा लोकानुकम्पया ।**

गुबले तक्क लोकय् भगवानया शासन दयाच्चनी उबले तक्क लोकयात अनुकम्पा तया पूजा ग्रहण याना बिज्याहुँ ।

(जबसम्म लोकमा भगवानको शासन रहन्छ तबसम्म लोकलाई अनुकम्पा राखी पूजा ग्रहण गर्नुहोस् ।)

१.४.१४. सम्बुद्धे गाथा^{१३}

सम्बुद्धे अट्ठवीसञ्च, द्वादसञ्च सहस्सके ।

पञ्चसतसहस्सानि, नमामि सिरसामहं ॥१॥

अप्पका वालुका गङ्गा, अनन्ता निब्बुता जिना ।

तेसं धम्मञ्च संघञ्च, आदरेन नमामहं ॥ २ ॥

नमक्कारानुभावेन, हित्वा सब्बे उपद्दवे ।

अनेक अन्तरायापि, विनस्सन्तु असेसतो ॥ ३ ॥

अर्थ -

तण्हङ्गरादि नीच्याम्ह बुद्ध हानं वयां न्हापा बुद्ध जुया बिज्याःपिं न्यागू लाख व भिनिद्वल बुद्धपिन्त जिं नमस्कार याना ॥ १ ॥

गंगाय् च्वंगु फिगो बरु कम जुइफु । लोकय् बुद्ध जुया बिज्याये धूंकुपिं वयासिकं अनन्त जुइ धूंकल । वसपोल बुद्धपिसं देशना याना बिज्याःगु धर्म व आर्य श्रावकपिन्त आदरपूर्वक नमस्कार याना ॥२॥

वसपोल बुद्ध धर्म व संघपिन्त नमस्कार यानागु पुण्यया आनुभावं सकल उपद्रव हटे जुया अनेक प्रकारया अन्तराय विघ्न नं छुं हे मल्यकं विनाश जुया वनेमाः ॥३॥

(तण्हङ्गरादि २८ बुद्ध फेरि पहिले बुद्ध हुनु भएका पाँच लाख बाह्र हजार बुद्धहरूलाई मैले नमस्कार गरें ।

गंगामा रहेको बालुवा बरु कम हुन सक्छ । लोकमा बुद्ध हुनु भइसकेकाहरू त्यो भन्दा अनन्त भइसक्यो । वहाँ बुद्धहरूले देशना गर्नु भएको

१३ भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, त्रिरत्न वन्दना (ललितपुरःसन्ति सुखावास प्रकाशन समिती, २०६०) पृ ४३

धर्म र आर्य श्रावकहरूलाई आदरपूर्वक नमस्कार गर्दैछु ।

वहाँ बुद्ध, धर्म र संघहरूलाई नमस्कार गरेको पुण्यका आनुभावले सबै उपद्रव हटेर अनेक प्रकारका अन्तराय विघन पनि केहि नरहिकन विनाश भएर जाऊन् ।)

१.४.१५. अनिच्चावत सङ्खारा^{१४}

अनिच्चावत सङ्कारा; उप्पादवय धम्मिनो ।

उपज्जित्वा निरूज्झन्ति; तेसं वूपसमो सुखो ॥

फूक्क संस्कार धर्म अनित्य खः, उत्पन्न ज्वीगु व विनाश ज्वीगु थ्व स्वाभाविक धर्म हे खः, उत्पन्न जुयालि विनाश जुया वनीगु व संस्कार धर्मयात मदयेका छ्वयेगु हे “निर्वाण-परम सुख” खः ।

(सम्पूर्ण संस्कार धर्म अनित्य हो, उत्पन्न हुने र विनाश हुने यो स्वाभाविक धर्म हो, उत्पन्न भएर विनाश भएर जाने संस्कार धर्मलाई नष्ट पारि पठाउनु नै “निर्वाण-परम सुख” हो ।)

१.४.१६. धम्मपद-गाथा

दुप्पब्बज्जं दुरभिरमं, दुरावासा घरा दुखा ।

दुक्खो समान संवासो, दुक्खा'नुपतितद्दगू ।

तस्मा न चद्दगु सिया, दुक्खा'नुपतितो सिया । (धम्मपद २६५)

प्रव्रज्याय् मन तये थाकु, प्रव्रजित जूसां नियम पूरा यायेगुली मन तये थाकु, गृहस्थभावय् च्वना दुःख भोग याये नं थाकु, असमानपिं नापं ह्वना च्वनेगु नं दुःख, आवागमनय् लाना. च्वनेगु नं दुःख, उकिं संसारयागु आवागमनय् मलासे दुःखं छुटे ज्वीगु सो ।

^{१४} दुण्डवहादुर वज्राचार्य (अनु.) दीघनिकाय (यल : पवित्र बहादुर वज्राचार्य, ने.सं. १९१०) पृ २३४

(प्रव्रज्यामा मन राख्न गाह्रो, प्रव्रजित भएपनि नियम पूरा गर्नुमा मन राख्न गाह्रो, गृहस्थभावमा रही दुःख भोग गर्नु पनि गाह्रो, असमानहरूसँग जीवन बिताउनु पर्ने पनि दुःख, आवागमनमा परिरहनु पनि दुःख, त्यसैले संसारको आवागमनमा नपरी दुःखबाट छुट्ने प्रयास गर ।)

१.४.१७. दश पारमिता^{१५}

दानं सीलं च नेक्खम्मं, पज्जा वीरियेन पञ्चमं ।
खन्ति सच्च-मधिष्ठानं, मेत्तुपेक्खातिमा दसाति ॥

१) दान, २) शील, ३) नैष्कर्म्य, ४) प्रज्ञा, ५) वीर्य, ६) क्षान्ति, ७) सत्य, ८) अधिष्ठान, ९) मैत्री, १०) उपेक्षा । थुपिं भिगूयात दश पारमिता धाइ ।

१) दान, २) शील, ३) नैष्कर्म्य, ४) प्रज्ञा, ५) वीर्य, ६) क्षान्ति, ७) सत्य, ८) अधिष्ठान, ९) मैत्री, १०) उपेक्षा । यी दश पारमिता हुन् ।

१.४.१८. सप्तसत्पुरुष धन^{१६}

सद्धाधनं सीलधनं , हिरी ओत्तप्पियं धनं
सुत धनञ्च चागो च , पज्जा वे सत्तमं धनं
यस्स एते धना अत्थि, इत्थिया पुरिसस्सवा
अदलिहोति तं आहु, अमोघं तस्स जीवितंति ।

श्रद्धा, शील, लज्जा, त्राश, श्रुत, त्याग व प्रज्ञा न्हेगू धन दु । गुम्ह मिसा वा मिजंयाके थ्व न्हेगू धन दइ, वयात प्रत्येकबुद्धादि सज्जनपिसं दरिद्र धका धाइ मखु ।

(श्रद्धा, शील, लज्जा, त्राश, श्रुत, त्याग र प्रज्ञा सात धन छन् । जो स्त्री वा पुरुषसंग यी सात धन हुन्छ , उसलाई प्रत्येकबुद्धादि सज्जनहरूले दरिद्र भनिदैन ।)

^{१५} भिक्षु शीलभद्र व महेन्द्ररत्न शाक्य, परियत्ति शिक्षा २, भाग (यल, ने. बौ.प.शि २०४८) पृ ५१

^{१६} श्रामणेर सुदर्शन (सं), सप्तसत्पुरुष धन, (काठमाडौं : अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ, ने.स..१०८२) पृ ४

१.४.१८. महासतिपट्ठानसुत्त – धर्म घोषणा^{१७}

“एकायनो अयं भिक्खवे मग्गो सत्तानं विसुद्धिया, सोकपरिदेवानं समतिक्कमाय, दुक्ख-दोमनस्सानं अत्थङ्गमाय जायस्स अधिगमाय, निब्बानस्स सच्छिकिरियाय, यदिदं चत्तारो सतिपट्ठाना ।”

भिक्षुपि! क्वातुसे च्वंक चायेका च्वनेगु-स्मृति क्वातुकेगु धयागु गुगु प्यंगू स्मृतिप्रस्थान दया च्वन । क्वातुसे च्वंक चायेका च्वनेगु-स्मृति क्वातुकेगु स्मृतिप्रस्थान धयागु थुगु आचरण मार्ग बुद्ध, प्रत्येक बुद्ध, भावी आर्य श्रावक सकल सत्त्व समूहपिनि चित्त मलं रहित जुया तापाना शुद्ध याये नित्तिं, शोक यायेगु, डाह जुइकेगु, विलाप यायेगुयात अतिक्रमण याये नित्तिं वा पुला वने नित्तिं, शारीरिक दुःख मानसिक दुःख निरोध, शान्त व मदयेका छवयेया नित्तिं, आर्यमार्ग प्राप्त यायेया नित्तिं व निर्वाणयात साक्षात्कार यायेया नित्तिं छपु मात्र लँ, छगू मात्र मार्ग खः ।

कतमे चत्तारो ?

इध भिक्खवे, भिक्खु

काये कायानुपस्सी विरहति आतापी, सम्पजानो, सतिमा, विनेय्य लोके अभिज्झा-दोमनस्सं ।

वेदनासु वेदनानुपस्सी विरहति, आतापी, सम्पजानो, सतिमा, विनेय्य लोके अभिज्झा-दोमनस्सं ।

चित्ते चित्तानुपस्सी विहरति आतापी, सम्पजानो, सतिमा, विनेय्य लोके अभिज्झा-दोमनस्सं ।

धम्मसे धम्मानुपस्सी विरहति आतापी, सम्पजानो, सतिमा, विनेय्य लोके अभिज्झा-दोमनस्सं ।

प्यंगू स्मृतिप्रस्थान धयागु छु छु खः भिक्षुपिं ?

थुगु बुद्धशासनय् उद्योग याना च्वंहा व्यक्ति क्लेशयागु दाग, मनयागु खितियात क्वाका पुका गंका मदयेका छवये फूगु सम्यक् प्रधान वीर्य दुहा जुया क्वातुसे क्वातुसे च्वंक उद्योग याइहा जुया स्मृति दुहा

^{१७} महाशी सयादे, ज्ञानपूर्णिंक महास्थविर(अनु.), महास्मृतिप्रस्थान सूत्र, (काठमाडौं : हीरादवी शाक्य परिवार, २०४६), पृ ६

लुमंकेगु दुहा जुया बांलाक प्रकार प्रकारं स्यूहा जुया अनित्य, दुःख, अनात्म

१. व अशुभ स्वभावगु रूप समूह कायय् अनित्य, दुःख, अनात्म व अशुभ जुया च्वंगु रूप समूह मात्र खः
२. स्वभाव दया अनुभवमात्र जुयाच्वंगु वेदनाय् अनित्य, दुःख, अनात्म अनुभूति मात्र खः
३. स्वभाव दया सीकिगु मात्र जुयाच्वंगु चित्तय् अनित्य, दुःख, अनात्म सीकेगु मात्र खः
४. स्वभाव दया आत्म मखुगु स्वभाव धर्मय्, अनित्य, दुःख, अनात्म स्वभाव दया आत्म मखुगु स्वभाव धर्म मात्र खः

धका भाविता याना खंका भाविता यायेगु व खंके माःगु रूप समूह लोकय् उपादानस्कन्ध न्यागू धयागु लोकय् भाविता याये मलाइबले उत्पन्न जुया वये फूगु अभिद्या व दौर्मनस्ययात भाविता याये मलाइबले उत्पन्न जुइ फूगु लोभ व दोषयात उत्पन्न जुइगु अवसर मदयेक तदङ्ग, विक्खम्भन (विष्कम्भन) प्रहाणद्वारा हटे याना मदयेका च्वनीगु जुया च्वन ।

१.४.१९. महासतिपट्ठान आनिशंस^{१८}

यो हि कोचि भिक्खवे ! इमे चत्तारो सतिपट्ठाने एवं भावेय्य सत्त वस्सानि तस्स द्विन्नं फलानं अञ्जतरं फलं पाटिकङ्क दिट्ठेव धम्मो अञ्जा, सति वा उपादिसेसे अनागामिता ।

तिट्ठन्तु भिक्खवे ! सत्त वस्सानि ! यो हि कोचि भिक्खवे ! इमे चत्तारो सतिपट्ठाने एवं भावेय्य छ वस्सानि, पञ्च वस्सानि, चत्तारि वस्सानि, तीणि वस्सानि, द्वे वस्सानि, एकं वस्सं ।

तिट्ठन्तु भिक्खवे ! एकं वस्सं यो हि कोचि भिक्खवे ! इमे चत्तारो सतिपट्ठाने एवं भावेय्य सत्त मासानि, तस्स द्विन्नं फलानं अञ्जतरं फलं पाटिकङ्क दिट्ठेव धम्मो अञ्जा, सति वा उपादिसेसे अनागामिता ।

तिट्ठन्तु भिक्खवे ! सत्त मासानि । यो हि कोचि भिक्खवे ! इमे चत्तारो सतिपट्ठाने एवं भावेय्य छ मासानि, पञ्च मासानि, चत्तारि मासानि, तीणि

^{१८} महाशी सयादो, (अनु.) ज्ञानपूर्णक महास्थविर, महास्मृतिप्रस्थान सूत्र, (काठमाडौं : हीरादवी शाक्य परिवार, २०४६), पृ २१७

मासानि, द्वे मासानि, एकं मासं, अड्ढमासं ।

तिट्ठतु भिक्खवे ! अड्ढमासो , यो हि कोचि भिक्खवे इमे चत्तारो सतिपट्ठाने एवं भावेय्य सत्ताहं, तस्स द्विन्नं फलानं अञ्जतरं फलं पाटिकङ्कं दिट्ठेव धम्मो अञ्जा, सति वा उपादिसेसे अनागामिताति ।

(भिक्षुपिं सुं गुम्ह भिक्षु, भिक्षुणी, अथवा उपासक वा उपासिका थ्व प्यंगू स्मृतिप्रस्थानयात आनापान आदि २१ काण्डय् कना तःगु वमोजिम् न्हेदं तक भावना याई वयात थ्व हे जन्मय् अरहत फल वा उपादान बाकि ल्यना च्वंगु दुसा अनागामी फल निगू मध्यय् छगू फल अवश्यं प्राप्त जुइ ।

भिक्षुपिं ७ दँ या खँ अथे ति । भिक्षुपिं सुं गुम्ह भिक्षु, भिक्षुणी, उपासक उपासिकां थ्व प्यंगू स्मृतिप्रस्थानयात थुकथं ६ दँ, ५ दँ, ४ दँ, ३ दँ, २ दँ, दच्छि । अभ भिक्षुपिं, दच्छिया खँ अथेति, भिक्षुपिं, गुम्हेसिनं थ्व प्यंगू स्मृति प्रस्थानयात यथाकथित नियमानुरूप ७ ला तक भावना याइ, वयात थ्व हे जन्मय् अरहत फल वा उपादान बाकि ल्यना च्वंगु दुसा अनागामी फल निगू मध्यय् छगू फल अवश्यं प्राप्त जुइ ।

भिक्षुपिं न्हेला अथेनि ति न्हेला धयागुयात थातिं नि ति भिक्षुपिं सुं छम्ह भिक्षु, भिक्षुणी, उपासक व उपासिकां थुपिं प्यंगू स्मृतिप्रस्थानयात थ्व कना वये धुंगु विधि अनुसारं खुला तक, न्याला तक, प्यला तक, स्वला तक, निला तक, लच्छि तक, बाछि तक उत्पत्ति जुइकल-वृद्धि जुइकल धाःसा (थुकथं वृद्धि जुइकीबले) (न्हापाथे तुं) ।

भिक्षुपिं बाछि अथे नि ति बाछि वृद्धि जुइकेमाः धयागुयात थुतिं नि ति भिक्षुपिं सुं छम्ह भिक्षु, भिक्षुणी, उपासक व उपासिका जुया च्वम्ह व्यक्तिं थुपिं प्यंगू स्मृतिप्रस्थानयात कना वयागु विधि अनुसारं न्हेन्हु यंकं उत्पन्न जुइकल-वृद्धि जुइकल धाःसा उम्ह वृद्धि जुइकूम्ह (भिक्षु, भिक्षुणी, उपासक व उपासिका जुया च्वम्ह व्यक्ति) यात प्रत्यक्ष आत्मभाव आःथुगु जन्मय् हे अरहन्त फल जूसां , आशक्त जुइगु उपादान ल्यं पुल्यं दयाचन तिनि धाःसा अनागामि फल जूसां थुपिं निगू फलत मध्यय् छगू मखु छगू फलयात निःसन्देह सुनिश्चित रूपं; उत्पन्न जुइतिनि धका विश्वास व भरोसा कायेगु कथं अभिवाञ्छित जुया च्वन ।)

१.४.२०. चूलपन्थ स्थविरयात बिया बिज्याःगु उपदेश^{१९}

“पदुमं यथा कोकनदं सुगन्धं,
पातो सिया फुल्लमवीत गन्धं ।
अङ्गीरसं पस्स विरोचमानं,
ताप्पन्त मादिच्च भिवन्तलिक्खे’ ॥”

अर्थ -

‘गथे सुथन्हापनं ह्याउंगु सुगन्धित पलेस्वां त्वइगु खः अथेहे आकाशाय प्रकाश जुयाच्चंगु सूद्यो थें प्रकाशमान जुया च्वम्ह बुद्धयात सो ।’

(जसरी बिहानसवेरै रातो सुगन्धित कमलको फूल फुलेको हुन्छ । त्यसरी नै आकाशमा प्रकाशवान भइरहेको सूर्य जस्तै प्रकाशमान भइरहेको बुद्धलाई हेर ।)

१. “रागो रजो न च पन रेणु वुच्चति,
रागस्सेतं अधिवचनं रजो’ति ।
एत रजं विप्पजहित्वा भिक्खवो,
विहरन्ति ते विगतरजस्स सासने ।”

अर्थ -

१- ‘रागयात ‘धू’ धाःगु सिबाय ‘धू’ यात धाःगु मखु । रागयागु नां हे ‘धू’ खः। थ्व ‘धू’ यात सफा यानाः धू मदुगु शासनय् भिक्षुपिं च्वनी ।

(रागलाई धूलो भनेको बाहेक माटोको धूलोलाई धूलो भनेको होइन । राग भनेकै धूलो हो । यो धूलोलाई सफा गरी धूलो नभएको शासनमा भिक्षुरू बस्छन् ।)

२. “दोसो रजो न च पन रेणु वुच्चति,
दोसस्सेतं अधिवचनं रजो’ति ।
एतं रजं विप्पजहित्वा भिक्खवो,
विहरन्ति ते विगतरजस्स सासने ।”

अर्थ -

२- ‘द्वेषयात ‘धू’ धाःगु सिबाय ‘धू’ यात धाःगु मखु । द्वेषयागु नां हे ‘धू’ खः । थ्व ‘धू’ यात सफा याना : धू मदुगु शासने भिक्षुपिं च्वनी ।

(द्वेषलाई धूलो भनेको बाहेक माटोको धूलोलाई धूलो भनेको होइन । द्वेष

^{१९} भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर (अनु.), धम्मपट्टकथा, (दु संस्कारण), (काठमाडौं : भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर, २०५४), पृ ९९ - १०३

भनेकै धूलो हो । यो धूलोलाई सफा गरी धूलो नभएको शासनमा भिक्षुहरू बस्छन् ।)

३. “मोहो रजो न च पन रेणु वुच्चति,
मोहस्सेतं अधिवचनं रजो”ति ।
एतं रजं विप्पजहित्वा भिक्खवो,
विहरन्ति ते विगतरजस्स सासने ।”

अर्थ -

३- ‘मोहयात ‘धू’ धा:गु सिवाय ‘धू’ यात धा:गु मखु । मोहयागु नां हे ‘धू’
खः । थ्व ‘धू’ यात सफा याना : धू मदुगु शासने भिक्षुपिं च्वनी ।”

(मोहलाई धूलो भनेको बाहेक माटोको धूलोलाई धूलो भनेको होइन । मोह
भनेकै धूलो हो । यो धूलोलाई सफा गरी धूलो नभएको शासनमा भिक्षुहरू बस्छन् ।)

१.४.२१. प्रतीत्यसमुत्पाद^{२०}

(क) अविज्जापच्चया सङ्खारा;
सङ्खारपच्चया विज्जाणं;
विज्जाणपच्चया नामरूपं;
नामरूपपच्चया सलायतनं;
सलायतनपच्चया फस्सो;
फस्सपच्चया वेदना;
वेदनापच्चया तण्हा;
तण्हापच्चया उपादानं;
उपादानपच्चया भवो;
भवपच्चया जाति;
जातिपच्चया जरामरण-सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासा सम्भवन्ति;
एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स समुदयो होति ।

२० महासी सयादो, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर,(अनु.), प्रतीत्यसमुत्पाद महान उपदेश पहिलो
भाग, (काठमाडौं : भाइराजा तुलाधर परिवार, २०५५) पृ ३२

(ख) अविज्जायत्वेव असेस-विराग-निरोद्धा सङ्खारनिरोद्धो ;
 सङ्खारनिरोद्धा - विज्जाणनिरोद्धो ;
 विज्जाणनिरोद्धा - नामरूपनिरोद्धो
 नामरूपनिरोद्धा - सलायतननिरोद्धो ;
 सलायतननिरोद्धा - फस्सनिरोद्धो
 फस्सनिरोद्धा - वेदनानिरोद्धो ;
 वेदनानिरोद्धा - तण्हानिरोद्धो
 तण्हानिरोद्धा - उपादाननिरोद्धो ;
 उपादाननिरोद्धा - भवनिरोद्धो
 भवनिरोद्धा - जातिनिरोद्धो ;
 जातिनिरोद्धा जरामरण-सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासा निरुज्झन्तिः
 एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स निरोद्धो होति ।

१.४.२२ पटिपत्तिपूजनाकारो

१. बुद्धो सो भगवा बोधाय धम्मं देसेति ।

सो भगवा- भी सकसियां धात्थेंगु आधार भरोसा जुया विज्याम्ह वसपोल भगवानं, **बुद्धो-** प्यंगू सत्य यथार्थ धर्मयात छुटे छुटे याना स्पष्ट सीका विज्याये धुंका, **बोधाय-** भी सकलें सत्त्वपिन्त थःमंथें हे खंके सीके बीया निंतिं, **धम्मं-** चतुसत्य आर्य धर्मयात, देसेति- करुणा न्ह्यव्वाःगु प्रज्ञाद्वारा कना विज्यात ।

(**सो भगवा-** हामी सबैको यथार्थ आधार भरोसा हुनुभएका वहाँ भगवानले, **बुद्धो-** चार सत्य यथार्थ धर्मलाई छुट्याइ छुट्याइ स्पष्ट रूपले जान्नु भएपछि, **बोधाय-** हामी सबै सत्त्वहरूलाई आफूले जस्तै देख्न बुझ्नको निम्ति, **धम्मं-** चतुसत्य आर्य धर्मलाई, देसेति- करुणायुक्त प्रज्ञाद्वारा देशना गर्नुभयो ।)

२. दन्तो सो भगवा दमथाय धम्मं देसेति ।

सो भगवा- भी सकसियां धात्थेंगु आधार भरोसा जुया विज्याम्ह

वसपोल भगवानं, **दन्तो-** खनीगु, ताइगु, थीगु, चिन्तना याइगु, सीकेगुलिं, क्लेश मल निर्मल जुया तापाना दान्त जुया बिज्याये धुंम्ह जुया, **दमथाय-** सकल सत्त्व भी फुकसित नं अथे हे क्लेश मलं निर्मल याना तापाका दान्त याये निंतिं, **धम्मं-** दान्त याइगु यथार्थ धर्म, **देसेति-** करुणा न्ह्यब्बाःगु प्रज्ञाद्वारा कना बिज्यात ।

(**सो भगवा-** हामी सबैको यथार्थ आधार भरोसा हुनुभएका वहाँ भगवानले, **दन्तो-** देख्ने, सुन्ने, स्पर्श गर्ने, चिन्तना गर्ने, जान्ने, थाहापाउनेबाट क्लेश मल निर्मल भई दान्त भइसक्नु भएका, **दमथाय-** सकल सत्त्व हामी सबैलाई त्यस्तै नै क्लेश मलबाट निर्मल बनाई दान्त बनाउनको निम्ति, **धम्मं-** दान्त बनाउने यथार्थ धर्म, **देसेति-** करुणायुक्त प्रज्ञाद्वारा देशना गर्नुभयो ।)

३. सन्तो सो भगवा समथाय धम्मं देसेति ।

सो भगवा- भी सकसियां धात्थेंगु आधार भरोसा जुया बिज्याम्ह वसपोल भगवानं, **सन्तो-** राग आदि हलचल मदया शान्त जुया बिज्याये धुंम्ह जुया । सकलें सकलें मनूत प्रसन्न ताये बहःगु खन कि प्रसन्न ताइगु जुयाच्चन । राग उत्पन्न जूगु खः । उगु प्रसन्न ताइगु रागया कारणं शरीर नं चित्त नं म्हुतु नं शान्त मजू । मयइपुसे च्वनीगु खनीबले नं द्वेष उत्पन्न जुया हलचल जुइगु जुयाच्चन । भगवान् बुद्धयाके न्ह्याक्व प्रसन्न ताये बहःगु आरम्मण ध्वदुसां राग उत्पन्न मजू । न्ह्याक्व मयइपुसे च्वंगु आरम्मण ध्वदुसां द्वेष उत्पन्न मजू । शरीर नं वचन नं मन नं हलचल जुइ धयागु मदु । शान्त जुया शीतल जुइगु जुया च्वन । उकिं **सन्तो** - राग आदि हलचल मदया शीतल शान्त जुया बिज्याये धुंम्ह जुया । **समथाय-** सकल सत्त्व भी फुकसित नं अथे हे शीतल शान्त याये निंतिं, **धम्मं-** शान्त जुइकीगु सत्य धर्मयात, **देसेति-** करुणा पूवङ्गम (न्ह्यब्बाःगु) प्रज्ञाद्वारा उपदेश कना बिज्यात ।

(**सो भगवा-** हामी सबैको यथार्थ आधार भरोसा हुनुभएका वहाँ भगवानले, **सन्तो-** राग आदि हलचलबाट निर्मल भई शान्त हुनु भइसकेका । सबै मानिसहरू प्रसन्न हुनु पर्ने भयो भने प्रसन्न हुने । राग उत्पन्न भएको हो । उक्त प्रसन्न हुने रागको कारण शरीर, चित्त र वचन शान्त हुँदैन । मन नपर्ने वस्तु देख्यो भने पनि द्वेष उत्पन्न भइ हलचल हुने । भगवान् बुद्धमा जति प्रसन्न हुने खालको आरम्मण भएता पनि राग उत्पन्न हुँदैन । जति अप्रसन्न हुने खालको आरम्मण भएता पनि द्वेष उत्पन्न हुँदैन । शरीर, वचन

र मन कहिल्यै हलचल हुँदैन । शान्त भइ शीतल हुनुभएका । त्यसैले **सन्तो** - राग आदि हलचल नभइ शीतलशान्त भइसक्नु भएका । **समथाय-** सबै सत्त्व हामी सबैलाई त्यस्तै शीतल शान्त गर्नको निम्ति, **धम्म-** शान्त बनाउने सत्य धर्मलाई, **देसेति-** करुणायुक्त प्रज्ञाद्वारा देशना गर्नुभयो ।)

तिण्णो सो भगवा तरणाय धम्मं देसेति ।

सो भगवा- भी सकसियां धात्थेंगु आधार भरोसा जुया बिज्याम्ह वसपोल भगवानं, **तिण्णो-** प्यंगू ओघ संसारया उखे घाटय् थ्यंका निर्वाण थ्यंक तरे जुया बिज्याये धुंम्ह जुया । **तरणाय-** सकल सत्त्व भी फुकसित नं अथे हे पार याकेया निंतिं, **धम्मं-** पार तरे जुइ फूगु सत्य धर्मयात, **देसेति-** करुणा न्त्थव्वाःगु प्रज्ञाद्वारा उपदेश कना बिज्यात ।

(**सो भगवा-** हामी सबैको यथार्थ आधार भरोसा हुनुभएका वहाँ भगवानले, **तिण्णो-** चार ओघ संसारको उता घाट तथा निर्वाण सम्म तरिसक्नु भएका । **तरणाय-** हामी सबै सत्त्वहरूलाई त्यस्तै नै पार तराउनको निम्ति, **धम्मं-** पार तराउन सक्ने सत्य धर्मलाई, **देसेति-** करुणायुक्त प्रज्ञाद्वारा देशना गर्नुभयो ।)

परिनिब्बुतो सो भगवा परिनिब्बानाय धम्मं देसेति ।

सो भगवा- भी सकसियां धात्थेंगु आधार भरोसा जुया बिज्याम्ह वसपोल भगवानं, **परिनिब्बुतो-** सम्पूर्ण क्लेशयात शान्त याये धुंम्ह जुया, **परिनिब्बानाय-** सकल सत्त्व भी फुकसित नं अथे हे सम्पूर्ण क्लेश शान्त जुइकेया निंतिं, **धम्मं-** क्लेश शान्त जुइकीगु सत्य धर्मयात, **देसेति-** करुणा न्त्थव्वाःगु प्रज्ञाद्वारा उपदेश कना बिज्यात ।

(**सो भगवा-** हामी सबैको यथार्थ आधार भरोसा हुनुभएका वहाँ भगवानले, **परिनिब्बुतो-** सम्पूर्ण क्लेशलाई शान्त पारिसक्नु भएका, **परिनिब्बानाय-** हामी सबै सत्त्वहरूलाई त्यस्तै नै सम्पूर्ण क्लेश शान्त पार्नको निम्ति, **धम्मं-** क्लेश शान्त पार्न सक्ने सत्य धर्मलाई, **देसेति-** करुणायुक्त प्रज्ञाद्वारा देशना गर्नुभयो ।)

(श्रोत : महाशी सयादो, भिक्षु ज्ञानपूर्णक (नेपालभाषा अनुवाद), वम्मिक सुत्त, यें: धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी, वि.सं. २०४१, पेज २१८-२२९)

१.४.२३ भदेकरत्त सुत्त^{२१} (भिक्षु लोमसङ्कीय र देवतावीच सम्बादबाट)

- १) अतीतं नान्वागमेय्य, नप्पटिकन्ने अनागतं ।
यदतीतं पहीनं तं, अपत्तं च अनागतं ॥
- २) पच्चुपन्नं च यो धम्मं, तत्थ तत्थ विपस्सति ।
असंहीरं असङ्कप्पं, तं विद्वा मनुबुद्ध्ये ॥
- ३) अज्जेवकिच्चमातप्पं, को जज्जा मरणं सुवे ।
न हि नो सङ्गरं तेन, महासेनेन मच्चुना ॥
- ४) एवं विहारी आतापिं, अहोरत्तमतन्दितं ।
तं वे भदेकरत्तो ति, सन्तो आचिक्खते मुनीति ॥

अर्थ :

- १) अतीतको अनुगमन नगर, भविष्यको प्रार्थना (इच्छा) नगर । जुन अतीत हो त्यो निरुद्ध भै सक्यो, जुन भविष्य हो त्यो अहिले आएकै छैन ।
- २) वर्तमानको जुन धर्म हो, त्यसमा राम्ररी हेर विचार गर (विपश्यना गर) । जुन संहरणीय छैन, जुन अपरीवर्त्य हो, त्यसलाई विद्वानले बढाउनु पर्छ ।
- ३) गर्नुपर्ने काममा आजै संलग्न होऊ । कसलाई थाहा छ कि महासेना मृत्युसँग युद्ध गर्दा गर्दै भोलि नै मृत्यु होस् ।
(सम्यक् प्रधान वीर्ययात वा सम्यक् प्रधान वीर्यद्वारा यायेमागु व याये बहःगु ज्याखँ धाक्व कन्हे कंस धका दिं लिमछयासे थौं या थौं हे उद्योग पूर्वक यायेमाः, याये बहः जू ।)
- ४) यसरी आतप्त गरी रातदिन विहार गर्नुलाई नै भदेकरात भनी शान्त हुनु भएका मुनिले भन्नु हुन्छ ।

(भदेकरत्त सुत्त सम्बन्धी विस्तृत जानकारीको लागि दुण्डवहादुर वज्राचार्यद्वारा सम्पादित तथा अनुवादित २०५७ सालमा प्रकाशित मज्झिमनिकायको पेज नं. ८१२-८२३ सम्म हेर्न सक्नुहुनेछ ।)

^{२१} वज्राचार्य, बोधिबज्र, भगवान् बुद्ध र देव ब्रह्माहरु, ललितपुरः चन्द्रवहादुर वज्राचार्य, हेरानानी शाक्य, वि.सं. २०६९, पेज १२१-१२२

१.४.२४. स्मृतिप्रस्थान भावना विधिक्रम कविता

बस्नु पलेति मारेर, सिधा शरीर राख्नु ।

पेटमा होस राखेर, फेर्नु सास स्वभाविक ॥

हेर्नु ध्यान दृढ गरी, फुल्छ सुक्छ जब यहाँ ।

अनि हुन्छ चित्त शुद्ध, हुन्छ निर्मल पनि अनि ॥

छुट्टाछुट्टै गरी जान्नु, खुकुलो कसिलो गति पनि ।

देखा परेको विचार चिन्ता, होश राख्नु छ राम्ररी ॥

वेदना सबै होश राख्नु, सुख दुःख र मध्यम ।

होश राख्नु नछुटाई, दृष्ट श्रुत र चिन्तन ॥

त्यस्तै चंक्रमण गर्दा, खुट्टामा होश राख्नु ।

उचाल्दा, लगदा र राख्दा, हेर्नु ध्यान दृढ गरी ॥

खाने बेला पनि मुखमा राख्दा निल्दा चपाउँदा ।

स्वादमा नभुलिकन होश राख्नु छ राम्ररी ॥

गरेको जे छन् क्रिया तत्क्षण मै होश राख्नु ।

अनि हुन्छ स्मृतिवान् शुद्ध पवित्र निर्मल ॥

नेपालभाषामा अनुवाद :

फेतुइमा मुल छयाना, म्ह सिधा तया ।

सासः ल्हायेमा स्वभाविक, प्वाथय् होश तया ॥

स्वयेमा ध्यान दृढपूर्वक, फुलये सुकये जुइवं थन ।

अले जुइ चित्त शुद्ध, जुइ निर्मल नं हानं ॥

छुटये छुटये याना सिकी, छ्वासुसे कसे जुइगु नं ।

खनेदुगु विचार चिन्ता, होश तयेमा बाँलाक ॥

वेदना फुकं होश तयेमा, सुख दुःख व मध्यम ।

होश तयेगु तोमफिक, खंगु ताःगु व चिन्तन याःगुली ॥

अथेहे चंक्रमण यायेबले, तुतिसं होश तयेगु ।
ल्ट्वने, न्ह्याके दिकेबले, चायेकेगु ध्यान दूढ याना ॥

नयेबले नं म्हुतुइ तयेगु, घुर्केगु व न्ह्ययाच्चंच्चं ।
स्वादय् भुले मजुसे, होश ति बाँलाक ॥

यानागु न्ह्यागु ज्याखँय् नं, तुरन्त होश तयेगु ।
अले जुइ स्मृतिवान्, शुद्ध पवित्र निर्मल ॥

(श्रोत : अमिता धाख्या (सम्पादक), बुद्ध धर्मका प्रारम्भिक ज्ञान,
(ललितपुर: मोतिलाल शिल्पकार, २०६९ (चौथौ संस्करण), पेज ४४

१.४.२५ ध्यान जाँच निर्देशन

फुलये जूगु लुयावयेवं, चायेका, स्यूगु धायेसयेकी ।
सुकये जूगु लुयावयेवं, चायेका, स्यूगु धायेसयेकी ।
कल्पना जूगु लुयावयेवं, चायेका, स्यूगु धायेसयेकी ।
अनुभव जूगु लुयावयेवं, चायेका, स्यूगु धायेसयेकी ।
स्वभावधर्मत लुयावयेवं, चायेका, स्यूगु धायेसयेकी ।
लुयावःगु, चायेकागु, स्यूगु स्वंगू मुख्य जुल ।
थुपिं स्वंगू, प्रष्ट जुइक, क्वक्वजीक धायेफयेकी ।

लुयावयेवंतुं आरम्भण, वीर्य क्वातुका, ल्यू ल्यू वने फु— मफु धाः ।
दुग्ययेक क्वातुक्क, स्यस्यलाक्क, चायेके फु — मफु धाः ।
फुसा चायेके, स्यूगु दक्वं, बिल्कुल सहीकथं धाः ।
मफुसा चायेके, जूगु दक्वं, चायेका स्यूगु जक धाः ।

(श्रोत : सयादो ऊ पण्डिताभिवंश, अनुवादक अ. विमलाजानी, ध्यान जाँच सम्बन्धी व्यवहारिक निर्देशन,
अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, २०६७)

नेपालीमा अर्थ :

भन्नु यथार्थ सम्भेको, फुलेको जुन देखियो ।
भन्नु यथार्थ सम्भेको, सुकेको जुन देखियो ।
भन्नु यथार्थ सम्भेको, चिन्तना जुन देखियो ।
भन्नु यथार्थ सम्भेको, वेदना जुन देखियो ।

भन्नु यथार्थ सम्झेको, स्वभाव जुन देखियो ।
 भएको चाल पाएको, मुख्य हो जान्नु देख्नु नै ।
 यही तीन प्रष्टसंग, भन्न सक्नुछ राम्ररी ।
 निसार कुरा फालेर, भन्नु जे जे छ त्यो त्यो ।
 संक्षिप्तमा राम्ररी, मूलसार बताउनु ।
 मूल्य जानी समयको, दर्शाऊ आफ्ना भावहरु ।
 विषय हुन्छ जब तब नै, ध्यान दिनु छ दृढ भै ।
 पछ्याउँदै छ कि छैन, जान्नु भन्नु यथार्थले ।
 नछुटाई दृढ गरी, सम्झेको छ कि छैन त्यो ।
 भए सम्झी नबिराई, गहकिलो गरी भन्नु सब ।
 नसके जति छ भन्नु, जाने सुनेको सम्झना ।

(श्रोत : सयादो ऊ पण्डिताभिवंश, अनुवादक भिक्षु ज्ञाणाबुध, ध्यान जाँच सम्बन्धी व्यवहारिक निर्देशन,

अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, २०६७)

१.४.२६. चैत्य, भगवान बुद्धया मूर्ति प्रतिष्ठापन यायेगु विधि

१. अनेक जाति संसार-सन्धाविस्सं अनिब्बिसं ।

गहकारं गवेसन्तो-दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥

गहकारक दीट्ठो'सि-पुन गेहं न काहसि ।

सब्बा ते फासुका-भग्गा, गहकूटं विसंखतं ।

विसंखारगतं चित्तं-तण्हानं खयमज्झगा ॥

(स्वको)

धम्मपद (१५३, १५४)

हानं हानं जन्म कायेगु दुःख जूया निम्तिं जिं थ्व शरीररूपि छे
 दयेकुम्हेसित माःजुजुं थ्व संसारे बारबार जन्म काये धुन ! हे गृहकारक ! आः जिं
 छन्त खंके धुन, हानं छं छै दयेके फै मखुत, छंगु छै दयेकेगु ज्याभः फुकं तोथुला
 बी धुन ! छैयागु शिखर फुकं विनाश ज्वी धुंकल, चित्त संस्कार रहित जुल,
 तृष्णा क्षय ज्वी धुंकल ।

(अनेक जन्म बित्यो गृह निर्माण गर्नेलाई खोज्दा खोज्दै ! मेरो
 हरएक जन्म दुःखमय भएर बित्यो । अब हे गृह निर्माण गर्ने बुद्धि हो !
 मैले तलाई देखिसकें, फेरी तैले गृह बनाउन सक्ने छैन । तेरो घर
 बनाउने काठपात जम्मै भाँचिदसकें, घरको धुरी पनि खसाली दिउँ, मेरो
 चित्त संस्काररहित भई तृष्णाको विनाश भईसक्यो ।)

२. अविज्जापच्चया सङ्खारा;
 सङ्खारपच्चया विज्जाणं;
 विज्जाणपच्चया नामरूपं;
 नामरूपपच्चया सलायतनं;
 सलायतनपच्चया फस्सो;
 फस्सपच्चया वेदना;
 वेदनापच्चया तण्हा;
 तण्हापच्चया उपादानं;
 उपादानपच्चया भवो;
 भवपच्चया जाति;
 जातिपच्चया जरामरण-सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सु-पायासा सम्भवन्ति;
 एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स समुदयो होति ।

३. यदा हवे पातुभवन्ति धम्मा,
 आतापिनो भायतो ब्राह्मणस्स ।
 अथस्स कङ्गा वपयन्ति सब्बा,
 यतो पजानाति सहेतु धम्मं ॥१॥^{२२}

क्लेशयात हवाना हवाना छवयेके फूगु वीर्यं दुम्ह, मभिङ्गु ज्यायात हटे याना छवये धुङ्कूम्ह अरहन्तयात गबले स्वीन्हेगू बोधिपक्षीय धर्म यथार्थरूपं प्रकट जुइ, अबले हेतु सहितगु प्रतीत्य समुत्पाद धर्मयात छुटे जुइक सीका काइगुलिं याना उम्ह अरहन्तयाके फुक संशय धैगु भ्याः भचा हे ल्यंमदयेक हटे जुयावनी ।

(जुन बेला आतप्तयुक्त ध्यान गर्ने ब्राह्मणलाई धर्म चतुरार्यसत्य प्रादुर्भाव हुन्छ त्यसबेला सहेतु (हेतु प्रत्यय) धर्मलाई अवबोध गरी त्यसको सबै शंकाहरू दूर भएर जान्छन् ।)

४. अविज्जायत्वेव असेस-विराग-निरोद्धा सङ्खारनिरोद्धो;
 सङ्खारनिरोद्धा - विज्जाणनिरोद्धो,

२२ भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर (सं), परित्त सत्त, तेह्रौं सं (काठमाडौं : तारा, अरुण मानन्धर, २०५९) पृ ८२

विज्जाणनिरोधा- नामरूपनिरोधो
 नामरूपनिरोधा - सलायतननिरोधो,
 सलायतननिरोधा- फस्सोनिरोधो
 फस्सनिरोधा - वेदनानिरोधो,
 वेदनानिरोधा - तण्हानिरोधो
 तण्हानिरोधा - उपादाननिरोधो,
 उपादाननिरोधा - भवनिरोधो
 भवनिरोधा - जातिनिरोधो
 जातिनिरोधा-जरामरण-सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासा निरुज्झन्तिः
 एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स निरोधो होति ।

५. यदा हवे पातुभवन्ति धम्मा,
 आतापिनो भायतो ब्राह्मणस्स ।
 अथस्स कङ्खा वपयन्ति सब्बा,
 यतो खयं पच्चयानं अवेदि ॥२॥

(क्लेशयात ह्वाना ह्वाना छवयेके फूगु वीर्य दुम्ह, मभिङ्गु
 ज्यायात हटेयाना छवये धुंकूम्ह अरहन्तयात गबले स्वीन्हेगू बोधिपक्षीय
 धर्म यथार्थरूपं प्रकट जुइ, अबले (अविद्या आदि) प्रत्ययधर्म क्षय जुयाच्चंगु
 निर्वाणयात सीका काइगुलिं उम्ह अरहन्तया फुक संशय हटे जुयावनी ।)

(जुन वेला आतप्तयुक्त ध्यान गर्ने ब्राह्मणलाई धर्म (चतुरार्य सत्य)
 प्रादुर्भाव हुन्छ, त्यसवेला प्रत्ययहरूको क्षय (निर्वाण) विदित गरी उसको सबै
 शंकाहरू दूर भएर जान्छन ।)

६.(क) अविज्जापच्चया सङ्खारा;
 सङ्खारपच्चया विज्जाणं;
 विज्जाणपच्चया नामरूपं;
 नामरूपपच्चया सलायतनं;
 सलायतनपच्चया फस्सो;

फस्सपच्चया वेदना;
 वेदनापच्चया तण्हा;
 तण्हापच्चया उपादानं;
 उपादानपच्चया भव;
 भवपच्चया जाति;
 जातिपच्चया जरामरण-सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासा सम्भवन्ति;
 एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स समुदयो होति ।

- (ख) अविज्जायत्वेव असेस-विराग-निरोधा सङ्खारनिरोधो;
 सङ्खारनिरोधा - विज्जाणनिरोधो ,
 विज्जाणनिरोधा - नामरूपनिरोधो,
 नामरूपनिरोधा - सलायतननिरोधो ,
 सलायतननिरोधा - फस्सनिरोधो ,
 फस्सनिरोधा - वेदनानिरोधो ,
 वेदनानिरोधा - तण्हानिरोधो ,
 तण्हानिरोधा - उपादाननिरोधो ,
 उपादाननिरोधा - भवनिरोधो
 भवनिरोधा - जातिनिरोधो
 जातिनिरोधा जरामरण-सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासा निरुज्झन्ति:
 एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स निरोधो होति ।

७. यदा हवे पातुभवन्ति धम्मा,
 आतापिनो भायतो ब्राह्मणस्स ।
 विधूपयं तिष्ठति मारसेनं,
 सुरियो व ओभासयमन्तलिक्खं ॥३॥

क्लेशयात हवाना हवाना छवयेके फूगु वीर्य दुम्ह, मभिंगु ज्या धाक्व हटे
 याये धुंकूम्ह अरहन्तयात गबले स्वीन्हेगू बोधिपक्षीय धर्म यथार्थरूपं प्रकटजुइ ।

अबले आकाशयात जाज्वल्यमान याइम्ह सूर्य अन्धकारयात नाशयाना छवइथें उम्ह अरहन्तं मार शैत्ययात हटे याना लोकधातुयात जाज्वल्यमान याइ ।

(जुन बेला आतप्तयुक्त ध्यान गर्ने ब्राहमणलाई धर्म प्रादुर्भावं हुन्छ त्यसबेला आकासमा सूर्य उदय भएपछि अन्धाकार विध्वंस भए जस्तै उसले मार विध्वंस गरी बन्छ ।)

८.

१. हेतुपच्चयो	१३. कम्मपच्चयो
२. आरम्मणपच्चयो	१४. विपाकपच्चयो
३. अधिपतिपच्चयो	१५. आहारपच्चयो
४. अनन्तरपच्चयो	१६. इन्द्रियपच्चयो
५. समनन्तरपच्चयो	१७. भानपच्चयो
६. सहजातपच्चयो	१८. मगगपच्चयो
७. अञ्जमञ्जपच्चयो	१९. सम्पयुत्तपच्चयो
८. निस्सयपच्चयो	२०. विप्पयुत्तपच्चयो
९. उपनिस्सयपच्चयो	२१. अत्थिपच्चयो
१०. पूरेजातपच्चयो	२२. नत्थिपच्चयो
११. पच्छाजातपच्चयो	२३. विगतपच्चयो
१२. आसेवनपच्चयो	२४. अविगतपच्चयोति ॥ ३ को)

९. जयन्तो बोधिया मूले, सक्यानं नन्दिवड्ढनो ।
एवमेव जयो होतु, जयस्सु जयमङ्गले ॥

अ-पराजित पल्लङ्के, सीसे पुथुविपुक्खले ।
अभिसेके सब्ब-बुद्धानं, अगगपत्तो पमोदति ॥

सुनक्खत्तं सुमङ्गलं, सु-प्पभातं सु-हुट्ठितं ।
सुखणो सुमुहुत्तो च, सुयिड्ढं ब्रह्मचारिसु ॥

पदक्खिणं कायकम्मं, वाचाकम्मं पदक्खिणं ।
पदक्खिणं मनोकम्मं, पणीधि ते पदक्खिणे ॥
पदक्खिणानि कत्वान, लभन्तत्थे पदक्खिणे ।

ते अत्थ-लद्धा सुखिता, विरुद्धा बुद्ध-सासने ।
अ-रोगा सुखिता होन्तु, सह सब्बेहि जातिभि ॥

१.४.२७. महोपकारक महाशी सयादोयागु अववाद^{२३}

- १) शान्तादर्श शासनाश्रम, वृद्धि ज्वीगु श्रद्धा वःपिनि ।
मेपिसंथें जिमिसं नं, याये दान शील श्रेष्ठ भावना ॥
(शान्तादर्श शासनाश्रम, वृद्धि हुन्छ श्रद्धा आउनेहरूको ।
अरुलेभै हामीले पनि, गरौं दान शील श्रेष्ठ भावना ॥)
(अप्बःसिगु स्वानुभूति)
- २) धात्थेंयागु सुखया कारण, ऐश्वर्य भोग स्थिरता ।
हीनत्वं जुईकी सो रक्षा, लिधंसा श्रेष्ठ त्यागता ॥
(साच्चैको सुखको कारण, ऐश्वर्य भोग स्थिरता ।
हीनत्वले हुन्छ सो रक्षा, भरोसा श्रेष्ठ त्यागता ॥)
(सूत्र महावर्ग अर्थकथा - ६२)
- ३) शील गन्ध सदा नस्वा, शीलालंकार भः भः धा ।
प्वाःती दुर्गती शील रक्षां, लिधंसा श्रेष्ठ शीलता ॥
(शील गन्ध सदैव सुगन्ध, शीलालंकार सुन्दर छ ।
दुर्गति बन्द हुन्छ शील रक्षाले, भरोसा श्रेष्ठ शीलता ॥)
(सूत्र महावर्ग अर्थकथा - ६३)
- ४) लुया वक्क भाविता यायेवं, दिपा मदयेक क्वातुक ।
छुटे जुई नामरूप व, कारण कार्य धर्मत ।
ज्ञानय् स्पष्ट जुई धात्थें, अनित्य दुःख च्वतुक ।
अनात्म सिया वई याउँक, प्रवेश निर्वाण अःपुक ॥

२३ अन्तराष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, बुद्धनगर शंखमूलया पुस्तिकापाखें

(उत्पन्न भएका सबै भाविता गरे, नटुटाइकन बलियोसंग ।
छुट्दछ नामरूप र कारण कार्य धर्म ।
ज्ञानमा स्पष्ट हुन्छ साँच्चै, अनित्य दुःख राम्रोसँग ।
अनात्म थाहा पाउँछ सजिलै, प्रवेश निर्वाण सजिलोसँग ॥)

(स्मृतिप्रस्थान सूत्रादि)

५) स्मृति हे जिगु आश्रय खः, स्मृति हे स्थान चक्रमण ।

याये जिं चवनेगु स्मृतिइ हे, स्मृति हे जिगु रक्षण ॥

(स्मृतिनै मेरो आश्रय हो, स्मृति नै स्थान चक्रमण ।

बस्छु म स्मृतिका साथ, स्मृति नै मेरो रक्षण ॥)

स्मृतिप्रस्थान प्रतिज्ञा बचं

स्मृतिप्रस्थान धर्मचक्र, प्रतिज्ञाद्वारा तथागतं ।

आज्ञा जुल दृढरूपं, दइगु फल सुनिश्चितं ॥

श्रमण गृहस्थ गुप्तिसं, वृद्धि जुईकी व धर्मत ।

यक्को ब्यसां न्हेदं दुने, जुईफु अरहन्त निश्चितं ॥

(स्मृतिप्रस्थान धर्मचक्र, प्रतिज्ञाद्वारा तथागतले ।

आज्ञा भयो दृढरूपले, पाइन्छ फल सुनिश्चित ॥

श्रमण गृहस्थ जसले, वृद्धि गर्दछ त्यो धर्मलाई ।

धेरै बितेतापनि ७ वर्ष भित्र, अरहन्त निश्चितले ॥)

त्यं हे ल्यंसां अनागामी ला, थ्यनी अवश्य मेव नं ।

तीक्ष्णप्रज्ञ ला न्हेनु दुने , दयेकी मार्ग फल उगु ॥

(बाँकी रहेतापनि अनागामीमा, पुग्दछ अवश्यपनि ।

तीक्ष्णप्रज्ञाले त ७ दिनभित्र, बनाउँदछ मार्ग फल त्यो ।)

दृढनिर्भिक स्वीकृतिं, धर्मचक्र कना बिज्याः ।

तया आस्था बुद्धप्रति, वरकामी जू निशंकित ॥

(दृढनिर्भिक स्वीकृति, धर्मचक्र बताउनुभयो ।

राखी आस्था बुद्धप्रति, वरकामी होऊ निशंकित ॥)

याकनं या वृद्धि थःके , स्मृतिप्रस्थान भावना ।

अले तिनि दर्ई निर्वाण , धात्थें शीतल शान्तिया ॥

(छिटो गर वृद्धि आफूमा, स्मृतिप्रस्थान भावना ।

अनि पाईन्छ, निर्वाण, साँच्चैको शीतल शान्ति ॥)

(महाशी देशना स्मरणिका)

कर्म प्रतिफल थी थी

अल्पायु जुइ परहिंसां, अहिंसां दीर्घ आयु जुइ ।

परसास्तिं रोग आपाः, दयां जुइ खः निरोगी नं ॥

(अल्पायु हुन्छ परहिसाले, अहिंसाले दीर्घ आयु ।

परसास्तिंले रोग धेरै, दयाले हुन्छ निरोगी पनि ॥)

दोष अग्निं कुरूप जुइ, सह यायेवं सुरूप नं ।

ईर्ष्यां महु परिवार, लय्तां यशस्वी जुइ जुल ॥

(दोष अग्निंले कुरूप हुन्छ, सहनशीलताले सुरूप ।

ईर्ष्याले हुँदैन परिवार, खुशीले यशस्वी हुनेछ ॥)

जुइ दरिद्र कपटं ला, त्यागं धनी जुइ जुल ।

अगौरवं नीच जुइ न्हां, उच्चकुलीन गौरवं ॥

(हुन्छ दरिद्र कपटले, त्यागले धनी हुने भयो ।

अगौरवले नीच हुन्छ, उच्चकुलीन गौरवले ॥)

अपरीक्षां ज्ञान पाः जुइ, परीक्षां ज्ञान वृद्धि नं ।

मभिं यायेवं मभिं जुइ सो, भिं यायेवं नं भिं हानं ।

यायेमाः सुख दुःख भोग, दयेका भिं मभिं थन ॥

(अपरीक्षाले ज्ञान कम हुन्छ, परीक्षाले ज्ञान वृद्धि ।

नराम्रो गर्दा नराम्रो नै, राम्रो गर्दा राम्रो नै ।

गर्नुछ सुख दुःख भोग, बनाई राम्रो नराम्रो यहाँ ॥)

(महास्थविर महाशी सयादो)

१.४.२८. मैत्री भावना

१. आः थन दुपिं झीपिं सकलें,	नित्य सुखी जुइमाः शरीर व मनं ।
२. श्रमण गृहस्थ झीपिं सकलें,	” ” ” ” ” ”
३. अनन्त गुणवान गुरु आचार्य,	” ” ” ” ” ”
४. अनन्त गुणवान, मां बौ निम्हं,	” ” ” ” ” ”
५. झी विहार दुनेया आपालं सत्त्वपिं,	” ” ” ” ” ”
६. झी शहर दुनेया आपालं सत्त्वपिं,	” ” ” ” ” ”
७. झी क्षेत्र दुनेया आपालं सत्त्वपिं,	” ” ” ” ” ”
८. सकल श्रमण संघ गणपिं,	” ” ” ” ” ”
९. प्यंगू प्रत्ययया दाता गणपिं,	” ” ” ” ” ”
१०. राज उपराज क्षेत्र दक्वया,	” ” ” ” ” ”
११. खुँ डाखुँ लुच्चा छुच्चा हेकासिं दक्व,	” ” ” ” ” ”
१२. झी चक्रवालया सकल सत्त्वपिं,	” ” ” ” ” ”
१३. अनन्त चक्रवालया सकल सत्त्वपिं,	” ” ” ” ” ”
१४. अपाय प्यंगूया सकल सत्त्वपिं,	” ” ” ” ” ”
१५. मनुष्य देव व ब्रह्मा सकलें,	” ” ” ” ” ”
१६. स्वीछगू भूवनया सकल सत्त्वपिं,	” ” ” ” ” ”

गुम्हसिया चित्त चा न्हि न्ह्यागु इलय् अहिंसाय् रत जुया
 च्वनी अले गुम्हसिया फुक्क प्राणीपिनि प्रति
 मैत्रीभाव दइ उम्ह व्यक्तिया सुनापं नं
 वैरभाव दइ मखु ।

(नेपालीमा अर्थ)

१. यहाँ भएका हामी सबै,	नित्य	सुखी	होऊन्,	शरीर	र मनले ।
२. श्रमण गृहस्थ हामी सबै,	"	"	"	"	"
३. अनन्त गुणवान गुरू आचार्य,	"	"	"	"	"
४. अनन्त गुणवान आमा बुबा,	"	"	"	"	"
५. यस विहार भित्रका सबै सत्त्वहरू,	"	"	"	"	"
६. यस शहर भित्रका सबै सत्त्वहरू,	"	"	"	"	"
७. यस क्षेत्र भित्रका सबै सत्त्वहरू,	"	"	"	"	"
८. सबै श्रमण संघ गणहरू,	"	"	"	"	"
९. चतुप्रत्यय दाता गणहरू,	"	"	"	"	"
१०. राज उपराज क्षेत्र सबैका,	"	"	"	"	"
११. चोर, डाँका, लुच्चा, छुच्चा, फटाहा सबै,	"	"	"	"	"
१२. यस चक्रवालका सबै सत्त्वहरू,	"	"	"	"	"
१३. अनन्त चक्रवालका सबै सत्त्वहरू,	"	"	"	"	"
१४. चार अपायका सबै सत्त्वहरू,	"	"	"	"	"
१५. मनुष्य देव र ब्रह्मा सबै,	"	"	"	"	"
१६. ३१ भूवनका सबै सत्त्वहरू,	"	"	"	"	"

सुयात नं निन्दा मयायेगु, सुयात नं घात मयायेगु,
 भिक्षु नियम पालन यायेगु, भोजनय् मात्रा ज्ञान सीकेगु,
 एकान्तय् बास यायेगु, ध्यानय् मन लगे यायेगु
 थ्व हे बुद्धपिनिगु उपदेश खः ।

(धम्मपद - १८५)

१.४.२९. मैत्री भावना
METTA BHĀVANĀ²⁴
(Loving Kindness)

अहं अवेरो होमि अब्यापज्जो होमि

Ahaṃ avero homi abyāpajjo homi

May I be free from enmity. May I be free from mental suffering

म शत्रु भय नभएको हुनसकुं, मानसिक दुःख नभएको हुनसकुं

अनीघो होमि सुखी अत्तानं परिहरामि

Anīgho homi sukhī attānaṃ pariharāmi

May I be free from physical sufferings. May I go about my daily chores happily with ease and comfort

म शारीरिक दुःख नभएको हुनसकुं, म आफ्नो जीवन सुखपूर्वक बिताउँदै जानसकुं

मम माता पितरो आचरिया च ज्ञातिमित्ता च सब्रह्मचारिनो च

Mama mātā pitaro ācariyā ca ñātimitthā ca

Sabrahmacārino ca

May my parents, teachers, relatives, friends

मेरो आमा बुवा, गुरु आचार्य, ज्ञातिबन्धु, साथी भाईहरू,

अवेरा होन्तु अब्यापज्जा होन्तु अनीघा होन्तु

Averā hontu abyāpajjā hontu anighā hontu

Those who practice Dhamma. May they be free from enmity/danger, mental and physical sufferings.

उनीहरू सबै शत्रुभय नभएका होऊन् । मानसिक दुःख नभएको होऊन्, शारीरिक दुःख नभएका होऊन्

सुखी अत्तानं परिहरन्तु

Sukhī attānaṃ pariharantu

May they go about their daily chores happily with ease and comfort

आ-आफ्ना जीवन सुखपूर्वक बिताउँदै जानसकून् ।

24 Chai Vui Hang , Manual for Short-Term Monkhood Novitiation, Malaysia, 2001, page 50

इमस्मिं आरामे सब्बे योगिनो

Imasmim ārāme sabbe yogino

May all the Yogis in this compound

यस क्षेत्रभिन्नका सबै योगीहरू (ध्यान अभ्यासरत व्यक्तिहरू)

अवेरा होन्तु ,अव्यापज्जा होन्तु, अनीघा होन्तु

Averā hontu abyāpajjā hontu anīgha hontu

Be free from enmity / danger, be free from mental sufferings, be free from physical sufferings

शत्रु भय नभएका होऊन्, मानसिक दुःख नभएका होऊन्, शारीरिक दुःख नभएका होऊन् ।

सुखी अत्तानं परिहरन्तु

Sukhī attānaṃ pariharantu

May they go about their daily chores happily with ease and comfort.

आ-आफ्नो जीवन सुखपूर्वक बिताउँदै जानसकून् ।

इमस्मिं आरामे सब्बे भिक्खू सामणेरा च उपासका उपासिकायो च

Imasmim ārāme sabbe bhikkhū sāmanerā ca Upāsakā upāsikāyo ca

May all the Bhikkhus and Samaneras (Novices) in this compound, Laymen and laywomen devotees,

यस क्षेत्रभिन्नका सबै भिक्षु, श्रामणेर, उपासकउपासिकाहरू,

अवेरा होन्तु अव्यापज्जा होन्तु अनीघा होन्तु

Averā hontu abyāpajjā hontu anīghā hontu

Be free from enmity, mental and physical sufferings.

शत्रु भय नभएका होऊन्, मानसिक दुःख नभएका होऊन्, शारीरिक दुःख नभएका होऊन् ।

सुखी अत्तानं परिहरन्तु

Sukhī attānaṃ pariharantu

May they go about their daily chores happily with ease and comfort.

आ-आफ्नो जीवन सुखपूर्वक बिताउँदै जानसकून् ।

अम्हाकं चतुपच्चयदायका

Amhākaṃ catupaccayadāyaka

May our donor of the 4 supports- robe, food, medicine, lodging.

चतुप्रत्यय (चीवर, भोजन, औषधी र बास) दाताहरू ।

अवेरा होन्तु, अब्यापज्जा होन्तु, अनीघा होन्तु

Averā hontu, abyāpajjā hontu anīghā hontu

May they be free from enmity/ danger. Be free from mental sufferings, be free from physical sufferings

शत्रु भय नभएका होऊन्, मानसिक दुःख नभएका होऊन्, शारीरिक दुःख नभएका होऊन् ।

सुखी अत्तानं परिहरन्तु

Sukhī attānaṃ pariharantu

May they go about their daily chores happily with ease and comfort.

आ-आफ्नो जीवन सुखपूर्वक बिताउँदै जानसकून् ।

अम्हाकं आरक्खादेवता इमस्मिं विहारे इमस्मिं आवासे

Amhākaṃ ārakkhā devatā imasmiṃ vihāre imasmiṃ āvāse

May our guardian deities within this temple, within this place

हाम्रा आरक्षक देवताहरू, यस विहारका, यस ठाउँका

इमस्मिं आरामे आरक्खादेवता

Imasmiṃ ārāme ārakkhā devatā averā hontu

Within this compound, the guardian deities

यस क्षेत्रका आरक्षक देवताहरू,

अवेरा होन्तु, अब्यापज्जा होन्तु, अनीघा होन्तु

Abyāpajjā hontu anīghā hontu

May be free from enmity, be free from danger. Be free from mental sufferings, be free from physical sufferings.

शत्रुभय नभएका होऊन्, खतरा नभएका होऊन् । मानसिक दुःख नभएका होऊन्, शारीरिक दुःख नभएका होऊन् ।

सुखी अत्तानं परिहरन्तु

Sukhī attānaṃ pariharantu

May they go about their daily chores happily with ease and comfort.

आ-आफ्ना जीवन सुखपूर्वक बिताउँदै जानसकून् ।

सब्बे सत्ता सब्बे पाणा सब्बे भूता

Sabbe sattā sabbe paṇā sabbe bhūtā

All beings all that can breathe, all that re visible.

सबै सत्वहरू, सबै प्राणीहरू जो स्वास फेर्छन्, सबै अदृश्य प्राणीहरू

सब्बे पुगगला सब्बे अत्तभावपरियापन्ना

Sabbe pugglā sabbe attabhāva pariyāpannā

All individual with identity, all beings with body.

सबै पुद्गलहरू (व्यक्तिहरू), सबै आत्म भावसहित (शरीरसहित) का

सब्बा इत्थियो सब्बे पुरिसा सब्बे अरिया

Sabbā itthiyo sabbe purisā sabbe ariyā

All females, all males, all worthy/noble ones.

सबै नारीहरू, सबै पुरुषहरू, सबै आर्यहरू

सब्बे अनरिया सब्बे देवा सब्बे मनुस्सा सब्बे विनिपातिका

Sabbe anariyā sabbe devā sabbe manussā, Sabbe vinipātikā

All not noble/worldings. All deities, all humans, all beings from the planes of suffering,

सबै अनार्यहरू, सबै देवताहरू, सबै मनुष्यहरू, चारअपायमा परेका सबै प्राणीहरू,

अवेरा होन्तु, अब्यापज्जा होन्तु, अनीघा होन्तु

Averā hontu, abyāpajjā hontu, anīghā hontu

May be free from enmity, be free from mental and physical sufferings.

शत्रु भय नभएका होऊन्, मानसिक र शारीरिक दुःख नभएका होऊन् ।

सुखी अत्तानं परिहरन्तु

Sukhī attānaṃ pariharantu

May they go about their daily chores happily with ease and comfort.

आ-आफ्नो जीवन सुखपूर्वक बिताउँदै जानसकून् ।

दुक्खा मुच्चन्तु यथा लद्धसम्पत्तितो माविगच्छन्तु

Dukkhā muccantu yathā-laddha sampattito mavigacchantu

May they be free from present sufferings. May their properties already acquired by rightful means not diminish, not lost or stolen.

दुःखबाट मुक्त भएका होऊन्, आ-आफूलाई प्राप्त भएका सम्पत्तिहरू नाश नहोस्, नहराओस्, नचोरियोस् ।

कम्मस्सका

Kammassakā

May they have their own good or bad actions .

आफूले गरिआएका राम्रा र नराम्रा कामनै कर्मका रूपमा आफ्नो निजी सम्पत्तिका रूपमा भएका होऊन् ।

पुरत्थिमाय दिसाय पच्छिमाय दिसाय

Puratthimāya disāya pacchimāya disāya.

May all those in the eastern direction, in the western direction

पूर्व दिशाका, पच्छिम दिशाका

उत्तराय दिसाय दक्खिणाय दिसाय

Uttarāya disāya dakkhiṇāya disāya

In the northern direction, in the southern direction.

उत्तर दिशाका, दक्षिण दिशाका

पुरत्थिमाय अनुदिसाय पच्छिमाय अनुदिसाय

Puratthimāya anudisāya pacchimāya anudisāya

In the south-eastern direction, in the north –western direction.

दक्षिण-पूर्व कुना(आग्नेय)का, उत्तर-पच्छिम कुना (वामत्य)का

उत्तराय अनुदिसाय दक्खिणाय अनुदिसाय

Uttarāya anudisāya dakkhiṇāya anudisāya

In the north-eastern direction, south-western direction

उत्तर-पूर्व कुना(ईसान)का, दक्षिण-पश्चिम कुना(नैऋत्य)का

हेट्ठिमाय दिसाय उपरिमाय दिसाय

Heṭṭhimāya disāya uparimāya disāya

Those below, those above

तल दिशाका, माथि दिशाका

सब्बे सत्ता सब्बे पाणा सब्बे भूता

Sabbe sattā sabbe paṇā sabbe bhūtā

All beings, all that can breathe, all that re visible.

सबै सत्वहरू, सबै प्राणीहरू जो स्वास फेर्छन्, सबै अदृश्य प्राणीहरू

सब्बे पुग्गला सब्बे अत्तभाव परियापन्ना

Sabbe pugglā sabbe attabhāva pariyāpannā

All individuals with identity, all beings with body.

सबै पुद्गलहरू (व्यक्तिहरू), सबै आत्म भावसहित (शरीरसहित) का

सब्बा इत्थियो सब्बे पुरिसा सब्बे अरिया

Sabbā itthiyo sabbe purisā sabbe ariyā

All females, all males, all worthy/noble ones.

सबै नारीहरू, सबै पुरुषहरू, सबै आर्यहरू

सब्बे अनरिया सब्बे देवा सब्बे मनुस्सा सब्बे विनिपातिका

Sabbe anariyā sabbe devā sabbe manussā Sabbe vinipātikā

All not noble/ worldings, all deities, all humans ,all beings from the planes of sufferings,

सबै अनार्यहरू, सबै देवताहरू, सबै मनुष्यहरू, चारअपायमा परेका सबै प्राणीहरू,

अवेरा होन्तु अब्यापज्जा होन्तु अनीघा होन्तु

Averā hontu, abyāpajjā hontu anīghā hontu

Be free from enmity/ danger, be free from mental sufferings, be free from physical sufferings

शत्रु भय नभएका होऊन् , मानसिक दुःख नभएका होऊन्, शारीरिक दुःख नभएका होऊन् ।

सुखी अत्तानं परिहरन्तु

Sukhī attānaṃ pariharantu

May they go about their daily chores happily with ease and comfort.

आ-आफ्नो जीवन सुखपूर्वक बिताउँदै जानसकून् ।

दुक्खा मुच्चन्तु यथा लद्धसम्पत्तितो माविगच्छन्तु

Dukkhā muccantu yathā-laddha- sampattito māvigacchantu

May they be free from present sufferings. May their properties already acquired by rightful means not diminish, not lost or stolen

दुःखबाट मुक्त भएका होऊन्, आ-आफूलाई प्राप्त भएका सम्पत्तिहरू नाश नहोस्,नहराओस्, नचोरियोस् ।

कम्मस्सका

Kammassakā

May they have their own good or bad actions .

आफूले गरिआएका राम्रा र नराम्रा कामनै कर्मका रूपमा आफ्नो निजी सम्पत्तिका रूपमा भएका होऊन् ।

उद्धं याव भवग्गा च अधो याव अवीचितो

Uddham yāva bhavaggā ca adho yāva avīcīto

May all those on top of the planes of existence, all those at the bottom of the woeful states.

माथि भवाग्रबाट तल अविचिसम्मका

समन्ता चक्कवालेसु ये सत्ता पथविचरा

Samantā cakkavālesu ye sattā pathavicarā

All on the whole universe, all earthbound beings.

चक्रवाल चारैतर्फबाट पृथ्वीमा विचरण गर्दै हिड्ने जो सत्वहरूछन्

अब्यापज्जा निवेरा च निद्दुक्खा चानुपद्वा

Abyāpajjā niverā ca niddukkhā cānupaddavā

May they be free from sufferings, may they come to no harm.

ती सबै शारीरिक, मानसिक दुःख नभएका होऊन्, शत्रु नभएका, दुःख र उपद्रव नभएका होऊन् ।

उद्धं याव भवग्गा च अधो याव अवीचितो

Uddham yāva bhavaggā ca adho yāva avīcīto

May all those on top of the planes of existence, all those at the bottom of the woeful states.

माथि भवाग्रबाट तल अविचिसम्मका

समन्ता चक्कवालेसु ये सत्ता उदकेचरा

Samantā cakkavālesu ye sattā udukecarā

All on the whole universe, all waterbound beings.

चक्रवाल चारैतर्फबाट पानीमा विचरण गर्दै हिड्ने जो सत्वहरू छन्

अव्यापज्जा निवेरा च निदुक्खा चानुपद्वा

Abyāpajjā niverā ca niddukkhā cānupaddavā

May they be free from sufferings, may they come to no harm.

ती सबै शारीरिक, मानसिक दुःख नभएका होऊन्, शत्रु नभएका, दुःख र उपद्रव नभएका होऊन् ।

उद्धं याव भवग्गा च अधो याव अवीचितो

Uddham yāva bhavaggā ca adho yāva avīcīto

May all those on top of the planes of existence, all those at the bottom of the woeful states.

माथि भवाग्रबाट तल अविचिसम्मका

समन्ता चक्कवालेसु ये सत्ता आकासेचरा

Samantā cakkavālesu ye sattā ākasecarā

All on the whole universe, all skybound beings.

चक्रवाल चारैतर्फबाट आकाशमा विचरण गर्दै हिड्ने जो सत्त्वहरू छन्

अव्यापज्जा निवेरा च निदुक्खा चानुपद्वा

Abyāpajjā niverā ca niddukkhā cānupaddavā

May they be free from sufferings, may they come to no harm.

ती सबै शारीरिक, मानसिक दुःख नभएका होऊन्, शत्रु नभएका, दुःख र उपद्रव नभएका होऊन् ।

साधु ! साधु ! साधु !

इन्द्रिय बशे तयेगु, सन्तोष जुइगु, भिक्षुपिनिगु नियम
पालन यायेगु, इत्यादि; बुद्धिवान भिक्षुपिसं दकसिबे
न्हापां पालन याये फयेकेमाः, अले हानं थुजापिं
भिक्षुपिसं शुद्ध जीविका दुपिं, आलस्य मदुपिं
कल्याणमित्रपिनिगु सतसंगत यायेमाः।

(धम्मपद ३७५)

१.४.३०. मैत्री भावना

मलाई शत्रु नलागून् ।

मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त हुँ ।

शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त हुँ ।

आफूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न पाऊँ ।

सबै प्राणीलाई शत्रु नलागून् ।

मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।

शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।

आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।

सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन्, अनि आफूले

गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

दशै दिशामा मैत्री भावना^{२५}

पूर्व दिशामा भएका सबै प्राणीहरूलाई शत्रु नलागून् ।

मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।

शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।

आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।

सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन्, अनि आफूले

गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

आग्नेय (पूर्व-दक्षिण) दिशामा भएका सबै प्राणीहरूलाई शत्रु नलागून् ।

मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।

शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।

आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।

सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन्, अनि आफूले

गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

२५ त्रिपिटक सयादो उ विसुद्धाचार महाथेर, “मैत्री भावना”, बुद्ध शासनमा एकजना गुणवान व्यक्ति, Myanmar, DPRS, (१९९८) पेज ६१-६३

दक्षिण दिशामा भएका सबै प्राणीहरूलाई शत्रु नलागून् ।
मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।
सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन् अनि आफूले
गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

नैऋत्य (पश्चिम-दक्षिण) दिशामा भएका सबै प्राणीहरूलाई शत्रु नलागून् ।
मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।
सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन् अनि आफूले
गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

पश्चिम दिशामा भएका सबै प्राणीहरूलाई शत्रु नलागून् ।
मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।
सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन्, अनि आफूले
गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

वायव्य(पश्चिम-उत्तर) दिशामा भएका सबै प्राणीहरूलाई शत्रु नलागून् ।
मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।
सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन्, अनि आफूले
गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

उत्तर दिशामा भएका सबै प्राणीहरूलाई शत्रु नलागून् ।
मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।

सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन्, अनि आफूले
गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

ईशान(पूर्व-उत्तर) दिशामा भएका सबै प्राणीहरूलाई शत्रु नलागून् ।
मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।
सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन्, अनि आफूले
गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

माथि देवलोक ब्रह्मलोकमा भएका देवब्रह्मादि देवताहरूलाई शत्रु नलागून् ।
मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।
सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन्, अनि आफूले
गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

तल अपायगति (नर्क)मा भएका सबै प्राणीहरूलाई शत्रु नलागून् ।
मानसिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
शारीरिक दुःखकष्टबाट मुक्त होऊन् ।
आ-आफूहरूले सुखपूर्वक जीवन यापन गर्न सकून् ।
सबै किसिमका दुःखकष्टहरू नाश होऊन्,
अनि आफूले गरेका कर्म अनुसार जीवन यापन गर्न सकून् ।

.....साधु!.....साधु!!.....साधु!!!.....

कर्मस्थान भावना अभ्यास यायेगु पद्धति मन्त धाःसा
भावना अभ्यास याये फइमखु ।

(वम्मिक सुत्त, पृ १०१)

पुण्यानुमोदन (Sharing of merits)

इदं नो वातीनं होतु, सुखिता ह्यन्तु वातयो । (स्वको)
Idaṃ no ñātīnaṃ hotu , sukhitā hontu ñātayo.
Let this merit be for our relatives. May they be happy.
मेरो यो पुण्य हाम्रा आफन्तहरूलाई प्राप्तहोस् । यस पुण्यका प्रभावले तिनीहरू सुखी रहून् ।

एत्तावता च अम्हेहि, सम्भतं पुञ्जसम्पदं ।
सब्बे देवा अनुमोदन्तु, सब्ब-सम्पत्ति सिद्धिया ॥
Ettāvatā ca amhehi , sambhataṃ puññasampadam .
Sabbe devā anumodantu , sabba-sampatti siddhiyā
May all deities share this fortune merit which we have thus
acquired for the acquisition of all kinds of happiness.
यहाँ सम्म हामीले प्राप्त गरेका पुण्य सम्पादनलाई सबै देवताहरूले सम्पूर्ण सिद्धि
प्राप्तिका लागि अनुमोदन (स्वीकार) गरून् ।

एत्तावता च अम्हेहि, सम्भतं पुञ्जसम्पदं ।
सब्बे सत्ता अनुमोदन्तु, सब्ब-सम्पत्ति सिद्धिया ॥
Ettāvatā ca amhehi , sambhataṃ puññasampadam .
Sabbe sattā anumodantu , sabba-sampatti siddhiyā
May all beings share this fortune merit which we have thus
acquired for the acquisition of all kinds of happiness.
यहाँ सम्म हामीले प्राप्त गरेका पुण्य सम्पादनलाई सबै सत्त्वहरूले सम्पूर्ण सिद्धि प्राप्तिका
लागि अनुमोदन (स्वीकार) गरून् ।

एत्तावता च अम्हेहि, सम्भतं पुञ्जसम्पदं ।
सब्बे भूता अनुमोदन्तु, सब्ब-सम्पत्ति सिद्धिया ॥
Ettāvatā ca amhehi , sambhataṃ puññasampadam .
Sabbe bhutā anumodantu , sabba-sampatti siddhiyā
May all creatures share this fortune merit which we have thus
acquired for the acquisition of all kinds of happiness.
यहाँ सम्म हामीले प्राप्त गरेका पुण्य सम्पादनलाई सबै प्राणीहरूले सम्पूर्ण सिद्धि प्राप्तिका
लागि अनुमोदन (स्वीकार) गरून् ।

साधु ! साधु ! साधु !

Sādhu Sādhu Sādhu

२.परित्राण^{२६}

२.१.१. आवाहन सुत्तं

समन्ता चक्कवालेसु, अत्रागच्छन्तु देवता ।
सद्धम्मं मुनिराजस्स, सुणन्तु सगगमोक्खदं ॥
परित्तस्सवनकालो अयं भद्दन्ता !

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ॥

ये सन्ता सन्तचित्ता, तिसरणसरणा,
एत्थ लोकन्तरे वा, भुम्मा भुम्मा च देवा,

गुणगणगहण, ब्यावटा सब्बकालं ।
एते आयन्तु देवा, वरकनकमये,

मेरुराजे वसन्तो, सन्तो सन्तोसहेतुं ,
मुनिवरवचनं, सोतुमग्गं समग्गा ॥

सब्बेसु चक्कवालेसु, यक्खा देवा च ब्रह्मनो,
यं अम्हेहि कतं पुञ्ञं, सब्बसम्पत्तिसाधकं ॥

२६ भिक्षु प्रज्ञानन्द, भिक्षु धर्मालोक, परित्तसुत्त भिस्वंगु संस्करण, (यल, अनागारिका निक्खमी, २०५३)

सब्बे तं अनुमोदित्वा, समग्गा सासने रता,
पमादरहिता होन्तु, आरक्खासु विसेसतो ॥

सासनस्स च लोकस्स, वुड्ढी भवतु सब्बदा ।
सासनम्पि च लोकञ्च, देवा रक्खन्तु सब्बदा ॥

सद्धिं होन्तु सुखी सब्बे, परिवारेहि अत्तनो ।
अनीघा सुमना होन्तु, सह सब्बेहि जातिभि ॥

राजतो वा, चोरतो वा, मनुस्सतो वा, अमनुस्सतो वा,
अग्गितो वा, उदकतो वा, पिसाचतो वा, खाणुकतो वा,
कण्टकतो वा, नक्खत्ततो वा, जनपदरोगतो वा,
असद्धम्मतो वा, असन्दिट्ठितो वा, असप्पुरिसतो वा,
चण्ड हत्थि अस्स मिग गोण कुक्कुर अहि विच्छिक्क
मणिसप्पदीपि अच्छ तरच्छ सूकर महिंस यक्ख रक्खसादीहि
नाना भयतो वा, नाना रोगतो वा,
नाना उपद्दवतो वा, आरक्खं गणहन्तु ।

(आवाहन सुत्तं निट्ठितं)

२.१.२. मंगल सुत्तं

यं मङ्गलं द्वादसहि, चिन्तयिंसु सदेवका ।
सोत्थानं नाधिगच्छन्ति, अट्ठतिंसञ्च मङ्गलं ॥
देसितं देवदेवेन, सब्बपापविनासनं ।
सब्बलोकहितत्थाय, मङ्गलं तं भणाम हे ॥

एवं मे सुत्तं -

एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स
आरामे । अथ खो अञ्जतरा देवता अभिक्कन्ताय रत्तिया अभिक्कन्तवण्णा
केवलकप्पं जेतवनं ओभासेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा
भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो सा देवता
भगवन्तं गाथाय अज्झभासि ।

बहू देवा मनुस्सा च, मङ्गलानि अचिन्तयुं ।
आकङ्क्षमाना सोत्थानं, ब्रूहि मङ्गल'मुत्तमं ॥१॥

असेवना च बालानं, पण्डितानञ्च सेवना ।
पूजा च पूजनेय्यानं, एतं मङ्गल'मुत्तमं ॥२॥

पतिरूपदेसवासो च, पुब्बे च कतपुञ्जता ।
अत्तसम्मापणिधि च, एतं मङ्गल'मुत्तमं ॥३॥

बाहुसच्चञ्च सिप्पञ्च, विनयो च सुसिक्खितो ।
सुभासिता च या वाचा, एतं मङ्गल'मुत्तमं ॥४॥

मातापितु –उपद्धानं, पुत्तदारस्स सङ्गहो ।
अनाकुला च कम्मन्ता, एतं मङ्गल'मुत्तमं ॥५॥

दानञ्च धम्मचरिया च, जातकानञ्च सङ्गहो ।
अनवज्जानि कम्मनि, एतं मङ्गल'मुत्तमं ॥६॥

आरती विरती पापा, मज्जपाना च संयमो ।
अप्पमादो च धम्मेसु , एतं मङ्गल'मुत्तमं ॥७॥

गारवो च निवातो च, सन्तुट्ठि च कतञ्जुता ,
कालेन धम्मसवनं, एतं मङ्गल'मुत्तमं ॥८॥

खन्ती च सोवचस्सता, समणानञ्च दस्सनं ।
कालेन धम्मसाकच्छा, एतं मङ्गल'मुत्तमं ॥९॥

तपो च ब्रह्मचरियञ्च, अरियसच्चान–दस्सनं ।
निब्बानसच्छिकिरिया च, एतं मङ्गल'मुत्तमं ॥१०॥

फुट्टस्स लोकधम्ममेहि, चित्तं यस्स न कम्पति ।
असोकं विरजं खेमं, एतं मङ्गल'मुत्तमं ॥११॥

एतादिसानि कत्वान, सब्बत्थ मपराजिता ।
सब्बत्थ सोत्थिं गच्छन्ति, तं तेसं मङ्गल'मुत्तमति ॥१२॥
(मङ्गल-सुत्तं निवृत्तं)

२.१.३. रतन सुत्तं

पणिधानतो पट्टाय तथागतस्स दस पारमियो, दस उपपारमियो,
दस परमत्थपारमियो'ति समतिंस पारमियो पञ्च महापरिच्चागे,
लोकत्थचरियं ज्ञातत्थचरियं बुद्धत्थचरियन्ति तिस्सो चरियायो, पच्छिमभवे
गम्भवोक्कन्तिं, जातिं, अभिनिक्खमनं, पधानचरियं, बोधिपल्लङ्गे मारविजयं,
सब्बञ्जुत-ञ्जाणप्पटिवेधं, धम्मचक्कप्पवत्तनं, नवलोकुत्तरधम्मो'ति सब्बेपि
मे बुद्धगुणे आवज्जेत्वा वेसालिया तीसु पाकारन्तरेसु तियामरत्तिं परित्तं
करोन्तो आयस्मा आनन्दत्थेरो विय कारुञ्जचित्तं उपट्टपेत्वा ।

कोटीसतसहस्सेसु, चक्कवालेसु देवता ।
यस्साणं पटिग्गण्हन्ति, यञ्च वेसालिया पुरे ॥
रोगामनुस्सदुब्बिक्ख, सम्भूतं तिविधं भयं ।
खिप्पमन्तरधापेसि, परित्तं तं भणाम हे ॥

यानीध भूतानि समागतानि,
भुम्मानि वा यानि व अन्तलिक्खे ।
सब्बेव भूता सुमना भवन्तु,
अथोपि सक्कच्च सुणन्तु भासितं ॥१॥

तस्मा हि भूता निसामेथ सब्बे,
मेत्तं करोथ मानुसिया पजाय ।
दिवा च रत्तो च हरन्ति ये बलिं ।
तस्मा हि ने रक्खथ अप्पमत्ता ॥२॥

यंकिञ्च वित्तं इध वा हुरं वा,
सग्गेसु वा यं रतनं पणीतं ।
न नो समं अत्थि तथागतेन,
इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥३॥

खयं विरागं अमतं पणीतं,
यदज्झगा सक्कमुनी समाहितो ।
न तेन धम्मेन समत्थि किञ्चि,
इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥४॥

यं बुद्धसेट्ठो परिवण्णयी सुचिं,
समाधि-मानन्तरिकञ्जमाहु ।
समाधिना तेन समो न विज्जति,
इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥५॥

ये पुग्गला अट्ठसतं पसट्ठा,
चत्तारि एतानि युगानि होन्ति ।
ते दक्खिणेय्या सुगतस्स सावका,
एतेसु दिन्नानि महप्फलानि ।
इदम्पि संघे रतनं पणीतं ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥६॥

ये सुप्पयुत्ता मनसा दल्हेन,
निक्कामिनो गोतमसासनम्हि ।
ते पत्तिपत्ता अमतं विगट्ठय,
लद्धा मुधा निब्बुतिं भुञ्जमाना ।

इदम्पि संघे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥७॥

यथिन्दखीलो पठविस्सितो सिया,
चतुब्भि वातेहि असम्पकम्पियो ।
तथूपमं सप्पुरिसं वदामि,
यो अरियसच्चानि अवेच्च पस्सति ।
इदम्पि संघे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥८॥

ये अरियसच्चानि विभावयन्ति,
गम्भीरपञ्जेन सुदेसितानि ।
किञ्चापि ते होन्ति भुसं पमत्ता,
न ते भवं अट्ठम-मादियन्ति ।
इदम्पि संघे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥९॥

सहावस्स दस्सनसम्पदाय,
तयस्सु धम्मा जहिता भवन्ति ।
सक्कायदिट्ठि विचिकिच्छित्तञ्च,
सीलव्वतं वापि यदत्थि किञ्चि ।
चतूह-पायेहि च विप्पमुत्तो,
छञ्चाभिठानानि अभव्वकातुं ।
इदम्पि संघे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥१०॥

किञ्चापि सो कम्मं करोति पापकं,
कायेन वाचा उद चेतसा वा
अभव्वो सो तस्स पटिच्छदाय
अभव्वता दिट्ठपदस्स वुत्ता ।

इदम्पि संघे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥११॥

वनप्पगुम्बे यथ फुस्सितग्गे,
गिम्हान मासे पठमस्मिं गिम्हे ।
तथूपमं धम्मवरं अदेसयि,
निब्बानगामिं परमं हिताय ।
इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥१२॥

वरो वरञ्जू वरदो वराहरो,
अनुत्तरो धम्मवरं अदेसयि ।
इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥१३॥

खीणं पुराणं नवं नत्थि सम्भवं,
विरत्तचित्तायतिके भवस्मिं ।
ते खीणबीजा अविरुल्लिच्छन्दा,
निब्बन्ति धीरा यथायं पदीपो ।
इदम्पि संघे रतनं पणीतं,
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥१४॥

यानीध भूतानि समागतानि,
भुम्मानि वा यानि व अन्तलिक्खे ।
तथागतं देवमनुस्सपूजितं,
बुद्धं नमस्साम सुवत्थि होतु ॥१५॥

यानीध भूतानि समागतानि,
भुम्मानि वा यानि व अन्तलिक्खे ।

तथागतं देवमनुस्सपूजितं,
धम्मं नमस्साम सुवत्थि होतु ॥१६॥

यानीध भूतानि समागतानि,
भुम्मानि वा यानि व अन्तलिक्खे ।
तथागतं देवमनुस्सपूजितं
संघं नमस्साम सुवत्थि होतु ॥१७॥
(रतन-सुत्तं निष्ठितं)

२.१.४. मेत्त-सुत्तं

यस्सानुभावतो यक्खा, नेव दस्सेन्ति भीसनं ।
यम्हि चेवा'नुयुञ्जन्तो, रत्तिन्दिव'मतन्दितो ।
सुखं सुपति सुत्तो च, पापं किञ्चि न पस्सति ।
एवमादिगुणूपेतं, परित्तं तं भणाम हे ॥

करणीय' मत्थकुसलेन;
यन्त सन्तं पदं अभिसमेच्च ।
सक्को उजू च सुहुजू च;
सुवचो चस्स मुदु अनतिमानी ॥१॥

सन्तुस्सको च सुभरो च
अप्पकिच्चो च सल्लहुकवुत्ति ।
सन्तिन्द्रियो च निपको च ,
अप्पगब्भो कुलेस्व'ननुगिद्धो ॥२॥

न च खुद्द'माचरे किञ्चि,
येन विञ्जू परे उपवदेय्युं ।
सुखिनो व खेमिनो होन्तु,
सब्बे सत्ता भवन्तु सुखितत्ता ॥३॥

ये केचि पाण भूतत्थि,
तसा वा थावरा व अनवसेसा ।
दीघा वा ये व महन्ता,
मज्झिमा रस्सका अणुकथूला ॥४॥

दिट्ठा वा ये व अदिट्ठा,
ये व दूरे वसन्ति अविदूरे ।
भूता वा सम्भवेसी वा,
सब्बे सत्ता भवन्तु सुखितत्ता ॥५॥

न परो परं निकुब्बेथ,
नातिमञ्जेथ कत्थञ्चि नं कञ्चि ।
व्यारोसना पटिघसञ्जा,
नाञ्जमञ्जस्स दुक्ख'मिच्छेय्य ॥६॥

माता यथा नियं पुत्त-,
मायुसा एकपुत्त'मनुरक्खे ।
एवम्पि सब्बभूतेसु,
मानसं भावये अपरिमाणं ॥७॥

मेत्तञ्च सब्बलोकस्मिं,
मानसं भावये अपरिमाणं ।
उद्धं अधो च तिरियञ्च
असम्बाधं अवेर'मसपत्तं ॥८॥

तिट्ठं चरं निसिन्नो व,
सयानो वा यावतास्स विगतमिद्धो ।
एतं सतिं अधिद्वेय्य,
ब्रह्म'मेतं विहार'मिधमाहु ॥९॥

दिट्ठिञ्च अनुपगम्म,
सीलवा दस्सनेन सम्पन्नो ।
कामेसु विनेय्य गेधं,
न हि जातु'ग्गब्भसेय्यं पुनरेती'ति ॥१०॥
(मेत्त-सुत्तं निट्ठितं)

२.१.५. खन्ध-सुत्तं

सब्बासीविसजातीनं, दिब्बमन्तागदं विय ।
यं नासेति विसं घोरं, सेसञ्चापि परिस्सयं ॥
आणाक्खेत्तमिह सब्बत्थ, सब्बदा सब्बपाणिनं ।
सब्बसोपि निवारेति, परित्तं तं भणाम हे ।

विरूपक्खेहि मे मेत्तं, मेत्तं एरापथेहि मे ।
छव्यापुत्तेहि मे मेत्तं, मेत्तं कण्हागोतमकेहि च ॥१॥

अपादकेहि मे मेत्तं, मेत्तं द्विपादकेहि मे ।
चतुप्पदेहि मे मेत्तं, मेत्तं बहुप्पदेहि मे ॥२॥

मा मं अपादको हिंसि, मा मं हिंसि द्विपादको ।
मा मं चतुप्पदो हिंसि, मा मं हिंसि बहुप्पदो ॥३॥

सब्बे सत्ता सब्बे पाणा, सब्बे भूता च केवला ।
सब्बे भद्रानि पस्सन्तु, मा किञ्चि पाप'मागमा ॥४॥

अप्पमाणो बुद्धो, अप्पमाणो धम्मो ।
अप्पमाणो संघो, पमाणवन्तानि सरीसपानि ॥५॥
अहि विच्छिका सतपदी, उण्णनाभी सरबू मूसिका ।
कता मे रक्खा, कतं मे परित्तं ॥६॥

पटिक्कमन्तु भूतानि, सो'हं नमो भगवतो ।
नमो सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धानं ॥७॥
(खन्ध सुत्तं निद्धितं)

२.१.६. मोर-सुत्तं

पूरेन्तं बोधिसम्भारे, निब्बत्तं मोरयोनियं ।
येन संविहितारक्खं, महासत्तं वनेचरा ॥
चिरस्सं वायमन्तापि, नेव सक्खिंस्सु गण्हितुं ।
ब्रह्ममन्तन्ति अक्खातं, परित्तं तं भणाम हे ।

उदेत'यं चक्खुमा एकराजा,
हरिस्सवण्णो पथविप्पभासो ।
तं तं नमस्सामि हरिस्सवण्णं पथविप्पभासं,
तया'ज्ज गुत्ता विहरेमु दिवसं ॥१॥

ये ब्राह्मणा वेदगू सब्बधम्मं,
ते मे नमो ते च मं पालयन्तु ।
नमत्थु बुद्धानं, नमत्थु बोधिया
नमो विमुत्तानं ,नमो विमुत्तिया ।
इमं सो परित्तं कत्वा, मोरो चरति एसना ॥२॥

अपेत'यं चक्खुमा एकराजा,
हरिस्सवण्णो पथविप्पभासो ।
तं तं नमस्सामि हरिस्सवण्णं पथविप्पभासं,
तया'ज्ज गुत्ता विहरेमु रत्तिं ॥३॥

ये ब्राह्मणा वेदगू सब्बधम्मो,
ते मे नमो ते च मं पालयन्तु ।
नमत्थु बुद्धानं, नमत्थु बोधिया,
नमो विमुत्तानं , नमो विमुत्तिया ।
इमं सो परित्तं कत्वा,
मोरो वासमकप्पयी'ति ॥४॥

(मोर-सुत्तं निद्धितं)

२.१.७. वट्ट-सुत्तं

पूरेन्तं बोधिसम्भारे, निब्बत्तं वट्टजातियं ।
यस्स तेजेन दावग्गि, महासत्तं विवज्जयि ।
थेरस्स सारिपुत्तस्स, लोकनाथेन भासितं ।
कप्पट्ठायिं महातेजं, परित्तं तं भणाम हे ॥

अत्थि लोके सीलगुणो, सच्चं सोचेय्य'नुद्दया ।
तेन सच्चेन काहामि, सच्चकिरिय'मनुत्तरं ॥१॥

आवज्जेत्वा धम्मबलं, सरित्वा पुब्बके जिने ।
सच्चबल-मवस्साय, सच्चकिरिय-मकास'हं ॥२॥

सन्ति पक्खा अपतना, सन्ति पादा अवञ्चना ।
माता पिता च निक्खन्ता, जातवेद पटिक्कम ॥३॥

सह सच्चे कते तुह्यं, महापज्जलितो सिखी ।
वज्जेसि सोलस करिसानि, उदकं पत्वा यथा सिखी ॥
सच्चेन मे समो नत्थि, एसा मे सच्चपारमी ॥४॥

(वट्ट-सुत्तं निद्धितं)

२.१.८. धजग-सुत्तं

यस्सा'नुस्सरणेनापि, अन्तलिक्खेपि पाणिनो ।
पतिट्ठ'मधिगच्छन्ति, भूमियं विय सब्बथा ॥
सब्बुपद्दवजालम्हा, यक्खचोरादिसम्भवा ।
गणना न च मुत्तानं, परित्तं तं भणाम हे ॥

एवं मे सुत्तं,

एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तत्र खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि “भिक्खवो”ति । “भदन्ते”ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच –

भूतपुब्बं भिक्खवे देवा सुरसङ्गामो समुपव्यूहो अहोसि । अथ खो भिक्खवे सक्को देवानमिन्दो देवे तावतिंसे आमन्तेसि “सचे मारिसा देवानं सङ्गामगतानं उप्पज्जेय्य भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा ममेव तस्मिं समये धजगं उल्लोकेय्याथ । ममं हि वो धजगं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा, सो पहीयिस्सति ॥१॥

नो चे मे धजगं उल्लोकेय्याथ । अथ पजापतिस्स देवराजस्स धजगं उल्लोकेय्याथ । पजापतिस्स हि वो देवराजस्स धजगं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा, सो पहीयिस्सति ॥२॥

नो चे पजापतिस्स देवराजस्स धजगं उल्लोकेय्याथ । अथ वरुणस्स देवराजस्स धजगं उल्लोकेय्याथ । वरुणस्स हि वो देवराजस्स धजगं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा, सो पहीयिस्सति ॥३॥

नो चे वरुणस्स देवराजस्स धजगं उल्लोकेय्याथ । अथ ईसानस्स देवराजस्स धजगं उल्लोकेय्याथ । ईसानस्स हि वो देवराजस्स धजगं उल्लोकयतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा, सो पहीयिस्सती'ति ॥४॥

तं खो पन भिक्खवे !

सक्कस्स वा देवानमिन्दस्स धजग्गं उल्लोकयत्तं,
पजापतिस्स वा देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयत्तं,
वरुणस्स वा देवराजस्स धजग्गं उल्लाकयत्तं,
ईसानस्स वा देवराजस्स धजग्गं उल्लोकयत्तं,
यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोम हंसो वा
सो पहीयेथापि नो पि पहीयेथ ॥५॥

तं किस्स हेतु ?

सक्को हि भिक्खवे ! देवानमिन्दो अवीतरागो, अवीतदोसो, अवीतमोहो
भीरू छम्भी उत्रासी पलायी'ति ॥६॥

अहञ्च खो भिक्खवे ! एवं वदामि—‘सचे तुम्हाकं भिक्खवे अरञ्जगतानं
वा, रुक्खमूलगतानं वा सुञ्जागारगतानं वा, उपज्जेय्य भयं वा छम्भितत्तं
वा लोमहंसो वा, ममेव तस्मिं समये अनुस्सरेय्याथ, “इतिपि सो भगवा
अरहं, सम्मासम्बुद्धो, विज्जाचरणसम्पन्नो, सुगतो, लोकविदू , अनुत्तरो
पुरिसदम्मसारथि , सत्था देवमनुस्सानं, बुद्धो, भगवा’ति ॥७॥

ममं हि वो भिक्खवे ! अनुस्सरत्तं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा,
लोमहंसो वा , सो पहीयिस्सति ॥८॥

नो चे मं अनुस्सरेय्याथ । अथ धम्मं अनुस्सरेय्याथ—‘स्वाक्खातो भगवता
धम्मो, सन्दिट्ठिको, अकालिको, एहिपस्सिको, ओपनेय्यिको, पच्चत्तं वेदितव्वो
विञ्जूही’ति ।

धम्मं हि वो भिक्खवे ! अनुस्सरत्तं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा
लोमहंसो वा, सो पहीयिस्सति ॥९॥

नो चे धम्मं अनुस्सरेय्याथ; अथ संघं अनुस्सरेय्याथ “सुप्पटिपन्नो भगवतो

सावकसंघो, उजुप्पटिपन्नो भगवतो सावकसंघो, त्रायप्पटिपन्नो भगवतो सावकसंघो, सामीचिप्पटिपन्नो भगवतो सावकसंघो, यदिदं चत्तारि पुरिसयुगानि अट्ठ पुरिसपुग्गला एस भगवतो सावकसंघो; आहुनेय्यो, पाहुनेय्यो, दक्खिणेय्यो, अञ्जलिकरणीयो, अनुत्तरं पुञ्जक्खेत्तं लोकस्सा' ति" ॥

संघं हि वो भिक्खवे ! अनुस्सरतं यं भविस्सति भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा, सो पहीयिस्सति ॥१०॥

तं किस्स हेतु ?

तथागतो हि भिक्खवे ! अरहं सम्मासम्बुद्धो वीतरागो वीतदोसो वीतमोहो अभीरू अछम्भी अनुत्रासी अपलायी'ति ॥

इदमवोच भगवा, इदं वत्वान सुगतो अथापरं एतदवोच सत्था ॥११॥

अरञ्जे रुक्खमूले वा , सुञ्जागारे व भिक्खवो ।

अनुस्सरेथ सम्बुद्धं, भयं तुम्हाकं नो सिया ॥१२॥

नो चे बुद्धं सरेय्याथ, लोकजेट्ठं नरासभं ।

अथ धम्मं सरेय्याथ, निय्यानिकं सुदेसितं ॥१३॥

नो चे धम्मं सरेय्याथ, निय्यानिकं सुदेसितं ।

अथ संघं सरेय्याथ, पुञ्जक्खेत्तं अनुत्तरं ॥१४॥

एवं बुद्धं सरन्तानं, धम्मं संघञ्च भिक्खवो ।

भयं वा छम्भितत्तं वा, लोमहंसो न हेस्सती'ति ॥१५॥

(धजग्ग-सुत्तं निट्ठितं)

२.१.९. आटानाटिय सुत्तं

अप्पसन्नेहि नाथस्स, सासने साधुसम्मते ।
अमनुस्सेहि चण्डेहि, सदा किब्बिसकारिभि ॥

परिसानं चतस्सन्नं, अहिंसाय च गुत्तिया ।
यं देसेसि महावीरो, परित्तं तं भणाम हे ।

विपस्सिस्स च नमत्थु, चक्खुमन्तस्स सिरीमतो ।
सिखिस्सा पि च नमत्थु, सब्बभूतानुकम्पिनो ॥१॥

वेस्सभुस्स च नमत्थु, न्हातकस्स तपस्सिनो ।
नमत्थु ककुसन्धस्स, मारसेनापमद्दिनो ॥२॥

कोणागमनस्स नमत्थु, ब्राह्मणस्स वुसीमतो ।
कस्सपस्स च नमत्थु, विप्पमुत्तस्स सब्बधि ॥३॥

अङ्गीरसस्स नमत्थु, सक्यपुत्तस्स सिरीमतो ।
यो इमं धम्मं देसेसि, सब्बदुक्खापनूदनं ॥४॥

ये चापि निब्बुता लोके, यथाभूतं विपस्सिसुं ।
ते जना अपिसुणाथ, महन्ता वीतसारदा ॥५॥

हितं देवमनुस्सानं, यं नमस्सन्ति गोतमं ।
विज्जाचरणसम्पन्नं, महन्तं वीतसारदं ॥६॥

एते चञ्जे च सम्बुद्धा, अनेकसतकोटियो ।
सब्बे बुद्धा समसमा, सब्बे बुद्धा महिद्धिका ॥७॥

सब्बे दसवलूपेता, वेसारज्जेहु'पागता ।
सब्बे ते पटिजानन्ति, आसभण्ठान'मुत्तमं ॥८॥

सीहनादं नदन्ते ते, परिसासु विसारदा ।
ब्रह्मचक्रं पवत्तेन्ति, लोके अप्पटिवत्तियं ॥९॥

उपेता बुद्धधम्मोहि, अट्टारसहि नायका ।
बात्तिसलक्खणूपेता, सीतानुव्यञ्जना धरा ॥१०॥

व्यामप्पभाय सुप्पभा, सब्बे ते मुनिकुञ्जरा ।
बुद्धा सब्बञ्जुनो एते, सब्बे खीणासवा जिना ॥११॥

महापभा महातेजा, महापञ्जा महब्बला ।
महाकारुणिका धीरा, सब्बेसानं सुखावहा ॥१२॥

दीपा नाथा पतिट्ठा च , ताणा लेणा च पाणिनं ।
गतीबन्धू महेस्सासा, सरणा च हितेसिनो ॥१३॥

सदेवकस्स लोकस्स, सब्बे एते परायणा ।
ते साहं सिरसा पादे, वन्दामि पुरिसुत्तमे ॥ १४॥

वचसा मनसा चे व, वन्दामे'ते तथागते ।
सयने आसने ठाने, गमने चापि सब्बदा ॥ १५॥

सदा सुखेन रक्खन्तु, बुद्धा सन्तिकरा तुवं ।
तेहि त्वं रक्खितो सन्तो, मुत्तो सब्बभयेहि च ॥१६॥

सब्बरोगा विनीमुत्तो, सब्बसन्तापवज्जितो ।
सब्बवेर'मतिक्कन्तो, निब्बुतो च तुवं भव ॥१७॥

तेसं सच्चेन सीलेन, खन्तिमेत्ताबलेन च ।
ते पि तुम्हेनुरक्खन्तु , अरोगेन सुखेन च ॥१८॥

पुरत्थिमस्मिं दिसाभागे, सन्ति भूता महिद्धिका ।
ते पि तुम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च ॥१९॥

दक्खिणस्मिं दिसाभागे, सन्ति देवा महिद्धिका ।
ते पि तुम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च ॥२०॥

पच्छिमस्मिं दिसाभागे, सन्ति नागा महिद्धिका ।
ते पि तुम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च ॥२१॥

उत्तरस्मिं दिसाभागे, सन्ति यक्खा महिद्धिका ।
ते पि तुम्हेनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन च ॥२२॥

पुरत्थिमेन धतरट्ठो, दक्खिणेन विरुल्लको ।
पच्छिमेन विरूपक्खो, कुवेरो उत्तरं दिसं ॥२३॥

चत्तारो ते महाराजा, लोकपाला यसस्सिनो ।
तेपि तुम्हेनुरक्खन्तु , अरोगेन सुखे च ॥२४॥

आकासट्ठा च भूमट्ठा, देवा नागा महिद्धिका ।
तेपि तुम्हेनुरक्खन्तु , अरोगेन सुखेन च ॥२५॥

इद्धिमन्तो च ये देवा, वसन्ता इध सासने ।
तेपि तुम्हेनुरक्खन्तु , अरोगेन सुखेन च ॥२६॥

सब्बीतियो विवज्जन्तु, सोको रोगो विनस्सतु ।
मा ते भवन्त्वन्तरायो, सुखी दीघायुको भव ॥२७॥

अभिवादनसीलस्स, निच्चं वुड्ढापचायिनो ।
चत्तारो धम्मा वड्ढन्ति, आयु वण्णो सुखं बलं ॥२८॥
(आटानाटिय-सुत्तं निद्धितं)

२.१.१०. अंगुलिमाल-सुत्तं

परित्तं यं भणन्तस्स, निसिन्तट्ठानधोवनं ।
उदकम्पि विनासेति, सब्बमेव परिस्सयं ॥
सोत्थिना गब्भवुट्ठानं, यञ्च साधेति तङ्गणे ।
थेरस्सङ्गुलिमालस्स, लोकनाथेन भासितं ॥
कप्पट्ठायिं महातेजं, परित्तं तं भणाम हे !

यतो'हं भगिनि अरियाय जातिया जातो ।
नाभिजानामि सञ्चिच्च पाणं जीविता वोरोपेता ।
तेन सच्चेन सोत्थि ते होतु सोत्थि गब्भस्स ॥
(अंगुलिमाल-सुत्तं निवृत्तं)

२.१.११. बोज्झङ्ग सुत्तं

संसारे संसरन्तानं, सब्बदुक्खविनासने ।
सत्त धम्मे च बोज्झङ्गे, मारसेनापमदने ॥

बुज्झित्वा ये चि मे सत्ता, तिभवा मुत्त'कुत्तमा ।
अजाति'मजराव्याधिं, अमतं निब्भयं गता ॥

एवमादिगुणूपेतं, अनेकगुणसङ्गहं ।
ओसधञ्च इमं मन्तं, बोज्झङ्गञ्च भणाम हे ।

बोज्झङ्गे सतिसङ्घातो, धम्मानं विचयो तथा ।
वीरियं पीतिपस्सद्धि, बोज्झङ्गा च तथापरे ॥१॥

समाधुपेक्खाबोज्झङ्गा, सत्ते ते सब्बदस्सिना
मुनिना सम्मदक्खाता, भाविता बहुलीकता ॥२॥

संवत्तन्ति अभिञ्जाय, निब्बानाय च बोधिया ।
एतेन सच्चवज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा ॥३॥

एकस्मिं समये नाथो, मोग्गल्लानञ्च कस्सपं ।
गिलाने दुक्खिते दिस्वा, बोज्झङ्गे सत्त देसयि ॥४॥

ते च तं अभिनन्दित्वा, रोगा मुच्चिसु तङ्गणे ।
एतेन सच्चवज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा ॥५॥

एकदा धम्मराजापि, गेलञ्जेना'भिपीलितो ।
चुन्दत्थेरेन तंयेव, भणापेत्वान सादरं ॥६॥

सम्मोदित्वान आबाधा, तम्हा वुट्ठसि ठानसो ।
एतेन सच्चवज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा ॥७॥

पहीना ते च आबाधा, तिण्णन्तम्पि महेसिनं ।
मग्गाहता किलेसाव, पत्ता'नुपत्तिधम्मतं ।
एतेन सच्चवज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा ॥८॥
(बोज्झङ्ग-सुत्तं निवृत्तं)

२.१.१२. पुब्बण्ह-सुत्तं

यं दुन्निमित्तं अवमङ्गलञ्च,
यो चा'मनापो सकुणस्स सद्दो ।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अकन्तं,
बुद्धानुभावेन विनासमेन्तु ॥१॥

यं दुन्निमित्तं अवमङ्गलञ्च,
यो चा'मनापो सकुणस्स सद्दो ।

पापग्गहो दुस्सुपिनं अकन्तं,
धम्मानुभावेन विनासमेन्तु ॥२॥

यं दुन्निमित्तं अवमङ्गलञ्च,
यो चा'मनापो सकुणस्स सद्दो ।
पापग्गहो दुस्सुपिनं अकन्तं,
संघानुभावेन विनासमेन्तु ॥३॥

दुक्खप्पत्ता च निदुक्खा,
भयप्पत्ता च निब्भया ।
सोकप्पत्ता च निस्सोका,
होन्तु सब्बेपि पाणिनो ॥४॥

एत्तावत्ता च अम्हेहि, सम्भतं पुञ्जसम्पदं ।
सब्बे देवा अनुमोदन्तु, सब्बसम्पत्ति सिद्धिया ॥५॥

दानं ददन्तु सद्दाय, सीलं रक्खन्तु सब्बदा ।
भावना'भिरता होन्तु, गच्छन्तु देवता गता ॥६॥

सब्बे बुद्धा बलप्पत्ता, पच्चेकानञ्च यं बलं ।
अरहन्तानञ्च तेजेन, रक्खं बन्धामि सब्बसो ॥ ७॥

यंकिञ्चि वित्तं इध वा हरं वा,
सग्गोसु वा'यं रतनं पणीतं ।
न नो समं अत्थि तथागतेन,
इदम्पि बुद्धे रतनं पणीतं ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥८॥

यंकिञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा,
सग्गेसु वा'यं रतनं पणीतं ।
न नो समं अत्थि तथागतेन,
इदम्पि धम्मे रतनं पणीतं ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥९॥

यंकिञ्चि वित्तं इध वा हुरं वा,
सग्गेसु वा'यं रतनं पणीतं ।
न नो समं अत्थि तथागतेन,
इदम्पि संघे रतनं पणीतं ।
एतेन सच्चेन सुवत्थि होतु ॥१०॥

भवतु सब्बमङ्गलं, रक्खन्तु सब्बदेवता ।
सब्बबुद्धानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥११॥

भवतु सब्बमङ्गलं, रक्खन्तु सब्बदेवता ।
सब्बधम्मणुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥१२॥

भवतु सब्बमङ्गलं, रक्खन्तु सब्बदेवता ।
सब्बसंघानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥१३॥

महाकारुणिको नाथो, हिताय सब्बपाणिनं ।
पूरेत्वा पारमी सब्बा, पत्तो सम्बोधि'मुत्तमं ।
एतेन सच्चवज्जेन, सोत्थि ते होतु सब्बदा ॥१४॥

जयन्तो बोधिया मूले, सक्क्यानं नन्दिवड्ढनो ।
एवमेव जयो होतु, जयस्सु जयमङ्गले ॥१५॥

अपराजितपल्लंके, सीसे पुथुविपुक्खले ।
अभिसेके सब्बबुद्धानं, अगगपत्तो पमोदति ॥१६॥

सुनक्खत्तं सुमङ्गलं, सुप्पभातं सुहुट्ठितं ।
सुखणो सुमुहुत्तो च, सुयिद्वं ब्रह्मचारिसु ॥१७॥

पदक्खिणं कायकम्मं, वाचाकम्मं पदक्खिणं ।
पदक्खिणं मनोकम्मं, पणीधि ते पदक्खिणे ॥१८॥

पदक्खिणानि कत्वान, लभन्तत्थे पदक्खिणे ।
ते अत्थलद्धा सुखिता, विरुल्हा बुद्धसासने ।
अरोगा सुखिता होथ, सह सब्बेहि आतिभि ॥१९॥
(पुब्बण्ह-सुत्तं निट्ठितं)

२.१.१३. दसधम्म-सुत्तं

भिक्षून् गुणसंयुत्तं, यं देसेसि महामुनि ।
यं सुत्वा पटिपज्जन्तो, सब्बदुक्खा पमुच्चति ॥
सब्बलोकहितत्थाय, परित्तं तं भणाम हे !

एवं मे सुत्तं—

एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तत्र खो भगवा भिक्षू आमन्तेसि, 'भिक्षवो'ति; 'भद्दन्ते' ति ते भिक्षू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच—दस इमे भिक्षवे धम्मा पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बा ।

कतमे दस ?

वेवण्णियमिह अज्झूपगतो'ति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं ॥१॥

परपटिबद्धा मे जीविका'ति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं ॥२॥

अञ्जो मे आकण्णो करणीयो'ति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं ॥३॥

कच्चि नु खो मे अत्ता सीलतो न उपवदन्ती'ति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं ॥४॥

कच्चि नु खो मे अनुविच्च विञ्जू सब्रह्मचारी सीलतो न उपवदन्तीति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं ॥५॥

सब्बेहि मे पियेहि मनापेहि नानाभावो विनाभावो'ति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं ॥६॥

कम्मस्सकोम्हि, कम्मदायादो, कम्मयोनि, कम्मबन्धु, कम्मपटिसरणो यं कम्मं करिस्सामि कल्याणं वा पापकं वा तस्स दायादो भविस्सामी'ति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं ॥७॥

कथं भूतस्स मे रत्तिं दिवा वीतिवत्तन्ती'ति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं ॥८॥

कच्चि नु खो'हं सुञ्जागारे अभिरमामी'ति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं ॥९॥

अत्थि नु खो मे उत्तरिमनुस्सधम्मा, अलमरियञ्जाणदस्सनविसेसो अधिगतो'ति; सो'हं पच्छिमे काले सब्रह्मचारीहि पुट्ठो न मड्कु भविस्सामी'ति पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बं ॥१०॥

इमे खो भिक्खवे दस धम्मा पब्बजितेन अभिण्हं पच्चवेक्खितब्बा'ति ।
इदमवोच भगवा अत्तमना ते भिक्खू भगवतो भासितं अभिनन्दुन्ति ॥
(दसधम्म-सुत्तं निद्वितं)

२.१.१४. बुद्धानुस्सति

बुद्धानुस्सति मेत्ता च, असुभं मरणस्सति ।
इतिमा चतुरारक्खा, भिक्खु भावेय्य सीलवा ॥१॥

अनन्तवित्थारगुणं , गुणतोनुस्सरं मुनिं ।
भावेय्य बुद्धिमा भिक्खु, बुद्धानुस्सतिमादितो ॥२॥

सवासने किलेसे सो, एको सब्बे निघातिय ।
अहू सुसुद्ध सन्तानो, पूजानञ्च सदारहो ॥३॥

सब्बकालगते धम्मे, सब्बे सम्मा सयं मुनि ।
सब्बाकारेन बुज्झित्वा, एको सब्बञ्जुतं गतो ॥४॥

विपस्सनादि-विज्जाहि, सीलादि-चरणेहि च ।
सुसमिद्धेहि सम्पन्तो, गगनाभेहि नायको ॥५॥

सम्मा गतो सुभं ठानं, अमोघ-वचनो च सो ।
तिविधस्सापि लोकस्स, जाता निरवसेसतो ॥६॥

अनेकेहि गुणोघेहि, सब्बसत्तुत्तमो अहु ।
अनेकेहि उपायेहि, नरदम्मे दमेसि च ॥७॥

एको सब्बस्स लोकस्स, सब्बसत्थानुसासको ।
भाग्यइस्सरियादीनं, गुणानं परमो निधि ॥८॥

पञ्जास्स सब्बधम्मेसु, करूणा सब्बजन्तुसु ।
अत्तत्थानं परत्थानं, साधिका गुणजेट्टिका ॥९॥

दयाय पारमी चित्वा, पञ्जाय'त्तान मुद्धरि ।
उद्धरि सब्बधम्मो च, दयाय'ञ्जे च उद्धरि ॥१०॥

दिस्समानोपि तावस्स, रूपकायो अचिन्तियो ।
असाधारण-जाणङ्हे, धम्मकाये कथा'व का'ति ॥११॥
(बुद्धानुस्सति निट्ठिता)

२.१.१५. मेत्तानुस्सति

अत्तूपमाय सब्बेसं, सत्तानं सुखकामतं ।
पस्सित्वा कमतो मेत्तं, सब्बसत्तेसु भावये ॥१॥

सुखी भवेय्यं निद्दुक्खो , अहं निच्चं अहं विय ।
हिता च मे सुखी होन्तु, मज्झत्ता च'थ वेरिनो ॥२॥

इममिह गामक्खेत्तमिह, सत्ता होन्तु सुखी सदा ।
ततो परञ्च रज्जेसु, चक्कवालेसु जन्तुनो ॥३॥

समन्ता चक्कवालेसु, सत्तानन्तेसु पाणिनो ।
सुखिनो पुग्गला भूता , अत्तभावगता सीयुं ॥४॥

तथा इत्थी पुमा चेव, अरिया अनरियापि च ।
देवा नरा अपायट्ठा, तथा दस दिसासु चाति ॥५॥
(मेत्तानुस्सति निट्ठिता)

२.१.१६. असुभानुस्सति

अविञ्जाण-सुभमिमं, सविञ्जाण-सुभं इमं ।
कायं असुभतो पस्सं, असुभं भावये यति ॥१॥

वण्णसण्ठान-गन्धेहि, आसयो कासतो तथा ।
पटिक्कूलानि काये मे, कुणपानि द्वि सोलस ॥२॥

पतितम्हापि कुणपा, जेगुच्छं कायनिस्सितं ।
आधारो हि सुची तस्स, कायो तु कुणपे ठितं ॥३॥

मिल्ले किमि व कायो यं, असुचिम्हि समुद्धितो ।
अन्तो असुचि सम्पुण्णो, पुण्णवच्चकुटी विय ॥४॥

असुची सन्दते निच्चं, यथा मेदकथालिका ।
नाना किमि कुलावा सो, पक्कचन्दनिका विय ॥५॥

गण्डभूतो रोगभूतो, वण्णभूतो समुस्सयो ।
अतेकिच्छोति जेगुच्छो, पभिन्नकुणपूपमोति ॥६॥
(असुभानुस्सति निद्धिता)

२.१.१७. मरणानुस्सति

पवात-दीपतुल्याय , सायुसन्ततियाक्खयं ।
परूपमाय सम्पस्सं, भावये मरणस्सति ॥१॥

महासम्पत्ति सम्पत्ता, यथा सत्ता मता इध ।
तथा अहं मरिस्सामि, मरणं मम हेस्सति ॥२॥

उप्पत्तिया सहेवेदं, मरणं आगतं सदा ।
मरणत्थाय ओकासं, वधको विय एसति ॥३॥

ईसकं अनिवत्तन्तं, सततं गमनुस्सुकं ।
जीवितं उदया अत्थं, सुरियो विय धावति ॥४॥

विज्जु-बुब्बुल-उस्सा'व, जलराजि-परिक्खयं ।
घातकोव रिपू तस्स, सब्बत्था'पि अवारियो ॥५॥

सुयसत्थाम पुञ्चिद्धि, बुद्धि बुद्धि जिनद्वयं ।
घातेसि मरणं खिप्पं, कातुमादिसके कथा ॥६॥

पच्चयानञ्च वेकल्या, बाहिरज्झत्तुपद्वा ।
मरामोरं निमेसा'पि, मरमानो अनुक्खणन्ति ॥७॥
(मरणानुस्सति निद्धिता)

२.१.१८. अट्ठ संवेगवत्थु

भावेत्वा चतुरारक्खा, आवज्जेय्य अनन्तरं ।
महासंवेग वत्थूनि, अट्ठ अट्ठितवीरियो ॥१॥

जाति-जरा-ब्याधि-चुति-अपाया , अतीत-अप्पत्तक-वट्ठदुक्खं,
इदानि आहारगवेट्ठि दुक्खं , संवेग-वत्थूनि इमानि अट्ठ ॥२॥

पातो च सायमपि चे'व इमं विधिञ्जु
आसेवते सततमत्तहिताभिलासि ॥३॥

पप्पोति सो'ति'विपुलं हतपारिपत्थो
सेट्ठं सुखं मुनिविसिद्धमतं सुखेन चा'ति ॥४॥
(अट्ठ संवेगवत्थु निद्धिता)

२.१.१९. अट्ठवीसति बुद्धगाथा

तण्हंकरो महावीरो, मेधंकरो महायसो ।
सरणंकरो लोकहितो, दीपङ्करो जुतिन्धरो ॥१॥

कोण्डञ्जो जनपामोक्खो, मङ्गलो पुरिसासभो ।
सुमनो सुमनो धीरो, रेवतो रतिवड्ढनो ॥२॥

सोभितो गुणसम्पन्नो, अनोमदस्सी जनुत्तमो ।
पदुमो लोकपज्जोतो, नारदो वरसारथि ॥३॥

पदुमुत्तरो सत्तसारो, सुमेधो अग्गपुग्गलो ।
सुजातो सब्बलोकगो, पियदस्सी नरासभो ॥४॥

अत्थदस्सी कारुणिको, धम्मदस्सी तमोनुदो ।
सिद्धत्थो असमो लोके, तिस्सो वरदसंवरो ॥५॥

फुस्सो वरदसम्बुद्धो, विपस्सी च अनूपमो ।
सिखी सब्बहितो सत्था, वेस्सभू सुखदायको ॥६॥

ककुसन्धो सत्थवाहो, कोणागमणो रणंजहो ।
कस्सपो सिरिसम्पन्नो, गोतमो सक्कपुंगवो ॥७॥

तेसं सच्चेन सीलेन, खन्तिमेत्ता बलेन च ।
तेपि त्वं अनुरक्खन्तु, अरोगेन सुखेन चा'ति ॥८॥

(अट्ठवीसतिबुद्धगाथा निद्धिता)

२.१.२०. जिनपञ्जर-गाथा

जयासनगता वीरा, जेत्वा मारं सवाहिणिं ।
चतुस्सच्चामतरसं, ये पिर्विंसु नरासभा ॥१॥

तण्हङ्गरादयो बुद्धा, अट्टवीसति नायका ।
सब्बे पतिट्ठिता तुह्यं, मत्थके ते मुनिस्सरा ॥२॥

सिरे पतिट्ठिता बुद्धा, धम्मो च तव लोचने ।
सङ्घो पतिट्ठितो तुह्यं, उरे सब्बगुणाकरो ॥३॥

हदये अनुरुद्धो च, सारिपुत्तो च दक्खिणे ।
कोण्डञ्जो पिट्ठिभागस्मिं, मोग्गल्लानोसि वामके ॥४॥

दक्खिणे सवणे तुह्यं, आहु आनन्द-राहुला ।
कस्सपो च महानामो, उभोसुं वामसोतके ॥५॥

केसन्ते पिट्ठिभागस्मिं सुरियो व पभङ्गरो ।
निसिन्तो सिरिसम्पन्नो, सोभितो मुनिपुङ्गवो ॥६॥

कुमारकस्सपो नामो, महेसी चित्रवादको ।
सो तुह्यं वदने निच्चं, पतिट्ठासि गुणाकरो ॥७॥

पुण्णो अंगुलिमालो च, उपाली नन्द सीवली ।
थेरा पञ्च इमे जाता, ललाटे तिलका तव ॥८॥

सेसासीति महाथेरा, विजिता जिनसावका ।
जलन्ता सीलतेजेन, अङ्गमङ्गेषु सण्ठिता ॥९॥

रतनं पुरतो आसि, दक्खिणे मेत्तसुत्तकं ।
धजगं पच्छतो आसि, वामे अंगुलिमालकं ॥१०॥

खन्धमोर-परित्तञ्च, आटानाटिय-सुत्तकं ।
आकासच्छदनं आसी, सेसापाकार-सञ्जिता ॥११॥

जिनाणाबल-संयुत्ते, धम्म'पाकार-लङ्कते ।
वसतो ते चतुक्किच्चेन, सदा सम्बुद्धपञ्जरे ॥१२॥

वातपित्तादि-सञ्जाता, बाहिरज्झत्तुपद्वा ।
असेसा विलयं यन्तु, अनन्तगुणतेजसा ॥१३॥

जिनपञ्जरमज्झट्टं, विहरन्तं महीतले ।
सदा पालेन्तु त्वं सब्बे, ते महापुरिसा सभा ॥१४॥

इच्चेवमच्चन्तकतो सुरक्खो,
जिनानुभावेन जितूपपद्दवो ।
बुद्धानुभावेन हतारिसङ्घो
चरासि सद्धम्मनुभावपालितो ॥१५॥

इच्चेवमच्चन्तकतो सुरक्खो,
जिनानुभावेन जितूपपद्दवो ।
धम्मनुभावेन हतारिसङ्घो
चरासि सद्धम्मनुभावपालितो ॥१६॥

इच्चेवमच्चन्तकतो सुरक्खो,
जिनानुभावेन जितूपपद्दवो ।
सङ्घानुभावेन हतारिसङ्घो
चरासि सद्धम्मनुभावपालितो ॥१७॥

सद्धम्मपाकार-परिक्खितोसि
अट्टारिया अट्टदिसासु होन्ति ।
एत्थन्तरे अट्ट नाथा भवन्ति,
उद्धं वितानं व जिना ठिता ते ॥१८॥

भिन्दन्तो मारसेनं तव सिरसि ठितो ,बोधिमारुह्य सत्था ।
मोग्गल्लानोसि वामे वसति भुजतते ,दक्खिणे सारिपुत्तो ॥
धम्मो मज्जे उरस्मिं विहरति भवतो,मोक्खतो मोरयोनिं ।
सम्पत्तो बोधिसत्तो चरणयुगगतो ,भानु लोकेकनाथो ॥१९॥

सब्बा व मङ्गलमुपद्दव-दुन्निमित्तं,
सब्बीतिरोगगहदोसमसेस निन्दा ।
सब्बन्तराय-भय-दुस्सुपिनं अकन्तं,
बुद्धानुभावपवरेण पयातु नासं ॥२०॥

सब्बा व मङ्गलमुपद्दव-दुन्निमित्तं,
सब्बीतिरोगगहदोसमसेसनिन्दा ।
सब्बन्तराय-भय-दुस्सुपिनं अकन्तं,
धम्मानुभावपवरेण पयातु नासं ॥२१॥

सब्बा व मङ्गलमुपद्दव-दुन्निमित्तं,
सब्बीतिरोगगहदोसमसेसनिन्दा ।
सब्बन्तराय-भय-दुस्सुपिनं अकन्तं,
संघानुभावपवरेण पयातु नासं ॥२२॥

(जिनपञ्जर-गाथा निष्ठिता)

२.१.२१. महाजयमंगल-गाथा

महाकारुणिको नाथो, हिताय सब्बपाणिनं ।
पूरेत्वा पारमी सब्बा, पत्तो सम्बोधिमुत्तमं
एतेन सच्चवज्जेन, होतु ते जयमंगल । ॥१॥

जयन्तो बोधिया मूले, सक्क्यानं नन्दिवद्धनो ।
एवं तुह्यं जयो होतु, जयस्सु जयमङ्गले ॥२॥

सक्कत्वा बुद्धरतनं, ओसधं उत्तमं वरं ।
हितं देवमनुस्सानं, बुद्धतेजेन सोत्थिना ।
नस्सन्तुपद्दवा सब्बे, दुक्खा वूपसमेन्तु ते ॥३॥

सक्कत्वा धम्मरतनं, ओसधं उत्तमं वरं ।
परिलाहूपसमनं, धम्मतेजेन सोत्थिना ।
नस्सन्तुपद्दवा सब्बे, भया वूपसमेन्तु ते ॥४॥

सक्कत्वा सङ्गरतनं, ओसधं उत्तमं वरं ।
आहुनेय्यं पाहुनेय्यं, सङ्गतेजेन सोत्थिना ।
नस्सन्तुपद्दवा सब्बे, रोगा वूपसमेन्तु ते ॥५॥

यंकिञ्चि रतनं लोके, विज्जति विविधा पथु ।
रतनं बुद्धसमं नत्थि, तस्मा सोत्थि भवन्तु ते ॥६॥

यंकिञ्चि रतनं लोके, विज्जति विविधा पथु ।
रतनं धम्मसमं नत्थि, तस्मा सोत्थि भवन्तु ते ॥७॥

यंकिञ्चि रतनं लोके, विज्जति विविधा पथु ।
रतनं सङ्गसमं नत्थि, तस्मा सोत्थि भवन्तु ते ॥८॥

नत्थि मे सरणं अञ्जं, बुद्धो मे सरणं वरं ।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु ते जयमङ्गलं ॥९॥

नत्थि मे सरणं अञ्जं, धम्मो मे सरणं वरं ।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु ते जयमङ्गलं ॥१०॥

नत्थि मे सरणं अञ्जं, सङ्घो मे सरणं वरं ।
एतेन सच्चवज्जेन, होतु ते जयमङ्गलं ॥११॥

सब्बीतियो विवज्जन्तु, सब्बरोगो विनस्सतु ।
मा ते भवन्त्वन्तरायो , सुखी दीघायुको भव ॥१२॥
भवतु सब्बमङ्गलं, रक्खन्तु सब्बदेवता ।
सब्बबुद्धानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥१३॥

भवतु सब्बमङ्गलं, रक्खन्तु सब्बदेवता ।
सब्बधम्मानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥१४॥

भवतु सब्बमङ्गलं, रक्खन्तु सब्बदेवता ।
सब्बसङ्घानुभावेन, सदा सोत्थि भवन्तु ते ॥१५॥
(महाजयमंगल-गाथा निष्ठिता)

२.१.२२. जयमंगल-गाथा

बाहुं सहस्समभिनिम्मित-सायुधन्तं, ।
गिरिमेखलं उदितघोर-ससेन-मारं ।
दानादि धम्मविधिना जितवा मुनिन्दो,
तं तेजसा भवतु ते जयमङ्गलानि ॥१॥

मारातिरेकमभियुज्झित-सव्वरत्तिं,
घोरं पनालवकमक्खमथद्ध-यक्खं ।
खन्ति सुदन्तविधिना जितवा मुनिन्दो,
तं तेजसा भवतु ते जयमङ्गलानि ॥२॥

नालागिरिं गजवरं अतिमत्तभूतं ,
दावग्गिचक्कमसनिव सुदारुणन्तं ।
मेत्तम्बुसेकविधिना जितवा मुनिन्दो।
तं तेजसा भवतु ते जयमङ्गलानि ॥३॥

उक्खित्तखग्ग-मति-हत्थ-सुदारुणन्तं,
धावं तियोजनपथंगुलिमालवन्तं ।
इद्धिभिसंखतमनो जितवा मुनिन्दो,
तं तेजसा भवतु ते जयमङ्गलानि ॥४॥

कत्वान कट्ठमुदरं इव गम्भिनीया,
चिञ्चाय दुट्ठवचनं जनकाय मज्झे ।
सन्तेन सोमविधिना जितवा मुनिन्दो,
तं तेजसा भवतु ते जयमङ्गलानि ॥५॥

सच्चं विहाय मतिसच्चक-वादकेतुं,
वादाभिरोपितमनं अतिअन्धभूतं ।
पञ्चापदीपजलितो जितवा मुनिन्दो ।
तं तेजसा भवतु ते जयमङ्गलानि ॥६॥

नन्दोपनन्दभुजगं विवुधं महिद्धिं ,
पुत्तेन थेरभुजगेन दमापयन्तो ।
इद्धुपदेसविधिना जितवा मुनिन्दो ।
तं तेजसा भवतु ते जयमङ्गलानि ॥७॥

दुग्गाहदिट्ठिभुजगेन सुदट्ठहत्थं,
ब्रह्मं विसुद्धिं जुतिमिद्धिं वकाभिधानं ।
त्राणागदेन विधिना जित्वा मुनिन्दो ।
तं तेजसा भवतु ते जयमङ्गलानि ॥८॥

एतापि बुद्धजयमङ्गल अट्ठ गाथा,
यो वाचको दिनदिने सरते मतन्दी ।
हित्वान नेकविविधानि चुपद्दवानि,
मोक्खं सुखं अधिगमेय्य नरो सपञ्जो ॥
(जयमंगल-गाथा निट्ठिता)

२.२ धारण परित्राण^{२७}

- १) बुद्धानं जीवितस्स न सक्का केनचि अन्तरायो कातुं तथामे होतु ।
- २) अतीतंसे बुद्धस्स भगवतो अप्पटिहत्तंत्राणं अनागतंसे बुद्धस्स भगवतो अप्पटिहत्तंत्राणं, पच्चुप्पन्नंसे बुद्धस्स भगवतो अप्पटिहत्तंत्राण
- ३) इमेहि तीहि धम्महि समन्नागतस्स बुद्धस्स भगवतो सब्बं कायकम्मं त्राणपुब्बङ्गमं त्राणानुपरिवत्तं, सब्बं वचीकम्मं त्राणपुब्बङ्गमं त्राणानुपरिवत्तं, सब्बं मनोकम्मं त्राणपुब्बङ्गमं त्राणानुपरिवत्तं ।
- ४) इमेहि छहि धम्महि समन्नागतस्स बुद्धस्स भगवतो नत्थि छन्दस्स हानि, नत्थि धम्मदेशनाय हानि, नत्थि वीरियस्स हानि, नत्थि विपस्सनाय हानि, नत्थि समाधिस्स हानि, नत्थि विमुत्तिया हानि ।
- ५) इमेहि द्वादसहि धम्महि समन्नागतस्स बुद्धस्स भगवतो नत्थि दवा, नत्थि रवा, नत्थि अफुटं, नत्थि वेगायित्तं, नत्थि व्यावटमनो । नत्थि अप्पटिसङ्गानुपेक्खा । इमेहि अट्ठारसहि धम्महि समन्नागतस्स बुद्धस्स भगवतो नमो सत्तन्नं सम्मासम्बुद्धानं ।

२७ भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर, (अनु./सं), अनत्तलक्खन सूत्र, (यलःपञ्चरत्न वज्राचार्य, ने.सं.११२१) पृ ४९

- ६) नत्थि तथागतस्स कायदुच्चरितं, नत्थि तथागतस्स वचीदुच्चरितं, नत्थि तथागतस्स मनोदुच्चरितं, नत्थि अतीतंसे बुद्धस्स भगवतो पटिहतंजाणं, नत्थि अनागतंसे बुद्धस्स भगवतो पटिहतंजाणं, नत्थि पच्चुप्पन्नंसे बुद्धस्स भगवतो पटिहतंजाणं, नत्थि सब्बं कायकम्मं जाणपुब्बङ्गमं जाणं नानुपरिवत्तं, नत्थि सब्बं वचीकम्मं जाणपुब्बङ्गमं जाणं नानुपरिवत्तं, नत्थि सब्बं मनोकम्मं जाणपुब्बङ्गमं जाणं नानुपरिवत्तं, इमं धारणं अमितं असमं सब्बसत्तानं ताणं लेणं संसारभयभीतानं अगं महातेजं ।
- ७) इमं आनन्द ! धारणं परित्तं धारेहि वारेहि परिपुच्छाहि । तस्स काये विसं नकमेय्य, उदके न लग्गेय्य अग्निं न डहेय्य, जाणाभयविको, न एकाहारको, न द्विहारको, न तिहारको, न चतुहारको, न उम्मत्तकं, न मुल्हकं, मनुस्सेहि अमनुस्सेहि नहिंसका ।
- ८) तं धारणं परित्तं यथा कत्तमे । जालो, महाजालो, जालित्ते, महाजालित्ते, पुग्गे, महापुग्गे । सम्पत्ते, महासम्पत्ते, भूतङ्गमिह तमङ्गलं । इमं खो पनानन्द धारणपरित्तं सत्तं सत्तेहि सम्मासम्बुद्धकोटीहि भासितं । वत्ते, अवत्ते, गन्धवे अगन्धवे, नोमे अनोमे, सेवे असेवे । काये अकाये, धारणे अधारणे । इल्लि मिल्लि, तिल्लि मिल्लि, योरुक्खे महायोरुक्खे, भूतङ्गमिह तमङ्गलं ।
- ९) इमं खो पनानन्द धारणपरित्तं नवनवुत्तिया सम्मासम्बुद्धकोटीहि भासितं । दिट्ठिला दण्डिला मन्तिला रोगिला खरला दुब्भिला । एतेन सच्चवज्जेन सोत्थि ते होतु सब्बदा ।

धारणं परित्तं निट्ठितं ।

१. बुद्ध भगवानपिनिगु जीवनय् सुनानं अन्तराय याये फइमखु । अथे हे जित जुइमा।
२. खुगू भाग्यं पूर्णमह भगवान बुद्धया बिते जुया वने धुंकूगु विषयलय् पनामतःगु ज्ञान दया च्वन । खुगू भाग्यं पूर्णमह बुद्ध भगवानया भविष्यया

विषयल् पनामतःगु ज्ञान दया च्वन । खुगू भाग्यं पूर्णम्ह भगवान बुद्धया
वर्तमान विषयल्य् पनामतःगु ज्ञान दयाच्वन ।

३. थुगु स्वंगू गुण धर्म सम्पूर्ण जुया विज्याकम्ह, खुगू भाग्यं पूर्णम्ह भगवान
बुद्धया फुक्क कायं यइगु ज्याय् ज्ञान न्हापालाक वनीगु जुयाच्वन ।
ज्ञान अनुसारं ल्यूल्यु वनीगु जुयाच्वन । फुक्क वचनं याइगु ज्याय् ज्ञान
न्हापालाक वनीगु जुयाच्वन । ज्ञान अनुसार ल्यूल्यु वनीगु जुयाच्वन ।
फुक्क मनं याइगु ज्याय् ज्ञान न्हापालाक वनीगु जुयाच्वन । ज्ञान
अनुसार ल्युल्यु वनीगु जुयाच्वन ।

४. थुगु खुगू गुण धर्म सम्पूर्ण जुया विज्याकम्ह, खुगू भाग्यं सम्पूर्णम्ह
भगवान बुद्धया सत्वप्राणीपिन्त हित यायेगु इच्छा याना बिज्याइगुली
हानी जुइगु धइगु मदु । धर्म देशना याना बिज्याइगुली हानी जुइगु धइगु
मदु । परहित जुइगु कार्य याना बिज्याइगुली हानी जुइगु धइगु मदु ।
सङ्गार धर्म यात अनित्य आदि त्रिलक्षणं स्वया बिज्याइगु 'विपस्सना'
ज्ञानय् हानी जुइगु धइगु मदु । चित्त एकाग्र जुइगु 'समाधि'ल्य हानी
जुइगु धइगु मदु । अरहत्त फल समापत्ती प्रवेश जुइगुली हानी जुइगु
धइगु मदु ।

५) थुगु भिंनिगू गुण धर्म सम्पूर्ण जुया विज्याकम्ह खुगू भाग्यं सम्पूर्णम्ह
भगवान बुद्धया ख्याः ठट्टा यायेगु रूपय् खँ ल्हाना बिज्याइगु धइगु मदु ।
होस ख्याल मतसे खँ ल्हाना बिज्याइगु धइगु मदु । जेय्यधर्म (सङ्गार
,विकार,लक्खण,निब्बाण,पञ्चत्ति) न्यागुली मलागु खँ ल्हाना बिज्याइगु
धइगु मदु । ज्ञानय् विचार याना बिमज्यासे हतपतं ज्या याना बिज्याइगु
धइगु मदु । मेपिनि उपरे निश्चिन्त जुया च्वना बिज्याइगु धइगु मदु ।
ज्ञानं विचार मयासे उपेक्षाभावं स्वया बिज्याइगु धइगु मदु । थुगु
भिंच्यागू गुण धर्म सम्पूर्ण जुया विज्याकम्ह खुगू भाग्यं सम्पूर्णम्ह
भगवान बुद्धयात नमस्कार याना । विपश्यी, शिखी, विश्वभू, ककुसन्ध,
कोणागमन, काश्यप, गौतम सहित न्हेम्ह तथागतपिन्त नमस्कार
याना ।

६) विपश्यी आदि न्हापायापिं तथागतपिथें बाँलाक बिज्याकम्ह तथागतया
कायं याइगु दुश्चरित्र मदु । तथागतया वचनं याइगु दुश्चरित्र मदु ।
तथागतया मनं याइगु दुश्चरित्र मदु । अतीतकाल विषयल्य भगवान
बुद्धया पनातःगु ज्ञान मदु । वर्तमान विसयल्य भगवान बुद्धया पनातःगु

ज्ञान मद्दु । भगवान् बुद्धया फुक्कं कायं याइगु ज्या ज्ञान न्त्यवः मवनी धइगु मद्दु । ज्ञान अनुसारं ल्यू ल्यू वनी मखु धइगु मद्दु । भगवान् बुद्धया फुक्क वचनं याइगु ज्या ज्ञान न्त्यवः मवनी धइगु मद्दु । ज्ञान अनुसारं ल्यू ल्यू वनी मखु धइगु मद्दु । भगवान् बुद्धया फुक्क मनं याइगु ज्या ज्ञान न्त्यवः मवनी धइगु मद्दु । ज्ञान अनुसारं ल्यू ल्यू वनी मखु धइगु मद्दु ।

- ७) थ्व धारण परित्राण तुलना यायेगु मद्दु । जोडा मद्दु । सकल सत्वपिनि भरोसा आधार कायेगु नं जुया च्वन । सुलेगु नं जुया च्वन । संसार भय खना ग्याःपिन्त अति उत्तमगु आरक्षा नं जुयाच्वन । महानुभाव दुगु जुया च्वन । आनन्द ! थ्व धारण परित्राणयात धारण या । लुमंका ती । न्यनेगु विचार यायेगु या । अथे धारण याना लुमंका च्वंम्ह न्यना विचार याना च्वंम्हसिया शरीरय् सर्प नाग आदिपिनिगु विषं थी फइमखु । लखय् डुबे जुया सीमखु । मिं थी फइ मखु । अनेक प्रकारया भयं नं थी फइमखु । सुं छम्हसिनं छन्हु मभिंगु चिन्तना याये धाःसां नं याये फइमखु । सुं छम्हसिनं स्वन्हु मभिंगु चिन्तना याये धाःसां नं याये फइ मखु । सुं छम्हसिनं प्यन्हु चिन्तना याये धाःसां नं याये फइमखु । वें जुइगु रोग जुइमखु । बेहोस जुइगु रोग जुइमखु । मनुष्यपिसं नं अमनुष्यपिसं नं दुःख कष्ट विइफइमखु ।

- ८) थ्व धारण परित्राण गुजोगु धाःसा कल्प नाश जुइबले पिहाँ वइगु न्हेम्ह सूर्यथें तेज दया भय अन्तराययात विनष्ट यायेगु शक्ति दुगु जुया च्वन । देव, इन्द्र, नाग, गरुड, कुम्भण्ड, यक्ष, राक्षस आदिपिन्त पनातये फूगु नँयागु पासःथें महान शक्ति दुगु जुयाच्वन । लः, मि, जुजु, खुँ व शत्रुपिनिगु अन्तराययात हटे याये फूगु जुयाच्वन । रोगन्तर, सत्थन्तर, दुब्बिक्खन्तर कल्प भयं नं थी फइमखुगु जुयाच्वन । मांया गर्भय् प्रतिसन्धी जूसां नं लाटा जुइगु, ल्हा तुति चले मजुइगु, ख्वाँय् जुइगु, वें जुइगु रोगं बचे जुइ । सिमा, पर्वतया जोलं कुतुं वंसां नं सी मखु । प्राप्त मजूगु धन सम्पत्ति प्राप्त जुइ । प्राप्त जुयाच्वंगु धन सम्पत्ति बढे जुइ । यथार्थरूपं अन्धकार नास जुया आलोक प्राप्त जुइ ।

आनन्द ! थ्व खँ निश्चय नं खः । थुगु धारण परित्राण न्हेन्हेगू कोटी तथागतपिसं कना बिज्यात । भिंगु फल नाप युक्त जुयाच्वन । मभिंगु फल नाप युक्त मजु । भिंगु धर्मरूपी सुगन्ध बास हया बी । मभिंगु

धर्मया गन्धयात हया बी मखु । भिंगु चित्त धारण जुया च्वनी । मभिङ्गु चित्त धारण जुइमखु । सत्पुरुषपिंनाप संगत जुयाच्वनी । असत्पुरुषपिंनाप सत्संग जुइ मखु । भिंगु शरीर जुया च्वनी । मभिङ्गु शरीर जुयाच्वनी मखु । भिंगु कुशल कार्ये धारण यानाच्वनी । मभिङ्गु अकुसल कार्ये धारण याइमखु । भिंगु स्वप्न खनी । मभिङ्गु स्वप्न खनीमखु । भिंगु निमित्त खनी । मभिङ्गु निमित्त खनीमखु । गना वंगु सिमा म्वाना वई । यथार्थ रूपं अन्धकार नाश जुया आलोक प्राप्त जुइ ।

- ९) प्रिय पुत्र आनन्द ! निश्चयनं त्वं धारण परित्राण ग्वीगुंगू कोटी तथागतपिसं कना बिज्यागु खः । मभिङ्गु चित्त तः पिनिगु खँयात सीके फइ । शस्त्र, अस्त्र , भाला, धनुष, तुपः आदिं नं थी फइमखु । मन्त्र गाथायात नं अप्पो तेज याना बीइ । अनेक प्रकारया रोगयात नं हटे याना छ्वे फइ । कडा कडागु रोगं थी फइमखु । हट्कडी न्यवः तया कुना तःसां नं छुटेजुई । थुगु सत्यया प्रभावं जित छन्त जिमित, छिमित, सदा नं सुखानन्द जुइमा ।

(नेपाली)

- १) बुद्ध भगवानहरूका जीवनमा कसैले पनि अन्तराय उत्पन्न गराउन सक्दैनन् । त्यस्तै मलाई पनि होस् ।
- २) भाग्यले पूर्ण हुनुभएका भगवान बुद्धको बितेर गैसकेको विषयमा छेकिनराखेको ज्ञान रहिरह्यो । ६ भाग्यले पूर्ण हुनुभएका बुद्ध भगवानको भविष्यका विषयमा छेकिनराखेको ज्ञान रहिरह्यो । ६ भाग्यले पूर्ण हुनुभएका भगवान बुद्धका वर्तमान विषयमा छेकिनराखेको ज्ञान रहिरह्यो ।
- ३) यी तीन गुण धर्मले सम्पूर्ण हुनुभएका, ६ भाग्यले पूर्ण हुनुभएका भगवान बुद्धका सम्पूर्ण काय (शरीर)ले गर्ने काम ज्ञानले युक्त भइ पहिले अधि सर्ने भयो । ज्ञान अनुसारले पछि पछि जाने भइरह्यो । सम्पूर्ण वचनले गरिने काम ज्ञानले युक्त भइ पहिले जाने भइरह्यो । ज्ञान अनुसारले पछि पछि जाने भइरह्यो । सम्पूर्ण मनले गरिने काम ज्ञानले युक्त भइ पहिले जाने भइरह्यो । ज्ञान अनुसारले पछि पछि जाने भइरह्यो ।

- ४) यस ६ गुण धर्मले सम्पूर्ण हुनुभएका , ६ भाग्यले सम्पूर्ण हुनुभएका भगवान् बुद्धले सत्त्व प्राणीहरूलाई हित गर्ने इच्छा हुनुभएकाले हानी हुन्छ भन्ने छैन । धर्म देशना गर्नुभएकोमा हानी हुन्छ भन्ने छैन । परहित हुने कार्य गर्नु भएकाले हानी हुन्छ भन्ने छैन । संखार धर्मलाई अनित्य, दुःख, अनात्म त्रिलक्षणले गाँसिराखेको विपस्सना ज्ञानले हानी गर्छ भन्ने छैन । चित्त एकाग्र हुने समाधिमा हानी हुन्छ भन्ने छैन । अरहतफल समापत्ति प्रवेश हुनेमा हानी हुन्छ भन्ने छैन ।
- ५) यस १२ वटा गुण धर्मले सम्पूर्ण हुनुभएका ६ भाग्यले सम्पूर्ण हुनुभएका भगवान् बुद्धको ख्याल ठट्टा गर्ने रूपमा कुरा गर्ने बानी छैन । ख्याल नराखिकन कुरा गर्नुहुन्छ भन्ने छैन । जेय्यधर्म (सङ्घार, विकार, लक्षण, निब्बान, पञ्चत्ति) पाँचवटैमा नपरेका कुरा गर्नुहुन्छ भन्ने छैन । ज्ञान, विचार नगरिकन हतपत्तले काम गर्नुहुन्छ भन्ने छैन । अरु उपर निश्चिन्त भइरहनु भयो भन्ने छैन । ज्ञानले विचार नगरिकन उपेक्षा भावले हेर्नुहुन्छ भन्ने छैन । यस १८ वटागुण धर्मले सम्पूर्ण हुनुभएका ६ भाग्यले सम्पूर्ण हुनुभएका भगवान् बुद्धलाई नमस्कार गर्दैछु । विपश्यी, शिखी, विश्वभु, ककुसन्ध, कोणागमन, काश्यप, गौतम, सहित सातजना तथागतलाई नमस्कार गर्दैछु ।
- ६) विपश्यी आदि पहिलेका तथागतहरूभै राम्रोसँग रहनुभएका तथागतमा शारीरिक (कायवाट) हुने दुश्चरित्र भन्ने छैन । तथागतमा वचनवाट हुने दुश्चरित्र भन्ने छैन । तथागतमा मनवाट हुने दुश्चरित्र भन्ने छैन । अतीतकालका विषयमा भगवान् बुद्धलाई छेकिराख्ने भन्ने ज्ञान छैन । अनागतकालका विषयमा भगवान् बुद्धलाई छेकिराख्ने भन्ने ज्ञान छैन । वर्तमानका विषयमा भगवान् बुद्धलाई छेकिराख्ने भन्ने ज्ञान छैन । भगवान् बुद्धका सम्पूर्ण कायले गर्ने काम ज्ञानले युक्त नभई गयो भन्ने छैन । ज्ञान अनुसारनै पछि पछि जाँदैन भन्ने छैन । बुद्धका सम्पूर्ण वचनले गर्ने काम ज्ञानले युक्त नभई गयो भन्ने छैन । ज्ञान अनुसारनै पछि पछि जाँदैन भन्ने छैन । बुद्धका सम्पूर्ण मनले गर्ने काम ज्ञानले युक्त नभई गयो भन्ने छैन । ज्ञान अनुसारनै पछि पछि जाँदैन भन्ने छैन ।
- ७) यो धारण परित्राणसँग तुलना गर्न मिल्ने अरु छैन । जोडा छैन । सम्पूर्ण सत्त्वहरूले आधार भरोसा लिन मिल्ने पनि भयो । बच्न योग्य पनि

भयो । संसार भय देखि डराइरहेकाहरूको लागि अति उत्तम भइरहेको आरक्षा पनि भइरहयो । महानुभाव भइरहेको पनि भयो । आनन्द ! यो धारण परित्राणलाई धारण गर । याद (सम्झ) राख । सुन्ने विचार गर । त्यस्तै धारण गरि याद गरिराख्ने, सुनेर विचार गर्नेको शरीरमा सर्प, नाग, आदिहरूका विषले छुन सक्दैन । पानीमा डुबेर मर्नु पर्दैन । आगोले छुन सक्दैन । अनेक प्रकारका भयले छुन सक्दैन । कोही कसैले एकदिन नराम्रो चिन्तना गयो भनेपनि केही गर्न सक्दैन । कोही कसैले दुई दिन नराम्रो चिन्तना गयो भनेपनि केही गर्न सक्दैन । कोही कसैले तीनदिन नराम्रो चिन्तना गयो भनेपनि केही गर्न सक्दैन । कोही कसैले चारदिन नराम्रो चिन्तना गयो भनेपनि केही गर्न सक्दैन । बहुलाउने रोग हुन सक्दैन । बेहोस हुने रोग हुन सक्दैन । मनुष्य , अमनुष्य कसैले दुःख कष्ट दिन सक्दैनन् ।

८) यो धारण परित्राण कस्तो हो भने कल्प नाश हुने वखत बाहिर निस्कने ७ सूर्यको तेज भैं तेजिलो रहि भय अन्तरायलाई विनष्ट गर्न सक्ने शक्तिवान छ । देव, इन्द्र, नाग, गरुड, कुम्भण्ड, यक्ष, राक्षस, आदिलाई छेकिराख्ने फलामको घेरा भैं महान शक्तिशाली भइरह्यो । आगो, पानी, राजा, चोर, र शत्रुहरूका अन्तरायलाई हटाउन सक्ने भइरह्यो । रोगन्तर, सत्यन्तर, दुष्मिक्खन्तर कल्प भयले पनि छुन सक्दैन । आमाको गर्भमा प्रतिसन्धि भएतापनि लाटा हुने, लुलो लङ्गडो हुने, कान नसुन्ने, बहुलाउने, आदि रोगबाट बच्न सकिन्छ । रुख, पर्वत, पर्वतको टुप्पोबाट खसेतापनि मर्दैन । प्राप्त नभएका धन सम्पत्ति प्राप्त भइन्छ । प्राप्त भइरहेको धन सम्पत्ति बढेर आउँछ । यथार्थ रूपले अन्धकार नास भएर आलोक प्राप्त हुन्छ ।

९) प्रिय पुत्र आनन्द ! निश्चयपनि यो धारण परित्राण ९९ कोटी तथागतहरूले बताइराख्नु भएको हो । नराम्रा चित्त राख्नेहरूका कुरालाई बुझ्न सकिन्छ । शस्त्र, अस्त्र, भाला, धनुष, तोप, आदिले छुन पनि सक्दैन । मन्त्र गाथालाई अझ तेजिलो बनाइदिन्छ । अनेक प्रकारका रोगलाई पनि हटाइदिन सक्छ । कडा कडा रोगले छुन सक्दैन । हतकडी बाँधी थुनिराखेता पनि छुट्न सकिन्छ । यस सत्यका प्रभावले मलाई, तिमीलाई, हामीलाई, तिमीहरूलाई, सदैव सुख आनन्द भइनै रहोस् ।

एतेन सच्चवज्जेन , सोत्थि मे होतु सब्बदा ।
सोत्थि ते होतु सब्बदा ।

एतेन सच्चवज्जेन , सब्बरोगविनस्सतु ।

एतेन सच्चवज्जेन , होतु मे जयमंगलं ।
होतु ते जयमंगलं ।

.....

नक्खत्तयक्खभूतानं, पापग्गहनिवारणं ।
परित्तस्सानुभावेन, हन्तु तेसं उपद्दे ॥

देवो वस्सतु कालेन, सस्ससम्पत्ति हेतु च ।
फीतो भवतु लोको च, राजा भवतु धम्मिको ॥

आकासद्वा च भूमद्वा, देवा नागा महिद्धिका ।
पुञ्जं तं अनुमोदित्वा, चिरं रक्खन्तु सासनं ॥

आकासद्वा च भूमद्वा, देवा नागा महिद्धिका ।
पुञ्जं तं अनुमोदित्वा, चिरं रक्खन्तु देसनं ॥

आकासद्वा च भूमद्वा, देवा नागा महिद्धिका ।
पुञ्जं तं अनुमोदित्वा, चिरं रक्खन्तु त्वं सदा'ति ॥

(नक्षत्र, यक्ष व भूतपिनिगु दक्ख पापग्रह निवारण जुइगु परित्राणया
आनुभावं याना इमिगु पाखेंया छंगु दक्क उपद्रव नाश जुया फुना वनेमा ।

इलय् हे वर्षा ज्वीमा , वामां बांलायेत हेतु जुइमा ।
लोकवासीपिं प्रीतिमन ज्वीमा, जुजु धार्मिक ज्वीमा ॥

आकाशय् व पृथ्वीस च्वंपिं महानुभाव देव-नागगणपिसं

थ्व पुण्यानुमोदन याना (बुद्ध) शासन चिरस्थायी यायेमा ।

आकाशय् व पृथ्वीस च्वपिं महानुभाव देव-नागगणपिसं
थ्व पुण्यानुमोदन याना बुद्धया देशना (धर्म) चिरस्थायी यायेमा ।

आकाशय् व पृथ्वीस च्वपिं महानुभाव देव-नागगणपिसं
थ्व पुण्यानुमोदन याना जित नं मेपिन्त नं चिरकाल तक
रक्षा यायेमा ।

साधु ! साधु ! साधु !

- ♦ धर्मय् रमण जुइम्ह, धर्मय् लगे जुया: च्वनीम्ह,
धर्मयागु चिन्तना याना च्वनीम्ह, धर्म अनुस्मरण याइम्ह
भिक्षु सत्यधर्म क्तुं वनीमखु ।

(धम्मपद - ३६४)

- ♦ निर्वाणयागु इच्छा याना जंगल समानगु छें त्याग याना
हानं छें तुं बास यावम्ह व्यक्ति बन्धनं छुटे जुया हानं बन्धनय्
हे तुं व्वां जूम्ह थें खः ।

(धम्मपद - ३४४)

- ♦ न्ह्यलं चायेका ज्वीमा:गु इलय् न्ह्यलं मचायेकल धा:सा
ल्याय्म जूसां बल्लाम्ह जूसां व मनू निरूत्साही ज्वी, वयागु मने
मभिंगु विचारं जक थाय् काई, व मनू निस्क्रिय जुई, अले थुजोम्ह
अत्सीम्ह मनूनं अन्तरज्ञानया मार्ग ल्वीके फैमखु ।

(धम्मपद - २८०)

- ♦ मेपिनिगु दोष अर्थात् परजनं छुया: छु मया: धका सो
ज्वीगुयासिनं थ:गु दोष व थ:मं यानागु व मयानागु
स्वय्गु हे अत्युत्तम ।

(धम्मपद, गाथा नं.५०)

३. ज्ञानमाला^{२८}

(क) दश पारमिता

✍ महाप्रज्ञा

दानया धर्मं पूर्णगत बुद्ध, दानबल अधिकं हितकर शास्ता ।
दानया वर्णन सुखकर शब्द, दानया पारमिता गुण पूर्ण ॥

शीलया धर्मं पूर्णगत बुद्ध, शीलबल अधिकं हितकर शास्ता ।
शीलया वर्णन सुखकर शब्द, शीलया पारमिता गुण पूर्ण ॥

नैष्कर्म्यया धर्मं पूर्णगत बुद्ध, नैष्कर्म्यबल अधिकं हितकर शास्ता ।
नैष्कर्म्यया वर्णन सुखकर शब्द, नैष्कर्म्यया पारमिता गुण पूर्ण ॥

प्रज्ञाया धर्मं पूर्णगत बुद्ध, प्रज्ञाबल अधिकं हितकर शास्ता ।
प्रज्ञाया वर्णन सुखकर शब्द, प्रज्ञाया पारमिता गुण पूर्ण ॥

वीर्यया धर्मं पूर्णगत बुद्ध, वीर्यबल अधिकं हितकर शास्ता ।
वीर्यया वर्णन सुखकर शब्द, वीर्यया पारमिता गुण पूर्ण ॥

क्षान्तिया धर्मं पूर्णगत बुद्ध, क्षान्तिबल अधिकं हितकर शास्ता ।
क्षान्तिया वर्णन सुखकर शब्द, क्षान्तिया पारमिता गुण पूर्ण ॥

सत्यया धर्मं पूर्णगत बुद्ध, सत्यबल अधिकं हितकर शास्ता ।
सत्यया वर्णन सुखकर शब्द, सत्यया पारमिता गुण पूर्ण ॥

^{२८} ज्ञानमाला (१५औं संस्करण), (कान्तिपुर, ज्ञानमाला भजन खलः, २०४५, पे.१८४

अधिष्ठानया धर्मं पूर्णगत बुद्ध, अधिष्ठानबल अधिकं हितकर शास्ता ।
अधिष्ठानया वर्णन सुखकर शब्द, अधिष्ठानया पारमिता गुण पूर्ण ॥

मैत्रीया धर्मं पूर्णगत बुद्ध, मैत्रीबल अधिकं हितकर शास्ता ।
मैत्रीया वर्णन सुखकर शब्द, मैत्रीया पारमिता गुण पूर्ण ॥

उपेक्षाया धर्मं पूर्णगत बुद्ध, उपेक्षाबल अधिकं हितकर शास्ता ।
उपेक्षाया वर्णन सुखकर शब्द, उपेक्षाया पारमिता गुण पूर्ण ॥

(ख) भिगू पारमिता धर्म

दश पारमिता, गुण धर्म फुकं ।
परिपूर्ण याना, जुल बुद्ध थन ॥८॥

दान पारमिता, उगु धर्म खना ।
बिल दान फुकं, अन त्याग याना ॥९॥

शील पारमिता, गुण शुद्ध खना ।
यात पालन, निर्मल ज्वीगु कथं ॥१०॥

नैष्कर्म्य पारमिता, खन हाकनं ।
गृह बन्धन क्लेश व, चीका वन ॥११॥

प्रज्ञा पारमिता, गुगु ज्ञान खना ।
सतसंगत या जुल, प्रज्ञा मुना ॥१२॥

वीर्य पारमिता, स्व उत्साह याना ।
लि मच्यूसे न्ह्यब्बायेगु पूर्ण खना ॥१३॥

क्षान्ति पारमिता, सह यायेगु गुण ।
दकले तवधंगु व शान्ति खना ॥१४॥

सत्य पारमिता, गुण ऋजु खना ।
न्ह्यागु दुःख जूसां, सत्य पूर्ण याना ॥१५॥

अधिष्ठानया पारमिता, क्वातुका ।
विचलित मजुसे, उगु पूर्ण याना ॥८॥

मैत्री पारमिता, समभाव खना ।
बिल एकताया, सुख पूर्ण याना ॥९॥

उपेक्षा पारमिता, सुख दुःख नितां ।
सम तुल्य उपेक्षा व, पूर्ण याना ॥१०॥

करुणा व उपाय, निगू न्ह्यथना ।
फुकया दुःख शान्ति याना, बिल बुद्ध जुया ॥११॥

वसपोलया गुण, खना थन थौं ।
भीसनं पूजा याये, सदा थ्व मनं ॥१२॥

(ग) भगवान् बुद्धं कना बिज्याःगु ३८ गू मंगल

✍ भिमराज शाक्य

बाल मूर्खजन संगत मयायेगु
पण्डित ज्ञानी संगत यायेगु
थ्व हे खः उत्तम मंगल बुद्धं कंगु ॥१॥

पूजनीयपिन्त पूजा यायेगु
योग्यगु देशय् बास यायेगु
न्हापायागु जन्मे पुण्य दुम्ह ज्वीगु
थःगु मनयात बसये तथा तयेगु
थ्व हे खः उत्तम मंगल बुद्धं कंगु ॥२॥

अति सःस्यूम्ह बहुश्रुत ज्वीगु
दोष छुं मदुगु विद्या सयेक्येगु
विनय आचरण सःस्यूम्ह ज्वीगु
बचन बोली बाँलाक खँ ल्हायेगु
थ्व हे खः उत्तम मंगल बुद्धं कंगु ॥३॥

मां-बौपिन्त टहल सेवा यायेगु
स्त्री पुत्र-पुत्री भरण पोषण यायेगु
आकुल व्याकुल ज्वीगु ज्या छुं मयायेगु
श्रद्धापूर्वक दान बिइगु
थ्व हे खः उत्तम मंगल बुद्धं कंगु ॥४॥

धर्मयात बाँलाक आचरण यायेगु
थःथितिपिन्त फक्व ग्वाहालि यायेगु
दोष छुं मदुगु बाँलागु ज्या यायेगु
अकुशल ज्या यायेगुलिं बचे ज्वीगु
थ्व हे खः उत्तम मंगल बुद्धं कंगु ॥५॥

मभिंगु ज्यां फक्व तापाका च्वनेगु
ऐला थ्व आदि सेवन मयायेगु
उत्तमगु कार्यय् अलसी मचायेगु
योग्यम्ह व्यक्तियात गौरव तयेगु
थ्व हे खः उत्तम मंगल बुद्धं कंगु ॥६॥

अभिमानि मजुस्ये कोमलि ज्वीगु
प्राप्त जूगुलि संतोषी ज्वीगु
परयागु गुण लोमंका मछ्वयेगु
बेला बखतस धर्म श्रवण यायेगु
थ्व हे खः उत्तम मंगल बुद्धं कंगु ॥७॥

न्त्यागु हे ज्याखँय् सहनशील दयेकेगु
सत्पुरुषया खँ न्यने अःपुकेगु
भिक्षु श्रमणपिन्त दर्शन यायेगु
बेला बखते धर्म खँ छलफल यायेगु
थ्व हे खः उत्तम मंगल बुद्धं कंगु ॥८॥

तपस्या अभ्यास दयेका च्वनेगु
 शुद्ध ब्रम्हचर्य पालन यायेगु
 चतुरार्य सत्य खंका च्वनेगु
 निर्वाणयात साक्षात्कार यायेगु
 थ्व हे खः उत्तम मंगल बुद्धं कंगु ॥९॥

अष्टलोक धर्म चित्तकम्प मज्जीगु
 शोक संताप दुःख मतायेगु
 क्लेश रुपि धू मदेका च्वनेगु
 काम आदि प्यंगू भय मदयेकेगु
 थ्व हे खः उत्तम मंगल बुद्धं कंगु ॥१०॥

(घ) पराभव सूत्रया कविता

✍ अनुवाद-भिक्षु मेधंकर

देवताया प्रश्न—

थथे जिं न्यनागु दु भगवान् छगू इले ।
 अनाथपिण्डकयागु विहारस बिज्याबले ॥
 सुं छम्ह देवता वया बुद्धयाके थथे न्यन ।
 छु यासा नाश ज्वीगु खः कना बिज्याहुं व कारण ॥

बुद्धया उत्तर—

सीके फु वृद्धि ज्वीम्ह सु सीके फु विनाश ज्वीम्ह व ।
 धर्मप्रेमी भिनी लोके धर्म द्वेषी स्यनावनी ॥

असत्पिं प्रेम याः ज्वीगु भिंपिं प्रेम मयायेगु व ।
 असत् धर्म इच्छा यायेगु खः थ्व विनाश कारण ॥

न्त्योगुलु खँ सुवाः ज्वीगु अलसी अनुयोगी व ।
 क्रोधी ज्वीगु स्वभाव नं खः थ्व विनाश कारण ॥

वैश वंषिं माँ-बौपिन्त थःके सम्पत्ति दयेक नं ।
नके त्वंके मयायेगु खः थ्व विनाश कारण ॥

श्रमण ब्राह्मणपिन्त देकं अन्न मद्दु धका ।
ह्येका हक्का लित छ्वेगु खः थ्व विनाश कारण ॥

नसा त्वंसा दां ध्यवादि थःके यक्को दयेक नं ।
थःमहं जक साक्क नयेगु खः थ्व विनाश कारण ॥

धन जाती गोत्र आदिया घमण्ड यायेगु व ।
ज्ञातिपिन्त हेला यायेगु खः थ्व विनाश कारण ॥

रण्डिबाजी ऐलागुलु जुवारी आदि जुइगु व ।
लाभ जुक्को नाश यायेगु खः थ्व विनाश कारण ॥

थःमह पत्नीयाके सन्तोष मजुसे पर पत्नी व ।
वेश्या नाप बुला जुइगु खः थ्व विनाश कारण ॥

यौवन फुना वृद्ध जूमहं युवती यदि हःसा व ।
वैगु ईर्ष्या न्ह्यो मवैगु खः थ्व विनाश कारण ॥

लोभीमह मिसायात व वथे जाःमह मिजंयात ।
धुकू पिकू लव् ल्हाय्गु खः थ्व विनाश कारण ॥

अल्प धन दुगु कुले बूमह क्षत्रिं हानं थन ।
जुजु ज्वीगु मती तयेगु खः थ्व विनाश कारण ॥

विनाशया कारण थुलि सीका ज्ञानी जूमह व ।
वृद्धि कामी पण्डित हे भिं ज्वी व निगू लोकसं ॥

(ड) मरणानुस्मृति भावना या

✍ श्रमण ज्ञां जा:

दइगु मखु थ्व शरीर – थःम्हं धाइथें सदां थन ।
याःसां प्रयत्न न्ह्याक्व हे – धात्थें वनी फुना हनं ॥

गथे स्वाँ थ्व जिगु ल्हाती – गना सुखूचिना वनी ।
अथे विनाशी खः काय – मज्यु जिगु धया जुयां ॥

उकिं भीसं याये माल – मरणानुस्मृति स्व, न्हां ।
मखुसा ज्वी मने ताप – जुया सन्तप्त पीडित ॥

मय्जुं गथे पेसकारां – न्यना बुद्धोपदेशत ।
थ्वीका सीका स्वदँ भित्रे – ल्वीका मार्ग अमृत व ॥

गनं वया छ् अय् मय्जु – गन वने त्यनागु छ् ?
स्यू ला छ् थ्व थथे धका – मस्यू ला व अथे धका ?

न्यना न्ह्यसः बुद्धयागु – बिल लिसःथथे कना ।

मस्यू भन्ते गनं वया – हनं मस्यू गन वने ।
मस्यू भन्ते अथे थथे, वरू स्यू छ्गू जा थन ॥

ब्यूगु लिसः पेसकारां – सन्मूखे बुद्धया अन ।
न्यना जूपिं जुल क्रोधी – मखना सत्य खं कथं ॥

बुद्धं अले भाव थ्वीका – याना शान्त परिषद ।
मय्जुं ब्यूगु लिसः यात – न्यना हानं न्ह्यसः थथे ॥

‘मस्यू’ या अर्थ छ् मय्जु – गथे ‘स्यू’ धइगु छ् हनं ?
‘मस्यू’ या अर्थ कं थ्वीक, – ‘स्यू’ या अर्थ नं अथे ॥

बिल लिसः पेसकारां – जुया निर्धक्क खंगुथें ।
स्वदं न्हापा न्यना तःगु – सीका बुद्धोपदेश खें ॥

“मस्यू भन्ते थ्व खँ जिं जा, गनं सिना थन वया ।
वथें मस्यू गन वने, तोता थ्व देहया लिला ॥

स्यू जिं थ्व जा अवश्य नं – छन्हु सी मानि जि धका ।
अथेसां मस्यू व ला हनं – गुखुनु गुबले ज्वी धका ॥

बुद्ध जुल सप्रसन्न – जुल हर्षित नं अले ।
साधु धाधां लिसः पत्तिं – बिया प्रोत्साहन अथे ॥

धात्थें भीपिं वने मानी-तोता थ्व देहनश्वर ।
तोते माःगु देहयात – बुद्धदेशित सत्य खः ॥

भीगु जीवनअवश्य नं – अस्थिर नाशवान खः ।
बुद्धं खंगु बोधिमूले – थ्व हे सार व तथ्य खः ॥

बुद्ध प्रशंसित ज्या यायेगु – अप्रमादी जुया मनं ।
न्यना बाखं पेसकारां – कया नतिजा नं हनं ॥
मय्ल आःला जन्म ज्वीगु – बृद्ध व रोगी ज्वीगु नं ।
धका मती भ्वास्स वंका – याना व स्मृति जागृत ॥

थ्वीका धर्म अप्रमाद – सीका मरणया गथः ।
खंका त्वाथः मोक्षयागु – जुया थन स्वः निश्चल ॥

वने माल तप्यंक हे – चीका जंजाल वांछुवया ।
ज्वी मजिल प्रमादी आः – होश हाश छखे तया ॥

(श्रोत : महान् सल्लेख सूत्रोपदेश - १, पेज ६१)

(च) समय म्हसीकि

✍ श्रमण ज्ञां जा:

वने मृगं मणि खंसां – घाँय् हे जक नया वनी ।
अथे हे मूर्ख कालयात – काम भोगं फुका च्वनी ॥

जुइ जया वने मृग – नया घाँय् स्व उखे थुखे ।
लुइ अइ अन मणि छगः – तेजयुक्त प्रकाशित ॥

खनां छु याये मणि हे नं – अमूल्य धन-रत्न वं ।
मू मवं व वया निंतिं, घाँय्ति तकं मग्यं हनं ॥

यंकी त्वाथं ध्वातु ध्वाना - थ्वाना तुतिं उखे थुखे ।
नया घाँय्ति मुरु मुरु, चीका मणि खुरु खुरु ॥

वंथे मस्यू ध्वातु ध्वाना-थ्वानातुतिं उखे थुखे ।
नया घाँय्ति मुरु मुरु, चीका मणि खुरु खुरु ॥

वंथे मस्यू न्हां दुप्पज्जं – मूल्य स्व थन कालया ।
फुका छवइगु सुरु सुरु – छुं हे म्वाःक हुसु हुसु ॥

कामभोगे जुया लिप्त – जुया काम पिपासु नं ।
मती वंका जुया च्वनी – सदां थ्व जा फुना मवं ॥

खंका थुकी निर्विकार – ज्वीका अले स्व निर्भीत ।
मंका थुकी मधुरस – तंका विकार विशमय ॥

उकिं वं थन थ्व लोके – समय अमूल्य खः धका ।
ध्वाक्क मने चत्त वंका – मया विचार जा थन ॥

मणि स्वया मणि खः थ्व – समय धैगु भीत न्हां ।
दुसां मूल्य मणियागु – दइ मखु समययागु जा ॥

मणि धइगु फुना वंसां – हाकनं वइगु सम्भव ।
भाग्यं याना दया वइ– अभाग्यं मदुसां हनं ॥

तर मखु अथे काल – भाग्याभाग्य मदु थुकी ।
दइगु मखु फुइ धुंका – दयेकेमाल धया जुयां ॥

यायेगु स्व भिंगु कार्य – दुबले घडिया गति ।
मखुसा जुइ मने शोक – मदया घडिया पति ॥

यायेगु मखु मभिंगु न्हां – चीका पापया खिपं ।
इह व परलोकेसं – ज्वी थुकिं त्राश व भय ॥

ग्याना च्वनी अले सीत – जुइत जीवित नं अथे ।
उकिं यायेगु भिंगु कार्य – फ्यना व पापया खिपः ॥

ल्वीका अले मद्रं लंपु – सीका सत्य प्यता हनं ।
अले भीत लुइ मूल्य – अनर्घ अप्रकाशित ॥

जुइ भीपिं निःसंकोची – निर्भयी खेमप्राप्तिपिं ।
हनं जुइ निर्विकारी – अप्राप्य फल-प्राप्तिपिं ॥

(महान् सल्लेख सूत्रोपदेश - १, पेज ६२)

(छ) बुद्ध-धर्म प्रार्थना

✍ धर्मरत्न शाक्य

त्रिरत्नयाके शरण वनाः झी, निर्वाण पदवी लायेमा याकनं । ॥धु॥
दानया पुण्यं लोभ मदयेमा, शीलया पुण्यं द्वेष मदयेमा ।
भावनाया जोरं मोह मदयेमा, दान शील भावना वृद्धि याये फयेमा । ॥१॥

थ्व संसार धैगु दुःखागु खानी, दुःख फुके यात ज्वी माल ज्ञानी ।
संसारचक्रं छुटे जुयावनेत, चतुरार्य सत्य खंका च्वने फयेमा । ॥२॥

मिथ्यादृष्टिपिंगु सङ्गत मज्जीमा, सम्यकदृष्टि कुल्य जक जन्म ज्वीमा ।
न्हचाथाय् जन्म कायेमा न्हचागु जुनि ज्वीमा, बुद्धया धर्मय् दृढचित्त
ज्वीमा । ॥३॥

अन्धविश्वासय् गुबले मलायेमा, शुद्धगु मार्गे ब्वाय् वने फयेमा ।
न्हचाथाय् जन्म जूसां धर्म पासा फुकं, मिले चले ज्वीमा बाया च्वने
म्वालेमा ॥४॥

अत्याचार बृद्धि जुयावैगु बखतय्, पापीपिंगु पुचलय् जन्म जुये म्वालेमा ।
थुम्ह हे बुद्धया शासन दुबले, शुद्धगु मार्ग व फल लाये फयेमा । ॥५॥

मफुसा मैत्रेय बुद्ध जुइवं, मनुष्य धायेका जन्म काये दयेमा ।
वसपोलयागु धर्म ज्वना झी, उगु हे जन्मय् निर्वाण लायेमा । ॥६॥

(ज) “त्रिरत्नया शरणय्”

✍ धर्मरत्न शाक्य

जगतय् धैतःगु रत्नमध्यय् परमोत्तमगु रतन थ्व हे ।
नुगः चकंकाः म्हुतुं थ्व धा, बुद्धं सरणं गच्छामि ।
बुद्धं सरणं गच्छामि, धम्मं सरणं गच्छामि, संघं सरणं गच्छामि ।

राग व द्वेष मोह फुकाः, सम्यकसम्बुद्धत्व लानाः ।
विद्याचरणं युक्त जुयाः, सुगत व लोकया विज्ञ जुया ।
लोकया अनुपम सारथी हाकनं, द्यो व मनुष्यया गुरुजुया ।
भाग्यवान्मह बुद्ध धकाः, बुद्धया शरणय् जिपिं वया ।
बुद्धं सरणं गच्छामि, धम्मं सरणं गच्छामि, संघं सरणं गच्छामि ।

बांलाक देशना जूगु हानं, थनया थन हे खंके फूगु ।
पलख धकाः नं पीम्वाःगु, सो वा धकाः नं क्यनेज्यूगु ।
निर्वाणपाखे तप्यंगु, विज्ञपिसं थः थम्हं हे ।
विचार याःसा थ्वीकेफूगु, धर्मया शरणय् जिपिं वया ।
बुद्धं सरणं गच्छामि, धम्मं सरणं गच्छामि, संघं सरणं गच्छामि ।

धर्मय् अनुगम ज्वीसःपिं, तप्यंगु मार्गय् न्ह्यांविं ।
 निर्वाण हेतु मत्वःतुपिं, आदर गौरव तयेल्वःपिं ।
 आवाहन व सत्कार तथा, दान व दक्षिणा बील्वःपिं ।
 वन्दनीय व पुण्यक्षेत्र सम, संघया शरणय् जिपिं वया ।
 बुद्धं सरणं गच्छामि, धम्मं सरणं गच्छामि, संघं सरणं गच्छामि ।

(३) थःगु छुं मद्दु

✍ भिमबहादुर

जिगु जिगु धकाः हाला जुल, छंगु धैगु छु हे दत ?
 सिना वनेवं गन वन धन, सुना नं छुं नं ज्वनामवं ।
 मां बौ दाजु किजा फुकं थन, सुं नं लिसें वःगु मखु ।
 जिगु जिगु धकाः हाला जुल, छंगु धैगु छु हे दत ?

धन सम्पत्तिया लोभं यानाः झी, सीम्वाःपिंथें सनाच्चवना ।
 आखिरय् वने माल फुकं वाना, वने मफु सुं नं छुं हे ज्वना ।
 जिगु जिगु धकाः हाला जुल, छंगु धैगु छु हे दत ?

नापं ज्वनावनेगु जूसा, याये माल दानपुण्य थन ।
 अले दै छन्त छंगु धकाः, ज्वनावनेत पुण्य धन ।
 जिगु जिगु धकाः हाला जुल, छंगु धैगु छु हे दत ?

याये माल भावभक्ति थन, बुद्धया शरणय् वना ।
 अन्तिम दिन थ्यनिगु बखतय्, काय्मह्चाय् सकलें ख्वया च्वनी ।
 जिगु जिगु धकाः हाला जुल, छंगु धैगु छु हे दत ?

तर ख्वःसां हाःसां त्वःतावनी, आखिरय् यंके छुं हे मद्दु ।
 या थन पुण्य साधना, बुद्धया शरणय् वना ।
 जिगु जिगु धकाः हाला जुल, छंगु धैगु छु हे दत ?

(ज) वा वा पासापिं

वा वा पासापिं सकल मुना वा, सद्धर्म चर्या न्हित्थं याये वा ।
श्रद्धा व शील मन शुद्ध याना, वीर्य सदा नं अलसी फुके वा ।
छुं हे मसीका गुलि चवना चवनेगु, माःमागु सीका नुगले थने वा ।
बुद्धयागु आज्ञा जुल धर्म विद्या, उत्सव याना सुख शान्ति काये वा ।

(ट) ज्ञान मतः सित

✍ महाप्रज्ञा

भ्यालनं फय् वया, मतः जक सित,
यो मां भ्याः तीगु गय् ?? ॥धु॥

भिंच्याता लक्षणगु, नरगुण तनाच्चन ।
ध्व गुण माले धयाँ, मत जक सित ॥१॥
अतिकनं बानलागु, ज्ञानरत्न तनाच्चन ।
मालाँ मालाँ ल्वीके मफू, मतः जक सित ॥२॥

पञ्चतत्त्वयागु गृह, अतिकनं बानलागु
बांलासां हिसिमदु, मत जक सित ॥३॥

भ्यालय् तयेगु चुकू दःसा, भ्याः तिना क्यने फैगु ।
ज्ञानरूपी चुकू मदु, मतः जक सित ॥४॥

बुद्धया दासनं, धाल न्यव साधुपिं ।
इन्द्रियया न्यापा भ्यालं, मन स्यंका बिल ॥५॥

(ठ) स्वाँया पुन्ही

विश्वय् दुर्लभ बुद्धरत्न थन, लूगु दिं खः स्वाँयापुन्ही ।
देव मनुष्यं लुम्बिनी वनस, सिद्धार्थ दर्शन याःगु पुन्ही ॥१॥

बुद्धगयाय् बोधिया सिमाक्वय्, बुद्धत्व लाःगु बुद्ध पुन्ही ।
बुद्धज्ञानया ज्योतिप्रकाश, न्हापां जूगु बोधिपुन्ही ॥२॥

सुगतं लाःगु बोधिज्ञानं, फुक्कसितं बिल ज्ञान प्रदान ।
थुइका काःपिं आपालं जनपिं, दुःखं मुक्त पार वन ॥३॥

पीन्यादँ तक धर्मप्रचारं, भिक्षुसंघ दत पुचः अन ।
बुद्ध धर्मया शान्ति सन्देश, विश्वय् मानवं ययेका च्वन ॥४॥

चय्दँ दयेका कुशीनगरय्, बुद्ध परिनिर्वाण जुल ।
शास्ता बुद्धं शान्ति काःगु दिं, उकिं जुल थौं शान्ति पुन्ही ॥५॥

मानव विजयया बुद्ध स्मृती, महोत्सव जुल विश्व भरे ।
बुद्ध धर्म व संघया शरणय्, शरण वनेनु जीवन दतले ॥६॥

(ड) प्रार्थना

✍ भिक्षु प्रज्ञानन्द

बुद्ध धर्म संघ विना, मेव शरण मदु जिमित ।
भव भय दुःख फुकेत, पूजा जिमिसं याः वया ॥७॥

पारमिता फुकं पुरेयाना, पञ्चमार जीते याना ।
बुद्ध जूम्ह सर्वज्ञया, भाव भक्ति याः वया ॥८॥

कोटी अनन्त बुद्धपिनि, बोधिवृक्ष मुलय् च्वना ।
गाथा उदान थ्व हे व्वना, माक्व तप पूर्णयाना ॥९॥

अनेक जाति जन्म जुया, घोर घोर दुःख सिया ।
माला जुया बारंवार, खंके मफु गृहकार ॥३॥

आ जिं खन हे कालिगढ! तृष्णा निर्मूल याये धुन ।
मखु संसार चित्त आ जिं, जुये धुन असंगत ॥४॥

सूर्य कोटी रश्मि दुम्ह, आकाशथें गुण दुम्ह ।
छक्व लोके हानं जन्म, जुइ मखु थ्व अन्तिम ॥ ५॥

भक्त भीपिं सकल मुना, यायेगु पासा गुणगान ।
दुर्लभ थ्व नर जन्म, फुके मते व्यरथन ॥६॥

(ढ) संसार नित्य मखु

✍ भिक्षु प्रज्ञानन्द

स्वप्न हे मखुला थ्व संसार, म्हिगः तिनि खपिं थौं मखन ॥ धु ॥

अजा अजि जि ज्ञातिपिं, देहान्त लःमि जुया वन ।
धनरत्न दुगु सम्पत्ति, ज्वनामवं नापं वाना वन ॥१॥

म्हिगः म्हीग खंगु मिखा न्हेपं, थौं जिं खंके मफयावन ।
त्राहिमाम् हे तथागत ! ग्वन्हु जक च्वने दै थ्व जीवन ॥२॥

नुने थें संसार सनाजूपिं, अनवं थनवं मदया वन ।
दृष्टान्त मिखां खंक खंक, हिं हुं धायेगु गनं वल ॥३॥

मसियावन सारासार, लीया नं लुंथें भाःपा च्वन ।
च्वने त्यःगु संसार थ्व मखुत, नरकाग्नि थें जुया वन ॥४॥

बुद्ध सरणं गच्छामि, धम्मं सरणं गच्छामि, संघं सरणं गच्छामि ।

(ण) बुद्ध- स्मारक

✍ भिक्षु सुबोधानन्द

विश्वय् शान्ति यायेत भ्राःम्ह, श्री बुद्ध भगवान् ।
दर्शन यायेत वया जिपिं, हृदय स्वां ज्वना ॥ धु ॥

लुम्बिनी वनसं जन्म जुल, बुद्ध जुयेत छी हे ।
देवादि मनुष्य प्राणीपिन्त, शान्ति व्यू भ्राःम्ह छी हे ॥१॥

राज्य सुखया वैभव तोता, ज्ञान माःवंम्ह छी हे ।
दुःखीपिनिगु दुःख फुकेत, बिज्याम्ह छी हे मुनी ॥२॥

बुद्धगयाय् बोधिया सिमाक्वय्, बुद्धत्व लाःगु छिं हे ।
वहे ज्ञान विश्वैत बिल छिं, शान्ति सुधाया धा : ॥३॥

शान्ति बियेत क्षान्ती हे च्वना, क्रान्ति यावःम्ह छी हे ।
हिंसा असत्य दुराचारया, ध्वंस यात व छिं हे ॥४॥

अहिंसा शील व सत्य ज्ञान, समता क्यंवःम्ह छिहे ।
दुःखीपिन्त शान्तिया मार्ग, केनाव व्यूम्ह छी हे ॥५॥

(त) जिमिगु स्वागत

✍ आशाराम शाक्य

जीवनया लँय् अति ताँ न्वयेका, किचलय् च्वनेगु आशां वःपिं ।
ए मानवपिं ! थन वा थन वा, छिकपिन्त जिमिगु स्वागत स्वागत ॥

मनं तुनार्थे म्वाय्त् सनान, म्वाये मफया थन हीमी चाःपिं ।
न्त्याबलें यौवन सुखया किचलय्, च्वनेत सनानं सफल मजूपिं ॥
पञ्चशीलया पंखा गाय्का, सम्यक लँपुइ याकनं न्ह्यां वा ।
ए मानवपिं ! बोधि सिमाक्वय्, किचलं दायेका जीवन हँ वा ॥

नृत्याक साक नःसां नृत्याक बाँलासां, वृद्धावस्थां तोती मखुथें ।
लखपति जूसां महलय् च्वंसां, मृत्युं लीगु तोती मखुथें ॥
उकें तथागत करुणामयया, स्नेहं पिज्वःगु दुःखीपिं खंका, ।
ए मानवपिं ! बोधि सिमाक्वय्, किचलं दायेका जीवन हँ वा ॥

गबलेनं छुं नित्य मज्जुगु, मनुखँ तर लोमंका च्वंगु ।
लुमंके बीत बुद्ध विज्यागु, थौंया दिं खः लुमंके बहःगु ॥
निन्हु प्यन्हु म्वायेत दुःखं चीका, छाया जक म्वायेगु भीसं थुइके ।
ए मानवपिं ! बोधि सिमाक्वय्, किचलं दायेका जीवन हँ वा ॥

(थ) माँया गुण

पार गथे जुई, मामयागु गुण नं ॥
सेवा याये मफु जिं नं, थ्व पापी मन नं ॥ १ ॥

गर्भवास च्वनाबले, गुलि दुःख सिया दिल ॥
जित दुःख जुई धका, गुलि म्हुतु म्हाला दिल ॥
अतिकष्ट सह याना, जन्म व्यूम्ह मामया ॥
भक्ति याये मफु जिं नं, थ्व पापी मनं नं ॥१॥

खि फाये च्व फाये धाये मसलः, उखें थुखें फानाबी ॥
नवः घचा सहयाना, हुयेका चोयेका छोयाबी ॥
भ्वातिं थें दुःख सिया, हुर्के याःम्ह मामया ॥
तहल याये मफु जिं नं, थ्व पापी मनं नं ॥२॥

चिकं चाकं बुइका बी, पित्तु पीका मुले तइ ॥
ख्वाः सोया मुसुं न्हिला, दुःख फुकं तंका छोई ॥
अमृतधारा दुरु त्वंका, ब्वलंकुम्ह मामया ॥
सेवा याये मफु जिं नं, थ्व पापी मन नं ॥ ३ ॥

नये त्वने धाय मसः, इलय् बिलय् त्वंका च्वनी ॥
न्यागु ज्याखँ याना च्वंसां, जि हे तुं लुमंका च्वनी
चान्ह न्हिनं जुजु धका, घय्घय् पुइम्ह मामया ॥
भक्ति याये मफु जि नं, थ्व पापी मन नं ॥४ ॥

छथु निथु मुसु वइ , म्हे ज्यु मदेक धन्दा काई ॥
मिखा दंक ख्ववि तया, अजि बैद्य क्यना स्वइ ॥
चोकि चाकि ह्वले याना, म्वाका तःम्ह मामया ॥
भक्ति याये मफु जि नं, थ्व पापी मन नं ॥ ५ ॥

न्यादँ उमेर दसेंनिसें, आखः व्वंके थाले याई ॥
ह्ययेका अनेक जतन याना, इलम कमाई दयेका बी ॥
विवाह कर्म फुक्कयाना, लय् लय् ताइम्ह मामया ॥
सेवा याये मफु जि नं, थ्व पापी मन नं ॥ ६ ॥

जिगु निंतिं दुःख स्युस्युं, उमेर नं धल्के जुल ॥
ल्हा तुति सिथिल जुया, सनि साने मफूत ॥
अले छंगु भरे धका, भर काइम्ह मामया ॥
तहल याये मफु जि नं, थ्व पापी मन नं ॥७ ॥

थ्व अनमोल चोला, हानं लिपा दइगु मखु ॥
लाख चौरासी हितु हिला, तरे ज्वीत ब्यूगु ॥
माया मोह जालं क्यना, चेत काये मफूत ॥
आ गथे याये दैव, बेरथ नं फुइन ॥ ८ ॥

(द) शील समाधि प्रज्ञा

✍ महारत्न उपासक

बुद्धया शरण वने, धर्मया शरण वने, संघया शरण वने,
वने जि त्रिशरणय् ॥धु॥

अनित्य दुख अनात्म, भीसं लुमंका च्वनेमाः ।
चतुरब्रह्म विहारय् च्वना, बुद्धया शरण वनेमाः ॥ १ ॥

शील समाधि प्रज्ञा, स्मृति दयेका च्वनेमाः ।
दान शील भावना, न्हिथं याना च्वनेमाः ॥ २ ॥

(ध) बुद्ध प्रार्थना

✍ भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर

शास्ताया चरणे सदां मन तया, याना जिनं वन्दना ।
दुःखीया छलपोल तारक कर्ता, खंका वया सर्वदा ॥१॥

पासापिं सकलें मुना थन वया, धर्मैगु इच्छा तया ।
श्रद्धाया हृदयं सु-भाव मुनका, पूजा थनी याः वया ॥२॥

भो शास्ता ! करुणा तयाव जिमित, शीलादि शिक्षा बिया ।
याना व्यु सदां थ्व जीवन-सुधा, भिंभिंगु मार्गे स्वका ॥३॥

भाग्यया शुभ-मंगलादि कर्म, लय्लय्व ताया जुया ।
रक्षा याय् फुगु धर्म कर्म सकतां, सत्धर्म चित्ते थना ॥४॥

बाह्याभ्यन्तर मारकार फुतका, ध्यानादि याना च्वना ।
आज्ञा केवल शान्तियागु जक खः, सम्पूर्ण ज्वीमा सदां ॥५॥

याय् फय्मा जिमिसं थ्व हे कुशलया, भिंभिंगु थःथः मुना ।
ज्वी फय्मा सकलें सु-धर्म खनका, निवारण चर्याय् च्वना ॥६॥

(न) राग मि

✍ दुर्गालाल श्रेष्ठ

राग मि नुगल्य गुनुहुं न्वय्का,
छतपत जुइमते विन्ति मनू ।

भय व अशान्तिं लितुमतु लीका,
भः भः न्हुइमते भाःप्यु मनू ।

सुखथे च्वंसां दुःख हे जक न्हां,
माया ममता त्वःति मनू ।
च्वंतले निन्हुसां बुद्ध लुमंकाः,
शान्ति सुखं च्वन्य सय्कि मनू ।

रथया ल्यूल्यू घःचाः वैथें,
जन्म लिसें वै मरण मनू ।

मृत्यु मयःसां छन्हुला सकलें,
वन्यमाः वैथाय् शरण मनू ।

(प) सर्वार्थ सिद्ध राजकुमार

जंजाल त्वता वनेगु इच्छायाना ॥धु॥
दनावल छन्हुं वाचाः इले हे....हे कुमार,

१) चनाच्चम्मह यशोधराया स्वया ख्वाः बाँलाक,
माया भुले ज्वीथें च्वना याना बाँलाक त्याग,
स्व स्व याना बाँलाक त्याग,
दनावल छन्हुं वाचाः इले हे.. हे कुमार ॥ धु ॥

२) थःसल म्हसं च्वना, छन्दक ल्यूने तया,
वल पिहाँ लाय्कु त्वता, सुनानं मखंक,
दनावल छन्हुं वाचाः इले हे...हे कुमार ॥धु॥

- ३) थ्यनेवं वने दथुदृ दको तिसा वस त्वता,
थःम्हतुं आंगस घना, पासा लितं छव्याहल,
स्व स्व दना वल छन्हु ॥धु ॥
- ४) दक्ख तिसा वसः जोना
छन्दक लिहां शेलाः
यशोधरायागु थासे, फूक्क तिसावस विल,
स्व स्व दना वल छन्हु ।धु॥
- ५) छपा ल्हाते तिसा वोसः
यशोधरा मुक्षा जुल सुनानं मखंन,छपा ल्हाःछाती तयाः
स्व स्व दनावल छन्हु वाचाः इले हे...हे कुमार ।

(फ) प्रातः स्मरणीय

दँ दँ पासापिं द्यो तुइया वल ।
बुद्धया दरशान, यावने त्यल ॥धु॥

मनुष्यया जन्म, अमूल्य रत्न ।
पुण्य प्राप्त याय्त, दुगु थ्व जन्म ॥

ज्ञान मिखाँ कना, आः स्वये त्येल ।

निन्द्रा देवी यात , वाँ छोय माल ॥१॥

याय माःगु शुद्ध, फुक यानाव ।
बुद्ध धर्म संघ, शरण का व ॥

भजन याये, ज्ञान-गुण दूगु ।
सुमरण याव, त्रिरत्न यागु ॥२॥

थथे हे भीसां न्हिथं याय माल ।
जीवन या सार, थुलि हे जूल ॥

का, का पासापिं, भुले ज्वी मजिल ।
फुगु, पुण्य याना ,भी वने माल ॥३॥

(ब) पञ्चशील धर्म

✍ भिक्षु सुबोधानन्द

बुद्ध धर्मे च्वना थन, भिंगु शिक्षा कया च्वने ।
त्रिशरण, पञ्चशील, गुण-धर्म खंका जिनं ।
पञ्चशील काय्, यो माँ पञ्चशील काय् ॥ धु ॥

अहिंसाया धर्म सीका, स्याय मज्यू सुयात नं ।
दुःख, कष्ट बीगु त्वःता उपकार याय् जिनं ।
स्याय् मखुत, यो माँ स्याय् मखुत ॥ २ ॥

पर धन खुये मज्यू, मवियकं काय मज्यू ।
ब्यूगु, दूगु रक्षा याना ख्वीगु बानी तोता छोव ।
खुय मखु जिं, यो माँ खुये मखु जिं ।

काम मिथ्या चार कर्म, याना जुय मज्यू थन ।
पर स्त्री, पर पुरुष, स्यंका जुय मखु जिनं ।
स्यंके मखु सुं, यो माँ स्यंके मखु सुं ॥ ४ ॥

भुठा खँ छुँ ल्हाये मखु, सत्य तोता जुय मज्यू ।
असत्यया ज्या खँ तोता, सत्य वाक्य ल्हाणा जुये ।
भुठ मयल, ओ माँ भुठ मयल ॥ ५ ॥

सुरापान ऐला तोना, जुय मज्यू थन भीसं ।
थवत नं मेपिंत नं, हानी ज्वीगु ऐला भीसं ।
तोने मखुत, यो माँ तोने मखुत ॥ ६ ॥

मभिङ्गु व दुःशीलया, कर्म फल सीका थन ।
ज्ञानी जन सियका, काव कर्म भिङ्के यात ।
पाप तोते मा, यो माँ पाप तोते मा ॥ ७ ॥

न्यागू पाप कर्म तोता, सदा भिङ्गु कर्म याना ।
पञ्चशील धर्म यागु गुण फुक सीका थन ।
धर्म कर्म या , यो माँ धर्म कर्म या ॥ ८ ॥

थुली तवधङ्गु मेगु, धर्म छुनं मदु सीकि ।
बुद्धयागु करुणानं , भीत कर्म केना वङ्गु ।
पञ्चशालि खः, यो माँ पञ्चशील खः ॥ ९ ॥

धर्म धैगु याय्त नरं, सीके माल धर्म छु खः ।
थव पर हित ज्वीत, भिङ्गु धर्म यायेगु स्वव ।
धर्म सीका या, यो माँ धर्म सीका या ॥ १० ॥

.....

- ♦ मेपिसं पौरष-वचन धाःसां थःमं सुयात नं पौरष-वचन ल्हाय् मते;
परस्पर शत्रुभाव याना दुर्वचन खँ ल्हाःम्हसिनं दण्डभोग याना दुःख
भोग याय् माली ।

धम्मपद, गाथा नं. १३३)

- ♦ श्रद्धावानम्ह, शीलवानम्ह, यश भोग युक्तम्ह व्यक्तियात
न्ह्याथाय् वंसां सत्कार दई ।

(धम्मपद, गाथा नं. ३०३)

४. संघ कार्य

४.१. आपत्ति देशना

क्वकालिं थकालि लिसैं :)

क्वकालि – अहं भन्ते सब्बा आपत्तियो आविकरोमि ।

थकालि – साधु आवुसो साधु साधु ।

क्वकालि – अहं भन्ते सम्बहुला नाना वत्थुका सब्बा आपत्तियो आपज्जिं,
ता तुम्हमूले पटिदेसेमि ।

थकालि – पस्ससि आवुसो ता आपत्तियो ?

क्वकालि – आम भन्ते पस्सामि ।

थकालि – आयतिं आवुसो संवरेय्यासि ।

क्वकालि – साधु सुट्ठु भन्ते संवरिस्सामि ।

थकालि – साधु आवुसो साधु साधु ।

थकालिं क्वकालिलिसे

थकालि – अहं आवुसो सब्बा आपत्तियो आविकरोमि ।

क्वकालि – साधु भन्ते साधु साधु ।

थकालि – अहं आवुसो सम्बहुला नाना वत्थुका सब्बा आपत्तियो आपज्जिं,
ता तुहचमूले पटिदेसेमि ।

क्वकालि – पस्सथ भन्ते ता आपत्तियो ?

थकालि – आम आवुसो पस्सामि ।

क्वकालि – आयतिं भन्ते संवरेय्याथ ।

थकालि – साधु सुट्ठु आवुसो संवरिस्सामि ।

क्वकालि – साधु भन्ते साधु साधु ।

क्वकालिं थकालि लिसें :-

क्वकालि - अहं भन्ते सम्बहुला नाना वत्थुका सब्बा आपत्तियो आपज्जिं,
ता तुम्हमूले पटिदेसेमि ।

थकालि - पस्ससि आवुसो ता आपत्तियो ?

क्वकालि - आम भन्ते पस्सामि ।

थकालि - आयतिं आवुसो संवरेय्यासि ।

क्वकालि - साधु सुट्ठु भन्ते संवरिस्सामि ।

थकालि - साधु आवुसो साधु साधु ।

थाइलैण्डय् प्रचलित आपत्ति देशना विधि

क्वकालिं थकालिलिसे

क्वकालि - सब्बा ता आपत्तियो आरोचेमि (स्वको)

सब्बा गरुलहुका आपत्तियो आरोचेमि (स्वको)

अहं भन्ते सम्बहुला नाना वत्थुकायो आपत्तियो आपज्जिं ता
तुम्हमूले पटिदेसेमि ।

(इपिं फुकं आपत्तित कना चवना

याउँगु भ्यातुगु आपत्तित कना चवना

भन्ते ! जिं चायेकं मचायेकं विभिन्न प्रकारया आपत्तित
(दोषत) याना । इपिं दोषत छःपिनिगु न्ह्योने प्रतिदेशना याना
चवना)

थकालि - पस्ससि आवुसो ता आपत्तियो ?

(आवुसो ! इपिं आपत्तित खनाला ?)

क्वकालि - ओकास आम भन्ते पस्सामि ।

(खना भन्ते)

थकालि - आयतिं आवुसो संवरेय्यासि ।

(आवुसो ! आवनिसें संयम याना बिज्याहुँ ।)

क्वकालि - साधु सुट्ठु भन्ते संवरिस्सामि ।

दुतियम्पि साधु सुट्ठु भन्ते संवरिस्सामि ।

ततियम्पि साधु सुट्ठु भन्ते संवरिस्सामि ।

न पुनेवं करिस्सामि, न पुनेवं भासिस्सामि, न पुनेवं
चिन्तयिस्सामि,

(ज्यू भन्ते जिं बांलाक संयम याये)

निकोलनं.., स्वकोलनं. जिं बालाक संयम याये । जिं हाकनं
अज्याःगु आपत्तित यायेमखु, आपत्ति लाइगु वचन नं ल्हाये
मखु, जिं हाकनं आपत्तित यायेत चिन्तना नं यायेमखु ।)

थकालि – साधु साधु साधु ।

(बांला जू, बाँलात ।)

थकालिं क्वकालिलिसे

थकालि - सब्बा ता आपत्तियो आरोचेमि (स्वको)

सब्बा गरुलहुका आपत्तियो आरोचेमि (स्वको)

अहं आवुसो सम्बहुला नाना वत्थुकायो आपत्तियो आपज्जिं ता
तुह्चमूले पटिदेसेमि ।

(जिं फुकं आपत्तित कना च्वना

फुकक याउँ भ्यातुगु आपत्तित कना च्वना

आवुसो ! जिं चायेकं मचायेकं विभिन्न प्रकारया आपत्तित
याना, इपिं दोषत छःपिनि न्ह्योने प्रतिदेशना याना च्वना ।)

क्वकालि – ओकास पस्सथ भन्ते ता आपत्तियो ?

(भन्ते ! इपिं आपत्तित खना बिज्यानाला ?)

थकालि – आम आवुसो पस्सामि ।

(खना । आवुसो !)

क्वकालि – आयतिं भन्ते संवरय्याथ ।

(भन्ते ! आवनिसें संयम याना बिज्याहुँ ।)

क्वकालि – साधु सुद्ध आवुसो संवरिस्सामि ।

दुतियम्पि साधु सुद्ध आवुसो संवरिस्सामि ।

ततियम्पि साधु सुद्ध आवुसो संवरिस्सामि ।

न पुनेवं करिस्सामि, न पुनेवं भासिस्सामि, न पुनेवं
चिन्तयिस्सामि,

(ज्यू आवुसो जिं बांलाक संयम याये)

निकोलनं.., स्वकोलनं.. जिं बालाक संयम याये । जिं हाकनं
अज्याःगु आपत्तित यायेमखु, आपत्ति लाइगु वचन नं ल्हाये
मखु, जिं हाकनं आपत्तित यायेत चिन्तना नं यायेमखु ।)

क्वकालि – साधु साधु साधु ।

(बाँलात ।)

४.२.१ उपसम्पद कम्मवाचा^{२९}

सुणातु मे भन्ते संघो, अयं नागो आयस्मतो तिस्सस्स उपसम्पदापेक्खो । परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्ममेहि; परिपुण्णस्स पत्तचीवरं; नागो संघं उपसम्पदं याचति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन, यदि संघस्स पत्तकल्लं, संघो नागं उपसम्पादेय्य आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन; एसा जत्ति ।

सुणातु मे भन्ते संघो; अयं नागो आयस्मतो तिस्सस्स उपसम्पदापेक्खो परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्ममेहि; परिपुण्णस्स पत्तचीवरं, नागो संघं उपसम्पदं याचति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन; संघो नागं उपसम्पादेति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । यस्सायस्मतो खमति नागस्स उपसम्पदा आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन; सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति; सो भासेय्य ।

दुतियम्पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे भन्ते संघो, अयं नागो आयस्मतो तिस्सस्स उपसम्पदापेक्खो परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्ममेहि, परिपुण्णस्स पत्तचीवरं, नागो संघं उपसम्पदं याचति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन; संघो नागं उपसम्पादेति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । यस्सायस्मतो खमति नागस्स उपसम्पदा आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन; सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति; सो भासेय्य ।

ततियम्पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे भन्ते संघो, अयं नागो आयस्मतो तिस्सस्स उपसम्पदापेक्खो परिसुद्धो अन्तरायिकेहि धम्ममेहि, परिपुण्णस्स पत्तचीवरं, नागो संघं उपसम्पदं याचति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन; संघो नागं उपसम्पादेति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । यस्सायस्मतो खमति नागस्स उपसम्पदा आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन; सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति; सो भासेय्य ।

उपसम्पन्नो संघेन नागो आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन; खमति संघस्स; तस्मा तुण्ही; एवमेतं धारयामि ।

२९ भिक्षु ज्ञानपूर्णिक (अनु), उपसम्पद कम्मवाचा (महास्थविर महाशी सयादोपाखे व्यवस्थापित), काठमाडौं : सुखी होतु नेपाल, वि.सं. २०६५ ।

अर्थ :-

भन्ते ! संघं जिगु खँ न्यना विज्याये माल । थुम्ह नाग आयुष्मान् तिस्सया (भिक्षु श्रमण शिक्षां सम्पन्न जुइगु आकांक्षा दुम्ह) उपसम्पदापेक्षी खः । उपसम्पदा याना वीगुया अन्तराय जुइ यःगु दोषधर्मतय् पाखें परिशुद्ध जुइ धुंकल । थुम्ह नागया पात्र चीवर परिपूर्ण जुइधुंकूगु दु । नागं संघयाके आयुष्मान् तिस्स धयाम्ह उपाध्यायाचार्य वा आयुष्मान् तिस्सयात उपाध्याय याना (उपसम्पन्न शिक्षां सम्पन्न जुइगु) उपसम्पदा फ्वना च्वंगु दु (संघयात अनुकूलगु अवस्था दुगु कर्म यदि दत्त धाःसा संघं नागयात आयुष्मान् तिस्स धयाम्ह उपाध्यायाचार्य वा आयुष्मान् तिस्सयात उपाध्याय याना उपसम्पन्न शिक्षां सम्पन्न जुइका विज्याये माल वा उपसम्पदा याना विज्याये माल । थ्व ज्ञप्ति अथवा प्रस्ताव विया खँ खः ।

भन्ते ! संघपिं जिगु खँ न्यना विज्याये माल । थुम्ह नाग आयुष्मान् तिस्सया श्रमण शिक्षां सम्पन्न जुइगु आकांक्षा दुम्ह उपसम्पदापेक्षी खः । उपसम्पदा याना वीगुया अन्तराय जुइ यःगु दोषतय् पाखें परिशुद्ध जुया च्वन । थुम्ह नागया पात्र व चीवर परिपूर्ण जुयाच्वंगु दु । नागं संघयाके आयुष्मान् तिस्स धयाम्ह उपाध्यायाचार्यद्वारा वा आयुष्मान् तिस्सयात उपाध्याय याना उपसम्पन्न शिक्षां सम्पन्न जुइगु धयागु उपसम्पदा फ्वनाच्वंगु दु । संघं नागयात आयुष्मान् तिस्स धयाम्ह उपाध्यायाचार्यद्वारा वा आयुष्मान् तिस्सयात उपाध्याय याना श्रमण शिक्षां सम्पूर्ण जुइका विज्यानाच्वन वा उपसम्पदा याना वियाच्वन वा श्रमण भिक्षु धका समर्थन यानाच्वन । आयुष्मान् तिस्स धयाम्ह उपाध्यायाचार्यद्वारा वा आयुष्मान् तिस्सयात उपाध्याय याना नागयात उपसम्पदा याना वीगु; उपसम्पन्न धका समर्थन यायेगु वा नागयात उपसम्पन्नम्ह धका समर्थन यायेगु; गुम्ह आयुष्मानयात यःता प्रसन्नता, स्वीकार दु; उम्ह आयुष्मान् मौन जुयाच्वने माल । गुम्ह आयुष्मानयात यःता मज्जू; उम्ह आयुष्मान् धया विज्याये माल । निकोखुशि नं थ्व धया वयागु अर्थाभिव्यक्तियात हानं धयाच्वना । भन्तेपिं धया विज्याये माल । स्वकोखुशि नं थ्व धया वयागु अर्थाभिव्यक्तियात हानं धयाच्वना । भन्तेपिं धया विज्याये माल ।

नागयात संघं आयुष्मान् तिस्स धयाम्ह उपाध्यायाचार्यद्वारा वा आयुष्मान् तिस्सयात उपाध्याय याना उपसम्पदा याना वी धुंकल; उपसम्पन्न धका स्वीकृत जुइ धुंकल । संघयात यःता, प्रसन्न जू , स्वीकार दु, उकिं मौन जुया च्वंच्वन, थुकथं मौन जुया च्वनेगुद्वारा थुगु यःता, प्रसन्न जू स्वीकार दुगुयात धारण याना च्वंच्वना भन्ते !

४.२.२ द्विउपसम्पदापेक्ख द्वन्दसमासूपसम्पद कम्मवाचा

सुणातु मे भन्ते संघो, इमे नागदत्ता आयस्मतो तिस्सस्स उपसम्पदापेक्खा, परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्महेहि, परिपुण्णिमेसं पत्तचीवरं, नागदत्ता संघं उपसम्पदं याचन्ति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन, यदि संघस्स पत्तकल्लं, संघो नागदत्ते उपसम्पादेय्य आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । एसा व्रत्ति ॥

सुणातु मे भन्ते संघो, इमे नागदत्ता आयस्मतो तिस्सस्स उपसम्पदापेक्खा, परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्महेहि, परिपुण्णिमेसं पत्तचीवरं, नागदत्ता संघं उपसम्पदं याचन्ति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन, संघो नागदत्ते उपसम्पादेति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । यस्सायस्मतो खमति नागदत्तानं उपसम्पदा आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन, सो तुण्हस्स । यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ॥

दुतियम्पि एतमत्थं वदामि

ततियम्पि एतमत्थं वदामि

उपसम्पन्ता संघेन नागदत्ता आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन, खमति संघस्स तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामि ।

४.२.३ तिउपसम्पदापेक्ख समुच्चयूपसम्पद कम्मवाचा

सुणातु मे भन्ते संघो, अयं च नागो अयं च दत्तो अयं च मित्तो आयस्मतो तिस्सस्स उपसम्पदापेक्खा, परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्महेहि, परिपुण्णिमेसं पत्तचीवरं, नागो च दत्तो च मित्तो च संघं उपसम्पदं याचन्ति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन, यदि संघस्स पत्तकल्लं, संघो नागं च दत्तं च मित्तं च उपसम्पादेय्य आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन । एसाव्रत्ति ।

सुणातु मे भन्ते संघो, अयं च नागो अयं च दत्तो अयं च मित्तो आयस्मतो तिस्सस्स उपसम्पदापेक्खा परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्महेहि, परिपुण्णिमेसं पत्तचीवरं, नागो च दत्तो च मित्तो च संघं उपसम्पदं याचन्ति आयस्मता तिस्सेन उपज्झायेन, संघो नागं च दत्तं च मित्तं च उपसम्पादेति

आयस्मता तिस्येन उपज्जायेन । यस्सायस्मतो खमति नागस्स च दत्तस्स च मित्तस्स च उपसम्पदा आयस्मता तिस्येन उपज्जायेन, सो तुण्हस्स । यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

दुतियम्पि एतमत्थं वदामि।

ततियम्पि एतमत्थं वदामि।

उपसम्पन्ना संघेन नागो च दत्तो च मित्तो च आयस्मता तिस्येन उपज्जायेन, खमति संघस्स तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामि ।

४.२.४ चतुउपसम्पदापेक्ख द्वन्दसमासूपसम्पद कम्मवाचा

सुणातु मे भन्ते संघो, इमे नागा च इमे दत्ता च आयस्मतो तिस्यस्स उपसम्पदापेक्खा, परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्महे, परिपुण्णिमेसं पत्तचीवरं, नागा च दत्ता च संघं उपसम्पदं याचन्ति आयस्मता तिस्येन उपज्जायेन, यदि संघस्स पत्तकल्लं, संघो नागे च दत्ते च उपसम्पादेय्य आयस्मता तिस्येन उपज्जायेन । एसा जत्ति ॥

सुणातु मे भन्ते संघो, इमे नागा च इमे दत्ता च आयस्मतो तिस्यस्स उपसम्पदापेक्खा, परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्महे, परिपुण्णिमेसं पत्तचीवरं, नागा च दत्ता च संघं उपसम्पदं याचन्ति आयस्मता तिस्येन उपज्जायेन, संघो नागे च दत्ते च उपसम्पादेति आयस्मता तिस्येन उपज्जायेन । यस्सायस्मतो खमति नागानञ्च दत्तानञ्च उपसम्पदा आयस्मता तिस्येन उपज्जायेन, सो तुण्हस्स । यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ॥

दुतियम्पि एतमत्थं वदामि।

ततियम्पि एतमत्थं वदामि।

उपसम्पन्ना संघेन नागा च दत्ता च आयस्मता तिस्येन उपज्जायेन, खमति संघस्स तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामि ।

४.३. संघ उपोसथ^{३०}

छम्हसिनं जक “वत्ति” तथा यायेगु विधि कथं
नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स
वत्ति-

सुणातु मे भन्ते संघो । अज्जुपोसथो पन्नरसो, यदि संघस्स
पत्तकल्लं, संघो उपोसथं करेय्य, पातिमोक्खं उद्दिसेय्य ।

(नोट : छगू ऋतुइ ँ गू पक्ष दइगुलि स्वंगूगु व न्हेगूगु पक्ष
चातुइसो जुई । ल्यंदुगु मेगु पक्षत पन्नरसो जुई ।)

(भदन्तपिं ! संघं जिगु वचन (न्हाय्पं बिया) न्यना बिज्याहूँ । थौं
भिन्यान्हू पूर्ण जुइगु पन्नरशी उपोसथ दिं खः । यदि संघयात ल्वःगु,
योग्यगु व अनुकूलगु प्यता अंगं युक्तगु उपोसथ कर्म दयाच्वन धाःसा संघं
सुत्तुद्देस (श्रुत-उद्देश) संघ उपोसथ याना बिज्याये माल वा त्यल । आणा
प्रातिमोक्ष ब्वना क्यना बिज्याये माल वा त्यल ।)

भन्ते संघपिं (आयुष्मानपिं) ! आः ‘किं संघस्स पुब्बकिच्चं’
धयागु निदान पालि, ‘यदि संघस्स पत्तकल्लं’ धयागु वत्ति (ज्ञप्ति) पालि
अनुरूपं पुब्बकरण (पूर्वकरण) पुब्बकिच्च (पूर्वकृत्य) विधिवत् निवेदन
याये धुंका पत्तकल्ल अंगयात नं विधिवत् निवेदन याये त्यना ।

पुब्बकरण-४

सम्मज्जनी पदीपो च, उदकं आसनेन च ।

उपोसथस्स एतानि, “पुब्बकरण” न्ति वुच्चति ॥

धका अर्थकथाचार्य महास्थविरपिसं आज्ञा दयेका बिज्याना
तःगु अनुसारं -

(१) उपोसथागार जुयाच्वंगु सीमाय् दुने बँ पुइगु ज्या पूर्ण जुइ
धुंकल (भन्ते) ।

^{३०} भिक्षु ज्ञानपूर्णिक (अनु), संक्षिप्त प्रातिमोक्ष क्यनेगु व पवारणा विधि निर्देश (छइ
संगीतिपुच्छक अगग महापण्डित महोपकारक) अप्रकाशित

(२) आतक सूर्ययागु जः दया हे च्वन तिनिगुलिं मत च्याके माःगुमदु, सम्पन्न जुयाच्चने धुंकल (भन्ते) ।

(३) त्वनेगु लः व परिभोगया लः तयेगु व्यवस्थाया ज्या नं पूवना च्वने धुंकल (भन्ते !) ।

(४) आसन लायेगु व्यवस्थाया ज्या नं सिधया च्वने धुंकल (भन्ते !) ।

(थुकथं) थुपिं प्यता व्यवस्थाया ज्या-खँ संघ मुने न्ह्यवः हे याये माःगु जूया नितिं “पुब्बकरण” धका धाये माःगु जुयाच्चन भन्ते !

पुब्बकिच्च-५

छन्द, पारिसुद्धि, उतुक्खानं, भिक्खुगणना च ओवादो ।

उपोसथस्स एतानि, “पुब्बकिच्च” न्ति वुच्चति ॥

धका अर्थकथाचार्य महास्थविरपिसं आज्ञा दयेका विज्याना तःगु अनुसारं-

(१) आःउपोसथागार जुयाच्चंगु थुगु सीमाय् दुने थुगु संघसभाय् वये मफुपिं भिक्षुपिं मदये धुंकूगु जुया छन्द ग्रहण याना वयेगु व निवेदन यायेगु आवश्यक मदु, सम्पन्न जुइ धुंकल (भन्ते !) ।

(२) पारिशुद्धि नं ग्रहण याना वयेगु व निवेदन यायेगु आवश्यक मदु, सम्पन्न जुइ धुंकल (भन्ते!) ।

(३) ऋतु- हेमन्त-ऋतु, गिष्म-ऋतु व वर्षा-ऋतु धका स्वथी दयाच्चन, उकी मध्यय् थ्व थुगु न्ह्योनेयागु ऋतु (वर्षा, गिष्म, हेमन्त) ऋतु खः, थुगु ऋतुइ च्यागू पक्ष दुगुली आः न्ह्योनेयागु पक्ष न्हापांगु प्रथम-पक्ष जूया नितिं पुले धुंगु पक्ष मदु, न्हेगू पक्ष ल्यं दनि, (निगूगु पक्ष जूया नितिं छगू पक्ष पुला वने धुंकल, खूगु पक्ष ल्यं दनि, अन्तिमगु च्यागूगु पक्ष जूया नितिं न्हेगू पक्ष पुला वने धुंकल, ल्यं पुल्यं पक्ष मदये धुंकल, (भन्ते!)।

(वर्षावास डबले जुइगु दँ अथवा अनाला दुगु दँया “गिष्म-ऋतु जुल धाःसा “च्यागू पक्ष दुगुली”धायेगुया सत्ता “वर्षावास डबले जुया भिगू-पक्ष दुगुली” धका सचे याना गुगु गुगु पक्षय् थ्यनाच्चंगु खः, उगु पक्ष अनुसारं धया यंकेमाः।)

{ ऋतु- हेमन्त-ऋतु, गृष्म-ऋतु व वर्षा-ऋतु धका स्वथी दयाच्वन, उकी मध्यय् थ्व थुगु न्ह्योनेयागु ऋतु गृष्म ऋतु खः, अधिकमास / अनाला दुगु दैया गृष्म-ऋतु जुया वर्षावास डबले जुया भिगू-पक्ष दुगुली आः न्ह्योनेयागु पक्ष न्हापांगु प्रथम-पक्ष जूया नितिं पुले धुंगु पक्ष मदु, गुंगु पक्ष ल्यं दनि, (निगूगु पक्ष जूया नितिं छगू पक्ष पुला वने धुंकल, च्यागू पक्ष ल्यं दनि, अन्तिमगु भिगूगु पक्ष जूया नितिं गुंगू पक्ष पुला वने धुंकल, ल्यं पुल्यं पक्ष मदये धुंकल, (भन्ते!)। }

(४) आः थुगु सीमाय् दुने उपोसथ यायेत मुना च्वना बिज्यानाच्वपिं भिक्षुपिनिगु संख्या----- म्ह दु (भन्ते !) ।

(५) आः वर्तमान बुद्धशासनय् भिक्षुणीपिं प्रकट रूपं खने मदये धुंकूगु जूया नितिं भिक्षुणीपिसं अववादया लागी प्रार्थना याःगु खँ संघयात निवेदन यायेमाःगु आवश्यक मदु, सम्पन्न जुइधुंकल (भन्ते) ।

थुकथं थुपिं न्याता व्यवस्थाया ज्याःखँ संघपिं मुने धुंका उपोसथ याये न्ह्यवः (प्रातिमोक्ष ब्वना क्यने न्ह्यवः) याये माःगु जूया नितिं ‘पुब्बकिच्च’ धका धाये माःगु जुयाच्वन भन्ते !

पत्तकल्ल अंग- ४

उपोसथो, यावतिका च भिक्खू कम्मप्पत्ता,

सभागापत्तियो च न विज्जन्ति,

वज्जनीया च पुग्गला तस्मिं न होन्ति,

“पत्तकल्ल” न्ति वुच्चति ॥

धका अर्थकथाचार्य महास्थविरपिसं आज्ञा दयेका बिज्याना तःगु अनुसारं-

(१) उपोसथ-सामान्य लक्षण हिसाबं छगू जक खः, विशेष लक्षण हिसाबं धाःसा चतुर्दशी उपोसथ, पन्नरशी उपोसथ व सामग्गी उपोसथ धका दिंया हिसाबं स्वथी; संघ उपोसथ, गण उपोसथ, पुद्गल उपोसथ धका कारक-पुद्गल हिसाबं स्वथी; सुत्तुदेस उपोसथ, पारिसुद्धि उपोसथ, अधिष्ठान उपोसथ धका याये माःगु कर्तव्याकार हिसाबं स्वथी; थुकथं ९-थी दयाच्वन । थुकी मध्यय् आः याये त्यनागु उपोसथ दिंया ल्याखँ पन्नरशी

(चतुर्दशी) उपोसथ, कारक-पुद्गल ल्याखँ संघ उपोसथ व याये माःगु कर्तव्याकारया ल्याखँ सुत्तुदेस उपोसथ खः (भन्ते!)

(२) थुगु सुत्तुदेस संघ उपोसथ यायेबले प्यम्ह वा प्यम्हं अप्वःपिं भिक्षुपिं छगू हे सीमाया दुने परस्पर निकुत्या हाकः हत्थपास स्वाका कायसामग्गी बिया मुनाच्चना बिज्यात धाःसा थुगु संघ उपोसथ कर्मयात ल्वःगु, योग्यगु, अनुकूलगु जुयाच्चन धाइ । आः (प्यम्ह) वा (प्यम्हं अप्वःपिं----म्ह) भिक्षुपिं छगू हे सीमाय् दुने परस्पर निकुत्या हाकः हत्थपास स्वाका कायसामग्गी बिया मुनाच्चना बिज्याये धुंकल (भन्ते!) ।

(३) छपुचः जुया मुनाच्चना बिज्यानाच्चपिं उपिं भिक्षुपिं देशना कने धुंकूपिं जुया समान स्वभाव दुगु सभाग वस्तुया कारणं लानाच्चंगु आपत्तिं मुक्त व परिशुद्ध जुयाच्चने धुंकल (भन्ते!) ।

(४) गृहस्थी, भिक्षुणी आदि २१-म्ह वर्जनीय पुद्गलपिन्त संघया निकुत्या हाकः हत्थपासं अलग याना छखे तयेगु कथं चीका छवये धुंकल (भन्ते!)

थुकथं थुपिं प्यता अंगं ल्याः ख्याये माःगु उपोसथ कर्मयात ल्वःगु, योग्यगु व अनुकूलगु अवस्था दुगु “पत्तकल्ल” कर्म धका धाये माःगु जुयाच्चन (भन्ते!) ।

पुब्बकरण पुब्बकिच्चानि समापेत्वा देसितापत्तिकस्स समग्गस्स भिक्खुसंघस्स अनुमतिया पातिमोक्खं उद्दिशितुं आराधनं करोम ॥

साधु ! साधु !! साधु !!!

भावार्थः पूर्वकरण-४ गू व पूर्वकृत्य-५-गू बांलाक सम्पन्न याये धुंका देशना याये धुंगु आपत्ति दुगु, मन व शरीरया सामग्गी जुयाच्चंगु भिक्षुसंघया अनुमतिद्वारा आणाप्रातिमोक्ष व्वना क्यनेया निंतिं जिमिसं आराधना यानाच्चना ।

संक्षिप्त प्रातिमोक्ष क्यनेगु विधि

४.३.१ निदानुद्देस

किं संघस्स पुब्बकिच्चं ? पारिसुद्धिं आयस्मन्तो आरोचेथ, प्रातिमोक्खं उद्दिस्सिस्सामि, तं सब्बेव सन्ता साधुकं सुणोम मनसि करोम । यस्स सिया आपत्तिं, सो आविकरेय्य, असन्तिया आपत्तिया तुण्ही भवितब्बं, तुण्हीभावेन खो पनायस्मन्तो “परिसुद्धा” ति वेदिस्सामि । यथा खो पन पच्चेकपुट्टस्स वेय्याकरणं होति, एवमेवं एवरूपाय परिसाय यावततियं अनुसावितं होति । यो पन भिक्खु यावततियं अनुसावियमाने सरमानो सन्तिं आपत्तिं नाविकरेय्य, सम्पजानमुसावाद’स्स होति । सम्पजानमुसावादो खो पनायस्मन्तो अन्तरायिको धम्मो वुत्तो भगवता, तस्मा सरमानेन भिक्खुना आपन्नेन विसुद्धापेक्खेन सन्तिं आपत्तिं आविकातब्बा, आविकता हि’स्स फासु होति ।

उद्दिट्ठं खो आयस्मन्तो निदानं । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा, दुतियम्पि पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा, ततियम्पि पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा, परिसुद्धेत्थायस्मन्तो, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी’ति ।

निदानं निट्ठितं

४.३.२. पाराजिकुद्देस

तत्रिमे चत्तारो पाराजिका धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ॥

मेथुनधम्म सिक्खापद

(१) यो पन भिक्खु भिक्खून् सिक्खासाजीवसमापन्नो सिक्खं अप्पच्चक्खाय दुब्बल्यं अनाविकत्वा मेथुनं धम्मं पटिसेवेय्य; अन्तमसो तिरच्छानगतायपि; पाराजिको होति असंवासो ॥

अदिन्नादान सिक्खापद

(२) यो पन भिक्खु गामा वा अरञ्जा वा अदिन्नं थेय्यसङ्गातं आदियेय्य; यथारूपे अदिन्नादाने राजानो चोरं गहेत्वा हनेय्युं वा बन्धेय्युं

वा पब्बाजेय्युं वा “चोरोसि बालोसि मूल्होसि थेनोसीति; तथारूपं भिक्खु अदिन्नं आदियमानो अयम्पि पाराजिको होति असंवासो ॥

मनुस्सविग्गह सिक्खापद

(३) यो पन भिक्खु सञ्चिच्च मनुस्सविग्गहं जीविता वोरोपेय्य; सत्थहारकं वा‘स्स परियेसेय्य; मरणवण्णं वा संवण्णेय्य; मरणाय वा समादपेय्य “अम्भो पुरिस किं तुय्हमिना पापकेन दुज्जीवितेन; मतं ते जीविता सेय्यो” ति; इति चित्तमनो चित्तसङ्गप्पो अनेकपरियायेन मरणवण्णं वा संवण्णेय्य; मरणाय वा समादपेय्य; अयम्पि पाराजिको होति असंवासो ॥

उत्तरिमनुस्सधम्म सिक्खापद

(४) यो पन भिक्खु अनभिजानं उत्तरिमनुस्सधम्मं अत्तुपनायिकं अलमरियजाणदस्सनं समुदाचरेय्य“इति जानामि, इति पस्सामी” ति; ततो अपरेन समयेन समनुग्गाहीयमानो वा असमनुग्गाहीयमानो वा आपन्नो विसुद्धापेक्खो एवं वदेय्य“अजानमेवं आवुसो अवचं जानामि, अपस्सं पस्सामि, तुच्छं मुसा विलपि” न्ति; अञ्जत्र अधिमाना; अयम्पि पाराजिको होति असंवासो ॥

उद्दिट्ठा खो आयस्मन्तो चत्तारो पाराजिका धम्मा । येसं भिक्खु अञ्जतरं वा अञ्जतरं वा आपज्जित्वा न लभति भिक्खूहि सद्धिं संवासं यथा पुरे; तथा पच्छा; पाराजिको होति असंवासो । तत्थायस्मन्ते पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा; दुतियम्पि पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा; ततियम्पि पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा; परिसुद्धेत्थायस्मन्तो; तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामीति ।

पाराजिकुद्देशो निट्ठितो

४.३.३. संघादिसेसुद्देस

इमे खो पनायस्मन्तो तेरस संघादिसेसा धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

सुक्कविस्सट्ठि (विसट्ठि) सिक्खापद

(१) सञ्चेतनिका सुक्कविस्सट्ठि अञ्जत्र सुपिनन्ता; संघादिसेसो ।

कायसंसर्ग सिक्खापद

(२) यो पन भिक्खु ओतिण्णो विपरिणतेन चित्तेन मातुगामेन सद्धिं कायसंसर्गं समापज्जेय्य हत्थग्गाहं वा वेणिग्गाहं वा अञ्जतरस्स वा अञ्जतरस्स वा अङ्गस्स परामसनं; संघादिसेसो ।

दुटठुल्लावाचा सिक्खापद

(३) यो पन भिक्खु ओतिण्णो विपरिणतेन चित्तेन मातुगामं दुटठुल्लाहि वाचाहि ओभासेय्य, यथा तं युवा युवतिं मेथुनुपसंहिताहि; संघादिसेसो ।

अत्तकामपारिचरिय सिक्खापद

(४) यो पन भिक्खु ओतिण्णो विपरिणतेन चित्तेन मातुगामस्स सन्तिके अत्तकामपारिचरियाय वण्णं भासेय्य “एतदग्गं भगिनि पारिचरियानं या मादिसं सीलवन्तं कल्याणधम्मं ब्रह्मचारिं एतेन धम्मेन परिचरेय्या” ति मेथुनुपसंहितेन; संघादिसेसो ।

सञ्चरित्त सिक्खापद

(५) यो पन भिक्खु सञ्चरित्तं समापज्जेय्य इत्थिया वा पुरिसमतिं, पुरिसस्स वा इत्थिमतिं, जायत्तने वा; जारत्तने वा; अन्तमसो तङ्कणिकायपि; संघादिसेसो ।

कुटिकार सिक्खापद

(६) सञ्जाचिकाय पन भिक्खुना कुटिं कारयमानेन अस्सामिकं अत्तुद्देसं पमाणिका कारेतब्बा; तन्निदं पमाणं; दीघसो द्वादस विदत्थियो सुगतविदत्थिया; तिरियं सत्तन्तरा; भिक्खू अभिनेतब्बा वत्थुदेसनाय; तेहि भिक्खूहि वत्थु देसेतब्बं अनारम्भं सपरिक्कमनं । सारम्भे चे भिक्खू वत्थुस्मिं अपरिक्कमने सञ्जाचिकाय कुटिं कारेय्य; भिक्खू वा अनभिनेय्य; वत्थुदेसनाय; पमाणं वा अतिक्कामेय्य; संघादिसेसो ।

विहारकार सिक्खापद

(७) महल्लकं पन भिक्खुना विहारं कारयमानेन सस्सामिकं अत्तुद्देसं भिक्खू अभिनेतब्बा वत्थुदेसनाय; तेहि भिक्खूहि वत्थु देसेतब्बं अनारम्भं सपरिक्कमनं । सारम्भे चे भिक्खु वत्थुस्मिं अपरिक्कमने महल्लकं विहारं कारेय्य; भिक्खू वा अनभिनेय्य वत्थुदेसनाय; संघादिसेसो ।

दुट्ठदोस सिक्खापद

(८) यो पन भिक्खु भिक्खुं दुट्ठो दोसो अप्पतीतो अमूलकेन पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेय्य “अप्पेव नामं नं इमम्हा ब्रह्मचरिया चावेय्य”न्ति; ततो अपरेन समयेन समनुग्गाहीयमानो वा असमनुग्गाहीयमानो वा अमूलकञ्चेव तं अधिकरणं होति; भिक्खु च दोसं पतिट्ठाति; संघादिसेसो ।

अञ्जभागिय दुतिय दुट्ठदोस सिक्खापद

(९) यो पन भिक्खु भिक्खुं दुट्ठो दोसो अप्पतीतो अञ्जभागियस्स अधिकरणस्स किञ्चिदेसं लेसमत्तं उपादाय पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेय्य “अप्पेव नामं नं इमम्हा ब्रह्मचरिया चावेय्य”न्ति; ततो अपरेन समयेन समनुग्गाहीयमानो वा असमनुग्गाहीयमानो वा अञ्जभागियञ्चेव तं अधिकरणं होति कोचिदेसो लेसमत्तो उपादिन्नो; भिक्खु च दोसं पतिट्ठाति; संघादिसेसो ।

संघभेद (क) सिक्खापद

(१०) यो पन भिक्खु समग्गस्स संघस्स भेदाय परक्कमेय्य; भेदनसंवत्तनिकं वा अधिकरणं समादाय पग्गहच तिट्ठेय्य; सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो “मायस्मा समग्गस्स संघस्स भेदाय परक्कमि; भेदनसंवत्तनिकं वा अधिकरणं समादाय पग्गहच अट्ठासि; समेतायस्मा संघेन; समग्गो हि संघो सम्मोदमानो अविवदमानो एकुद्देसो फासु विहरती”ति; एवञ्च सो भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पग्गण्हेय्य सो भिक्खु भिक्खूहि यावततियं समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्गाय; यावततियञ्चे समनुभासियमानो तं पटिनिस्सज्जेय्य; इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य संघादिसेसो ।

भेदानुवत्तक सिक्खापद

(११) तस्सेव खो पन भिक्खुस्स भिक्खू होन्ति अनुवत्तका वग्गवादका

एको वा द्वे वा तयो वा । ते एवं वदेय्युं “मायस्मन्तो एतं भिक्खुं किञ्चि अवचुत्थ; धम्मवादी चे’सो भिक्खु; विनयवादी चे’सो भिक्खु; अम्हाकञ्चे’सो भिक्खु; छन्दञ्च रुचिञ्च आदाय वोहरति, जानाति, नो भासति, अम्हाक’म्पेतं खमती”ति ते भिक्खू भिक्खूहि एवमस्सु वचनीया “मायस्मन्तो एवं अवचुत्थ; न चे’सो भिक्खु धम्मवादी; न चे’सो भिक्खु विनयवादी; मायस्मन्तानम्पि संघभेदो रुचिचत्थ; समेतायस्मन्तानं संघेन; समग्गो हि संघो सम्मोदमानो अविवदमानो एकुद्देसो फासु विहरती”ति; एवञ्च ते भिक्खू भिक्खूहि वुच्चमाना तथेव पग्गणहेय्युं, ते भिक्खू भिक्खूहि यावततियं समनुभासितब्बा तस्स पटिनिस्सग्गाय; यावततियञ्चे समनुभासियमाना तं पटिनिस्सज्जेय्युं; इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्युं; संघादिसेसो ।

दुब्बच सिक्खापद

(१२) भिक्खु पनेव दुब्बचजातिको होति उद्देसपरियापन्नेसु सिक्खापदेसु । भिक्खूहि सहधम्मिकं वुच्चमानो अत्तानं अवचनीयं करोति “मा मं आयस्मन्तो किञ्चि अवचुत्थ कल्याणं वा पापकं वा; अहम्पायस्मन्ते न किञ्चि वक्खामि कल्याणं वा पापकं वा; विरमथायस्मन्तो मम वचनाया”ति; सो भिक्खू भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो “मायस्मा अत्तानं अवचनीयं अकासि; वचनीयमेवा’यस्मा अत्तानं करोतु; आयस्मापि भिक्खू वदतु सहधम्मनेन; भिक्खूपि आयस्मन्तं वक्खन्ति सहधम्मनेन; एव संवद्धा हि तस्स भगवतो परिसा यदिदं अञ्जमञ्ज वचनेन अञ्जमञ्ज वुट्ठापनेना”ति । एवञ्च सो भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पग्गणहेय्युं; सो भिक्खु भिक्खूहि यावततियं समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्गाय; यावततियञ्चे समनुभासियमानो तं पटिनिस्सज्जेय्युं; इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्युं; संघादिसेसो ।

कुलदूसक सिक्खापद

(१३) भिक्खु पनेव अञ्जतरं गामं वा निगमं वा उपनिस्साय विहरति कुलदूसको पापसमाचारो; तस्स खो पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च; कुलानि च तेन दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो “आयस्मा खो कुलदूसको पापसमाचारो; आयस्मतो खो पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च; कुलानि चायस्मता दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च; पक्कमता’यस्मा इमम्हा

आवासा; अलं ते इध वासेना”ति । एवञ्च सो भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो ते भिक्खू एवं वदेय्य “छन्दगामिनो च भिक्खू, दोसगामिनो च भिक्खू, मोहगामिनो च भिक्खू, भयगामिनो च भिक्खू, तादिसिकाय आपत्तिया एकच्चं पब्बाजेन्ति; एकच्चं न पब्बाजेन्ती”ति । सो भिक्खु भिक्खूहि एवमस्स वचनीयो “मायस्मा एवं अवच; न च भिक्खू छन्दगामिनो, न च भिक्खू दोसगामिनो, न च भिक्खू मोहगामिनो, न च भिक्खू भयगामिनो, “आयस्मा खो कुलदूसको पापसमाचारो; आयस्मतो खो पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च; कुलानि चायस्मता दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च; पक्कमता’यस्मा इमम्हा आवासा; अलं ते इध वासेना”ति; एवञ्च सो भिक्खु भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव पग्गण्हेय्य; सो भिक्खु भिक्खूहि यावततियं समनुभासितब्बो तस्स पटिनिस्सग्गाय; यावततियञ्चे समनुभासियमानो तं पटिनिस्सज्जेय्य; इच्चेतं कुसलं; नो चे पटिनिस्सज्जेय्य; संघादिसेसो ।

उद्दिट्ठा खो आयस्मन्तो तेरस संघादिसेसा धम्मा नव पठमापत्तिका, चत्तारो यावततियका । येसं भिक्खु अञ्जतरं वा अञ्जतरं वा आपज्जित्वा यावतीहं जानं पटिच्छादेति; तावतीहं तेन भिक्खुना अकामा परिवत्तब्बं । परिवुत्थ परिवासेन भिक्खुना उत्तरि छारत्तं भिक्खुमानत्ताय पटिपज्जितब्बं; चिण्णमानत्तो भिक्खु यत्थ सिया वीसतिगणो भिक्खुसंघो; तत्थ सो भिक्खु अब्भेतब्बो । एकेनपि चे ऊनो वीसतिगणो भिक्खुसंघो तं भिक्खुं अब्भेय्य; सो च भिक्खु अनब्भितो; ते च भिक्खू गारहचा; अयं तत्थ सामीचि ।

तत्थायस्मन्ते पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा; दुतियम्पि पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा; ततियम्पि पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा; परिसुद्धेत्थायस्मन्तो; तस्मा तुण्ही; एवमेतं धारयामी’ति ।

संघादिसेसो निट्ठितो

४.३.४. अनियतुद्देस

इमे खो पनायस्मन्तो द्वे अनियता धम्मा उद्देसं आगच्छन्ति ।

पठम अनियत सिक्खापद

(१) यो पन भिक्खु मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो पटिच्छन्ते

आसने अलंकम्मनिये निसज्जं कप्पेय्य; तमेनं सद्देय्यवचसा उपासिका दिस्वा तिण्णं धम्मनं अञ्जतरेन वदेय्य पाराजिकेन वा संघादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा; निसज्जं भिक्खु पटिजानमानो तिण्णं धम्मनं अञ्जतरेन कारेतब्बो पाराजिकेन वा संघादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा; येन वा सा सद्देय्यवचसा उपासिका वदेय्य; तेन सो भिक्खु कारेतब्बो; अयं धम्मो अनियतो ।

दुतिय अनियत सिक्खापद

(२) न हेव खो पन पटिच्छन्नं आसनं होति नालंकम्मनियं, अलञ्च खो होति मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासितुं; यो पन भिक्खु तथारूपे आसने मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेय्य; तमेनं सद्देय्यवचसा उपासिका दिस्वा द्विन्नं धम्मनं अञ्जतरेन वदेय्य संघादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा । निसज्जं भिक्खु पटिजानमानो द्विन्नं धम्मनं अञ्जतरेन कारेतब्बो संघादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा; येन वा सा सद्देय्यवचसा उपासिका वदेय्य; तेन सो भिक्खु कारेतब्बो; अयम्पि धम्मो अनियतो ।

उद्दिट्ठा खो आयस्मन्तो द्वे अनियता धम्मा; तत्थायस्मन्ते पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा; दुतियम्पि पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा; ततियम्पि पुच्छामि, कच्चित्थ परिसुद्धा; परिसुद्धेत्थायस्मन्तो; तस्मा तुण्ही; एवमेतं धारयामी'ति ॥

अनियतो निद्वितो

ल्यं दुगु आपत्ति 'सुत' शब्दं संग्रह यायेगु विधि:

उद्दिट्ठं खो आयस्मन्तो निदानं; उद्दिट्ठा चत्तारो पाराजिका धम्मा; उद्दिट्ठा तेरस संघादिसेसा धम्मा; द्वे अनियता धम्मा । सुता खो पनायस्मन्तेहि तिसं निस्सगिगया पाचित्तिया धम्मा; सुता द्वेनवुति पाचित्तिया धम्मा; सुता चत्तारो पाटिदेसनीया धम्मा; सुता सेखिया धम्मा; सुता सत्त अधिकरणसमथा धम्मा; एत्तकं तस्स भगवतो सुत्तागतं सुत्तपरियापन्नं अन्वद्धमासं उद्देसं आगच्छन्ति; तत्थ सब्बेहे'व समग्गेहि सम्मोदमानेहि अविवदमानेहि सिक्खितव्वन्ति ।

अनियतुद्देसो चतुत्थो ।

साधु ! साधु ! साधु !

४.३.५.स्वम्हसिया पारिशुद्धि उपोसथ यायेगु विधि^{३१}

छम्हसिनं जक “वृत्ति” तया यायेगु विधि कथं

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

सुणन्तु मे आयस्मन्तो । अज्जुपोसथो पन्नरसो/चातुद्दसो ।
यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, मयं अब्बमब्बं पारिसुद्धि उपोसथं करेय्याम ।

वृत्ति-

(भट्टन्तिपिं ! आयुष्मानपिसं जिगु वचन (न्हायुपं बिया) न्यना विज्याहूँ । थौं भिन्न्यान्हु पूर्णजुइगु पन्नरशी उपोसथ दिं खः । यदि आयुष्मानपिन्त ल्वःगु, योग्यगु व अनुकूलगु प्यताअंगं युक्तगु उपोसथ कर्म दयाच्वन धाःसा आयुष्मानपिसं पारिशुद्धि उपोसथ याना विज्याये माल वा त्यल ।

आयुष्मानपिं ! आः ‘किं आयस्मन्तानं पुब्बकिच्चं’ धयागु निदान पालि, ‘यदि आयस्मन्तानं पत्तकल्लं’ धयागु वृत्ति (ज्झप्ति) पालि अनुरूपं पुब्बकरण (पूर्वकरण) पुब्बकिच्च (पूर्वकृत्य) विधिवत् निवेदन यायेधुंका पत्तकल्ल अंगयात नं विधिवत् निवेदन याये त्यना ।

पुब्बकरण-४

सम्मज्जनी पदीपो च, उदकं आसनेन च ।

उपोसथस्स एतानि, “पुब्बकरण” न्ति वुच्चति ॥

धका अर्थकथाचार्य महास्थविरपिसं आज्ञादयेका विज्यानातःगु अनुसारं -

(१) उपोसथागार जुयाच्वंगु सीमाय् दुने बँ पुइगु ज्या पूर्णजुइ धुंकल (भन्ते) ।

(२) आः तक सूर्ययागु जः दया हे च्वन तिनिगुलिं मत च्याके माःगुमदु, सम्पन्न जुयाच्वने धुंकल (भन्ते) ।

(३) त्वनेगु लःव परिभोगया लः तयेगु व्यवस्थाया ज्या नं

^{३१} धम्मगिरि पालि ग्रन्थमाला-९९, विनयपिटके : कङ्गावितरणी अट्टकथा (भारतः विपश्यना विसोधन विन्यास, / टाईवानः द कर्पोरिट बदी अफ दी बुद्ध एजुकेशनल फाउंडेशन, १९९८) पे. १०१

पूवनाच्चने धुंकल (भन्ते !) ।

(४) आसन लायेगु व्यवस्थाया ज्या नं सिधयाच्चने धुंकल (भन्ते !) ।

(थुकथं) थुपिं प्यता व्यवस्थाया ज्या-खँ आयुष्मानपिं मुने न्ह्यवः हे यायेमाःगु जूया नितिं “पुब्बकरण” धका धायेमाःगु जुयाच्चन भन्ते !

पुब्बकिच्च-५

छन्द, पारिसुद्धि, उतुक्खानं, भिक्खुगणना च ओवादो ।

उपोसथस्स एतानि, “पुब्बकिच्च” न्ति वुच्चति ॥

धका अर्थकथाचार्य महास्थविरपिसं आज्ञादयेका विज्यानातःगु अनुसारं-

(१) आः उपोसथागार जुयाच्चंगु थुगु सीमाय् दुने थुगु सभाय् वयेमफुपिं भिक्षुपिं मदये धुंकूगुजुया छन्द ग्रहण यानावयेगु व निवेदन यायेगु आवश्यक मदु, सम्पन्न जुइधुंकल (भन्ते !) ।

(२) पारिशुद्धि नं ग्रहण यानावयेगु व निवेदन यायेगु आवश्यक मदु, सम्पन्न जुइधुंकल (भन्ते!) ।

(३) ऋतु- हेमन्त-ऋतु, गिष्म-ऋतु व वर्षा-ऋतु धका स्वथी दयाच्चन, उकी मध्यय् थ्व थुगु न्ह्योनेयागु ऋतु (वर्षा, गिष्म, हेमन्त) ऋतु खः।

थुगु ऋतुइ च्यागू पक्ष दुगुली आः न्ह्योनेयागु पक्ष न्हापांगु प्रथम-पक्ष जूयानितिं पुले धुंगु पक्ष मदु, न्हेगू पक्ष ल्यं दनि, (निगूगु पक्ष जूयानितिं छगू पक्ष पुला वनेधुंकल, खूगु पक्ष ल्यं दनि, अन्तिमगु च्यागूगु पक्ष जूयानितिं न्हेगू पक्ष पुला वनेधुंकल, ल्यं पुल्यं पक्ष मदये धुंकल, (भन्ते!)।

{ऋतु- हेमन्त-ऋतु, गिष्म-ऋतु व वर्षा-ऋतु धका स्वथी दयाच्चन, उकी मध्यय् थ्व थुगु न्ह्योनेयागु ऋतु (वर्षा, गिष्म, हेमन्त) ऋतु खः। अधिकमास / अनाला दुगु दँया गिष्म-ऋतु जुया वर्षावास डबले जुया भिगू-पक्ष दुगुली आः न्ह्योनेयागु पक्ष न्हापांगु प्रथम-पक्ष जूया नितिं पुले धुंगु पक्ष मदु, गुंगु पक्ष ल्यं दनि, (निगूगु पक्ष जूया नितिं छगू पक्ष पुला वने धुंकल, च्यागू पक्ष ल्यं दनि, अन्तिमगु भिगूगु पक्ष जूया नितिं गुंगू

पक्ष पुला वने धुंकल, ल्यं पुल्यं पक्ष मदये धुंकल, (भन्ते!)। }

(४) आः थुगु सीमाय् दुने पारिसुद्धि उपोसथ यायेत मुनाच्चवना बिज्यानाच्चपिं भिक्षुपिनिगु संख्या----- म्ह दु (भन्ते !) ।

(५) आः वर्तमान बुद्धशासनय् भिक्षुणीपिं प्रकट रूपं खने मदये धुंकूगु जूया नितिं भिक्षुणीपिसं अववादया लागी प्रार्थनायाःगु खँ संघयात निवेदन याये माःगु आवश्यक मदु, सम्पन्न जुइधुंकल (भन्ते) ।

थुकथं थुपिं न्याता व्यवस्थाया ज्याःखँ आयुष्मानपिं मुने धुंका उपोसथ याये न्ह्यवः यायेमाःगु जूया नितिं ‘पुब्बकिच्च’ धका धायेमाःगु जुयाच्चन (भन्ते) ।

पत्तकल्ल अंग- ४

उपोसथो, यावतिका च भिक्खू कम्मप्पत्ता,

सभागापत्तियो च न विज्जन्ति,

वज्जनीया च पुग्गला तस्मिं न होन्ति,

“पत्तकल्ल” न्ति वुच्चति ॥

धका अर्थकथाचार्य महास्थविरपिसं आज्ञादयेका बिज्यानातःगु अनुसारं-

(१) उपोसथ-सामान्य लक्षण हिसाबं छगू जक खः, विशेष लक्षण हिसाबं धाःसा चतुर्दशी उपोसथ, पन्नरशी उपोसथ व सामग्गी उपोसथ धका दिंया हिसाबं स्वथी; संघ उपोसथ, गण उपोसथ, पुद्गल उपोसथ धका कारक-पुद्गल हिसाबं स्वथी; सुत्तुदेस उपोसथ, पारिसुद्धि उपोसथ, अधिट्ठान उपोसथ धका याये माःगु कर्तव्याकार हिसाबं स्वथी; थुकथं ९-थी दयाच्चन ।

थुकी मध्यय् आः यायेत्यनागु उपोसथ दिंया ल्याखँ पन्नरशी (चतुर्दशी) उपोसथ, कारक-पुद्गल ल्याखँ गण उपोसथ, व यायेमाःगु कर्तव्याकारया ल्याखँ पारिसुद्धि उपोसथ खः (भन्ते!)

(२) थुगु पारिसुद्धि उपोसथ यायेबले निम्ह वा स्वम्ह भिक्षुपिं छगू हे सीमाया दुने परस्पर निकुत्या हाकः हत्थपास स्वाका कायसामग्गी

बिया मुना च्वना बिज्यात धाःसा थुगु पारिसुद्धि उपोसथ कर्मयात ल्वःगु, योग्यगु, अनुकूलगु जुयाच्चन धाइ । आः निम्ह वा स्वम्ह भिक्षुपिं छगू हे सीमाय् दुने परस्पर निकुत्या हाकः हत्थपास स्वाका कायसामग्री बिया मुनाच्चना बिज्याये धुंकल (भन्ते!) ।

(३) छपुचः जुया मुनाच्चना बिज्यानाच्चपिं उपिं भिक्षुपिं देशना कने धुंकूपिं जुया समान स्वभाव दुगु सभाग वस्तुया कारणं लानाच्चंगु आपत्तिं मुक्त व परिशुद्ध जुयाच्चने धुंकल (भन्ते!) ।

(४) गृहस्थी, भिक्षुणी आदि २१-म्ह वर्जनीय पुद्गलपिन्त संघया निकुत्या हाकः हत्थपासं अलगयाना छखेतयेगु कथं चीकाछ्वये धुंकल (भन्ते!) ।

थुकथं थुपिं प्यता अंगं ल्याःख्यायेमाःगु उपोसथ कर्मयात ल्वःगु, योग्यगु व अनुकूलगु अवस्था दुगु “पत्तकल्ल” कर्म धका धायेमाःगु जुयाच्चन (भन्ते!) ।

पुब्बकरण पुब्बकिच्चानि समापेत्वा देसितापत्तिकानं समग्गानं आयस्मन्तानं अनुमतिया मयं अञ्जमञ्जं पारिसुद्धि उपोसथं करेय्याम ।

साधु ! साधु !! साधु !!!

भावार्थः पूर्वकरण-४ व पूर्वकृत्य-५-गू बांलाक सम्पन्न यायेधुंका देशना याये धुंगु आपत्ति दुगु, मन व शरीरया सामग्री जुयाच्चंगु आयुष्मानपिनि अनुमतिद्वारा पारिसुद्धि उपोसथ ब्वना क्यनेया नितिं जिमिसं आराधना यानाच्चना ।

स्थविर भिक्षु - परिसुद्धो अहं, आवुसो; परिसुद्धो’ति मं धारेथ । (स्वको)

क्वकालिम्ह भिक्षु - परिसुद्धो अहं, भन्ते; परिसुद्धो’ति मं धारेथ । (स्वको)

निम्हसिया पारिशुद्धि उपोसथ यायेगु विधि

स्थविर भिक्षु - परिसुद्धो अहं, आवुसो; परिसुद्धो’ति मं धारेहि । (स्वको)

क्वकालिम्ह भिक्षु - परिसुद्धो अहं, भन्ते; परिसुद्धो’ति मं धारेथ । (स्वको)

याकचां भिक्षुं अधिष्ठान उपोसथ यायेगु विधि

अज्ज मे उपोसथो अधिहामि । वा

अज्ज मे उपोसथो पन्नरसो अधिहामि । (स्वको)

४.३.६. छन्द, पारिसुद्धि कायेगु विधि^{३२}

छन्दं दम्मि, छन्दं मे हर, छन्दं मे आराचेहि ।

पारिसुद्धिं दम्मि, पारिसुद्धिं मे हर, पारिसुद्धिं मे आराचेहि ।

वा (छन्द-पारिसुद्धिं दम्मि, छन्द-पारिसुद्धिं मे हर, छन्द-पारिसुद्धिं मे आराचेहि ।)

छन्द वियागु जुल, जिगु छन्द यंका विज्याहुँ । जिगु छन्द न्यंका विज्याहुँ ।

पारिसुद्धि वियागु जुल । जिगु पारिसुद्धि यंका विज्याहुँ । जिगु पारिसुद्धि न्यंका विज्याहुँ ।

४.३.७. वर्षावास च्वनेगु वाक्य

“इमस्मिं विहारे इमं तेमासं वस्सं उपेमि ।” (स्वको)

“थ्व विहारय् थ्व स्वला वर्षावास च्वने ।”

४.३.८. सत्ताहकरण पालि

(क) अहं इमस्मिं विहारे, इमस्मिं आरामे इमस्मिं आवासे सत्तदिवस
अब्भन्तरे पटिनिवत्तिस्सामि ।

दुतियम्पि..... । ततियम्पि

अर्थ :-

जि थुगु आरामय् थुगु आवासय् न्हेन्हुया दुने लिहाँ वये ।

निकोलनं । स्वकोलनं

(ख) सचे अन्तरायं अभविस्स सत्ताहब्भन्तरे पुन आगमिस्सामि ।

दुतियम्पि..... । ततियम्पि.....

अर्थ :-

यदि विचय् छुं विध्नबाधा अन्तराय मन्त धाःसा न्हेन्हुया दुने
हाकनं लिहाँ वये ।

निकोलनं । स्वकोलनं

^{३२} धम्मगिरि पालि ग्रन्थमाला-१०६, विनयपिटके : कङ्गावितरणी पुराणटीका,
कङ्गावितरणी अभिनवटीका (भारतः विपश्यना विसोधन विन्यास, टाईवानः द
कपेरिट बदी अफ दी बुद्ध एजुकेशनल फाउंडेशन, १९९८) पे. १४७

४.४. संघ पवारणा^{३३}

संक्षिप्तं संघ पवारणा यायेगु विधि

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

याकचां “अत्ति” तथा प्रबन्ध याये धुंका संघ पवारणा याये मालीबले निम्नः विधि पूर्वकं यायेमाः । :- अत्ति-

सुणातु मे भन्ते (आवुसो) संघो, अज्ज पवारणा पन्नरसी, यदि संघस्स पत्तकल्लं, संघो तेवाचिकं पवारेय्य ।

आयुष्मानपिं ! आः थुगु समयय् ‘किं संघस्स पुब्बकिच्चं’ धयागु निदान पालि, ‘यदि संघस्स पत्तकल्लं’ धयागु अत्ति (ज्ञप्ति) पालि अनुसारं पुब्बकरण (पूर्वकरण) पुब्बकिच्च (पूर्वकृत्य) विधिवत् निवेदन याये धुंका पत्तकल्ल अंगयात नं विधिवत् निवेदन याये त्यना भन्ते !

पुब्बकरण-४

सम्मज्जनी पदीपो च, उदकं आसनेन च ।

पवारणाय एतानि, “ पुब्बकरण ” न्ति वुच्चति ॥

धका अर्थकथाचार्य महास्थविरपिसं आज्ञा दयेका विज्याना तःगु अनुसारं-

(१) पवारणा यायेगु सीमाय् दुने बँ पुइगु ज्या पूर्ण जुइ धुंकल भन्ते !

(२) आतक सूर्ययागु जः दया हे च्वन तिनिगुलिं मत च्याके माःगुमदु, सम्पन्न जुयाच्वने धुंकल भन्ते !

(३) त्वनेगु लः व परिभोगया लः तयेगु व्यवस्थाया ज्या नं पूवना च्वने धुंकल भन्ते !

४) आसन लायेगु व्यवस्थाया ज्या नं सिधया च्वने धुंकल भन्ते !

(थुकथं) थुपिं प्यता व्यवस्थाया ज्या-खँ संघपिं मुने न्ह्यवः हे यायेमाःगु जूया नितीं “पुब्बकरण” धका धाये माःगु जुयाच्वन भन्ते !

^{३३} भिक्षु ज्ञानपूर्णिक (अनु), संक्षिप्त प्रातिमोक्ष क्यनेगु व पवारणा विधि निर्देश (छट्ट संगीतिपुच्छक अगग महापण्डित महोपकारक) अप्रकाशित

पुब्बकिच्च-५

छन्द-पवारणा-उतुक्खानं, भिक्खुगणना च ओवादो ।

पवारणाय एतानि, “पुब्बकिच्च” न्ति वुच्चति ॥

धका अर्थकथाचार्य महास्थविरपिसं आज्ञा दयेका विज्याना तःगु अनुसारं-

(१) आः थुगु पवारणा जुया च्वंगु थुगु सीमाय् दुने संघ सभाय् वये मफुपिं भिक्षुपिं मदये धुंकूगु जुया छन्द ग्रहण याना वयेगु व निवेदन याये माःगु आवश्यक मदु, सम्पन्न जुइ धुंकल भन्ते !

(२) पवारणा नं ग्रहण याना वये माःगु व निवेदन याये माःगु आवश्यक मदु, सम्पन्न जुइ धुंकल भन्ते !

(३) ऋतु-हेमन्त-ऋतु, गिष्म-ऋतु व वर्षा-ऋतु धका स्वथी दयाच्चन, उकी मध्यय् थ्व थुगु न्ह्योनेयागु ऋतु वर्षा ऋतु खः । थुगु ऋतुइ च्यागू पक्ष दुगुली आः थ्यनाच्चंगु पक्ष खुगूगु षष्टम पक्ष जुया न्यागू पक्ष पुला वने धुंकल, निगू पक्ष ल्यं दनि भन्ते !

(४) आः थुगु सीमाय् दुने पवारणा यायेत समागम जुया मुनाच्चना विज्यानाच्चपिं भिक्षुपिनिगु संख्या(....म्ह) दु भन्ते !

(५) आः थुगु वर्तमान बुद्ध-शासनय् भिक्षुणीपिं प्रकट रूपं खने मदये धुंकूगु जूया नितिं भिक्षुणीपिसं अववादया लागी प्रार्थना याःगु खँ संघयात (आयुष्मानपितं) निवेदन यायेमाःगु आवश्यक मदु, सम्पन्न जुइ धुंकल भन्ते !

थुकथं थुपिं न्याता व्यवस्थाया ज्याःखँ संघपिं मुने धुंका लिपा पवारणा याये न्ह्यवः यायेमाःगु जूया नितिं ‘पुब्बकिच्च’ धका धायेमाःगु जुयाच्चन भन्ते !

पत्तकल्ल अंग- ४

पवारणा यावतिकाच भिक्खू कम्मप्पत्ता,
सभागापत्तियो च न विज्जन्ति,
वज्जनीया च पुगला तस्मिं न होन्ति,
“पत्तकल्ल” न्ति वुच्चति ॥

धका अर्थकथाचार्य महास्थविरपिसं आज्ञा दयेका विज्याना तःगु
अनुसारं-

(१) पवारणा- सामान्य लक्षण हिसाबं छगू जक खः । तर विशेष लक्षण हिसाबं जक चातुदसी पवारणा, पन्नरसी पवारणा व सामगगी पवारणा धका दिया ल्याखँ स्वथी; संघ पवारणा, गण पवारणा, पुद्गल पवारणा धका पवारणा याइपिं कारक पुद्गलपिनि ल्याखँ स्वथी, तेवाचिक पवारणा, द्वेवाचिक पवारणा, एकवाचिक पवारणा, समानवस्सिक पवारणा धका यायेमाःगु आकार कर्तव्याकारया ल्याखँ प्यथी; थुकथं भिता पवारणा दयाचवन । थुपिं भिता मध्ये आः यायेत्यनागु पवारणा दिया ल्याखँ पन्नरसी पवारणा जुयाचवन; याइपिं कारक पुद्गलपिनि ल्याखँ संघ पवारणा जुयाचवन; यायेमाःगु आकार कर्तव्याकारया ल्याखँ स्वको स्वको तक बिन्तिभाव याना आमन्त्रण यायेमाःगु तेवाचिक पवारणा जुयाचवन भन्ते !

(२) थुगु संघ पवारणा जुयाचवंगुली न्याम्ह वा न्याम्हं अप्वःपिं भिक्षुपिं छगू हे सीमाय् दुने परस्पर निकुत्या हाकः हत्थपास स्वाका कायसामगगी बिया समागम जुयाचवना विज्यात धाःसा थुगु संघ पवारणा कर्मयात ल्वःगु, योग्यगु , अनुकूलगु जुयाचवन धाइ । आः (न्याम्ह) वा (न्याम्हं अप्वःपिं) (.....म्ह) भिक्षुपिं छगू हे सीमाय् दुने परस्पर निकुत्या हाकः हत्थपास स्वाका कायसामगगी बिया मुनाचवना विज्याये धुंकल भन्ते !

(३) छपुचः जुया मुनाचवना विज्यानाचवपिं उपिं भिक्षुपिं देशना कने धुंकूपिं जुया समान स्वभाव दुगु सभाग वस्तुया कारणं लानाचवंगु आपत्तिं मुक्त व परिशुद्ध जुयाचवने धुंकल भन्ते !

(४) गृहस्थी भिक्षुणी आदि २१-म्ह वर्जनीय पुद्गलपिन्त संघया निकुत्या हाकः हत्थपासं अलग याना छखेतयेगु कथं चीका छ्वये धुंकल भन्ते !

थुकथं थुपिं प्यता अंगं ल्याः ख्याये माःगु पवारणा कर्मयात ल्वःगु, योग्यगु व अनुकूलगु अवस्था दुगु “पत्तकल्ल” कर्म धका धायेमाःगु जुयाचवन भन्ते !

पुब्बकरण-पुब्बकिच्चानि समापेत्वा देसितापत्तिकस्स समग्गस्स भिक्खुसंघस्स अनुमतिया पवारणं कातुं आराधनं करोम ॥

साधु ! साधु ! साधु !

पवारणा पालि:

संघं भन्ते (आवुसो) पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा
परिसङ्काय वा । वदन्तु मं आयस्मन्तो अनुकम्पं उपादाय,
पस्सन्तो पटिकरिस्सामि ॥

दुतियम्पि भन्ते संघं पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा
परिसङ्काय वा । वदन्तु मं आयस्मन्तो अनुकम्पं उपादाय,
पस्सन्तो पटिकरिस्सामि ॥

ततियम्पि भन्ते संघं पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा
परिसङ्काय वा ।

वदन्तु मं आयस्मन्तो अनुकम्पं उपादाय, पस्सन्तो
पटिकरिस्सामि ॥

अर्थ :-

भन्तेपिं ! संघया न्ह्योने पवारणा यानाच्चवना । भन्तेपिं ! अनुकम्पा
तया जिगु दृष्ट, श्रुत व शंका दुगु आपत्ति दोषत जित धया विज्याहुँ ।
क्यना विज्यात धाःसा जिं सुधार याये ।

निकोलनं । स्वकीलनं ।

निम्ह पवारणा यायेगु

थकालि - अहं आवुसो आयस्मन्तं पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा
परिसङ्काय वा । वदतु मं आयस्मा अनुकम्पं उपादाय,
पस्सन्तो पटिकरिस्सामि ।
दुतियम्पि..... । ततियम्पि..... ।

क्वकालि - अहं भन्ते आयस्मन्तं पवारेमि दिट्ठेन वा सुतेन वा परिसङ्काय
वा । वदतु मं आयस्मा अनुकम्पं उपादाय, पस्सन्तो
पटिकरिस्सामि ।
दुतियम्पि..... । ततियम्पि ।

४.५. कथिन कार्य सम्बन्धी

४.५.१. विकप्पन यायेगु विधि

इमं / एतं चीवरं चेव परिक्खार-चोलं च तुम्हं (थकालिम्हसित), तुह्यं (क्वकालिम्हसित) विकप्पेमि ।

इमानि / एतानि चीवरानि चेव परिक्खार-चोलानि च तुम्हं (थकालिम्हसित), तुह्यं (क्वकालिम्हसित) विकप्पेमि । (यक्व चीवर जुल धाःसा) दुतियम्पि.....। ततियम्पि

अर्थ :-

जिके दुगु थुगु चीवरत व परिष्कारया रूपय् छयलेगु वस्त्रत छःपिन्त विकप्पन (त्याग) याना चवना ।

निकोलनं। स्वकोलनं

४.५.२. त्रिचीवर अधिष्ठान यायेगु वाक्य

इमानि चीवरानि परिक्खार चोलानि अधिठ्ठामि ।

थुपिं चीवर परिष्कारत अधिष्ठान यानाचवना
वा

इमं अन्तरवासकं अधिठ्ठामि ----- स्वको
(थुगु अन्तरवासक अधिष्ठान यानाचवना)

इमं उत्तरासङ्गं अधिठ्ठामि ----- स्वको
(थुगु उत्तरासङ्ग अधिष्ठान यानाचवना)

इमं संघाटिं अधिठ्ठामि ----- स्वको
(थुगु संघाटि अधिष्ठान यानाचवना)

४.५.३. चीवर लित बीगु वाक्य

थकालिं क्वकालिलिसे :

मह्यं सन्तकानि इमानि / एतानि चीवरानि चेव परिक्खार-चोलानि च परिभुज्जाहि वा विस्सज्जेहि वा यथापच्चयं करोहि ।

दुतियम्पि.....। ततियम्पि

क्वकालिं थकालिलिसे :

मह्यं सन्तकानि इमानि / एतानि चीवरानि चेव परिक्खार-
चोलानि च परिभुज्जथ वा विस्सज्जेथ वा यथापच्चयं करोहि ।

दुतियम्पि..... । ततियम्पि

अर्थ :-

जिके दुगु थुगु चीवरत व परिष्कारया रूपय् छयलेगु वस्त्रत छःपिसं
परिभोग याना विज्यासां ज्यू, त्याग याना विज्यासां ज्यू, गुकथं इच्छा दु उकथं
याना विज्याहुं ।

निकोलनं । स्वकोलनं ।

४.५.४. कथिन चीवर दान यायेगु वाक्य

इमं कथिन चीवरं भिक्खु संघस्स देम, कथिनं अत्थरितुं । (स्वको) ।

इदं मे पुज्जं आसवक्खयावहं होतु ।

इदं मे पुज्जं निब्बानस्स पच्चयो होतु ।

इदं मे पुज्जं सब्बे सत्ता अनुमोदन्तु ।

- ♦ थःगु पाखें छुं नं मखु थें ज्या जुइ त्यन कि
तुरुन्त होस ति ।

लिपा पश्चाताप चाये म्वायेक इलय् हे चायेकेगु स्व ।

ज्या द्वंकिगु इलय् जुइगु दुष्परिणामयात बिचाः याना
तुरुन्त मभिंगु बिचाः, ज्यायात तोता छ्व ।

- ♦ मेपिन्त धाये दत धायेवं लिफः न्ह्यफः मस्वसें
विचाः सचाः मयासे थः यत्थें धायेगु, तर थःत
सुनानं छुं धाल धाःसां न्हिच्छिं खाः पाउंक तया
चवनीम्ह भलादमीं मेपिन्त धायेबलय् सोचे याना
धायेगु बांला मखुला ?

४.५.५ कथिनत्थार कम्मवाचा (जत्ति दुतिय)^{३४}

सुणातु मे भन्ते संघो, इदं संघस्स कथिन-
चीवरं उप्पन्नं । यदि संघस्स पत्तकल्लं, संघो
इमं कथिन चीवरं तिस्सस्स भिक्खुनो ददेय्य
कथिनं अत्थरितुं; एसा जत्ति ।

सुणातु मे भन्ते संघो, इदं संघस्स कथिन-
चीवरं उप्पन्नं; संघो इमं कथिन-चीवरं तिस्सस्स
भिक्खुनो देति कथिनं अत्थरितुं; यस्सायस्मतो
खमति इमस्स कथिन- चीवरस्स तिस्सस्स
भिक्खुनो दानं कथिनं अत्थरितुं; सो तुण्हस्स;
यस्स नक्खमति; सो भासेय्य ।

दिन्नं इदं संघेन कथिन-चीवरं तिस्सस्स
भिक्खुनो कथिनं अत्थरितुं । खमति संघस्स;
तस्मा तुण्ही; एवमेतं धारयामि ।

^{३४} भिक्षु ज्ञानपूर्णक (अनु), संक्षिप्त प्रातिमोक्ष क्यनेगु व पवारणा विधि निर्देश (छट्ट
संगीतिपुच्छक अग्गमहापण्डित महोपकारक) अप्रकाशित

अर्थ :-

भन्तेपि ! संघं जिगु खँ न्यना विज्याहुँ । संघयात थ्व कथिन चीवर उत्पन्न जुल । संघयात अनुकूलगु अवस्था दुगु कर्म यदि दत्त धाःसा संघं थ्व कथिन चीवर तिष्य भिक्षुयात बिया विज्याहुँ कथिन अष्टरणया लागी । थ्व खँ प्रस्ताव पेश याना सीके बिया च्वनागु खँ खः ।

भन्तेपि ! संघं जिगु खँ न्यना विज्याहुँ । संघयात थ्व कथिन चीवर उत्पन्न जुल; संघं थ्व कथिन चीवर तिष्य भिक्षुयात बिया विज्याहुँ कथिन अष्टरणया लागी । थ्व कथिन चीवर तिष्य भिक्षुयात कथिन अष्टरणया लागी वीगुली गुम्ह आयुष्मानयात स्वीकार दु; उम्ह आयुष्मान सुंक च्वना च्वने माल । गुम्ह आयुष्मानयात स्वीकार मजू उम्ह आयुष्मान न्वंवाना धायेमाल ।

संघपाखें तिष्य भिक्षुयात कथिन अष्टरणया लागीं थ्व कथिन चीवर बिया विज्याये धुंकल । संघयात यःता जू, उकिं सुंक च्वनाच्वन; थुकथं सुंक च्वना च्वनेगुद्वारा थुगु यःता दुगुयात धारण याना च्वं च्वना भन्ते ।

४.५.६. चीवर दुर्वर्ण यायेगु वाक्य

दुब्बणकरणत्थाय कप्पविन्दुं करोमि (स्वको)

(दुर्वर्ण यायेया लागी कल्पविन्दु (चिं) तया च्वना ।)

४.५.७. पच्चुद्धरण (अधिष्ठान लिकायेगु)

इमं संघाटिं / उत्तरासङ्गं / अन्तरवासकं पच्चुद्धरामि ।

थ्व संघाटि । उत्तरासङ्ग । अन्तरवासक त्याग यानाच्वना ।)

४.५.८. कथिन चीवर अधिष्ठान यायेगु वाक्य

इमं संघाटिं / उत्तरासङ्गं / अन्तरवासकं अधिष्ठामि ----- स्वको

थुगु अन्तरवासक । उत्तरासङ्ग । संघाटि अधिष्ठान यानाच्वना)

४.५.९. अष्टरण

इमाय संघाटिया / इमिना उत्तरासङ्गेन / इमिना अन्तरवासकेन कथिनं अत्थरामि ।

(थुगु संघाटिं । उत्तरासङ्गं । अन्तरवासकं कथिन अष्टरण याना च्वना ।)

४.५.१०. कथिन लायेगु विधि 'कथिन अष्टरण'

तेन कथिनत्थारकेन भिक्खुना संघं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा अञ्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो

(व कथिन अष्टरण याम्ह भिक्षु संघया लिम्ह वना एकांश याना ल्हा: बन्ति याना थये प्रार्थना यायेमा ।)

“अत्थतं आवुसो संघस्स कथिनं; धम्मिको कथिनत्थारो अनुमोदथ ।

(मेपिं अनुमोदन याइपिं भिक्षुपिसं संघया लिक्क वना एकांश याना ल्हा: बन्ति याना थये प्रार्थना यायेमा ।)

तेहि अनुमोदकेहि भिक्खूहि एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा अञ्जलिं पगगहेत्वा एवमस्स वचनीयो

“अत्थतं आवुसो (भन्ते) संघस्स कथिनं: धम्मिको कथिनत्थारो अनुमोदाम ।

४.६. गुरुयाके क्षमा याचना यायेगु वाक्य

अच्चयो मं भन्ते अच्चागमा यथाबाल्हं यथामूल्हं यथा- अकुसलं य्वाहं एवमकासिं । तस्स मे भन्ते अच्चयं अच्चयतो पटिगण्हातु आयतिं संवराय ।

दुतियम्पि..... । ततियम्पि

अर्थ:-

भन्ते ! जिं मूर्खतायागु कारणं, मूढतायागु कारणं व दक्षता मदुगु (अकुशल) यागु कारणं गुगु अपराध याना । जिगु पाखें उल्लंघन जूगु अपराधयात लिपा जिं संवर यायेया लागी जिगु क्षमा प्रार्थनायात छलपोलं स्वीकार याना कया बिज्याहुँ ।

निकोलनं । स्वकोलनं

नेपालीमा अर्थ :

भन्ते ! मैले मूर्खताको कारणले, मूढताको कारणले र दक्षता नभएको कारणले जुन अपराध गरेँ । मेरो तर्फबाट उल्लंघन भएको अपराधलाई पछि मैले संयम गर्नको लागि मेरो क्षमा प्रार्थनालाई तपाईंले स्वीकार गरिदिनुहोस् ।

दोस्रो पल्ट पनि । तेश्रो पल्ट पनि

४.७. अष्ट परिष्कार दान यायेगु वाक्य

इमं (स) अट्ट परिक्खारं भिक्खु संघस्स देम । (स्वको)

इदं मे पुञ्जं आसवक्खयावहं होतु ।

इदं मे पुञ्जं निब्बानस्स पच्चयो होतु ।

इदं मे पुञ्जं सब्बे सत्ता अनुमोदन्तु ।

४.८. मृतक वस्त्र दान यायेगु वाक्य

परलोकगतस्स नो जातिनो (पुरुष) / परलोकगताय नो जातिया (स्त्री) पुञ्जत्थाय इमं मतक वत्थं भिक्खु संघस्स (आयस्मतो - छम्ह भिक्षु , आयस्मन्तानं - निम्ह, स्वम्ह भिक्षुपिं) देम ।

(परलोक जूम्ह जिमि जातिबन्धुयात पुण्य लायेमा धैगु उद्देश्य तथा थ्व मृतक वस्त्र भिक्षु संघयात दान यानाच्चना ।)

नेपालीमा अर्थ :

परलोक हुनु भएका हाम्रा जातिलाई पुण्य प्राप्तिको उद्देश्य राखेर यो मृतक वस्त्र भिक्षु संघलाई दान गरिरहेको छु ।

४.९. चीवर तोतेगु वाक्य

सिक्खं पच्चक्खामि, गिही'ति मं धारेथ । (स्वको)

(शिक्षापद तोता च्वना, छलपोलं जित गृहस्थी धका मती तथा विज्याहुँ ।)

नेपालीमा अर्थ :

शिक्षापद त्याग गरिरहेको छु, तपाईंले मलाई गृहस्थी भनेर सम्झनुहोस् ।)

-----卐-----

५. विविध

भिंपिं भिक्षुपिं जुइत माःगु १५ गू गुण

- १) सत्य धर्मयात थ्वीकेगुली कोशिस यायेगु ।
- २) तप्यनेगु ।
- ३) नुगः यचुम्ह जुइगु ।
- ४) सुवच जुइगु ।
- ५) कोमल जुइगु ।
- ६) अभिमानी मजुइगु ।
- ७) दुगुलिं सन्तोष जुइगु ।
- ८) लही अःपुम्ह जुइगु ।
- ९) तन्ता आपाः मदुम्ह जुइगु ।
- १०) न्ह्याथासं वने अःपुक सरसामान फक्को म्हो यायेगु ।
- ११) न्ह्याबलें शान्तगु इन्द्रिय दुम्ह जुइगु ।
- १२) विचार शक्ति बल्लाम्ह जुइगु ।
- १३) अशिक्षित व्यवहार मदुम्ह जुइगु ।
- १४) दातापिनिप्रति प्यपुंगु चित्त मदुम्ह जुइगु ।
- १५) विद्वानजनपिसं दोष बीगु ज्या चिकिचाधंगु जूसां मयायेगु ।

(बुद्ध धर्म संघ व बुद्ध शासन- पेज ८६)

मैत्री भावनाया भिच्छू आनिसंस

१. सुखं दानी (याउँक न्हयः वइ),
२. सुखपूर्वक दनी (न्हयलं चाइ),
३. बांमलागु, ग्यानापूगु म्हगसे म्हनी मखु,
४. मनुष्यपिनि यःम्ह जुइ, .
५. अमनुष्यपिनि यःम्ह जुइ,
६. देवतापिसं वयात रक्षा याइ,
७. मि, विष, वा शस्त्र अस्त्रं वयागु शरीरय् आघात जुइ फइ मखु,
८. वयागु चित्त एकाग्र जुयावनी,
९. ख्वाःया वर्ण प्रसन्न जुइ,
१०. स्मृतिपूर्वक मृत्यु जुइ,
११. यदि अर्हतत्व प्राप्त मजूसां नं व ब्रह्मलोकगामी जुइ ।

(बौद्ध दर्पण-पेज ४९)

अलसि स्वभाव मदयेका छ्वयेत निम्न गुणत अभ्यास याये फयेकेमा (विभङ्गकथा)

१. अपो भोजन मयायेगु
२. ईर्यापथ परिवर्तन यायेगु
३. आलोकमय ध्यान यायेगु
४. खुल्लागु थासय् च्वनेगु
५. कल्याणमित्र नापं च्वनेगु
६. अनुकूलगु खँ ल्हायेगु

नेतृत्व काइपिंके दयेमाःगु गुण :

१. क्षमाशील जुइगु
२. जागृत जुइगु
३. कोशिस यायेगु
४. बराबर जुइक इनाबीगु
५. दया अनुकम्पा तयेगु
६. पक्षपाती मजूसे फुकसित समान दृष्टिं व्यवहार यायेगु

(बौद्ध दर्पण-पेज ५५)

अम्बलटिठक राहुलोवाद सुत्त^{३५}

मज्झिमनिकाय (२/२/१) अनुसार यस्तो मैले सुने-एक समय भगवान राजगृहको वेलुवन कलन्दक लोखर्के निवापमा विहार गर्नुहुन्थ्यो । त्यसवेला राहुल अम्बलटिठकामा विहार गर्दथ्यो । तब भगवान साँझमा त्यहाँ जानुभएर आसनमा बस्नुभएपछि खुट्टा धुनुभएको लोटाँमा अलिकता पानी बचाउनु भएर सोध्नुभयो-“राहुल,लोटाँमा बचेको थोरै पानी देख्दछौ ? राहुलले“हो,भन्ते”भनी जवाफ दियो ।

तब भगवानले राहुललाई भन्नुभयो-“राहुल,लोटाँमा थोरै पानी बचेझैं,उसको श्रमणत्व पनि थोरै हुन्छ,जो जानीजानी झुठो बोल्छ । फेरी बाँकिरहेको पानी फ्याक्नुभएर भन्नुभयो-“राहुल,लोटाँमा थोरै पानी बचेझैं,उसको श्रमणत्व पनि थोरै हुन्छ , जो जानीजानी झुठो बोल्नुमा लाज मान्दैन । पछि लोटाँलाई घोप्ट्याएर भन्नुभयो-“घोप्ट्याएको लोटाँजस्तै उसको श्रमणत्व पनि त्यस्तै हो जो जानीजानी झुठो बोल्छ, झुठो बोल्नुमा लाज मान्दैन ।

“जसरी लामो दाँतयुक्त, विशाल शरीर, सुन्दर जातिको,संग्राममा जाने,राजाको हात्तीले युद्धमा जाँदा अगाडिको खुट्टाले,पछाडिको शरीरको भागले,टाउकोले, कायले,पुच्छरले पनि काम गर्छ तर सूडँले काम लिदैन भने माउतेले हात्तीलाई विश्वासहीन सम्झिन्छ । तर त्यस हात्तीले सूडँले पनि काम लिएमा माउतेले विश्वास पात्र ठान्दछ । यसरी नै राहुल जसले जानीजानी झूठ बोल्नुमा लाज मान्दैन,उसले नगर्ने पाप केही हुदैन । त्यसैले ख्यालठट्टामा पनि म झूठ बोल्दिन भनी सिक्नुपर्छ ।”

भगवानले राहुललाई सोध्नुभयो-“राहुल, ऐना के कामको लागि हो ?”

राहुलले “अनुहार हेर्नेको लागि हो” भनी जवाफ दियो । तब भगवानले भन्नुभयो-“जसरी ऐना अनुहार हेर्नेको लागि हो । त्यसैगरी विचार गर्दै काय, वाक,चित्तले काम गर्नुपर्छ । काम गर्न अधि विचार गर्नुपर्छ-जुन म यो कायले गर्दैछु के त्यो मेरो लागि पीडादायक त छैन ? यो अकुशल कर्म दुःखयुक्त होइन ? यसरी विचार गर्दा अकुशल भएमा

३५ भदन्त सम्यक् सम्बोधि प्राणपुत्र, सम्यक् शिक्षा, (म्याग्दी : म्याग्दी बौद्ध संघ, २०६३) पृ ४२३-४२४

त्यसलाई त्यागिदिनुपर्छ । यदि कुशल भएमा त्यो काम गर्नुपर्छ ।”

“काम गरिरहँदा पनि विचार गर्नुपर्छ । कुशल भएमा गर्नुपर्छ , अकुशल भएमा त्यागिदिनुपर्छ । काम गरिसकेपछि पनि विचार गर्नुपर्छ । अकुशल भएमा शास्ताकहाँ, विज्ञहरू कहाँ गएर बताउनु पर्छ र भविष्यको लागि संयम गर्नुपर्छ । यसरी नै वाचिक कर्ममा, मनोकर्ममा पनि विचार गर्नुपर्छ । यसरी दिनरात प्रत्यवेक्षण गर्दै काम गर्नेको कुशल धर्म उत्पत्ति हुन्छ र प्रीति प्रमोदित हुन्छ । जो कुनै श्रमण ब्राह्मणहरूले अतीतकालको वर्तमानकालको, भविष्यकालको कर्महरू प्रतिशोधन गरे, यसै तरिकाले गरे । त्यसैले तिमीले “प्रत्यवेक्षण गरेर कर्म गर्ने छु” भनी सिक्नुपर्छ ।

दुःशीलया विषय्य प्रश्न

भन्ते नागसेन ! छम्ह गृहस्थ दुःशील जुइगु व छम्ह भिक्षु दुःशील जुइगुली छु पाःगु दु ? छु थपिं निम्हसियां दुःशील छगू हे कथंगु खःला ? छु निम्हसियां विपाक बराबर हे जुइ ला ? अथवा निम्हसिया छुं पाइ ?

महाराज ! भिक्षुया दुःशील जुइगु गृहस्थ दुःशील जुइगु स्वया भिता विशेषतां पाइ । भिता कारणं याना थःगु दक्षिणायात शुद्ध याई ।

“छु छु भिता गुणं याना भिक्षुया दुःशील जुइगु व गृहस्थया दुःशील जुइगु स्वया फरक जुइ ? महाराज !

- १) श्रमण दुःशील जुया नं बुद्धयाप्रति गौरव तःम्ह जुइ,
- २) धर्मयाप्रति गौरव तःम्ह जुइ
- ३) संघयाप्रति गौरव तःम्ह जुइ,
- ४) सब्रम्हचारीपिंप्रति गौरव तःम्ह जुइ,
- ५) धार्मिक चर्चाय् लगे जुया च्वनीम्ह जुइ
- ६) बहुश्रुतम्ह जुइ
- ७) सभाय् शिष्टम्ह जुइ,
- ८) निन्दाया भयं थःगु शरीर व वचनयात रक्षा याना तःम्ह जुइ,
- ९) उन्नति जुइगुपाखे वयागु चित्त लगे जुया च्वनी व
- १०) मेपिं भिक्षुपिं नाप लिक्क च्वना नं यदि छुं पाप याःसा नं तःसकं तोपुया जक याइम्ह जुइ ।

महाराज ! गथे विवाहित मिसां तःसकं तोपुया हे जक छुं पाप याइ ।
महाराज ! अथे हे दुःशील भिक्षु तःसकं तोपुया हे जक छुं मखुगु ज्या याइ ।
महाराज ! थ्व भित्ता गुण खः गुगु भिक्षुया दुःशील गृहस्थया दुःशील स्वया
अप्वः पाःगु जुइ ।

“छु छु भित्ता कारणं याना नं थःगु दक्षिणा (दान) यात शुद्ध याइ ?

- १) भिक्षु भेष धारण याना वं थःगु दक्षिणायात शुद्ध याइ,
- २) ऋषिपिंथे जुया छ्चोनय् सँ खाना वं थःगु दक्षिणायात शुद्ध याइ,
- ३) भिक्षु संघय् सामेल जुया वं थःगु दक्षिणायात शुद्ध याइ,
- ४) बुद्ध धर्म व संघया शरणय् वया वं थःगु दक्षिणायात शुद्ध याइ,
- ५) अर्हत्पद प्राप्त यायेगु उद्योग यायेत उचित परिस्थिती च्वना वं थःगु दक्षिणायात शुद्ध याइ,
- ६) बुद्धधर्मय् उच्चगु खँ मालेगुली जुया वं थःगु दक्षिणायात शुद्ध याइ,
- ७) बांवांलागु धर्मदेशना बिया नं वं दक्षिणायात शुद्ध याइ
- ८) धर्मयात प्रकाशय् हया वं थःगु दक्षिणायात शुद्ध याइ,
- ९) बुद्धयात दकसिवे अग्र (श्रेष्ठ) म्ह माने याना थःगु दृष्टियात तप्यंका न वं थःगु दक्षिणायात शुद्ध याइ व
- १०) उपोसथ व्रतय् च्वना नं वं थःगु दक्षिणायात शुद्ध याइ ।

महाराज ! च्वय्या थ्व भित्ता कारणं याना वं थःगु दक्षिणायात शुद्ध याइ । महाराज ! भिक्षु दुःशील जुया नं वं थुकथं दायकपिनिगु दक्षिणायात शुद्ध याइ । महाराज ! न्त्याक्व हे फोहर ध्याचः, धू व खिति दःसां इमित लखं सफा याना व्छये फु । महाराज ! थथे हे भिक्षु दुःशील जुया नं बांलाक आचरण याना दायकपिनिगु दक्षिणायात शुद्ध याई ।

महाराज ! गथे ग्वाराग्वारा दाःगु क्वाःगु लखं नं च्याना च्वंगु मिंया रासयात नं स्याना विइ ज्यू । थुकथं हे भिक्षु दुःशील जुया नं बांलाक धर्मय् लगे जुया दातापिसं ब्यूगु दानयात सफलयाना बियाच्चनी ।

महाराज ! गथे भोजन मसाःसां उकिं नये मास्ते वःगु पित्या लंके फु । महाराज ! अथे हे भिक्षु दुःशील जुया नं वं बांलाक आचरण याना दायकपिनिगु दक्षिणायात शुद्ध याइ ।

महाराज ! मज्झिमनिकायय् “दक्षिणाविभङ्ग” वयागु धर्मोपदश याना
विज्यागु समयय् देवादिदेव तथागतं थथे आज्ञा जुया विज्यागु दु –

यो सीलवा दुस्सीलेसु ददाति दानं, धम्मेन लद्धं सुपसन्नचित्तो ।

अभिसद्दहं कम्मफलं उलारं, सा दक्खिणा दायकतो विरूज्झती”ति ॥

‘धर्म व श्रद्धां प्रसन्न जुया

गुम्ह शीलवानं दुःशीलयात दान बिइ

वयात तःधंगु भिंगु कर्मफल प्राप्त जुइ

दायकया उगु दक्षिणा शुद्ध जुया वनी ।’

गृहस्थ र भिक्षुको दुःशीलतामा भेद विषयमा प्रश्न^{३६}

“भन्ते नागसेन ! एउटा गृहस्थ र एउटा भिक्षु दुःशील (दुराचारी)
हुनुमा के फरक छ ? के दुवै दुःशील हुनु बराबर छ ? के दुवैको विपाक (फल)
बराबरी छ, अथवा दुवैमा भेद छ ?”

“महाराज ! भिक्षु दुःशील हुनुमा गृहस्थ दुःशील हुनुभन्दा यी दस
गुणहरू भिन्न छन्, विशेष छन् । दस कुराहरूबाट उसले आफ्नो दक्षिणलाई
शुद्ध तुल्याउँछ ।”

“ती कुन दस गुण हुन् जो भिक्षु दुःशील हुनुमा गृहस्थको दुःशीलताभन्दा
भिन्न हुन्छन् ? महाराज !

- १) दुःशील भएर पनि भिक्षु बुद्धप्रति श्रद्धा राख्दछ,
- २) दुःशील भएर पनि भिक्षु धर्मप्रति श्रद्धा राख्दछ,
- ३) दुःशील भएर पनि भिक्षु संघप्रति श्रद्धा राख्दछ,
- ४) दुःशील भएर पनि भिक्षु सब्रम्हचारीहरूप्रति श्रद्धा राख्दछ,
- ५) धार्मिक चर्चामा लागि रहन्छ,
- ६) बहुश्रुत हुन्छ,
- ७) सभामा शिष्ट रहन्छ,
- ८) निन्दाको भयले आफ्नो शरीर र वचनमा निग्रह गर्दछ,
- ९) उन्नतितर्फ लागी रहने उसको चेष्टा हुन्छ र
- १०) अन्य भिक्षुहरूका साथ बसेर यदि कुनै पाप गरेमा पनि लुकाएर गर्छ,

३६ भिक्षु शोभन (अनु.), मिलिन्द-प्रश्न, (टाईवान :द कर्पोरेट बदी अफ दि बुद्ध एजुकेशनल फाउण्डेशन , ई.
सं २००४) पे. ३२६

महाराज ! जस्तै विवाहित स्त्री एकदम गोप्य तवरले कुनै पाप गर्दछ ।
महाराज ! यिनै दस गुण हुन्, जो भिक्षु दुःशील हुनुमा गृहस्थको दुःशीलताभन्दा
भिन्न हुन्छ ।”

“कुन माथिका दस कुराहरूबाट उसको आफ्नो दक्षिणा (दान) लाई
शुद्ध पार्दछ ?

- १) भिक्षुको भेष धारण गरेर,
 - २) ऋषिहरूकै समान शिर मुन्डन गरेर,
 - ३) भिक्षु-संघमा सम्मिलित भएर,
 - ४) बुद्ध, धर्म र संघको शरणमा आएर,
 - ५) अर्हत् पद पाउन भनी उद्योग गर्ने उचित परिस्थितीमा रहेर,
 - ६) बुद्धधर्मका उच्च कुराहरूको खोजीमा लागेर,
 - ७) राम्रा-राम्रा असल धर्मदेशना दिएर,
 - ८) धर्मलाई प्रकाशमा ल्याएर,
 - ९) बुद्धलाई सर्वश्रेष्ठ मानेर र
 - १०) उपोसथ व्रतमा पालन गरेर उसले दक्षिणालाई शुद्ध पारिदिन्छ ।
- महाराज ! उपर्युक्त दश कुराहरूले उसले आफ्नो दक्षिणा शुद्ध पार्दछ ।”

महाराज ! भिक्षु दुःशील भएर पनि यसरी लागेर दायक (दाता)
द्वारा दिइएको दक्षिणालाई उसले सफल तुल्याइ दिन्छ । महाराज ! जतिसुकै
फोहोर, हिलो, धूलो र मैलो किन नहोस्, त्यसलाई पानीले धुन सकिन्छ ।
त्यसरी नै, भिक्षु दुःशील भएर पनि यसरी लागेर दायक (दाता) द्वारा दिइएको
दक्षिणालाई उसले सफल तुल्याइदिन्छ ।” महाराज ! जस्तै उम्लिरहेको
पानीले बलिरहेको आगोलाई निभाइदिन्छ । त्यसरी नै, भिक्षु दुःशील भएर पनि
राम्ररी धर्ममा लागेर दायक (दाता) द्वारा दिइएको दक्षिणालाई उसले सफल
तुल्याइदिन्छ । महाराज ! जस्तै, भोजन स्वादिलो नभए पनि त्यसले भोक
मेटाउँछ । त्यसरी नै, भिक्षु दुःशील भएपनि राम्ररी आचरण गर्नाले दायक
(दाता) द्वारा दिएको दक्षिणालाई उसले सफल तुल्याइदिन्छ ।”

महाराज ! मज्झिमनिकायमा “दक्षिणा-विभङ्ग” नामको धर्मोपदेश
गरेको समयमा देवादिदेव तथागतले यसो भन्नुभएको छ :-

यो शीलवा दुस्सीलेसु ददाति दानं, धम्मेन लद्धं सुपसन्नचित्तो ।
अभिसद्दहं कम्मफलं उलारं, सा दक्षिणा दायकतो विरूज्झतीति ॥

‘धर्म र श्रद्धाले युक्त जो शीलवान् दुःशीललाई दान दिन्छ,
त्यसले निकै राम्रो कर्मफल पाउँछ, दायकको त्यो दक्षिणा शुद्ध हुन्छ ।’

“भन्ते नागसेन ! आश्चर्य छ !! अद्भुत छ !! मैले तपाईंलाई एउटा सानो प्रश्न सोधेको थिएँ । तर तपाईंले त्यसलाई उदाहरण र तर्कले यति स्पष्ट गरिदिनुभयो कि अब सुन्दाखेरि त्यो अमृतजस्तो मीठो लाग्छ । भन्ते ! कुनै असल भान्छेले थोरै सामान पाएर पनि खोर्सानी-मसला हालेर उसले त्यसलाई स्वदिलो बनाइदिन्छ, र राजाले त्यसलाई मीठो मान्दै खान्छ । त्यसरी नै, मैले तपाईंसित एउटा सानो प्रश्न सोधेको थिएँ, तर तपाईंले त्यसलाई उपमाहरू र तर्कले यति स्पष्ट गरिदिनुभयो कि अब सुन्दाखेरि त्यो अमृत जस्तै मीठो लाग्छ ।”

गुरु आचार्यपिनि व्रताचरण न्यागू

१. अववाद अनुशासन याये बहःगु क्षेत्र्य बांलाक अववाद अनुशासन यायेगु ।
२. शिल्प विद्या बांलाक स्यनेकने यानावीगु ।
३. स्यने कने याये बहःगुयात पूपूर्वक स्यने कने यानावीगु ।
४. भिंपि मित्र गुरु आचार्यपिंथाय लः लहानावीगु ।
५. भय अन्तराय खन धाःसा न्हचवः आरक्षा दयेकावीगु ।

(गार्हस्थ प्रतिपत्ति उपदेश- पेज ७३)

शिष्यपिनि व्रताचरण न्यागू

१. आचार्य गुरुपिं वःगु खन कि थासं दना लँ स्वः वनेगु ।
२. आचार्य गुरुपिसं सःतिबले गौरवपूर्वक न्हचोने बना च्वनेगु ।
३. आचार्य गुरुपिनि अनुशासन उपदेश खँ न्यना अनुशरण यायेगु ।
४. ज्या खँ यायेमाःगु दत धाःसा गौरवपूर्वक यानावीगु ।
५. नियम नीति दयेक गौरवपूर्वक शिल्पविद्या सयेका सीका कायेगु ।

(गार्हस्थ प्रतिपत्ति उपदेश- पेज ७३)

अष्टदोषं 'अट्ठक्खण' सम्पन्न जूगु भूमि :

१. पच्चन्तरो (=बुद्ध शासन मदुगु प्रदेश)
२. अरूपिनो (=प्यंगू निराकार ब्रह्मलोक)
३. वितलिङ्गो (=मनूयाके जन्म जातनिसें काँ, खुं जुइगु दोष)
४. असञ्जासत्त (=असंज्ञा सत्त्व रूप ब्रह्मलोक)
५. मिच्छादिट्ठि (=मिथ्यादृष्टिकुल्य जन्म कायेगु)
६. पेत्त (=प्रेत लोक)
७. तिरच्छान (=तिर्यक लोक)
८. निरय (=नर्क)

अर्थ 'समृद्धि' या खुगू प्रमुखद्वार

आरोग्य मिच्छे परमं च लाभं ,
सील चं बुद्धानुमतं सुतं च ।
धम्मनुवत्ती च अलीनता च ,
अत्थस्स द्वारा पमुखा छले ते 'ति ।

१. तःधंगु लाभ धैगु आरोग्यता दयेमाः ।
२. सदाचारी जुइमाः ।
३. ज्ञान वृद्धि जुइगु अर्ति उपदेश न्यनेमाः ।
४. बहुश्रुत दुम्ह जुइमाः ।
५. धर्मानुसार आचरण यायेमाः ।
६. निरालसी जुइमाः ।

६. विश्व शान्ति विहार

६.१ संक्षिप्त परिचय तथा गतिविधि-२०७०^{३७}

विश्व शान्ति विहार बुद्ध धर्म अध्ययन-अध्यापन तथा ध्यान भावना गर्ने स्थलको रूपमा स्थापना भएको विहार हो । यो विहार २०४१ साल असोज १९ गते दाता सुश्री चैत्यमाया शाक्य (अनागारिका चन्दाजाणी) ले श्रद्धेय भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको ६४ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरको सदासयता अनुरूप स्थविरवादी भिक्षु संघलाई दान दिनु भएको सांघिक विहार हो । यस विहारका संस्थापक-प्रबन्धक श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरको प्रमुखत्वमा विहारको संरक्षण सम्बर्धन र सञ्चालन भइ राखेको छ ।

२०४६ सालमा सक्षम भिक्षु श्रामणेरहरूको जनशक्ति तयार पार्न प्रव्रजित तालिम दिने कार्यक्रम शुरु भएको यस विहारमा बौद्ध शिक्षालय केन्द्र स्थापना गर्न विहारमा स्थानको अभाव हुन नदिन २०४८ सालमा विशेषतः मलेसियन र सिंगापुरियनहरूको आर्थिक सहयोगमा विहारको पुनः निर्माण कार्य शुरु भएको थियो । २०५४ साल कार्तिक ९ गते निर्माण कार्य सम्पन्न गरी म्यानमार्का अगमहापण्डित ऊ. शासनाभिवंश महास्थविरबाट पुनःनिर्मित विहारको समुद्घाटन भएको थियो । श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरको प्रमुख सक्रियतामा विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयको स्थापनागरी श्रामणेरहरू र अनागारिकाहरूलाई बौद्ध विनयानुकूल वातावरणमा बुद्धधर्मका साथै सरकारी

३७ विश्व शान्ति विहार दायक समितिका सचिव सुश्री अमिता धाख्वाको विश्व शान्ति विहारको धार्मिक सेवा : एक रिपोर्ट २०६२ बाट पनि सहयोग लिइएको छ । - सम्पादक

स्तरीय शिक्षा प्रदानगरी अध्यापन एवं तालिम कार्य संचालन भइरहेको छ ।

विश्व शान्ति विहारलाई संरक्षणगरी बुद्ध शासनको उन्नति र अभिवृद्धिका लागि परियत्ति र प्रतिपत्तिको कार्यमा टेवा पुऱ्याउन र विहारमा रहनु भएका श्रद्धेय भिक्षु र श्रामणेरहरूलाई चतुप्रत्यय सेवा गर्ने उद्देश्यले २०४१ पौष १ गते गठित विश्व शान्ति विहार दायक समितिले विहारको स्थापना काल देखि नै कार्यरत हुँदै आएको छ ।

२०५९ सालमा विश्व शान्ति विहार संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्नका निम्ति विहारका प्रमुख श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरको अध्यक्षतामा एउटा विश्व शान्ति विहार संरक्षण समिति पनि गठन गरिएको छ ।

विश्व शान्ति विहारको स्थापना कालदेखि यस विहारमा विभिन्न धार्मिक गतिविधिहरू संचालन हुँदै आएका छन् । नियमितरूपमा संचालन भइरहेका धार्मिक गतिविधिहरू निम्न प्रकारका छन्—

१. शनिवारीय नियमित कार्यक्रमः

साप्ताहिक रूपमा प्रत्येक शनिवार विहान सतिपट्टान विपस्सना ध्यान अभ्यास र धर्म देशना कार्यक्रम भइरहेका छन् । श्रद्धेय ज्ञानपूर्णक महास्थविरबाट सुत्तनिपातको उपदेश व्याख्यात्मक रूपमा देशना हुँदै आइरहेको छ ।

२. बुद्ध धर्म अध्ययन-अध्यापन तथा ध्यान भावना कार्यक्रमः

यस विहारमा बुद्ध धर्म अध्ययन-अध्यापन र ध्यान भावनाको कार्यक्रम वर्षेनी हुँदै आएको छ । वर्षेनि दशै र हिउँदको लामो विदा तथा अरू समयमा पनि ध्यान शिविर सञ्चालन भइरहेको छ । अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, शंखमूलमा र नेपाल विपश्यना केन्द्र बुढानिलकण्ठले आयोजना गरेको प्रब्रजित तथा नियमित ध्यान शिविरमा पनि विश्व शान्ति विहारका भिक्षु, श्रामणेर तथा अनागारिकाहरू सम्मिलित भइरहेका छन् । विश्व शान्ति विहारमै भिक्षु, श्रामणेरहरू र अनागारिकाहरूलाई समय समयमा ध्यान शिविर सञ्चालन भइरहेका छन् ।

३. दैनिक बुद्धपूजा कार्यक्रमः

यस विहारको दैनिक कार्यक्रम अन्तर्गत विहान बेलुका नित्य बुद्ध

पूजा, परित्राण पाठ, ध्यान भावनाको साथै धर्मदेशनाको कार्यक्रम पनि भइरहेको छ । प्रत्येक उपोसथपर्व दिनमा गुरु भन्तेहरूबाट ओवाद, अनुसाशन, दिने कार्य पनि भइराखेको छ भने प्रत्येक महिनाको तेस्रो शनिवारका दिन विशेषरूपले उपासकउपासिकाहरू सम्मिलित भई बुद्धपूजा एवं धर्मदेशना कार्यक्रम हुँदै आएको छ ।

४. विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालय संचालन:

बौद्ध विनयानुकूल वातावरणमा बुद्ध धर्मका परियत्ति शिक्षा र सरकारी शैक्षिक शिक्षा दिई दक्ष जनशक्ति तयार पार्न २०५३ साल फागुन २ गतेदेखि सुचारुरूपले संचालन हुँदै आएको विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयमा शैक्षिक सत्र २०७० मा जम्मा २८ जना श्रामणेर, अनागारिकाहरू अध्ययनरत छन् ।

शिक्षा नियमावली २०५९ को नियम ५२ बमोजिम बैकल्पिक शैक्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत वि.सं. २०६६ देखि लागू हुने गरी निम्न माध्यमिक तहको तथा वि.सं. २०६७ देखि लागू हुने गरी माध्यमिक तहको धार्मिक बैकल्पिक विद्यालयको रूपमा यस विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयलाई कक्षा संचालन गर्न जिल्ला शिक्षा कार्यालय, काठमाडौंले अनुमति प्रदान गरिएको छ ।

बाहिर विहारबाट प्रव्रजित श्रामणेर, अनागारिकाहरूलाई अध्ययनार्थ पनि व्यवस्था भएअनुसार हाल १ जना शाक्य सिंह विहारबाट, १ जना ध्यानकुटी विहार, बनेपाबाट र अन्तराष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, बुद्धनगर, शंखमूलबाट २ जना अनागारिकाहरू अध्ययन गर्दैछन् । शिलाक्षयका विद्यार्थीहरूलाई गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्नका लागि विभिन्न देशबाट अंग्रेजी तथा अरु भाषा सिकाउने शिक्षक शिक्षिकाहरू स्वयंसेवकका रूपमा पनि काम गर्दै आइरहेका छन् । बौद्ध शिक्षालयमा भिक्षु, अनागारिका तथा अन्य शिक्षक(शिक्षिकाहरू जम्मा १३ जवान अध्यापन कार्यमा संलग्न रहेका छन् ।

५. चतुप्रत्यय सेवा:

यस विहारमा रहनुभएका श्रद्धेय भिक्षुहरू, श्रामणेर र अनागारिकाहरूलाई आवश्यक चतुप्रत्ययको व्यवस्था विश्व शान्ति विहार दायक समितिका उपासक उपासिकाहरूको तर्फबाट भइरहेको छ । यस कार्यमा आर्थिक टेवा दिनका लागि भोजन व्यवस्था अक्षयकोष र स्वास्थ्य सेवा कोष स्थापना गरी उक्त कोष वृद्धि गर्ने प्रयास भइरहेको छ ।

६. विश्व शान्तिमा स्वास्थ्य सेवा :

विश्व शान्ति विहारमा समय समयमा तथा आवश्यक परिआएको बखतमा स्वास्थ्य उपचारमा डा. विजयलाल श्रेष्ठ, डा. केशरी वज्राचार्यहरूले सेवा गरिरहनु भएको छ । त्यस्तै उपासक सारदामान शाक्यको पहलमा कुपण्डोलस्थित मधुमेह, थाइराईड तथा इन्डोक्राइनोलोजी केयर सेन्टरका डा. सन्तोष शाक्य, डा. अमीर शाक्य, डा. असीम शाक्यलगायतका अन्य डाक्टरहरूले पनि विहारका भिक्षु, श्रामणेरहरूलाई निःशुल्क उपचारमा सहयोग गरिरहनु भएको छ ।

७. अतिथि स्वागत एवं सत्कार:

यस विहारमा विभिन्न समयमा स्वदेशी तथा विदेशी अतिथिहरूको स्वागत एवं सत्कार कार्य भइरहेका छन् भने परदेशसंग सुमधुर सुम्बन्ध गाँस्दै जाने रचनात्मक कार्यहरू पनि हुँदै आइरहेको छ ।

८. सम्मान कार्यक्रम:

यस विश्व शान्ति विहारमा आदरणीय, सम्मानित व्यक्तिहरूलाई सम्मान गर्ने काम पनि हुँदै आएको छ । विभिन्न समयमा पाल्नु हुने म्यानमार, श्रीलंका, थाइल्याण्ड, जापान, युरोप, अमेरिका लगायत अन्य विभिन्न देशका श्रद्धेय भिक्षु संघ, अनागारिका, गण्यमान्यवर्गलाई स्वागत सत्कार कार्यमा संलग्न रहेको छ ।

९. वार्षिकोत्सव तथा कथिन दान उत्सव:

वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत विश्व शान्ति विहारमा तीन महिनासम्म पूज्य भन्तेहरू वर्षावास बस्नु भई पूर्ण भएको उपलक्ष्यमा कथिन दान उत्सव गर्ने चलन हुँदै आएको छ । साथै विहारको वार्षिक उत्सव कार्यक्रम पनि भव्य समारोह गरी मनाउदै आएको छ ॥ वर्षेनी विशेषगरी मलेसियन, सिंगापुर र नेपालका दाताहरूबाट कथिन चीवर दान भइरहेको छ । सोही समारोहमा शान्ति सन्देश पत्रिका पनि प्रकाशन भइरहेको छ ।

१०. दुर्लभ प्रव्रज्या कार्यक्रम:

समय समयमा श्रामणेर प्रव्रज्या कार्यक्रम पनि हुँदै आएको छ । विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयमा श्रामणेर विद्यार्थीहरूको संख्या बढाउन आवश्यकतानुसार

परीक्षण गरी विद्यार्थीहरू प्रब्रजित गरी भर्ना गरिदै आएको छ । समय समयमा अस्थायी दुर्लभ प्रब्रज्या कार्यक्रम अन्तर्गत कूलपुत्रहरूलाई प्रब्रज्या कार्य हुँदै आइरहेको छ । वि.सं. २०६३ साल फाल्गुण १० देखि १७ गते सम्म थाइलेण्डका परमपूज्य विपश्यनाचार्य श्रद्धेय भिक्षु Phra Thep Siddhacharya (Tong Siri Mangalo) को उपाध्यायत्वमा ३५ जना कूलपुत्रहरूलाई प्रब्रज्या गरिएको थियो । त्यस्तै विहारका संस्थापक तथा प्रमुख श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरको उपसम्पदा ५० वर्ष स्वर्ण दिवसको उपलक्ष्यमा ५० जना कूलपुत्रहरूलाई २०६५ चैत्र २२ गतेदेखि ३० गतेसम्म उपसम्पन्न दीक्षा कार्यक्रम भएको थियो ।

११. भिक्षाटन कार्यक्रम:

दाताहरूको मन प्रशन्न हुने गरी दानकोपरम्परालाई टिकाउन पाटनका टोल टोलमा श्रद्धेय भिक्षुहरू र श्रामणेरहरूलाई भिक्षाटन गराउने काम हुँदै आएकोछ । यस पुनित कार्यमा विशेषतः ललितपुरको विश्व शान्ति पुस्तकालयको ठूलो सहयोग छ । त्यस्तै अरु विशेष पर्वका दिनमा दाताहरूको श्रद्धा अनुरूप विभिन्न ठाउँहरूमा भिक्षाटन कार्य हुँदै आएको छ । स्मरणीय छ, पाटनको नगर क्षेत्रको साथै बुंगमती, थसि, थेचो, लुभु, खोकना, सुनागुठी, चापागाउँ तथा काठमाडौँ, भक्तपुर, ठिमि, तथा उपत्यका बाहिर बनेपा, धुलिखेल, त्रिशूली, पोखरा, तानसेन, कपिलवस्तु, बुटवल, भैरहवा, हेटौँडा, धरान, बागलुंग, बेनी आदि ठाउँमा पनि भिक्षाटन कार्यक्रम भइसकेको छ ।

बुद्ध जयन्तीको उपलक्ष्यमा बुद्ध जयन्ती समारोह समिति, विश्व शान्ति विहारको आयोजनामा शान्तिनगर, नयाँ बानेश्वर, मिलनचोक क्षेत्रमा पनि बुद्ध जयन्तीको अघिल्लो शनिबार भिक्षाटन कार्यक्रम संचालन भइरहेको छ ।

१२. धर्म प्रचार

यस विहारका प्रमुख श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरले वर्षेनि वैशाख, जेष्ठ महिनातिर एक दुई महिनाको लागि सिंगापुर र मलेसियामा ध्यान शिविर संचालन तथा प्रवचन कार्यक्रम गर्दै आउनुभएको छ । त्यस्तै यसको अलावा हप्ताको एक चोटी गाउँ गाउँमा बुद्ध धर्म प्रचार प्रसार र परियत्ति अध्यापन गराउन भिक्षु श्रामणेरहरूलाई पठाउने कार्य पनि हुँदै आइरहेको छ । विभिन्न विहारमा गुँला धर्मदेशनामा पनि विभिन्न विहार, ठाउँहरूमा सञ्चालित धर्मदेशना कार्यक्रममा पनि यस विहारका भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिकाहरू

सहभागि भएर उपासक उपासिकाहरूलाई ज्ञान गुणका कुराहरू सिकाउने कार्य भइरहेको छ ।

भिक्षुहरू खाली रहेको ठेचो, थसि, धापाखेल, बुलु, मनमैजु, शान्तिवन आदि विहारहरूमा यस विहारका भिक्षुहरू वर्षावास ३ महीना बसी उपासक उपासिका, विद्यार्थीहरूलाई परियत्तिको साथै ज्ञान गुणका कुराहरू सिकाउने कार्य भइरहेको छ ।

१३. बुद्ध जयन्तीको कार्यक्रम

हरेक वर्ष वैशाख पूर्णिमाका दिन बुद्ध जयन्तिको उपलक्ष्यमा विश्वशान्ति विहार र भोजपुर टक्सार शाक्य समाजको संयुक्त आयोजनामा यस विश्वशान्ति विहारबाट शोभायात्रा कार्यक्रम, धर्मदेशना, माध्यमिक विद्यालयस्तरिय निबन्ध, चित्रकला, हाजिर जवाफ, प्रतियोगिताहरूको साथै रक्तदान कार्यक्रम पनि हुँदै आइरहेको छ ।

सोही उपलक्ष्यमा देश तथा विदेशका विभिन्न स्थानहरूमा हुने विभिन्न कार्यक्रमहरूमा पनि यस विहारका भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिकाहरू सहभागी भइरहेका छन् ।

१४. थेरवाद एकेडेमीको स्थापना

यस विहारमा नेपालको पहिलो थेरवाद एकेडेमी स्थापना भई स्नातकोत्तर MA को कक्षा संचालन भइरहेको छ । लुम्बिनी बौद्ध विश्व विद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त यस एकेडेमी २०६९ साल भाद्र २ गते मित्रराष्ट्र म्यानमारका प्रकाण्ड विद्वान् International Association of Theravada Buddhist University का अध्यक्ष अगमहापण्डित श्रद्धेय भिक्षु डा. ज्ञाणिसार महास्थविर 'सीतगु सयादो'बाट समुद्घाटन भएको हो । वि.सं. २०६९/ २०७० को पहिलो व्याचमा यस एकेडेमीमा ५४ जना प्रशिक्षार्थीहरू भर्ना भएर अध्ययन गरेका थिए । लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त भएका ५ वटा कलेजको एम ए प्रथम वर्षको परीक्षा यस थेरवाद एकेडेमीमा नै २०७० असार २४ गतेदेखि श्रावण ९ गतेसम्म संचालन भएको थियो

लुम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालयसंग सम्बन्धन प्राप्त गरी बुद्धधर्ममा एम. ए. तहको कक्षा संचालन गर्दै आएका क्याम्पसहरू मध्ये अगमहापण्डित डा. भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरको संस्थापक अध्यक्षतामा स्थापित यस थेरवाद बुद्धिष्ट एकेडेमीमा शैक्षिक सत्र २०७०-७१ (२०१३-१४) दोश्रो व्याचको कक्षा

संचालनको निम्ति आवेदन फाराम वितरण भैरहेको छ । नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त स्वदेशी वा विदेशी क्याम्पसबाट कुनै पनि विषयमा स्नातक तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेका ईच्छुक महानुभावहरूले सम्पर्क गर्न सक्नु हुनेछ । यस कलेजको स्थापना संगै देश विदेशबाट वित प्रोफेसर तथा स्कोलरहरूले समय समयमा विशेष कक्षा तथा स्थलगत भ्रमण भैरहेको छ भने आधुनिक शिक्षा प्रणाली अर्न्तगत यस एकडमीमा आधुनिक प्रविधि प्रयोग गरि शिक्षण अध्यापन भैरहेको छ । एकेडेमिक फिल्डमा यसको निरन्तर संचालनले निकत भविष्यमा दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्न यसले मदत मिल्ने देखिन्छ ।

१५. पुस्तक प्रकाशन तथा वितरण

सन्ति सुखावास, चाकुपाटको प्रकाशन सहयोगमा यस विहारका विहारप्रमुख श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरद्वारा अनुवाद एवं रचना गरिएका विभिन्न पुस्तकहरू प्रकाशन तथा वितरण हुँदै आइरहेको छ । साथै मैत्री भावना, ध्यान निर्देशन र अरु विभिन्न बौद्ध उपदेशहरू सम्बन्धि क्यासेट तथा सि.डी.हरू पनि विक्रि वितरण भइरहेको छ । समय समयमा विहारका गतिविधिहरूको बारेमा प्रकाश पार्ने ब्रोसर (brochure) स्मारिकाहरू प्रकाशन गरिदै आएको छ ।

१६. विविध गतिविधि

यस विहारमा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको प्रधान कार्यालय, नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाको सचिवालय रहेकोले थप विविध कार्यक्रमहरू संचालन हुँदै आइरहेको छ । परियत्ति अन्तर्गत वार्षिक परीक्षा सञ्चालन, दीक्षान्त तथा पुरस्कार वितरण समारोह, सभा तथा सेमिनारको साथै परियत्तिका प्रशिक्षार्थीहरूलाई तालिम दिने कार्यमा सहयोग गरिदै आएको छ । त्यस्तै विभिन्न संघ संस्थासित आबद्ध भएकोले समय समयमा विविध कार्यक्रम हुँदै आइरहेको छ ।

१७. विहारका आवासीय व्यक्तिहरू

हाल यस विहारका आवासीय व्यक्तिहरूको संख्या (५२)

भिक्षुहरू	११ जना
श्रामणेरहरू	३४ जना

अनागारिकाहरू
धर्मसेवकसेविका

३ जना
३ जना

यस विहारसित सम्बन्धित भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिकाहरू (९ जना)

सिद्धिमंगल बुद्ध विहार, थसि १ जना (भिक्षु विमलो)

मणिमण्डप विहार, पटको १ जना (भिक्षु नायको)

वेलुवनाराम विहार, ठेचो २ जना (भिक्षु उत्तमो, भिक्षु चन्दिमो)

पद्मचैत्य विहार, बुटवल २ जना (भिक्षु कविन्दो, श्रामणेर जागरो)

कुटी विहार, कोटेश्वर ३ जना (भिक्षु शान्तमैत्री, भिक्षु रेवतो, श्रामणेर शासनरत्न)

सन्ति सुखावास, चाकुपाट १ जना (अनागारिका उत्पलवर्णा)

यस विहारबाट विदेशमा गई अध्ययनरत हुनु भएका विद्यार्थीहरू (१३ जना)

ताइवान् १ जना (भिक्षु वजिरबुद्धि)

म्यान्मारः ७ जना

पण्डिताराम जंगल ध्यानकेन्द्र

(Panditarama Forest Meditation Center, Bago, Myanmar)

२ जना भिक्षुहरु - भिक्षु भद्रको (जिनरत्न) र भिक्षु सारदस्सी

४ जना श्रामणेरहरु - श्रामणेर विमुत्तो, पञ्जासामी, रुचिरो र पज्जोतो

अनागारिका मधुभाणिनी (बुद्धपालि)

(Panditarama Meditation Center, Yangon, Myanmar)

श्रीलङ्का ५ जना श्रामणेरहरु

१. श्रामणेर मेघियो - Shree Sumana Pirivena, Colombo

२. श्रामणेर जयन्तो - Buddhist And Pali University of Sri Lanka

३. श्रामणेर उत्तरो ४. श्रामणेर धजवन्तो -

Sri Lanka International Buddhist Academy (SIBA)

५. श्रामणेर सुद्धिको - Shree Somaransi Pirivena

यसरी विश्व शान्ति विहारमा रचनात्मक धार्मिक गतिविधिहरू संचालन हुँदै आएको छ । यस विहारको उन्नति अभिवृद्धि गरी बुद्धशासन चीरस्थायी गर्ने कार्यमा सहयोग गर्नु सबै बौद्धहरूको कर्तव्य हो ।

६.२ विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालय निर्माणको उद्देश्य

(विश्व शान्ति विहारका प्रमुख तथा विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयका संस्थापक भ्रद्धेय गुरुवर भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले यस विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालय तल उल्लिखित विभिन्न उद्देश्य राखी स्थापना गर्नु भएको हो ।)

१. बुद्धदेशित त्रिविध शिक्षामध्ये पहिलो परियत्ति शिक्षालाई सकेसम्म प्रामाणिक रूपले शिक्षार्थीहरूलाई सिकाउनै साथसाथै आचरण अनि अभ्यास गराउने ।
२. पाँच वर्ष भित्रमा परियत्ति ज्ञानमा आफ्नो बुद्धिले आफैले बुझेर अध्ययन गर्न सक्ने गरी पृष्ठभूमी तयार गर्ने ।
३. त्रिरत्नप्रतिको आस्था र विश्वास आफू अनि अरुलाई सिकाउन सक्षम बनाई धर्मदूत कार्य अगाडी बढाउन सक्ने प्रवर्जित गृहस्थ नवयुवक युवतीहरू उत्पादन गर्ने ।
४. सामाजिक क्षेत्रमा अनभिज्ञ नहुने गरी समाजमा भिज्न सक्ने गरी अत्यावश्यकिय सामाजिक ज्ञान पनि सिकाउदै लाने ।
५. शील सदाचार नियम नीतिमा अरूको दृष्टिमा देशारोपन गर्न नसक्ने गरी बौद्धत्वलाई अनुकूल हुनेगरी रक्षा गर्न, सभ्य सुसंस्कृत जीवन र व्यवहार हुने किसिमले शिक्षा भएको दुपिं यान्ता वीगु ।
६. राष्ट्रिय , अन्तराष्ट्रिय क्षेत्रमा कार्यकुशलता, प्रतिष्ठा हुने गरी धर्मानुकूल अनि प्रभावशाली ढंगले व्यवहार गर्न सक्षम हुने गरी शिक्षार्थीहरूको जीवनस्तर उकास्न मद्दत हुने शिक्षानीति अवलम्बन गर्ने ।
७. त्यागमय जीवनप्रति श्रद्धा र आस्था वृद्धि हुने खालको शिक्षा नीति अवलम्बन गर्ने । ताकि प्रवर्जित जीवन जीउने अवस्थामा उनीहरूको मनस्थितिमा हिनताबोध उत्पन्न नहोस ।
८. परोपकारको लागी नै प्रवर्जित जीवन हो: । त्यसैले उक्त कार्यप्रति नेतृत्व गर्दै अरूहरूलाई पनि दिशाबोध गर्न सक्ने गरी क्षमतामा वृद्धि गराउने ।
९. शिल्पशास्त्र अथवा शैक्षिक क्षमताको साथसाथै व्यावहारिक क्षेत्रको विभिन्न विषयमा कार्यकुशलता वृद्धि हुने खालको शिक्षा नीति अवलम्बन गर्ने : ।

१०. भविष्यमा यो स्थल पूर्ण रूपले Buddhist Institute को रूपमा परिचित हुदै जाने किसिमले यहाँको शिक्षा नीतिलाई अगाडी बढाउदै लाने । साथै यस स्थानबाट प्रव्रजितहरू पनि वृद्धि हुने गरी शिक्षा दिने ।
११. बुद्ध शासनयागु मर्मलाई बुझेर शासनलाई निस्वार्थ रूपले सहयोग गर्नसक्ने, सेवा गर्न जान्ने बौद्ध उपासक उपासिकाहरूको वृद्धि हुदै जाने गरी शिक्षा दिने ।
१२. स्वदेशी विदेशी सद्धर्म प्रेमीहरूलाई पनि त्रिविध शिक्षाको अध्ययन अध्यापन गराउनुको साथसाथै प्रत्यक्ष अभ्यास गराउने ।

६.३ विश्व शान्ति विहारको नियमावली^{३८}

१. पूर्णरूपले विहारप्रमुखको विनयानुकूल अनुशासनमा बस्ने ।
२. विहारको नित्यचर्या दिनको दुई पटक (बिरामी अवस्थामा बाहेक) बुद्ध पूजा, ध्यान भावना अनिवार्य रूपले गर्नुपर्ने । यस कुरामा ठूला जेष्ठ भिक्षु श्रामणेरहरू नमूना बनी अरूलाई पनि प्रेरणा दिने ।
३. पूर्णिमा र औंशीको दिन वा एकदिन अगाडी महीनामा २ पटक अनिवार्य रूपमा केश (रौं) काटेको हुनुपर्छ । यस विहारबाट विभिन्न विहारमा खटिएका भिक्षु श्रामणेरहरूले पनि यस नियमलाई श्रद्धाकासाथ पालन गर्ने ।
४. उपसम्पन्न भिक्षुहरू प्रत्येक उपोसथ (प्रातिमोक्ष उद्देशन) गर्ने दिनमा अरू काम भएतापनि उपोसथ गर्ने उपोसथागार (सीमागृह)मा अनिवार्य रूपमा उपस्थित भई उपोसथ गर्ने हुनुपर्छ ।
५. चीवरधारीहरू आदर सत्कार गर्न योग्य श्रमणसारूप्य हुने गरी नियमानुकूल किसिमले बस्नु पर्छ । सभा, समारोह र भोजन निमन्त्रणा आदीमा जाने बेला अनिवार्य रूपले पारूपन गरेर संयमित इन्द्रिय भएर मात्र जाने । आफ्नो दुर्व्यवहारले हुने अभद्र व्यवहारप्रतिको जिम्मेवार आ-आफै हुनुपर्नेछ ।

३८ (विश्व शान्ति विहारका संस्थापक तथा विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयका प्रमुख श्रद्धेय गुरुवर भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरबाट यस विश्व शान्ति विहारको राम्ररी संचालन र सुव्यवस्थाको लागि बनाउनु भएको नियम नीति)

६. विनाकारण विनसिति बिहार बाहिर रात नबस्ने । कहिं कतै बाहिरजानुपर्ने अवस्थामा सम्बन्धित व्यक्तिहरूलाई जानकारी दिएर अनुमति लिएर मात्र बाहिर जाने । बाहिरबाट आफू विहारमा आईसकेको सम्बन्धी गुरुहरूलाई सुसुचित गर्ने रूपमा वन्दना गर्न जाने गर्नुपर्छ ।
७. जलपान, भोजनको समयमा विहारको समय तालिका अनुसार सामूहिक रूपमा भान्साघरमा अनिवार्य रूपले उपस्थित हुनु पर्नेछ ।
८. विहारलाई धक्का पुग्ने खालका हरेक कृत्याकलाप रहनसहन स्वीकार्य हुनेछैन । विहारमा जथाभावी रूपमा रेडियो बजाउने, टिभी हेर्ने जस्ता कृत्याकलापहरू अशोभनीय हुने हुनाले गृहस्थीहरूको जस्तो गृहस्थी व्यवहार बिलकुल अस्वीकृत हुनेछ ।
९. बाहिरबाट आउने यात्रु आगन्तुकहरूलाई तुलुतुलु नहेरिकन यथायोग्य किसिमले मंगल वचनले स्वागत गर्ने । कुरा गरी आगन्तुक सत्कार राम्रोसँग गर्ने । विहारमा आउनुहुने हरकोहीसँगपनि मैत्रीभाव राखेर व्यवहार गर्ने । पक्षपातको भावले व्यवहार नगर्ने । अनुहार हेरेर काम नगर्ने ।
१०. रोग इत्यादी हुदाँ आफू आफूमा सेवाभाव जगाएर सेवा गर्ने बानी बसाल्ने । त्यसै हेरेर मात्र नबस्ने ।
११. विहारमा बस्नेहरूले मैत्री करुणाभाव अभिवृद्धि गर्नुको साटो स-सानो कुरामा अर्काको दोषमात्र केलाएर सुधारको दृष्टि नराखी आफू अभिमानी भई नबस्ने । गल्ती भएमा तुरन्त भूलसुधार गरी द्वेषभाव नराखी मैत्रीपूर्वक व्यवहार गरी सामान्य जीवन यापन गर्ने । पारस्परिक मैत्रीभाव, सेवाभाव राखेर राम्रोसँग सोच विचार गरेर काम गर्ने अपमानजनक अभद्र वचन र व्यवहार प्रयोग नगर्ने ।
१२. विहारनिवासी सेवकसेविकाहरूले चीवरधारी भिक्षु श्रामणेर अनागारिकाहरूलाई आदरसत्कारपूर्वक व्यवहार गर्ने । आफ्नो मर्यादा उल्लंघन नहुने गरी काम कर्तव्य गर्ने । चीवरधारी भिक्षु श्रामणेरहरूलाई अगौरवपूर्वक काम नअह्वाउने ।
१३. विहारनिवासी सेवक सेविकाहरूलाई सहयोग गर्नुपर्ने अवस्थामा श्रामणेरहरू श्रामणेरहरूको र भिक्षुहरू भिक्षुहरूको मर्यादा भित्र रही विनय नियमको उल्लंघन नहुने गरी सहयोग गर्ने ।

१४. व्यक्तिगत स्वार्थ र लाभ भन्दापनि विहार र शासनको सुव्यवस्था र उन्नति वृद्धितर ध्यान राखेर हरेक क्षेत्रमा सहभागी हुने । खानेकुरादेखि लिएर बाहिरको दान आउने चीज वस्तुहरू व्यक्तिगत रूपले प्रयोग नगरी सामूहिक रूपमा प्रयोग गर्ने ।
१५. विहारप्रति धेरै सहयोग हुने उपासक उपासिकाहरूप्रति उनीहरूको श्रद्धा उत्तरोत्तर वृद्धि हुने गरी रहन सहन बोलिवचनमा संयमित भाव र कोमल भाव बनाउने । कसैको श्रद्धामा आँच आउने व्यवहार हानीकारक हुनेछ ।
१६. विहारको प्रत्येक अत्यावश्यक क्रियाकलाप एक आपसमा सल्लाह गरेर पारस्परिक आदानप्रदानद्वारा गर्ने । सामूहिक काम सामूहिक रूपमा मिलिजुली गर्ने । व्यक्तिगतभाव देखाएर कसैले नगरेर आफैले मात्र गरेको जस्तो चाप्लुसी भाव नदेखाउने ।
१७. खर्चको लागि विहारको सम्पत्तिमा मात्र आखाँ लगाएर विहारले नै गर्छ, भन्ने खालको संकुचित दृष्टि र मनोवृत्ति नराख्ने । विहार आफ्नै हो, शासनको काम आफ्नै हो र काम गर्नु हाम्रो कर्तव्य हो भन्ने बोध गरी उदारभाव राखेर काम कर्तव्य गर्ने ।
१८. विहारको शान्ति, सुरक्षा, सुव्यवस्था, सरसफाइ, सुधारमा विशेष ध्यान पुऱ्याउने ।
१९. हिसावकिताब राम्रोसँग मिल्ने गरी राख्ने । मितव्ययी भएर काम गर्न सिक्ने । सित्तैमा आएको सम्पत्ति नठान्ने । श्रद्धा दानको बोझ तातो फलामले डामिरहेको सरह हुन्छ । विशेष सतर्क हुन अति आवश्यक । अनावश्यकरूमा फोन नगर्ने । श्रद्धाले दिएको चीज वस्तुलाई तिरस्कार नगर्ने । अरूहरूको श्रद्धामा आँच आउने किसिमको व्यवहार नगर्ने ।
२०. विश्वशान्ति विहार दायक समितिको सदस्यप्रति राम्रो कदर हुनुपर्छ । उनीहरूप्रतिको अनादरभाव विहारको भविष्य अभिवृद्धिमा घातक हुनजान्छ । त्यसैले सचेत भएर व्यवहार गर्नुपर्छ । भविष्यलाई बिचार गरेर काम गर्नु अत्यावश्यक छ ।
२१. देश, विदेशबाट आगन्तुकको रूपमा आउनुहुने भिक्षु श्रामणेरहरूलाई ३ दिनसम्म आगन्तुकको रूपमा सम्मान गर्ने र विहारमा ठाउँ दिने । विशेष परिस्थिति अनुकूलता हेरेर मात्र काम गर्ने । यदि विहारबाट नै आमन्त्रितहरू भए विहारको दायक समितिसंग सल्लाह गरी निर्णय

भएअनुसार काम कुरा गर्ने । गृहस्थीहरूको सम्बन्धमा विहारको क्षमता हेरेर मात्र व्यवस्था मिलाउने । कप्पियकारकको रूपमा आउनेहरूलाई उनीहरूलाई सुहाउँदो व्यवहार गर्ने ।

२२. यी कुराहरूमा अनुशासन भंग हुने अवस्थामा विहारप्रमुख स्थविर भन्तेको निर्णय सर्वोपरि हुनेछ । मुलाहिजा हेरेर काम कुरो हुदैन ।
विनयो नाम सासनस्स आयु विनय नियम बुद्ध शासनको प्राण हो ।
चिरं तिट्ठतु सद्धम्मो सद्धर्म चिरस्थायी रहोस ।

६.४. जलपान/भोजन दाताहरूको लागि सूचना र अनुरोध :

- १) भोजन गराउने दिन पहिला नै निश्चित भईसकेको भएतापनि भोजनको निश्चित दिनको एक दिन अगाडी पनि सम्पर्क राख्ने गर्नुहोला ।
- २) विहारमा पैसा दिएर विहारमा नै खाना बनाउन दिने वा आफूले नै घरबाट बनाएर ल्याउने हो त्यसको जानकारी पहिला नै दिनुहोला ।
- ३) आफूहरूले ल्याउने तरकारीको परिकारको किसिम पहिला नै जानकारी गराउनुहोला ।
- ४) भोजन दाताहरूले आफूहरू कति जना सम्म आउने हो, पहिला नै सूचना दिई सहयोग गर्नुहोला ।
- ५) बुद्धशासनप्रति समर्पित प्रव्रजितहरूको जीवन सुचारुरूपले अगाडी बढाउन सकोस् भनी मैत्री चित्त राखी दान पुण्य गर्ने गर्नुहोस् ।
- ६) भोजन अनुमोदन पछि भान्छामा ठाउँ नपुगेमा हलमा गएर बस्न सकिन्छ ।
- ७) पात्र, थाल सत्कारपूर्वक उठाएर दान दिनु होला ।
- ८) खाना थप्ने बेला माथि (जेठो) देखि राखिदिनुहोला ।
- ९) खानेकुरा लगेर मात्र “यो राखौं” भनेर सोध्नुहोला ।
- १०) “पुग्यो” भनिसकेपछि पनि करकाप गरी फाल्नुपर्ने गरी खाना नराखौं ।
- ११) भोजन थप्ने बेला “भात” राखौं नभनिकन “भोजन” राखौं भनिदिनुहोला ।
- १२) खाना राख्न जाँदा जुत्ता नलाईकन राख्नुहोला ।
- १३) आफूले नै दान दिनेतिर मनलाई अग्रसर गराउनुहोला ।
- १४) दानपुण्य गर्नु अगाडी, दानपुण्य गर्ने बेला, दान पुण्य गरिसकेपछि पनि आफ्नो मनलाई प्रसन्न राख्नुहोला ।
- १५) श्रामणेर विद्यार्थीहरूको विहानीको क्लास १० :०० बजे नै समाप्त

हुने भएकोले परित्राण पाठ र धर्मदेशना सुन्न ईच्छुक दाताहरूले भोजनको समय ११:०० बजे अगावै परित्राण पाठ सकिने गरी समय मिलाउनुहोला ।

- १६) बिहान जलपान दान गर्ने दाताहरू ६: ०० बजे भित्र पुग्नुहोला । ६:४५ मा त्रिरत्न वन्दना प्रार्थना पछि श्रामणेर विद्यार्थीहरूको बिहानीको क्लास बिहान ७:०० बजेदेखि नै शुरू हुन्छ ।
- १७) भान्छा घर र बिहारमा शान्त वातावरण ल्याउन आफू पनि सचेत होऔं साथै साथीहरूलाई पनि प्रेरित गरौं ।
- १८) क्लास भईरहेको बेला क्लासमा बाधा नपुऱ्याई दिन आफ्नो बाल-बालिकाहरूलाई ठूलो स्वरले आवाज निकाल्न र कराउन नदिनु होला ।
- १९) यदि व्यवस्थापनमा केही सुधार गर्नुपर्ने आवश्यकता भएमा सकारात्मक विचार राखी व्यवस्थापनलाई अझ राम्रो बनाउन सहयोग गरी दिनु होला ।
- २०) जुता फुकात्दा, राख्दा जहाँपनि लाइनमा राम्रोसँग मिलाएर फुकाल्ने बानी बसालौं ।
- २१) आ- आफ्नो सामानको सुरक्षा आफैले गर्नुहोस् ।
- २२) भोजन अघि र पछि पनि खाना पकाउने सहयोगीहरूलाई सजिलो हुनेगरी सहयोग गर्ने भावना जगाऔं ।
- २३) जलपान, भोजन र बुद्धपूजा तथा ध्यान भावनाको समयमा फोन नगरिदिनुहुन अनुरोध गर्दछौं ।

सुखी होस्, निरोगी होस्, निःदुखी होस्, शत्रुभय नहोस्,
निर्वाण सम्पत्ति चाडै लाभ गर्न सकोस् ।

साधु ! साधु ! साधु !

❖ जलपान/ भोजनको आशीर्वाद ग्रहण गर्ने बेला, शीलप्रार्थना र परित्राण पाठ गर्ने बेला श्रद्धापूर्वक दुई हात जोडी वन्दना गर्नमा गाह्रो नमानिदिनु होला ।

❖ बढी चिल्लो र मसलायुक्त खाना भन्दा स्वस्थवर्द्धक खानेकुरा खाने र खुवाउने गरौं ।

विश्व शान्ति विहार

विद्यार्थी श्रामणेरहरूको दैनिक समय तालिका

बिहान

४.००	- जागरण
४.०५	- सरसफाइ / शारीरिक व्यायाम
४.४५ - ५.५५	- बुद्धपूजा / ध्यान
६.०० - ६.३०	- जलपान
६.४५	- त्रिशरणगमन प्रार्थना
७.०० - ९.००	- नियमित कक्षा
९.०० - ९.१५	- मध्यान्तर
९.१५ - १०.००	- नियमित कक्षा
१०.०० - ११.००	- परित्राण पाठ / स्वाध्याय
११.००- १२.००	- भोजन

दिउँसो

१२.०० - १२.४५	- स्वाध्याय/ आराम
१२.४५- ३.३०	- नियमित कक्षा
३.३० - ४.००	- सरसफाइ
४.०० - ४.५०	- अतिरिक्त कक्षा - पालि / अंग्रेजी

साँझ

५.०० - ६.१०	- बुद्धपूजा/ ध्यान
६.१० - ६.३०	- धर्मदेशना अभ्यास
६.३० - ६.४५	- सर्वत
६.४५ - ९.००	- कक्षामा स्वाध्याय
९.१५	- सुत्ने

शनिवारिय कार्यक्रम

बिहान ७.०० - ७.३०	- चंक्रमण
७.३० - ८.१५	- ध्यान
८.१५ - ८.३०	- मैत्री भावना
८.३० - ८.५०	-
९.०० - १०.००	- धर्मउपदेश

विश्व शान्ति विहार

ध्यान शिविर दैनिक समय तालिका

बिहान

४.००	-	उठने / चंक्रमण
४.४५ - ५.१५	-	त्रिरत्नगुण / मैत्री भावना (शान्तादर्शदेखि)
५.१५ - ६.००	-	ध्यान
६.१५ - ७.००	-	जलपान / चंक्रमण
७.०० - ८.००	-	ध्यान
८.०० - ९.००	-	ध्यान जांच / चंक्रमण
९.०० - १०.००	-	ध्यान
१०.०० - ११.००	-	चंक्रमण
११.०० - १२.००	-	भोजन

दिउँसो

१२.०० - १२.५०	-	आराम / चंक्रमण
१.०० - २.००	-	ध्यान
२.०० - ३.००	-	चंक्रमण
३.०० - ४.००	-	धर्मदेशना
४.०० - ५.००	-	सर्वत/ चंक्रमण

साँझ

५.०० - ६.००	-	ध्यान
६.०० - ७.००	-	चंक्रमण
७.०० - ७.४५	-	ध्यान
७.४५ - ८.१५	-	तातोपानी / चंक्रमण
८.१५ - ८.४५	-	ध्यान
८.४५ - ९.००	-	मैत्री भावना (अहं अवेरो होमि...)
९.००	-	पूर्ण आराम

विश्वशान्ति विहारय् जुयाच्चंगु नित्यपूजा

सुथय् ४.४५ - ५.५५

१. बुद्ध - पूजा
२. पटिसंखा योनिस्सो
३. अत्थि इमस्मिं काये केसा लोमा
४. केसा-सँ, लोमा - चिमिसँ
५. हेतु पच्चयो.....(३ को)
६. इमेहि खो दस हङ्गेहि.....
७. सेखिय (छगू छगू वर्ग / शनिवार पूरा वर्ग)
८. यो वद तं पवरो मनुजेसु.....
९. नमामि बुद्धं गुणसागरन्तं.....
१०. वरु ज्यू जन्तुतय् नापं हिला जुइगु वनय् वनय्
११. मनुस्सत्तं लिङ्गसम्पत्ति हेतु सत्थारदस्सन
१२. पठमं बोधिपल्लकं
१३. यस्समूले निस्सिनो' व
१४. सम्बुद्धे अट्ठवीसञ्च.....
१५. अनिच्चावत सङ्गारा
१६. धम्मपद/लोकनीतिया गाथात
धम्मपद (नेपाल भाषा वा नेपालीया) छगू वर्ग/
लोकनीति (नेपाली) या १० पु गाथा व अर्थ/
लोकनीति (नेवाःपद्य) या २० पु अर्थ /
गृही शिक्षा (नेवाःपद्य) या ३ गू पेज
वा
१६. परित्राण
१७. ध्यान भावना
१८. मैत्री भावना (शान्तादर्शनिसें)
१९. पुण्यानुमोदन

बहनीसिया बुद्ध (पूजा)

बहनी ५.०० - ६.००

१. बुद्ध-पूजा
२. धम्मपद - गाथा व अर्थ (दुप्पव्वज्जं दुरभिरमं.....)
(आइत, मंगल, बुध, शुक्र)
३. दानं सीलं च नेक्खम्म.....
४. सद्धाधनं सीलधनं
५. एकायनो अयं भिक्खवे मग्गो सत्तानं
६. पदुमं यथा कोकनदं सुगन्धं
७. अविज्जा पच्चया सङ्कारा
परित्राण (परिस्थिति अनुसार)

अथवा

- (क) सोमवार - अनत्तलक्खण सुत्त / पराभव, वसल सुत्त
 - (ख) विहिवार - धम्मचक्रक्कप्पवत्तन सुत्त / सच्चविभंग सुत्त
 - (ग) शनिवार - आटानाटिय सुत्त 'क' / 'ख'
-
८. ध्यान - भावना (५.४० - ६.००)
 ९. मैत्री - भावना (अहं अवेरो होमि.....)
 १०. पुण्यानुमोदन
 ११. धर्मदेशना ज्याम्भूवः (६.१० - ६.३०)
(क) थकालि कथं
(ख) ई - १० मिनेट
(ग) भाय् - नेवा: । नेपाली
 १२. चीवर पारूपन अभ्यास (६.१० - ६.३०) आइतवार
 १३. प्रत्येक उपोसथ दिं (अष्टमी, पुन्ही, अमाइ)
(क) शील ग्रहण (सामणेर, शीलवती) ६:३० - ६: ४५
(ख) अववाद अनुशासन - ६:४५ - ७:३०

विश्व शान्ति विहार दायक समितिया पदाधिकारीपी

फोन / फ्याक्स : ४६२२९८४

सि.नं.	नाम	ठेगाना	पद	फोन नं.
१	भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविर	विश्व शान्ति विहार	संस्थापक धर्मानुशासक	९८४९२८७३७६
२	बाबुकाजी शाक्य	चाकुपाट, यल	सल्लाहकार	५५२०४५७, ५५२३८२६
१.	प्रेमलाल श्रेष्ठ	नयाँ बानेश्वर	अध्यक्ष	छैँ ४४७८७९६, ९७४१०६१३६१
२.	पद्मरत्न तुलाधर	भोटाहिटी, यैँ	उपाध्यक्ष	४२२३६६८
३.	अमिता धाखा	शान्तिनगर	सचिव	४४९३६२६, ९८४१९३४२७९
४.	चित्राशोभा तुलाधर	तिनधारा, यैँ	कोषाध्यक्ष	४२२१३४५, ९८४१३४२४५७
५.	प्रेमकाजी बानिया	मरु, यैँ	सहकोषाध्यक्ष	४२७४१३९, ९८४१३८४१०३
६.	प्रदिप रत्न ताम्राकार	मरु, यैँ	सहसचिव	४२५०७९८, ९८५१०२५३१७
७.	हेरादेवी शाक्य	बौद्ध, यैँ	सदस्य	४४७९१५१, ९८४१६८८८५३
८.	अंगुरमान तुलाधर	ठमेल, यैँ	सदस्य	४२४९५९२
९.	प्रेमराज शाक्य	बानेश्वर, यैँ	सदस्य	४४७९२३७
१०.	काजिमान महर्जन	ग:छैँ, यल	सदस्य	५५३७८८१, ९८४१३७१००५
११.	मैत्री शाक्य	प्रयागपुखू, यल	सदस्य	५५३८३८४, ९८५१०२३५८२
१२.	विष्णु रंजित	कुलेश्वर, यैँ	सदस्य	४२८०३०३, ९८४१३२७२९०
१३.	रत्नभक्त डंगोल	वटु	सदस्य	४२४६३७८, ९८४९५६०१८९
१४.	वेदप्रसाद श्रेष्ठ	शान्तिनगर	सदस्य	४६२१३२३, ९८४९३०९८७७
१५.	प्रदीपकुमार शाक्य	नयाँ बानेश्वर	सदस्य	४११५७९५, ९७४११७६३९९

विश्व शान्ति विहार संरक्षण समितिया पदाधिकारीणि

सि.नं.	नाम	ठेगाना	पद	फोन नं.
१.	भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर	विश्व शान्ति विहार	अध्यक्ष	९८४९२८७३७६
२.	भिक्षु बोधिज्ञान	विश्व शान्ति विहार	उपाध्यक्ष	९८४९३७७५२९
३.	भिक्षु निगोध	विश्व शान्ति विहार	सचिव	९८५१०५२९२८
४.	सुरज शाक्य	बौद्ध	कोषाध्यक्ष	९८५१०२०२२८ ९८४००५०१७७
५.	भिक्षु कोण्डन्य	बुद्ध विहार	सदस्य	४२२६७०२ ९८५१०४६९८८
६.	भिक्षु उदयभद्र	विश्व शान्ति विहार	सदस्य	४६२२९८४
७.	अनागारिका उत्पलवर्णा	सन्ति सुखावास	सदस्य	९८४९२००१९५ ५२६०१५४
८.	प्रेमलाल श्रेष्ठ	नयाँ बानेश्वर	सदस्य	छैँ ४४७८७९६, पस: ४२५१५१७
९.	अमिता धाखा	शान्तिनगर	सदस्य	४६२०६२६, ९८४९९३४२७९

विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालय

व्यवस्थापन समितिया पदाधिकारीणि

सि.नं.	नाम	ठेगाना	पद	फोन नं.
१.	भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर	विश्व शान्ति विहार	संस्थापक	४६२२९८४
२.	श्री सुवर्ण शाक्य	स्यूचाटार	अध्यक्ष	४२८१४९४
३.	भिक्षु कोण्डन्य	बुद्ध विहार	उपाध्यक्ष	४२२६७०२, ९८५१०४६९८८
४.	भिक्षु बोधिज्ञान	विश्व शान्ति विहार	सचिव	९८४९३७७५२९
५.	भिक्षु निगोध	विश्व शान्ति विहार	पिन्सपल	९८५१०५२९२८
६.	सुरेन्द्र बज्राचार्य	छाउनी	कोषाध्यक्ष	९८५१०९३९८५ ४२८६७६४
७.	भिक्षु उदयभद्र	विश्व शान्ति विहार	सदस्य	९८४९९८३६६६
८.	भिक्षु जनक	विश्व शान्ति विहार	सुपरिवेक्षक	९८४९६०९९२४
९.	भिक्षु अमतो	विश्व शान्ति विहार	सह-सुपरिवेक्षक	९८४९६३९३२३
१०.	गणेश बहादुर माली	क्षेत्रपाटी	सदस्य	४२५४३३६, ९८०३८०२११७
११.	मोहनकाजी ताम्राकार	मरु, पिंगननी	सदस्य	४२६४७०४, ९८४९२५१७७४
१२.	सागरमान तुलाधर	इटुम्बहाल	सदस्य	४२५९८११, ९८५१०५७७१२

**लय् लय् पतिकं विहार व शिक्षालयय् भोजन/जलपान व
विविध प्रकारं सहयोग यानाच्चपि दातापि**

क्र.सं.	दाता	थाय्	गते/बार	फोन नं.	विवरण
१.	कल्याण पुचः	मीनभवन	१ गते	४६२१३२३, ९८४९३०९८७७	भोजन
२.	हर्षरत्न, पद्मदेवी ताम्राकार	मरु	पहिलो आईतबार	४२५०७१८ ९८५१०२५३१७	भोजन / स्टेशनरी
३	भिक्षु वजिरबुद्धि	टाईवान	२ गते	८८६९८६८२१३०	भोजन, जलपान व सर्वत
४	चित्राशोभा तुलाधर परिवार	तीनधारा	५ गते	४२२१३४५, ९८४१३४२४५७	भोजन
५	दलबहादुर, रेणु श्रेष्ठ (छिमे)	बागबजार	शुक्लपक्ष दशमी	४२२६६८५, ९८५१०३७४८०	भोजन
६	पद्मशोभा, शान्ति तुलाधर	कान्तिपथ	शुक्लपक्ष चतुर्वशी	४२५३७६०	भोजन
७	शान्ति मानन्धर	धरहरा	दोस्रो आईतबार	४२२३५७८	भोजन
८	हेरादेवी शाक्य	बौद्ध	१९ गते	४४७९१५१	भोजन
९	सुब्रता ज्ञवाली	नक्साल	२१ गते	४४२६३७२	भोजन
१०	प्रेमशोभा समूह	डल्लु	२५ गते	४६७२१९८ ९८४१८२२८४७	भोजन
११	जितबहादुर बज्राचार्य	पुल्चोक	अन्तिम शनिवार	५५२२८१३ ९८४१५००२५४	भोजन
१२	वेदप्रसाद, लेभेन्टरमाया श्रेष्ठ	मीनभवन	शुक्लपक्ष पारु	४४८४३२३	जलपान
१३	मदनरत्न मानन्धर	सोह्रखुट्टे		९८५१०३००८५	स्टेशनरी
१४	प्रकाशवीरसंह तुलाधर	लाजिम्पाट		४४१२६५५	दुरु

VISHWA SHANTI BAUDDHA SHIKSHALAYA

Minbhawan, New Baneshwar

Phone/Fax : 4622984, 4622250 P.O. Box : 8973NPC 327

Email: vishwa2556@gmail.com

Founder/Organizer : Bhikshu Jnanapurnik Mahasthavir

S.N	Teacher's Name	Address	Phone No.	Subject
1	Bhikshu Nigrodha (Principal)	Vishwa Shanti Vihara	4622984/ 9851052928	
2	Bhilshu Janak (Supervisor)	Vishwa Shanti Vihara	9841609924	Health/Phy
3	Bhikshu Amato (Co-Supervisor)	Vishwa Shanti Vihara	9802031180	
4	Bhikshu Bodhijnana	Vishwa Shanti Vihara	4622984/ 9841377529	Pali
5	Bhikshu Aditya	Vishwa Shanti Vihara	9841628322	Pali
6	Sunita Shakya	Saraswatinani	5523072/ 9843201752	population
7	Shanti Shrestha (Maharjan)	Salladhari	9841274649 9841246264	Social/Civics
8	Munindra Ratna Bajracharya	Swayambhu	4277599/ 9849464609	Social/Civics/ Nepal bhasa/ Pariyatti-2
9	Amir Shakya	Jhatapol	5543912 / 9841518207	Maths
10	Sangina Bajracharya	Jhwabahal	4257887/ 9841376553	Health/phy
11	Sabina Bajracharya	Chakupat	5260658/ 9841534871	English
12	Jnaninani Bajracharya	Mikhabahal	5535452/ 9849809221	Science/Eco
13				
14	Urmila Shakya (Sapkota)	Jhtapol	5543912/ 9841816838	Nepali
15	Santosh Kumar Dhungana	Nayan Bazar	9841153304 9841888253	English
16	Shreeya Bajracharya	Kumaripati	9849247922 9818345164	Science
17	Pratik Ratna Shakya	Chakupat	5260938 9803745968	Science

THERAVADA BUDDHIST ACADEMY
Vishwa Shanti Vihara
Management Committee

Advisor Board

Spiritual Advisor : Ven.Dr.Bhadanta Ashin Nyanissara (Sitagu Sayadaw)

Ven. Dr. Bhikshu Sugandha Mahasthavir (Thailand, Mob. 66-86880910)

Prof. Dr. Ganesh Mali (Kshetrapati, 4254336)

Prof. Dr. Suvarnalal Bajracarya (Sanepa , Mob. 9851108451)

Founder Chairman-Principle

Rev. Bhikshu Jnanapurnik Mahasthavir (Mob : 9841287376)

Vice President

Mr. Dunda Bahadur Bajracharya (Gabahal, Lalitpur, Mob. 9841217429)

General - Secretary

Bhikshu Dharmagupta (Bauddha Jan Vihara, Sunakothi, Mob. 9841297185)

Secretary

Bhikshu Nigrodha (Mob. 9851052928)

Treasurer

Mrs. Meera Jyoti (Jamal, Mob. 9851023174)

Asst. Treasurer

Mrs. Reena Tuladhar (Naxal, Mob. : 9851003004)

Members

Bhikhsu Dharmamurti Mahasthavir (Anandakuti Vihara, Mob. 9841277860)

Bhikshu Bodhijnana (Mob. 9841377529)

Anagarika Nyanavati (Shakya Singha Vihara, Mob. 9841260715)

Anagarika Agganyani (IBMC, 9841461226)

Dr. Keshari Laxmi Manandhara (Bakhundol, Mob. 9841256027)

Mr. Tri Ratna Manandhar (Chasan, Mob. 9841379760)

Ms. Sabita Dhakhwa (Shanti Nagar, Mob. 9841219978)

Member/Coordinator

Mr. Mahendra Ratna Shakya (Shinchahiti, Mob. 9841174720)

Office Staff : Hari Gopal Maharjan, Kirtipur, Kathmandu, 9849963970

THERAVADA BUDDHIST ACADEMY

Vishwa Shanti Vihara

Meenbhawan, Kathmandu-34

TEACHERS LIST

S.N.	Name	Contact No.	Academic Qualification & Institute
1	Ven. Dharma Gupta Mahasthavir	9841297185	M.A. in History & Philology from National Cheng Kong University, Taiwan
2	Ven. Dharma Murti Mahasthavir	9841277860 4271420	M.A. in Sociology, T.U. & Buddhist Philosophy from Pali University, Srilanka
3	Ven. Kolit Mahasthavir	9841333323	M.A. in Buddhist Philosophy & Sociology, Colombo University, Srilanka
4	Ven. Bodhijnana Sthavir	9841377529 9801077529	M.A. in Nepal Bhasa & P.G.D. in Buddhist Studies, T.U.
5	Ven. Nigrodha Sthavir	9851052928	M.A. in Sociology, T.U.
6	Ven. Pannaratna Sthavir	9841237267 5531715	M. A. in Buddhist Studies, T.U.
7	Anagarika Nyanawati	9841260715	M.Ed., T.U.
8	Anagarika Agganyani	9841461226 4784631	Dhammacariya in Buddhism from Myanmar
9	Dr. Subarna Lal Bajracharya	9851108451	Ph.D.in Cash Management from Delhi Sch. of Economic, Delhi University, India
10	Dr. Laxman Shakya	9803199726 4890534	Ph.D.in Social Sc. & Buddhism B.S.M., Magadh University, India
11	Mr. Mahendra Ratna Shakya (co-ordtr.)	9841174720 5003580	M.A. in Buddhist Studies, T.U.
12	Mr. Triratna Manandhar	9841379760 4256835	M.B.A. & M.A. in Buddhist Studies, T.U.
13	Mr. Madan Ratna Manandhar	9851030085	M.Sc. in Geology, T.U.
14	Ms. Reena Tuladhar	9851003004	M.A. in Population Studies & M. A. in Economics, T.U.
15	Ms. Amita Dhakhwa	9841934279 4620626	M.Sc., T.U.
16	Ms. Sabita Dhakhwa	9841219978 4620626	M.B.A. & M.A. in Buddhist Studies, T.U.
17	Ms. Rashmee Rajkarnikar	9721304290	M.A. in Buddhist Studies, M. A. in Economics, M. Phil in Economics, T.U.

Lotus Academy's visiting teachers

S.N.	Name	Contact No.	Education
1	Mr. Surendra Man Bajracharya	9851022440 5528450	M.Sc., T.U., M.A. in Buddhist Studies,
2	Mr. Indrasiddhi Bajracharya	9851020897 4271047	M.A. in Buddhist Studies, B.Com, T.U.
3	Mr. Gautam Bir Bajracharya	9841662140 5521980	M.A. in Buddhist Studies, M.A. in Economics, T.U.
4	Mr. Dharma Sundar Bajracharya	9851105505 6631205	M.A. in Buddhist Studies, M.A. in Culture
5	Mr. Puspa Ratna Shakya	9841402948 6611795	M.A. in Buddhist Studies, T.U.

- ♦ छम्ह छम्ह बुद्धया पालाय् मुक्त जुयावनीपिं वेनेय्य सत्त्वपिं
२४ गू असंख्य ६० गू कोटी १ गू लाख दु धका 'स्वतत्थकी'
ग्रन्थय् धयातःगु दु । थुपिं व्यक्तिपिनि दथुइ मुक्कं मनुष्यपिं
जक मखु, देव ब्रह्मापिं नं दुथ्या ।

(वम्मिक सुत्त)

- ♦ यक्व च्छनीम्ह (न्हचोगुलु), सुखार्थी (न्हचाबलें सुख जक
चाहना याइम्ह), रोगी, अल्छी, लोभी (यक्व इच्छा याइम्ह),
न्हूगु ज्या खँय् जक मन बीम्ह, थुपिं न्हेम्ह व्यक्तिपिं शिल्प
शास्त्रं वञ्चित जुइ ।

(लोकनीति - १४२)

- ♦ पाप मयायेगु, कुशल मुंकेगु, थःगु चित्त परिशुद्ध यायेगु थ्व
हे (न्हापानिसेंयागु) बुद्धपिनि उपदेश खः ।

(धम्मपद १८३)

Family Member of Vishwa Shanti Vihara - Bhikshu (30th July 2013)

S. N.	Name	Birth Date	Place	Novice Date	Upasampada Date	Education/ Title
1	Bhikshu Jnanapurnik Mahasthavira	21-Nov-1939	Palpa, Tansen	15-Aug-1956	4-Dec-1959	Dr., Aggamahapandita, Aggamahasaddhammajotikadhaja, Dhammacharia, B.A.,
2	Bhikshu Bodhinjana	11-Nov-1971	Kutisaugal	5-Sep-1990	14-Nov-1991	M.A.(Nepal Bhasa), Saddhamma Kovida
3	Bhikshu Nigrodha	29-Sep-1977	Ibahl	30-Dec-1990	6-Jan-1997	M.A. Sociology
4	Bhikshu Udayabhadra	6-Jun-1961	Gurujudhara	26-Apr-1996	23-Jan-1997	S.L.C Burma, Saddamajotikadhaja
5	Bhikshu Vajirabuddhi	5-Oct-1975	Kutisaugal	9-Feb-1990	12-May-1997	S.L.C.Taiwan
6	Bhikshu Vimalo	11-Oct-1978	Bungamati,	31-Jul-2004	21-Jun-2005	M.A.Nepali
7	Bhikshu Adicco (Acharo)	27-Jul-1986	Kirtipur	12-Apr-1998	31-Jan-2006	B.A 3rd year
8	Bhikshu (Abhijata) Amato	8-Feb-1987	Lubhu	12-Apr-1998	11-Jul-2006	B.A 3rd year, Saddhamma Kovida
9	Bhikshu Jutima	24-Mar-1987	Thecho	12-Jul-2000	14-Nov-2006	B.A 1st year
10	Bhikshu Nayako	10-Apr-1982	Dhobighat	12-Jul-2000	22-Feb-2007	B.A, Saddhamma Kovida

S. N.	Name	Birth Date	Place	Novice Date	Upasampada Date	Education/ Title
11	Bhikshu Janak	26-Sep-1984	Lubhu	31-Jan-1997	22-Feb-2007	M.A. (Mass-communication), Kovida, M.A Buddhist Studying
12	Bhikshu Uttamo	9-Mar-1986	Khona	12-Apr-1998	22-Feb-2007	M.A (Fine Art) 1st year
13	Bhikshu Chandimo	3-Jun-1986	Sano Thimi	12-Apr-1998	22-Feb-2007	B.A 3rd year
14	Bhikshu Milindo	15-May-1987	Pilachhen	28-Apr-2004	22-Feb-2007	B.A 3rd year
15	Bhikshu Shantamaitri	4-Oct-1985	Kutisaugal	22-Jan-2000	23-Jun-2009	M.A buddhist 1st year
16	Bhikshu Subhaddo	21-Oct-1988	Siraha	10-Jul-1999	4-Apr-2009	B.B.S 3rd
17	Bhikshu Buddhapiyo	18-Nov-1988	Purnachandi	4-May-2002	4-Apr-2009	B.A 1st year
18	Bhikshu Rewato	21-Sep-1989	Khokana	9-May-2007	4-Apr-2009	Class 10
19	Bhikshu Jinarakkhita (Bhaddako)	28-May-1992	Makwanpur	9-May-2005	23-Jun-2102	Class11
20	Bhikshu Saradassi	4-Jan-1992	Budhanil-kantha	26-Jul-2012	26-Jul-2012	Class 12
21	Bhikshu Kavindo	25-Dec-1990	Palpa, Tansen	12-Jul-2000	11-Apr-2013	Class 12

Family Member of Vishwa Shanti Vihara - Samanera (30th July 2013)

S. N.	Name	Lay Name	Birth Date	Place	Novice Date	Education/ Title
22	1	Samanera Meghiyo	15-Nov-1991	Saptari	28-Apr-2004	SLC, Sri Lanka
23	2	Samanera Jayanto	28-May-1991	Udayapur	28-Apr-2004	B.A last year, Srilanka
24	3	Samanera Uttaro	26-Jun-1990	Ihapa	9-May-2005	B.A last year, Srilanka
25	4	Samanera Abhayo	28-Jun-1990	Siraha	17-May-2006	B.A 3rd year
26	5	Samanera Bhavito	1-May-1995	Thecho	17-May-2006	Class 12
27	6	Samanera Vimalo	15-Oct-1992	Kawasoti	9-May-2007	B.A 2nd year
28	7	Samanera Punnyavanto	3-Mar-1993	Bungamati	9-May-2007	Class 12
29	8	Samanera Dhajavanto	21-May-1994	Surkhet	9-May-2007	B.A last year, Srilanka
30	9	Samanera Sudhiko	7-Oct-1995	Thecho	9-May-2007	4 class, Sri Lanka
31	10	Samanera Vjittadhamma	24-Dec-1994	Balambu	18-Jan-2007	class 9
32	11	Samanera Subhadra	22-Dec-1996	Kirtipur	20-Apr-2007	class 9
33	12	Samanera Vipulasaro	18-Mar-1996	Tokha	7-May-2008	Class10
34	13	Samanera Munindo	14-Sep-1995	Trisuli	18-May-2008	class 11
35	14	Samanera Vimutto	13-Dec-1995	Jhapa	18-May-2008	Alatan, Myanmar
36	15	Samanera Pamutto	18-Jan-1996	Devdaha	18-May-2008	class 11
37	16	Samanera Sasanratna	24-Apr-1995	Surkhet	23-Apr-2008	class11
38	17	Samanera Alok	20-Jul-1995	Chitwan	17-May-2009	class 11

S. N.	Name	Lay Name	Birth Date	Place	Novice Date	Education/ Title
39	Samanera Kaccayana	Krishna Chaudhari	18-Apr-1995	Bardiya	17-May-2009	class 11
40	Samanera Panniyasami	Bhim Bahadur Tamang	6-Jul-1997	Dhading	17-May-2009	Angetan, Myanmar
41	Samanera Cakinda	Suraj Thapa Magar	17-May-1995	Bardiya	17-May-2009	class 10
42	Samanera Jagaro	Adhiraj Thapa Magar	5-May-1996	Surkhet	19-May-2010	class 11
43	Samanera Ruciro	Uttam Prajapati	12-Oct-1998	Banepa	19-May-2010	Angetan, Myanmar
44	Samanera Pajjoto	Dawa Tamang	4-Jan-1999	Dhading	19-May-2010	Angetan, Myanmar
45	Samanera Anuttaro	Aman Maharjan	15-Sep-1996	Tahachal	29-May-2011	class 11
46	Samanera Vepullo	Kapil Ratna Shakya	11-Nov-1995	Om Bahal	29-May-2011	class 11
47	Samanera Sajjano	Anil Darshandhari	22-Sep-1996	Kritipur	29-May-2011	class 11
48	Samanera Sujano	Nitesh Thapa Magar	24-Jan-2000	Bara	19-May-2012	class 9
49	Samanera Janeyya	Bhim Ale Magar	31-Mar-1997	Bara	19-May-2012	class 7
50	Samanera Dhammaratano	Pusparaj Tyanglay Magar	24-Jan-2000	Rautahat	19-May-2012	class 9
51	Samanera Palito	Krishna Darlami Thapa Magar	29-Oct-1999	Bara	19-May-2012	class 7
52	Samanera Ananto	Min Raj Budhamagar	12-Aug-1998	Bardiya	19-May-2012	class 9
53	Samanera Rewato	Bidal Thapa Magar	17-Nov-1999	Surkhet	19-May-2012	class 7
54	Samanera Dhammadharo	Suresh Darlami Thapa Magar	22-Nov-1999	Bardiya	19-May-2012	class 7

S. N.	Name	Lay Name	Birth Date	Place	Novice Date	Education/ Title	
55	34	Samanera Sorato	Kanchan Ale Magar	2-Dec-1999	Kabhre	19-May-2012	class 7
56	35	Samanera Jeyyo	Bhupal Budha Magar	30-Mar-2001	Bardiya	19-May-2012	class 8
57	36	Samanera Lakkhano	Arjun Budha Magar	19-Mar-1999	Bardiya	2-Jun-2013	class 7
58	37	Samanera Pamito	Sanjaya Gupali	2-Jun-1999	Thecho	2-Jun-2013	class 7
59	38	Samanera Dassano	Pravesh Punwar	14-Aug-1990	Dhankuta	2-Jun-2013	class 9
60	39	Samanera Issariyo	Dilip Darlami Magar	16-Jan-2000	Bara	2-Jun-2013	class 7
61	40	Samanera Karuniko	Pasang Punwar	31-Jan-2000	Dhankuta	2-Jun-2013	class 8
62	41	Samanera Sudatto	Rajib Maharjan	11-Aug-2000	Thecho	2-Jun-2013	class 7
63	42	Samanera Nando	Keshab Magar	9-Sep-2000	Sankhu-wasabha	2-Jun-2013	class 6
64	43	Samanera Vasetho	Subhash Nakarmi	4-Feb-2001	Madhyapur	2-Jun-2013	class 6
65	44	Samanera Mahindo	Upendra Kapali	26-Dec-2001	Thecho	2-Jun-2013	class 6
66	45	Samanera Gavesako	Suman Dangol	31-Dec-2001	Tokha	2-Jun-2013	class 6
67	46	Samanera Nandiyo	Krijan Maharjan	17-Aug-2000	Manmathu	2-Jun-2013	class 6
68	47	Samanera Janindo	Darshan Limbu	10-Sep-2002	Dharan	2-Jun-2013	class 6

Family Member of Vishwa Shanti Vihara - Anagarika (30th July 2013)

S. N.	Name	Lay Name	Birth Date	Place	Anagarika Date	Education/ Title
69	1	Anagarika Uppalavanna				
70	2	Anagarika Upananda	19-Feb-1940	Pulchok	16-Nov-1959	
71	3	Anagarika Subha	16-Apr-1972	Koteshwar	18-Jan-1995	Bachelor 3rd Yr.,Srilanka
72	4	Anagarika Khema	27-Oct-1984	Kirtipur	19-Oct-1997	M.A. Budhist Studying
		PrajnaLaxmi Maharjan	16-Nov-1986	Kirtipur	19-Oct-1997	M.A. Psychology M.A. Budhist Studying
73	5	Anagarika Buddhapali	29-Mar-1990	Okubahal	20-Apr-2002	Dhammacariya study, Myanmar
74	6	Anagarika Pamudita	29-June-1999	Dhading	1-Mar-2012	Class 9
75	7	Anagarika Visadanyani	14-Feb-1999	Dhading	17-Feb-2013	Class 10

Family Member of Vishwa Shanti Vihara - Kappiyakarak (30th July 2013)

S.N.	Name	Address
76	1 Laxmi Kumari Maharjan	Kirtipur
77	2 Jamuna Maharjan	Kirtipur
78	3 Babukaji Maharjan	Thasi

विश्व शान्ति विहारसित सम्बन्धित नेवारसिक गिम्हहरु - २०७०।८।१५

सं	सं १	नाम	गृहस्थी नाम	जन्म दिन	ठेगाना	सामणेर दिन	उपसम्पन्न दिन	बुबा	आमा
१	१	मिशु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर	हिरालाल शाक्य	१९९६/०७/०६	तानसेन	२०१३/०४/३१	२०१५/१२/३०	सुर्यलाल शाक्य	चन्द्रमाया शाक्य
२	२	मिशु बोधिज्ञान	तेजमान महर्जन	२०२८/०७/२५	कुतिसौगल	२०४७/०५/२०	२०४८/०७/२८	हरि महर्जन	ज्ञानीभाया महर्जन
३	३	मिशु निगोध	सिद्धार्थ महर्जन	२०३४/०६/१३	ईबही	२०४७/०९/१५	२०४३/०९/२२	माहिला महर्जन	बाँला महर्जन
४	४	मिशु उदयभद्र	विष्णु प्र उफयाय झवाली	२०१८/०२/२२	गुर्जुधारा	२०४३/०१/१४	२०४३/११/१०	डिलाराम झवाली	लिलालदेवी झवाली
५	५	मिशु वजिरवुद्धि	नवीन महर्जन	२०३१/०६/१८	कुतिसौगल	२०४६/१०/२७	२०४४/०९/०६	कृष्ण महर्जन	दुर्गा महर्जन
६	६	मिशु विमलो (विमलबुद्धि)	दिनेश महर्जन	२०३५/०६/२५	बुंगमती	२०६१/०४/१६	२०६२/०४/०६	जीतागोविन्द महर्जन	गणेशमाया महर्जन
७	७	मिशु आचारो (आदिच्यो)	मोहनकृष्ण श्रेष्ठ	२०४३/०४/१२	कीर्तिपुर	२०४५/०१/०१	२०६२/१०/१८	नारायण श्रेष्ठ	लक्ष्मी कुमारी श्रेष्ठ
८	८	मिशु अमतो (अभिजात)	रविन महर्जन	२०४३/१०/२५	लुम्बु	२०४५/०१/०१	२०६३/०७/२१	जुजुकाजी महर्जन	माया महर्जन
९	९	मिशु जुतिमा	नन्दकुमार महर्जन	२०४३/१२/११	थेचो	२०४७/०३/२८	२०६३/०७/२८	नन्द गोपाल महर्जन	नन्द कुमारी महर्जन
१०	१०	मिशु नायको	सहदेव रजक	२०३८/१२/२८	धोबिघाट	२०४७/०३/२८	२०६३/११/१०	रामलखन रजक	मनमाया रजक
११	११	मिशु जनक	प्रकाश महर्जन	२०४१/०६/१०	लुम्बु	२०४३/१०/१८	२०६३/११/१०	चन्द्रबहादुर महर्जन	सानु महर्जन
१२	१२	मिशु उत्तमो	रविन्द्र महर्जन	२०४२/११/२७	खोना	२०४५/०१/०१	२०६३/११/१०	तुयु महर्जन	हरिमाया डंगोल
१३	१३	मिशु चन्दिमो	सरोज बजाचार्य	२०४३/०२/२०	सानोठिमी	२०४५/०१/०१	२०६३/११/१०	धर्मरत्न बजाचार्य	रबी बजाचार्य
१४	१४	मिशु मिलिन्दो	निकेश महर्जन	२०४४/०३/२७	पिलाछे	२०६१/०१/१६	२०६३/११/१०	ईश्वर महर्जन	सानुमैया महर्जन
१५	१५	मिशु शान्तमैत्री	दिनेश महर्जन	२०४२/०६/१८	कुटीसौगल	२०४६/१०/१८	२०६६/०३/०९	बाबुरत्न महर्जन	मिममाया महर्जन
१६	१६	मिशु सुभद्रो	पुस्त्रोतम चौधरी	२०४४/०७/०५	लहान	२०४६/०३/२६	२०६५/१२/२२	सुम्फकलाल चौधरि	पल्टीदेवी चौधरी
१७	१७	मिशु बुद्धपियो	सुजल बजाचार्य	२०४४/०८/०३	पूर्णचण्डी	२०४९/०१/२९	२०६५/१२/२२	अमृत राज बजाचार्य	शोभालक्ष्मी बजाचार्य
१८	१८	मिशु रत्नो	हेम महर्जन	२०४६/०६/०५	खोकना	२०६४/०१/२६	२०६५/१२/२२	हेरालाल महर्जन	पञ्चमाया महर्जन
१९	१९	मिशु मद्रको (जिनरविखत)	दीपक लामा	२०४९/०२/१५	मकवानपुर	२०६२/०१/२६	२०६९/०३/०९	प्रताप सि लामा	राम माया लामा
२०	२०	मिशु सारदस्सी	शहिलशर्मा पौडेल	२०४८/१२/२०	चितवन	२०६९/०४/११	२०६९/०४/११	गीता शर्मा	रामकृष्ण शर्मा
२१	२१	मिशु कविन्दो	सुरजलत्न बजाचार्य	२०४७/०९/१०	तानसेन	२०४७/०३/२८	२०६९/१२/२९	सुनिलरत्न बजाचार्य	कुसुम बजाचार्य

विश्व शान्ति विहारसंग सम्बन्धित नेतासिक सामणोरोहरु (शिक्षालयमा अध्ययनरत समेत)

ल्या	ल्या	नाम	गृहस्थी नाम	जन्म दिन	ठेगाना	सामणोरो दिन	बुबा	आमा
२२	१	सामणोरो मेधियो	दिपेन कुमार सिंह	२०४८/१०/२९	साप्तरी	२०६१/०१/१६	भोगेश्वर प्रसाद सिंह	रिता देवी सिंह
२३	२	सामणोरो जयन्तो	राहुल चौधरी	२०४८/०२/१४	उदयपुर	२०६१/०१/१६	लाल बहादुर चौधरी	रामेश्वरी देवी चौधरी
२४	३	सामणोरो उत्तरो	आशिष थापामगर	२०४१/३१/२	भक्रापा	२०६२/११/२६	ज्ञान बहादुर थापामगर	चन्द्रकला थापा मगर
२५	४	सामणोरो अभयो	अनिल पासवान	२०४७/०३/२४	लहान	२०६३/०२/०३	संगम लाल पासवान	सुमित्रादेवी पासवान
२६	५	सामणोरो भावितो	अञ्जन महर्जन	२०५२/०८/१३	ठेचो	२०६३/०२/०३	गौतम महर्जन	रामदेवी महर्जन
२७	६	सामणोरो विमलो	कुमार तामाङ्ग	२०४९/१६/२९	कावासोति	२०६४/०१/२६	बीरबहादुर तामाङ्ग	कान्छीमाया तामाङ्ग
२८	७	सामणोरो पुञ्जवन्तो	सन्दिप शाक्य	२०४९/११/२०	बुंगमती	२०६४/०१/२६	दीपक शाक्य	शोभा शाक्य
२९	८	सामणोरो धजवन्तो	ण ब. सिंजापतिमगर	२०५१/२/२७	सुर्खेत	२०६४/०१/२६	पदम ब. सिंजापतिमगर	अमृता क्मारी सिंजापतिमगर
३०	९	सामणोरो सुद्धिको	बुद्धिरत्न माली	२०५२/१६/२१	ठेचो	२०६४/०१/२६	गोपाल माली	सन्तुमाया माली
३१	१०	सामणोरो सासनरत्न	प्रदीप सिंजालीमगर	२०५२/०१/११	सुर्खेत	२०६४/०१/११	पूर्णबहादुर सिंजालीमगर	ओइसरा सिंजालीमगर
३२	११	श्रामणेर विजितधम्म	विकी श्रेष्ठ	२०५१/०९/०९	बलम्बु	२०६३/१०/०४	रत्नकाजी श्रेष्ठ	जयलक्ष्मी श्रेष्ठ
३३	१२	श्रामणेर सुभद्र	केजल महर्जन	२०५३/०९/०७	कीर्तिपुर	२०६४/०१/०७	केशवलाल महर्जन	दुर्गा महर्जन
३४	१३	सामणोरो विपुलसरो	आशिष श्रेष्ठ	२०५२/१२/०५	टोखा	२०६४/०१/२५	नातिकाजी श्रेष्ठ	अष्टमाया श्रेष्ठ
३५	१४	सामणोरो मुनिन्दो	साङ्गे दोर्जे तामाङ्ग	२०५२/०५/२९	त्रिशुली	२०६४/०२/०५	अमर तामाङ्ग	माया तामाङ्ग
३६	१५	सामणोरो विमृतो	अर्जुन आलेमगर	२०५२/०८/२७	भक्रापा	२०६४/०२/०५	नरेन्द्र आले मगर	भागवती आले मगर
३७	१६	सामणोरो पमृतो	सुरेश शाक्य	२०५२/१०/०४	देवदह	२०६४/०२/०५	विमल शाक्य	सुमन शाक्य
३८	१७	सामणोरो आलोक	रुपेश लामा	२०५२/०४/०४	चितवन	२०६४/०२/०३	शेरबहादुर लामा	गौरीमाया लामा
३९	१८	सामणोरो कव्चायन	कृष्ण चौधरी	२०५२/०१/०५	बर्दिया	२०६४/०२/०३	लोहर प्र. चौधरी थारू	देशकुमारी चौधरी थारू
४०	१९	सामणोरो पञ्जासामी	भिमबहादुर तामाङ्ग	२०५४/०३/२१	धादिङ्ग	२०६४/०२/०३	लिलाबहादुर तामाङ्ग	नोरमाया तामाङ्ग
४१	२०	सामणोरो चकिन्दो	सुरज थापा मगर	२०५४/१०/०३	बर्दिया	२०६४/०२/०३	कान्ताराम थापा मगर	तिलादेवी थापामगर
४२	२१	सामणेर जागरो	अधिराज थापा मगर	२०५३/०१/२३	सुर्खेत	२०६७/०२/०५	टिकाराम थापा मगर	मैसारा थापा मगर

व्या	नाम	गृहस्थी नाम	जन्म दिन	ठेगाना	सामणेरों दिन	बुबा	अमा
४३	सामणेर रूचिरो	उत्तम प्रजापति	२०४५।०६।२६	बनेपा	२०६७।०२।०५	उत्तम प्रजापति	निलम प्रजापति
४४	सामणेर पञ्जोतो	दावा तामाङ्ग	२०४५।०९।२०	धादिङ्ग	२०६७।०२।०५	इन्द्रबहादुर तामाङ्ग	कालीदेवी तामाङ्ग
४५	सामणेर अनुत्तरो	अमन महर्जन	२०४५।०५।३०	ताहाचल	२०६८।२।१५	दिप मान महर्जन	ज्ञानी छोरी महर्जन
४६	सामणेरों वेपुल्लो	कपिलरत्न शाक्य	२०४५।०७।२५	आमबहाल	२०६८।२।१५	कल्याण रत्न शाक्य	पूर्ण रूबी शाक्य
४७	सामणेरों सज्जनो	अनिल दर्शनधारी	२०४५।०६।०६	कीर्तिपुर	२०६८।२।१५	राम भक्त दर्शनधारी	अनु दर्शनधारी
४८	सामणेरों सुजनो	नितेश थापामगर	२०४६।१०।१०	बारा	२०६९।०२।०६	आइत ब. थापा मगर	देवी कुमारी थापा मगर
४९	सामणेरों जोनेथ्यो	भिम आलेमगर	२०४५।१२।१८	बारा	२०६९।०२।०६	हिरा बहादुर आलेमगर	अम्बिका आलेमगर
५०	सामणेरों धम्मरतनो	पुष्पराज दयाङ्गलेमगर	२०४५।११।२२	रौतहट	२०६९।०२।०६	जय बहादुर दयाङ्गलेमगर	रूविना दयाङ्गलेमगर
५१	सामणेरों पालितो	कृष्ण दर्लमि थापा मगर	२०४६।७।१२	बारा	२०६९।०२।०६	टक दर्लमि थापा मगर	मिना दर्लमि थापा मगर
५२	सामणेरों अनन्तो	मिन राज बुढा मगर	२०४५।०४।२७	बर्दिया	२०६९।०२।०६	गणेश बहादुर बुढा मगर	चन्द्रमा बुढा मगर
५३	सामणेरों रेवतो	बिदाल थापा मगर	२०४६।०८।०१	सुर्खेत	२०६९।०२।०६	टिकाराम थापा मगर	मैसारा थापा मगर
५४	सामणेरों धम्मधरो	सुरेश दर्लमि थापामगर	२०४६।०८।०६	बर्दिया	२०६९।०२।०६	दुरेन्द्र दर्लमि थापा मगर	यशोधरा दर्लमि थापा मगर
५५	सामणेरों सोरतो	कञ्चन आले मगर	२०४६।०८।१६	काभ्रे	२०६९।०२।०६	साईल आलेमगर	ठकुरानी मगर
५६	सामणेरों जेथ्यो	भूपाल बुढा मगर	२०४७।१२।१७	बर्दिया	२०६९।०२।०६	गणेश बहादुर बुढा मगर	चन्द्रमा बुढा मगर
५७	सामणेरों लक्खणो	अर्जुन बुढामगर	२०४५।१२।२५	बर्दिया	२०७०।०२।१८	तेज बुढामगर	कमला बुढामगर
५८	सामणेरों पमितो	सञ्जय गुपाली	२०४६।०२।१९	ठेचो	२०७०।०२।१८	शंकर गुपाली	पार्वती गुपाली
५९	सामणेरों दस्सो	प्रवेश पुंवार	२०४६।०४।२९	धनकुटा	२०७०।०२।१८	गौरव बहादुर पुंवार	उमा माया पुंवार
६०	सामणेरों इस्सरियो	दिलिप दर्लमीमगर	२०४६।१०।२२	बारा	२०७०।०२।१८	जगत ब. दर्लमीमगर	रूपा कुमारी दर्लमी
६१	सामणेरों कारुणिको	पासाङ केशव पुंवार	२०४६।१०।१७	धनकुटा	२०७०।०२।१८	धन बहादुर पुंवार	पूर्ण माया पुंवार
६२	सामणेरों सुदत्तो	राजीव महर्जन	२०४६।०४।२७	ठेचो	२०७०।०२।१८	राम गोपाल महर्जन	सन्त माया महर्जन
६३	सामणेरों नन्दो	केशव मगर	२०४६।५।२४	संखुवासभा	२०७०।०२।१८	अमर बहादुर मगर	पदमकुमारी मगर
६४	सामणेरों वासंढो	सुवास नकमी	२०४६।१०।२२	मध्यपुर	२०७०।०२।१८	सुरेन्द्र नकमी	सुनलक्ष्मी कपाली

ल्या	नाम	गृहस्थी नाम	जन्म दिन	ठेगाना	सामनेरो दिन	बुबा	आमा
६५	सामनेरो महिन्दो	उपेन्द्र कपाली	२०५८/११/११	ठेचो	२०७०/०२/१८	नरेन्द्र कपाली	लक्ष्मी कपाली
६६	सामनेरो गवैसको	सुमन डंगोल	२०५८/११/१६	टोखा	२०७०/०२/१८	श्यामकृष्ण डंगोल	धनकुमारी डंगोल
६७	सामनेरो नन्दियो	कृजन महर्जन	२०५८/११/११	मनमैजु	२०७०/०२/१८	कान्छा महर्जन	शान्ति महर्जन
६८	सामनेरो जनिन्दो	दर्शन लिम्बु	२०५९/११/२५	धरान	२०७०/०२/१८	ज्ञानबीर लिम्बु	सारदा लिम्बु

विश्व शान्ति विहारसंग सम्बन्धित नेवासिक अनागारिकाहरु (शिक्षालयमा अध्ययनरत समेत)

ल्या	नाम	गृहस्थी नाम	जन्म दिन	ठेगाना	सामनेरो दिन	बुबा	आमा
६९	अनागारिका उत्पलवर्णा	चिनी शाक्य	१९९६/११/७	पूच्य	२०१६/८/१	चिधीकाजी शाक्य	बेतिमाया शाक्य
७०	अनागारिका उपनन्दा	शर्मिला अवाले	२०२९/११/४	कोटेश्वर	२०५१/१०/४	गोपीलाल अवाले	पुनमाया अवाले
७१	अनागारिका सुभा	राजेश्वरी महर्जन	२०४१/७/१५	कीर्तिपुर	२०५४/७/३	राजमाई महर्जन	लक्ष्मी महर्जन
७२	अनागारिका खेमा	प्रज्ञालक्ष्मी महर्जन	२०४२/१०/१४	कीर्तिपुर	२०५४/७/३	बुद्ध शरण महर्जन	सुकुबोल महर्जन
७३	अ. मधुभाणिनी(बुद्धपाली)	विपस्सना शाक्य	२०४६/१२/२६	ओकुबहाल	२०५९/१/७	प्रेम बहादुर शाक्य	मायादेवी शाक्य
७४	अ. पमुदिता	बिन्दु तामाङ्ग	२०५५/०३/१५	धादिङ्ग		मञ्चा लामा	
७५	अ. विसदजानी	मनमाया तामाङ्ग पाख्रिन	२०५५/११/०२	धादिङ्ग		गजम तामाङ्ग	तर्स्या तामाङ्ग

विश्व शान्ति विहारसंग सम्बन्धित धर्मसेवकहरु

ल्या	नाम	ठेगाना	फोन नं.
७६	लक्ष्मी महर्जन	कीर्तिपुर	
७७	जमुना महर्जन	कीर्तिपुर	९८०८७८७३२६
७८	बाबुकाजी महर्जन	थसि	९८०३०९४९८५

परियति कार्यालय सहायक

ल्या	नाम	ठेगाना	फोन नं.
७९	मीरा महर्जन	ठेचो	९८९३३०९१७

विहारय् जुयाच्चंगु पाठ व सफू सम्पादनया लागी

ग्वाहालि कयागु सफू धलः

१. गोयन्का, सत्यनारायण, बुद्धगुणगाथावली (भारतः विपश्यना विसोधन विन्यास, सन् १९९९)
२. भदन्त सम्यक् सम्बोधि प्राणपुत्र, सम्यक् शिक्षा, म्याग्दीः म्याग्दी बौद्ध संघ, २०६३ ३. भिक्षु अनिरुद्ध लोकनीति (अनु), (तृतीय सं), यें, भिक्षु अनिरुद्ध २०५४
४. भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर (अनु.), धम्मपट्टकथा, (दु संस्करण), काठमाडौं : भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर, २०५४
५. भिक्षु अमृतानन्द, धम्मपद (चतुर्थ सं), यें, आनन्दकुटी विहार गुठी २०४६)
६. भिक्षु प्रज्ञानन्द, भिक्षु धर्मालोक, परित्तसुत्त (भिंस्वंगू संस्करण), यल, अनागारिका निक्खमी, २०५३
७. भिक्षु बुद्धघोष (अनु/सं), अनत्त लक्खण सूत्र, यलः आशाराम चन्द्रमाया शाक्य, २०५०
८. भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर (सं), परित्त सुत्त, तेह्रौं सं (काठमाडौं : तारा, अरुण मानन्धर, २०५९)
९. भिक्षु विवेकानन्द, लोकनीति द्वितीयवृत्ति, यलः कीर्तिबहादुर, गणेशमाया बज्राचार्य, २०५२)
१०. भिक्षु विवेकानन्द, गृही शिक्षा (द्वितीयवृत्ति), भोजपुरः सिद्धिकुमारी शाक्य, २०५८)
११. भिक्षु शीलभद्र व महेन्द्ररत्न शाक्य, परियत्ति शिक्षा १, २, ३ भाग, यल, ने.बौ.प.शि २०५०
१२. भिक्षु शोभन (अनु.), मिलिन्द-प्रश्न, टाईवान : द कर्पोरेट बदी अफ दि बुद्ध एजुकेशनल फाउण्डेशन, ई. सं २००४
१३. भिक्षु सुदर्शन (सं) महापरित्राण (प्यंगू संस्करण), येंः श्रीकीर्ति विहार, २०५१
१४. भिक्षु ज्ञानपूर्णक, उभयपातिमोक्ख (अनु.), येंः आनन्दकुटी विहार गुठी, २०४५
१५. भिक्षु ज्ञानपूर्णक (अनु), न्हूगु परित्राण निश्चय (यलः सन्ति सुखावास प्रकाशन समिति, २०५०
१६. भिक्षु ज्ञानपूर्णक त्रिरत्न वन्दना (सं+अनु), (यलः सन्ति सुखावास प्रकाशन समिति, २०५७)

१७. महाशी सयादो, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर (अनु.), महास्मृतिप्रस्थान सूत्र, (काठमाडौं: हीरादवी शाक्य परिवार, २०४६
१८. महाशी सयादो, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक (अनु), संक्षिप्त प्रातिमोक्ष क्यनेगु व पवारणा विधि निर्देश अप्रकाशित
१९. महाशी सयादो, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक (अनु), उपसम्पद कम्मवाचा (अप्रकाशित)
२०. महाशी सयादो, भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, (अनु.), प्रतीत्यसमुत्पाद महान उपदेश पहिलो भाग, काठमाडौं : भाइराजा तुलाधर परिवार, २०५५
२१. वज्राचार्य, दुण्डवहादुर (अनु.), मिलिन्द-प्रश्न, (यल: पवित्र बहादुर वज्राचार्य परिवार , २०४१
२२. वज्राचार्य, दुण्डवहादुर दीघनिकाय (अनु.) (यल : पवित्र बहादुर वज्राचार्य, २०४६
२३. श्रामणेर सुदर्शन (सं), सप्तसत्पुरुष धन, (काठमाडौं : अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ, २०१८
२४. शाक्य, धर्मरत्न (संग्रहकर्ता), श्रामणेर विनय ,यल: फोर एस पब्लिकेशन, २०४४
२५. ज्ञानमाला (१५औं संस्करण), कान्तिपुर: ज्ञानमाला भजन खलः, २०४५
२६. Bhaddanta Achariya Buddhagosha, Bhikkhu „Enamoli (trans.), **The Path of Purification**, Singapore : Singapore Buddhist Meditation Centre, 1956
Reprint: The corporate body of Buddha educational Foundation, 1997
२७. Chai Vui Hang , **Manual for Short-Term Monkhood Novitiation**, Malaysia, 2001
२८. धम्मगिरि पालि ग्रन्थमाला – ७०, खुट्टकनिकाये : जातक अट्टकथा (पठमो भागो) (भारत: विपश्यना विसोधन विन्यास, / टाईवान: द कर्पोरेट बदी अफ दी बुद्ध एजुकेशनल फाउंडेशन, १९९८)
२९. धम्मगिरि पालि ग्रन्थमाला-९९, विनयपिटके : कङ्कावितरणी अट्टकथा (भारत: विपश्यना विसोधन विन्यास, / टाईवान: द कर्पोरेट बदी अफ दी बुद्ध एजुकेशनल फाउंडेशन, १९९८)
३०. धम्मगिरि पालि ग्रन्थमाला-१०६, विनयपिटके : कङ्कावितरणी पुराण टीका , कङ्कावितरणी अभिनवटीका (भारत: विपश्यना विसोधन विन्यास, टाईवान: द कर्पोरेट बदी अफ दी बुद्ध एजुकेशनल फाउंडेशन, १९९८